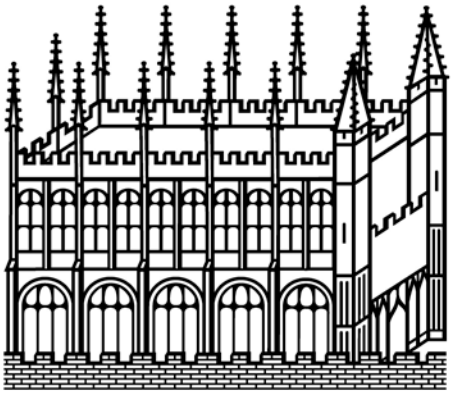

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

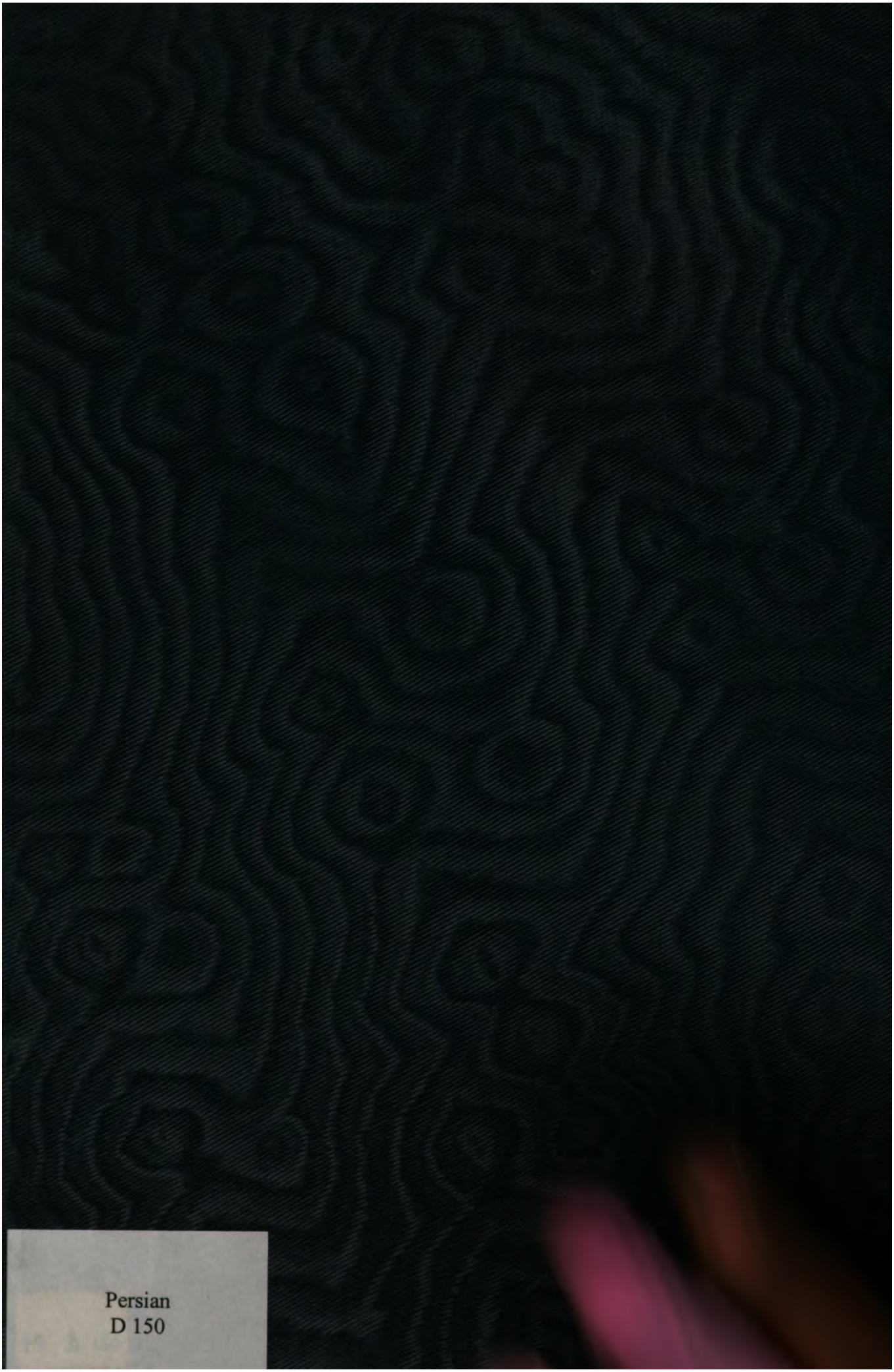
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

Persian
D 150

بہارستان جامی بجواب گلستان سعدی —
خارستان موعظت واخلاق مین نایاب کتاب نظم ونثر گفتا
مین بعینہ ہم پہلو گلستان ہے اور صفات معنوی نصائح واندرز
مین اوسکے ہم پلہ وہم میزان ہے گلستان کے آٹھ باب اسکا سولہ باب
برحساب خار کے بعد گل کا رنگ جمتا ہے اسلیے مبتدی کو اسکے بعد
گلستان پڑھانا زیبا ہے منشی دینداں صاحب میر منشی ایجنٹی
بھوپال اصل نسخہ بڑی کوشش سے صحیح کرکے بھیجا گویا
از سر نو نام مصنف کا زندہ کیا خوبی صوری ومعنوی
لائق دید ہے —

اسرار الاولیا از حضرت شیخ فرید شکر گنج رحمہ اللہ —
اخلاق محمدی تصنیف محمد علی یزدی اخلاق مین —
مصباح الہدایت ترجمہ فارسی عوارف مشہور کتاب ہے
رسالہ ہدایت المومنین موعظت مین —
مطالب رشیدی — مصنفہ شاہ تراب علی
در تصوف ورموزات فقر —
سرور العباد — شرح قصیدہ بانت سعاد —
پندنامہ مصنفہ حضرت فرید الدین عطار —
کیمیای سعادت — از امام محمد غزالی —
اخلاق جلالی محشی — از ملا جلال الدین
محقق دوانی —
اخلاق ناصری مشہور علم اخلاق مین —
اخلاق محسنی — از ملا حسین واعظ —
گلشن اسرار تصنیف مولوی انور علی صاحب در تصوف
مے باید شنید — از مولوی رفعت علی
رفعت نصائح اخلاق مین —
مکتوبات امام ربانی ہر سہ جلد بہت نادر کتاب
ہے آیئہ جلای باطن اہل حق ہے از ارشادات حضرت
مجدد الف ثانی بہت جی کی ساتھ ایک کلیات مکاتیب
مجتمع ہوکر طبع ہوا ہے طالبین خواہش دل سے
خرید فرماتے ہین —
گنجینہ عرفان مصنفہ فرید الدین عطار دیگر عرفا
رسالہ غوثیہ — مسمے بہ نشاط العشق از

ارشادات حضرت غوث الاعظم رح —
بوستان جلی قلم — مانند قلم اوسط قطعہ
لایق دیدہ ہے کاغذ سفید —
ایضاً — کاغذ حنائی —
بوستان دو مصرعہ — خوش خط
تصنیف شیخ سعدی بقلم جلی —
ایضاً دو مصرعہ متوسط
بوستان سہ مصرعہ متن وحاشیہ مین تین مصرع ہین
ایضاً دو مصرعہ مطبوعہ مطبع علوی —
مثنوی شاہ شرف — از شاہ بوعلی قلندر
عارفانہ مضمون ہے —
مثنوی معنوی مولوی روم چار مصرع شش دفتر
مشہور بالحاق دفتر ہفتم —
شرح مثنوی بحر العلوم طبع جدید از تصنیفات
حضرت مولانا عبد العلی بحر العلوم مرحوم یہ شرح حاصل المتن ہے
لطائف معنوی شرح مثنوی مولوی روم
مکاشفات معنوی شرح مثنوی روم از مولوی محمد رضا —
مجموعہ مثنویات — یہ کلیات حضرت فرید الدین
عطار ہے اسکے شامل دس رسالے ہین —
مثنوی سلسبیل مصنفہ حکیم منور حسین حکیم تخلص —
مجالس العشاق — بالتصویر تصنیف میر سلطان حسین
بیرہ شہنشاہ امیر تیمور گورگان ہے نظم ونثر دلکش مطبوعہ سابق
مجالس العشاق بالتصویر مطبوعہ جدید —
منطق الطیر تصنیف فرید الدین عطار تصوف مین —
نظم اللآلی — شرح قصیدہ تائی نصائح مین —
مثنوی بزم وصال عرفان مین مصنف شاعر اہل زبان ہے
مثنوی حضرت شیخ بہلول تصنیف حضرت بہلول —
حدیقہ حکیم سنائی — درسی مشہور مذاق تصوف مین
نایاب کتاب ہے —
معدن الجواہر — از ملا طرزی اخلاق مین —
انوار الرحمن لتنویر الجنان — ملفوظات حضرت
عبد الرحمن صوفی صاحب عرفان

INDIAN INSTITUTE OXFORD

رقعات ابو الفضل — از تصنیفات ابو الفضل علامی مشہور کتاب ہے

پنجرقعہ ملا ظہوری کا مشہور مع دو شرح —

رقعات بیدل — از مرزا عبد القادر بیدل —

رقعات نجمی نزاین — تصنیف منشی نجمی نزائن —

رقعات امان اللہ حسینی — بلاغت و فصاحت مین مشہور ہے —

رقعات نظامیہ — مشہور انشا ہے —

رقعہ گلستان حکمت — از مولوی عبد العزیز صاحب آروی

رقعات احسن — جسکا نام ارتنگ فرہنگ ہے از حکیم محمد احسن بہ طرز دساتیر —

پنجرقعہ ولایت از سید ولایت علی صاحب —

گلزار ولایت — ایضاً —

رقعات فیض آگین — مکتوبات —

توقیعات کسرے — از جلال الدین طباطبائی —

کلیات سہ نثر مرزا غالب پنج آہنگ مستبو مہر نیمروز

ابو الفضل ہر سہ دفتر — مولوے ہادی علی مرحوم نے مرتب کیا —

رسائل طغرا — نثرہاے مشہور مع رقعات —

حسن و عشق — مؤلفہ نعمت خان عالی

کتخدائی حسن و عشق مین —

مرافعہ قضا و قدر — مصنفہ منشی ظہیر الدین —

رقعات نامی تصنیف مولوی حکیم الدین صاحب —

سہ نثر ظہوری مع مقدمات ثلاثہ یہ کتاب مشہور ہے

شرح سہ نثر ظہوری — نثر نورس کی شرح از مولانا مفتی سعد اللہ مغفور —

کشایش نامہ فرہنگ مع فرہنگ تصنیف منشی راجکرن

لذۃ الافہام — نثر تصنیف مولوی سید محمد علی موسوی دہلوی —

تضمین گلستان — اشعار گلستان کی تضمین —

سلک مسلسل مصنفہ منشی چندر کا پرشاد —

بندگی نامہ — بطور ترجیع بند مصنفہ برائے کنہیا لعل صاحب بہادر —

مظہر العجائب — مصنفہ مرزا قتیل صفات ہر شے کا مذکور کار آمد منشیان —

تاج المدائح نثر رنگین تصنیف منشی انوار حسین تسلیم سہوانی رضیائع —

مفتاح الصفات منشی مصنفہ رام نزائن صاحب —

صفات کائنات — مشہور کتاب ہے انشا پردازی مین کہ صفات سہ اپا اور اشیاے مختلف کی صفات جو کہ بڑے بڑے اساتذہ نے مثل ملا طغرا و ظہوری وغیرہ نے لکھی ہین وہ سب بعنوان شایستہ اسمین مندرج کیے —

مینا بازار مولفہ ارادتخان واضح بہت خوشخط و مختصر —

شرح مینا بازار — مطبوع نادر از مولوے امام بخش صہبائی —

کتب اخلاق و موعظت و تصوف

گلستان نثر — شیخ سعدی شیرازی تجنسی لائق —

ایضاً — متوسط قلم

ایضاً — چوب قلم کاغذ سفید ولایتی عمدہ —

ایضاً — کاغذ حنائی —

ایضاً پر قلم واضح و خوشخط مع فرہنگ و ٹیبل رنگین خوشنما

گلستان ہر قسم — منقول عنہ مخشے مولوے ہادی علی صاحب مرحوم یادگار ہین

گلستان سہ ترجمہ لفظ بلفظ ہوا ہے —

شرح گلستان — مصنفہ مولوی محمد اکرم اکرام

ریاض رضوان شرح گلستان از مولوی ریاض علی مرحوم —

نہر الفصاحت مختشی از مرزا قتیل —

حیا بان شرح گلستان از سراج الدین علیخان آرزو —

گلستان حکیم قاآنی — بجواب گلستان شیخ سعدی قابل دید ہے —

چه برین آورد که ازین بیت المعمور دنیا بدار الحزن عبرا قرار نمود پس آگاه دلان راه خردمندی و دانش منشان کوی ارجمندی نیکو داشتند که هرگاه خلق الله را بنسبت آشنائی گونه که بآن نادر الزمانی پیدا کرده بودند و باندک الفتی که فیما بین بهم رسانیده آنهمه تاسف و تخیف در دل ایشان سرایت نموده وای دای بر جان من ناتوان پریشان سوخته آتش هجران که چندین را بطه برادری بل حقوق پدری و عطوفت پسری داشت حالا چگونه نخواهد بود ازین چنین برادر یکه مستجمع جمیع صفات کمال بود مستحسن جمیع آمانی و آمال چگونه نوائم شکیبائی نمود و چسان در بستر صبر و سکون خوابم غنود حق علیم ست که هر چند از بیمعنی اظهار و تکرار میرود و خون دل از دیده بر روی میدود و احراق آتش درون افزون میشود همان بهتر که مهر خاموشی بر دهان فغان نهیم و مصابرت پیشه کنیم و اسکتوا رحکم الله را مرعی داشته بخاموشی الفت گیرم بیت کے میسر میشود همچون شگرف ؛ جلوه دادن در لباس صوت و حرف ؛ ایزد تعالی جمیع دوستان و محبان دوجهانی را از مائم محفوظ داشته مسرور دارد بمنه و کرمه

خاتمة الطبع

نتیجه افکار نادره روزگار نادر یکتا شاعر غرا خواجه محمد یحیی احیا خلف باشرف مستند الشعرا بقا

فقرات همه فضل محمد آلهی و منقبت رسالت پناهی بر جمله رقعات ابو الفضل در افضلیت عبارت مسلم صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم اما بعد بر ضمائر مهر نظائر ارباب سخن و اصحاب فن روشن و مبرهن باد که درین همین زمان فضیلت نشان کتاب لاجواب از عین عدل رقعات ابو الفضل که در سلاست عبارت و فصاحت و بلاغت کارنامه انشا پردازی و دستور العمل شرط اول ست تصنیف لطیف علامه دوران فهامه زمان نامی و نامور سخنوران ابو الفضل وزیر خاقان بمطبع فضل منبع جناب فضائل مآب امیر کبیر با عز و التوقیر شهیر بین الجمهور منشی نولکشور صاحب دام بالمواهب واقع بلده معمور کانپور بحسن اهتمام منصرم ستوده فرجام جامع کمالات بشیشور دیال صاحب سلمه الله الواهب بماه فروری ۱۸۷۹ عیسوی جلیه طبع پوشید قطعه بدیهه در سنه عیسوی خاتمه محتوی چکیده زبان و بیان خاص

هم نگل گل از ریاض مطبع نشگفت — تا نشنم فضل و علم دانش احیا

گردید بمنه و کرمه قطعه بدیهه

تاریخ خوشنما بخش طبع یافت گفت — رقعات ابو الفضل ۱۸۷۹ء

اسی گمان نرا چه برین داشته که باوجود اینهمه درازی عمر خانهٔ نساختی و به آن نپرداختی گفت ای عزرائیل آیا کسی باشد که چنو دشمنی اورا در کمین و فکر خاتمان داشته باشد زهی بی فکری مردم این مان که با این عمر قلیل البضاعت خود کاخها و ایوانها بنا می کنند و اندیشهٔ روز پسین ندارند خلق عالم تمثال قافله اند که پس و پیش ازین دنیا همه را کوچ باید کرد تا چشم بهم زدیم در خواب شدیم تلخیص کلام درین مقام آنکه روزی چند برادر عزیز ارجمند از میان بیشتر ک سفر گزید اما از مفارقت آن سعادتمند دلهای عالمیان از درد هجرت پر خون گردید و جگرهای آدمیان در آتش فرقت کباب شد دوستان جانی از جدائی آن سعادتمند دو جهانی تا بگردن در خون غم نشسته اند و یاران مهربان در ماتم او چهرهای امید خسته اند و دیده وران جهان چشم آرزو بسته اند دانشمندان از مهاجرت آن مسافر ملک بقا شربت عیش در مذاق تلخ نمود و عالمان باعمل را در مرثیهٔ او خنده در گلوگره شد شاعران شیرین سخن را در معانی دلسوزان الناس بیان فضلش نمود ناظمان نظم گستر و ناثران نثر پرور را خار تاسف در جان نشست و انشء منشیان باخرد را انگشت حیرت بدندان حسرت بند گردید خردمندان دانش پژوه را عقل و هوش چون سیماب در تزلزل افتاد فریاد و فغان عوام الناس بر فلک رسید و کروبیان آسمان از تسبیح عبادت فراموش گردیدند و قدسیان عرش برین را سیاه در لباس ماتم گشت ملائکهٔ آسمان و زمین از پرواز ماندند و او یلاد و احسرتا در عالم بلندی گرفت راحتیان جامهٔ عشرت در نیل ماتم زدند و آسایش گزینان را نغمهٔ داؤد مغفص ساخت هر قومی را ماتم در دل گرفت و هر طائفه نوحه آغاز کردند اناث و ذکور از سر درد حضور عمر گرامایهٔ خود یکسو نشستند وضیع و شریف دهر را غیرت دامنگیر حیات آمد منزویان زاویهٔ تنهائی را گریبان عمر تا بدامن پاره شد نغمه سرایان محفل ذوق را نوای عیش بصدای القیامت مبدل گشت مرغان اولی اجنحه را پرواز در بال تحیر بسته اند هر جای روحی بود بی سوان گردید و هر کجا ذیحیاتی بود بمات راضی شد گیتی خدای را کدورت عظیم پیرامون خاطر گردید که مرید دیرینه و مخلص بی کینه چرا نقاب حجاب بر روی کشید شاهزادگان والاگهر را گل دل پژمرده گشت که استاد کامل و معلم فاضل از چه رو سر در گریبان فنا در کشید خواجگان عالیمقدار را نگشت تاسف بدندان حسرت گزیدند که یار غار فضیلت شعار حقیقت وثار از کدام ممر دیده از دیدار عالم و آدم در پوشید مقربان حضرت ظل الهی یکسر بنغمهٔ الحیف الحیف دل نهادند که نادرهٔ زمان یگانهٔ دوران از کدام جلباب فنا بر روی انداخت بیگمان و خانمان عصمت و ناز عفت آثار از پردهٔ مستوری بانگ برداشته اند که یگانهٔ آفاق دانشمند با استحقاق را

نمونهٔ قرائت متن فصل
۱۳۳
۱۲
۱۳

آن نیست چه لسانِ تقریر الکن است و زبانِ تحریر ابکم بیت هوش درین بادیه پا در گل است
عقل سراسیمه درین منزل ست ۞ فضل درینجا ادب اندیش نیست ۞ کسب یکی بهتر ازین پیش نیست
کلام آنکه برادر عزیز نور الابصار صاحب تمکین و وقار زبدهٔ هر پنج و چهار فضیلت شعار حقیقت و طریقت
شریعت آثار نامدار کامگار عالیمقدار معالی اقتدار جامع الفضل و الکمالات فائض البرکات حمیده
صفات دقیقه سنج اسرار حقیقی و مجازی افسر فرق سرفرازی کحل دیدهٔ بی نیازی دستور اهل مملکت
کاردانی و کارسازی واصل الحق عالم عامل مطلق شیخ ابو الفیض فیضی فیاضی که خدایش راضی در زمان
ماضی که از مهر ماه الهی پنج و شش روز گذشته بود که بعلت اسهال از تحال نمود از زندان فانی و سرای فطانی
مسافر ملکِ جاودانی گردید و احرامِ حرمِ حرمت و طوفِ آستان علیا مکان حضرت رب العزت جل
ذکرهٔ و اعلی قدره و در جنهٔ بر بست و بر توشن فرمانِ معالی نشان دادندهٔ زمین و آسمان و موجود
کنندهٔ کون و مکان نشست و از کشمکشِ این جهانِ فانی برست و برحمتِ حق جل و علا پیوست و مضمون
بلاغت مشحون کُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ و شربتِ حمام چشیده و رختِ هستی بسوی دارِ بقا کشیده
و بکریمهٔ کُلُّ شَیْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ هلاکت گزیده و بآیهٔ کُلُّ مَنْ عَلَیْهَا فَانٍ از زین سرای فانی بقای
جاودانی یافت و بجانب منزلِ اصلی شتافت چه این جهان بیمدار و سرای ناپایدار دلبستگی را
نشاید و این عمر گرانمایه بجز دو سه روز نپاید این سرائی ست گذشتنی و رباطی ست گذاشتنی و این تیره
مغاکی ست پُر کردنی و انباشتنی دنیا سرائی ست عالم فریب و بساطی ست پر نقش و زیب حکایتهای او
افسانهٔ ایست سراسر زرق و دغل و روایتهای او حکایتی ست پر مکر و حیل گویند حکیمی از حضرت سلیمان
علی نبینا و علیه الصلوة و السلام سوال کرد که یا اطول الانبیاء الدنیا کیف وجدت معنی این
دراز ترین پیغمبران در عمر هزار و پانصد سال در دنیا زنده ماندی دنیا را چگونه یافتی در جواب فرمود الدنیا
کدار لها بابان دخلت فی الاول و خرجت من الآخر یعنی دنیا را بمثال خانهٔ دیدم که دو دروازه دارد
ازین درش درآمدم و ازان درش برآمدم سبحان الله هر گاه سلیمان بهزار و پانصد سال عمر خود
چنین گفته باشد وای بر جانِ ما نامرادان که معراج عمرِ ما صد سال ست حکایت لقمان حکیم
دو هزار و پانصد سال عمر یافت و تمام عمر صحرانشین بود و از خار و خش خانه بنا کرده بود و در آنخانه
نشسته زنبیل می بافت و خود را بآن مشتغل می داشت روزی عزرائیل بروی گذر کرد و گفت

همچون ذهب وجود مرا بگداخته و هرگز بمراد دل و جان من نپرداخته و همیشه فلک وجود مرا بفنوح صبر و
لشکر زجر تاخته و خاتمان صبر و سکون مرا بر باد میدهد و خرمن هستی مرا با آتش حوادث روزگار بیمدار میسوزد
و بتیر کینه وری جان حزین و دل غمگین مرا می دوزد و شعله افتراق در سینه بی کینه من مبتلای صد بلای
می افروزد و روز امید مرا بشام یاس مبدل میگرداند و مرا در زاویه تنهائی و کنج بینوائی می نشاند و نقد عمر
مرا به ستم از من میستاند و من مستمند را یکی از دشمنان جانی و کینه اندوزان دو جهانی میداند و بعد از تاراج
حادثات مرا در کنج عزلت و گوشه مشقت و زاویه کدورت تنهائی می نشاند **بیت** خانه چرخ ستمگر
باد ویران تا ابد ؛ کاندرو خورشید راحتها ست دائم در کسوف ؛ ای برادر عزیز من وای دوستان
صاحب تمیز من چه کنم و چه چاره سازم که دست حیات من بگریبان فلک بیمهر نمیرسد و اگر نه تا بداشش
چاک سازم و دل خود را تسلی آموده گردانم و آبی بر آتش جان سوزان خود بزنم چه من اسفل السافلین نشین
او اعلی علیین گزین من در مقام حضیض جا گیر او در صعود اوج حلاوت پذیر او را در بلندی مکان و مرا در
پستی نشان او در صعود عزت پایدار و من در هبوط عزلت گرفتار و خاکسار او را فوق کامرانی میسر و محصل و
مرا بخت بی نشانی موصل او را زیر اقتدار بکام دل حاصل و مرا زیر انکسار و اصل کار او را در کمال عروج و فهم
من در عین قصور او را قیام کارسازی دستگیر ست و مرا قعود بی نیازی در توقیر او را شغل خورشید در دل
افروخته و مرا در ظلمت تحت الثری دلسوخته او سفرگزین ست و من عزلت نشین او را عنان دور عالم علیا در کف
و مرا جور جهان بیوفا در تلف او را لشکر انجم کافی ست و مرا تلاطم غم و اشکم ستم منافی او را سپاه ثوابت و عسکر
سیاره محتشم دارد و مرا افواج الم توامان محنت و کلفت میسازد او را مسند اعلی روزیست و مرا در منزل ادنی
غم آموزی او را از کمال فیروزی خود نمائی ست و مرا از نهایت دلسوزی بعزلت و کلفت آشنائی او در
کمال قوی هیکلی و من در غایت نحیف پیکری و ضعیف دلی او دولتمند صاحب صولت ست و من بی سعادت
بیدولت او را آئینه دل از معصیت مصفا و مرآت قلب با چرکنت ملامت آشنا پس مرا کجا یارای آنست
که با او بستیزم و جنگ و ماجرا انگیزم آن به که از سر کینه اندوزی برخیزم و از دست جفای آن بیوفای
خون خود را بدست جرأت و همت خود بریزم و بدامن صبر و سکون آویزم و بپای طاقت بملک اقامت
و دیار استقامت بگریزم و همچون شکر با شیر تحمل آمیزم چه چاره سازم که چاره خود را در بیچارگی می بینم
و از واقعه هائله و سانحه مشکله که در ایام نافرجام روی نموده چه تسوید نمایم که مراقوت بیان و طاقت تحریر

و کاری از وی نمی کشاید و فیل همت از نهایت بی غیرتی از خانهٔ خود قدم بیرون نمی نهد و کوچه مقصود
حقیقی رخ نومیدی را بر رخ امید من رو برو نهاده و فرزین حیل را حمایت آورده اگر رخ امید خود از و
بگردانم مفت می برد و اگر نگردانم آبروی رخ من نمی ماند و اگر شاه بخت را بتقویتش پیش آرم با اسپ جفا
شه رخ میزند بازی حیات من در کمال زبونی ست منصوبهٔ طالع من بدنشسته است با وجود که بصد جور و ستم
کج ماتم کرده قناعت نمیکند و ببرد کار بازی راضی نیست و میخواهد که به پیادهٔ کینه وری و بدگهری
شاه بخت مرا در کنج عزلت مات کند مگر بتوجه عالی آن شهسوار عرصهٔ شطرنج و تقدیمهٔ سنج خزائن و گنج
درین سنج بازی طالع من روزی چند قائم ماند و حریف قضا و قدر با من خسته جگر نحیف پیکر بصلح کل
گذارند منصوبه طراز حق جل و علی از سر ارضمار آگاه ست که این مخلص حقیقی در خیر خواهی و مداحی شما آن مقدار
سعی دارد که بشرح و بسط مطلقاً احاطهٔ آن ممکن الوجود نیست در هر محلی که سخن از خوشخوئی و دلجوئی شما مذکور
میشود بنده بصد زبان چون بلبل هزار داستان مدح خوانی و وصف سرائی میکند خصوصاً در حضور حضرت
گیتی پناهی ظل الٰهی چه هر گاه از بازی شطرنج صغیر و کبیر تقریب می افتد هر کس تعریف بازی بجان جهان
در میان می آرد و فقیر بجز نام نامی آن دست دو جهانی بر زبان شطرنج نمی راند چندانکه حضرت اعلی را متوجه
باین طرف میگرداند و بعرض اقدس اشرف میرساند که قبلهٔ ابوالفضل امروز در این بساط جهان و عرصهٔ دوران
بهتر از میر یعقوب کشمیری شاطری نیست و بلطافت و متانت او هیچ آفریده نمی تواند باخت حضرت نیز بزبان
مسیح بیان خود بارها فرموده اند که ابوالفضل الحق این چنین ست که تو میگوئی که در بازی شطرنج طاق است
و در روادی خود یگانهٔ آفاق و شاطر باستحقاق غرض که حضرت همه وقت بزبان شفقت یاد آوری می نمایند
و عزیزان و دوستان نیز خواهان ملاقات شریف اند از درگاه قاضی الحاجات مسئلت می نماید که ایام مهاجرت
را با وقات مواصلت مبدل گرداند و سعادت طوف کعبهٔ حضور موفور السرور ایشان را روزی گرداند بالتفضل
والفرض والا اورا د بتاریخ نهم ماه الٰهی از دار الخلافت اگره قلمی نموده شد در جریدهٔ شیخ

ابوالفیض فیضی فیاضی شیخ علامی ابوالفضل این نمیقه نوشته ابیات

تا کی زمانه داغ غمم بر جگر نهد ❊ یک داغ نیک ناشده داغ دگر نهد ❊ هر داغ کاورد قدری رو به بهتری ❊
آن داغ را گذارد و داغ دگر نهد ❊ فریاد از دست جور فلک بوقلمون که هر زمان برنگی دیگر جلوه گر میشود و هر ساعت
بنوعی ظاهر میگردد داد از دست ستم زمانهٔ ناهنجار ناپایدار که مرا بکشاکش محنت اسیر ساخته و در ربوتهٔ غم و الم

طون پالنپور
گروداگر دوچرخی
گردیدن از
لطائف دیمنی
مطبوع سیر د
گشت نیز می آید
۱۲ فیضاش افضلات
۲ بوته
بواو معروف
نام خراف
کوپ
۱۳۰

نقل منشیه که شیخ علامی بسوی میر یعقوب کشمیری نوشته عقده کشای
بیمال آن برگزیدهٔ کارخانهٔ پنج وچهار را از جمیع حوادث وعوارضات کونی وفسادی در حفظ وامان
خویشتن مصون ومحفوظ دارد محبت اطوار مودت دثار یار غار بست وپنج ساله ابوالفضل مستمند
سعادتمند دارین زینت افزای چهرهٔ آمانی وامال نیکوخصال فرخنده احوال رونق بخش محفل آشنائی
مجلس آرای مملکت دلکشائی زیب ده بساط بی ریائی مفتاح قفل وکان دلفریبی ودلربائی گنجور خزانهٔ
پارسائی نقاب دفینهٔ خردمندی صراف خزینهٔ دل پسندی گلدسته دست ارجمندی حلال مشکلات
امور دلنشین طبایع اناث وذکور منتخب دیوان حضور وسرور منصوبه یاب بساط روزگار عالیمقدار
معالی اقتدار محرم خاص الخاص بارگاه شاهنشاهی فرحت فزای طبیعت ظل الهی پیشوای معرکهٔ
خیرخواهی عمده مقربان درگاه زبدهٔ مصاحبان گیتی پناه مقرب الحضرت خاقانی صدرنشین معارک سلطانی
جای گیر گوشهٔ خاطر عاطر سحاب مقاطر میر یعقوب کشمیری شاطر همیشه نامدار وکامگار بوده برادر رنگ خویش
بساطی متمکن باشند خطاب مستطاب مشکین نقاب که از عین مرحمت وکمال مکرمت نامزد ابوالفضل اینوا
فرموده بودند بچون الهام غیبی ومژدهٔ لاریبی در اسعدترین ساعات در رسید ومرا بمسرت دل را
به بهجت آشنائی بخشید وشوق را چون من سعادتمند کونین گرداند از فیوضات آن نامهٔ نامی ومنقبهٔ
گرامی افسر فخر این متمکن بساط حضیض براوج دولت کبری وسعادت عظمی سائید ترصد آنکه همبر من منوال
این محب صمیمی ومخلص قدیمی خود را بدو کلمه که فیض الهی وفضل نامتناهی از مضامین سحاب آئین آن
مترشح ومتقاطر باشد درمیان امثال واقران سرفراز وممتاز میفرموده باشند محبان پناها از ازدحام
کوه کوه غم وهجوم بیحد الم وصحرا صحرا ستم چرخ کجرفتار وزمانهٔ ناهنجار وگردون دون بیمدار چگوید وچه
نویسد که چه سان مرا در بند وزندان محنت محبوس دارد وازعیش وعشرت حیات مایوس ساخته ست وگردش
فلک دوار در زمین ناهموار دیار غربت مرا سرگردان وپریشان دارد وبازیگر قضا وقدر در بساط غبرا
مهرهای سیاه وسپید شام وسحر وشطرنج گیر نقاضت یا من صغیر حقیر صورت غائبانه می بازد وبکشت محنت
شاه بخت مرا از وطن اصلی جدا کرده وسرگردان وبیخانمان ساخته نفسی فرصت نمیدهد هر زمان بیدق جفا
بر من میدواند وکوچهٔ امید مرا فیل بند حوادث سد راه گشته وبه پیاده وغا فرزین بند توفیق من شکست آورده
ست مراد من از کمال بدلگامی هرونی در فرمان من نه بست هر چند که پیشتر میرانم پستتر میگردد

الفصل ۱۲ من ۱۲ بن ۱۲ بالکسر مجهول

از دماغ حیات من می برآرند و من دل خسته بخت برگشته را بدست آلام و شدائد روزگار ناهموار بدکردار کینه گزار می سپارند چه چاره سازم و کدام حیله پردازم که همچون شمع تمام شب نادیده صبح گذارم و بیازیگر قضا و قدر نرد مراد غائبانه می بازم لیکن بازی من در کمال زبونی است هر چند قصد میکنم که مهره پران بخت خود را بحیله دیگر بدر آرم لیکن از شش در شش جهت امید مخلصی نمی بینم و بهیچوجه من الوجوه گشاد نمیدهد که برون در آرم هر چند دو شش مطلوب خواستم دو خال مطلوب نشست و هر گاه دو پنج حواس ظاهری و باطنی را طالب گشتم دوباره عکس افتاد هر وقت چاره کار خود در دو چار عناصر دار کان جستم دو سه دست بر دو بر من نمود بر آن عزیز صاحب تمیز روشن و مبرهن ست که کسی به کعبتین شمس و قمر چه چاره سازد و بیازی گر قضا و قدر چه کار و حیله پردازد و با مهرهای انجم و تختهای افلاک چه سان بازد فریاد از دست ندارد های کعب الملوک و داد از جور بتیدستیهای این حریف مفلوک که داد خود از من نقد عمر می ستاند و مرا بوعدهٔ نسیه آنچنان میگذراند طرفه تر آنکه از نقود عمر گرانمایه خزینها جمع آورده به اکبس جسه و جبلی شش[1] نمیدهد من بینوای بیدست و پای که در بازی فرید که رسیدترین نردهاست با او نتوانم بس آمد در بازیهای دیگر که سراسر کجی و ناهمواری دارد چه سان توانم با او سبر برد چه در خال زیاد نرد مراد طالع من خال کم می نشیند و در بازی سه کعبتین که ثالث آن ستاره ذنب است که هر گاه بر روی دشمن جا کند و مقابل ایشان شود کسوف و خسوف بر روی کار آید بی بختی من پدیدار شود و در بازی توخات و لواحق آن مغلطه باید خورد و بدیهی ست که بازی در برد حریف خواهد بود و در داو هزار خود صد هزار خشه[2] در کار ست چه هر گاه در یک داو مرا عاجز آورده و زبون کرده باشد بهزار داو شش کی توانم مخلصی یافت غرض که در هر هفت نرد بازی طالع من در زبونی ست و بازی حریف در افزونی و در قمار نه سیزده کروبی افلاک و عناصر اربعه گرایای آنست که هر بار سر سر پای دهد چه هر گاه کعبتین شمس و قمر را بر تخته زمین میزنم بطالع من دو خال نحوست کشاد می افتد و بطالع حریف دو شش مراد تا در قید حیاتم بازیگر قضا و قدر نرد مرادی بازم هرگز نشد که بکام دل من افتاده باشد **بیت** مرا تا بخت من نظارگه شد ۞ نگه چون سرمه در چشمم سیه شد ۞

ایزد تعالی و تقدس از الطاف عمیم خود منصوبه[3] برانگیزد که مهرهٔ بخت من از قید شش[4] حوادث روزگار مخلصی یابد **بیت** یک نقش مراد بر من انداز ۞ ای داد خوش قمار بوالفضل ۞ حق تعالی آن توفیق را بادی ایشان گرداناد

[1] شش: ۶ [2] خشه: ۵ [3] منصوبه: ۵۴ [4] شش: ۶

وترمین گواه که تا دوری صوری ضروری طاری گشته در کانون سینه محزون شعلهٔ اشتیاق فروزان
ست و خرمن صبر و سکون سوزان امید واری از الطاف باری تعالی و تقدس چنانست که احراق آتش
افتراق بگلستان خلیل جلیل تبدیل یابد بمنه و کرمه ترقب و ترصد از الطاف و اکرام عمیم قدیم مستقیم تلاوت
کنندهٔ قرآن الحکیم آنست که تا هنگام ملاقات ذات شریف و وصال عنصر لطیف باعلام سلامتی ملازمان
و متعلقان و اخبار صحت وجود موجود اشرف اقدس خود که اهم مقاصد و اتم مطالب است مبانی محبت و وداد
و اساس مودت و اتحاد را استحکام می بخشید: باشند و از گوشهٔ خاطر عاطر دریا مقاطر این سوخته آتش
جدائی و لب تشنه کربلای تنهائی و حیرت زده کوچهٔ تنهائی را محو و منسی نفرمایند و این مستمند را یکی از جملهٔ
مخلصان با اخلاص خود تصور فرمایند و هیچ شبهه و مظنه در دل راه ندهند زیاده برین تصدیعات
اوقات شریف دادن محال بی ادبی ست اختصار بر همین داشته انوار تلاوت ما حی آثار ظلمت ارباب
جرائم و عصیان باد **نقل صحیفه که شیخ علامی در جواب نامه نامی خواجه عبدالستار**
نوشته قطعه نامهٔ بسته سر آمد بمراد دل من ؛ حاصل نامه مراد یکه دلم می طلبید ؛ فتح نا کرده چو نافه سر
آن نامه هنوز ؛ بمشام دل و جان رائحهٔ روح رسید ؛ صحیفهٔ نامی و ملاطفهٔ گرامی دوست جانی و محب جاودانی
دوجهانی یار غار و مصاحب وفادار نیکو اطوار خواهش کردار خلاصهٔ پنج و چار محبت شعار مودت مدار
خواجه عبدالستار در بهترین ساعات و اسعد ترین آنات بچون الهام آسمانی و مژدهٔ زندگانی جاودانی
رسید بهجت افزای خاطر حزین و مسرت بخشای دل غمگین ابوالفضل مسکین گردید **بیت** بوسیدم و بر مردمک
دیده نهادم ؛ پیچیدم و بعنوید دل سوخته کردم ؛ چون مخبر از سلامتی ذات حمیده صفات آن برگزیدهٔ
انفس و آفاق بود مرا هزاران هزار شادمانی حاصل آمد و دل را کروران کرور کامرانی واصل شد
الحمد لله علی کل حال ترقب آنکه همبرین منوال بارسال نامهٔ فرحت افزای محافل آرای خاطر کشای
غمزدای الم ربای خاطر مهجوران ستم دیده محنت کشیده کدورت رسیده عقوبت چشیده بادیهٔ دوری و زاویهٔ رنجوری
را توامان شادکامی و همنشین خوشدلی میکرده باشند که خاطر خواهان عافیت ثمر و دل جویان مژدهٔ
صحت اثر آن قرهٔ باصرهٔ زندگانی و غرهٔ ناصیهٔ حیات جاودانی بوده باشد امید که تکاهل شعار خود
نسازند جان و عمر من از جور چرخ کجرفتار و از ستم زمانهٔ ناهنجار و بد مددیهای جهان ناپایدار و از
کینه وریهای دهر غدار چگوید و چه نویسد که چسان مرا در شکنجهٔ محنت گرفتار دارند و در هر نفس درد

۱۲۷ انشاء ابوالفضل
طرز و روش دوستی و دلگرانست چون بکار
تقسیم دار ۱۲ عبارت
۳ ضبح چهار رکعت
است انضح فارس و
چهار طبع ۱۲ عبارت
۴ وثار بکسر
اول و تا رمشدد چادر
و رطلی ۱۲ عبارت
۵ منوال یعنی
طرز و روش ۱۲ عبارت

کدورتِ مهاجرت و کلفتِ مفارقت گریبان گیرِ حیات بود هرگز بر بستر راحت نمی غنود مع ذلک ساز تفرقه های دیگر که دراین ایام نافرجام پیش آمد و دست برد نموده چه اظهار نماید که نوشتن بطول می انجامد و کدام یک کلفت را در حیز بیان آرد این بیابان بی نشان نه آغازش پیداست و نه انجامش سر درین صحرای پرسواد اصلاً و قطعاً پیدا نیست دابتدا را و انتهایش هویدا نی همان به که ازین هامون پرمهلکه چشم پوشیده و خموشیده درگذرم و جوشیده و خروشیده و دندان صبر بر جگر تحمل نهم و ازین وادی نطق نکشایم لیکن مرا واجب و دل را فرض شد که انموذجی از سانحهٔ دل خراشش و واقعهٔ جانفرسای دوست بدل و مصاحب غم گسل نیکنام جلالت پیغام سعادت فرجام حکیم همام تحریر و تسوید نمایم تلخیص کلام درین مقام آنکه یار وفادار غمگسار رسی سالهٔ ابوالفضل مستمند ازین عالم فانی بجهان باقی سفر نمود و بعلت اسهال ارتحال فرمود و مضمون بلاغت مشحون کل نفس ذائقة الموت و کل شیء هالک الا وجهه شربت حمام چشید و ازین سرای سپنج بهزاران هزار محنت و رنج مسافر ملک بقا گردید اگرچه همه کس را همین راه است و کسی را چاره از تقدیر حق نیست لیکن زخمهای دل حزین را بناسور آشنائی داد و داغهای جان غمگین را بتازگی حوالت کرد و هر چند درین ماجرای می افتم جگرم بیشتر از بیشتر میسوزد و آتش درون مشتعل میگردد پس همان بهتر که دست در دامن مصابرت بزنم و شکیبائی پیشه کنم ایزد تعالی آن مسافر ملک بقا را بمغفرت خود آشنائی داد و در جوار رحمت خویش جا کناد بعزت النبی الهاشمی و آله و اصحابه الامجاد **نقل نمیقه که شیخ علامی بسوی حاجی الحرمین الشریفین حافظ باقی خان نوشته** حق جل و علا ذات حمیده صفات فائز البرکات حضرت مخدومی ملاذ الانامی محسن الکلامی زائر الحرمین شریفین قاری قرآن مجید حافظ فرقان حمید بلبل هزار داستان گلشن نغمه سرائی شهرهٔ آفاق حافظ باستحقاق غلغلهٔ انگن ملک عراق و عجم رونق بخش محفل آرمی و نغم دقیقه شناس بیش و کم عالم سر دفتر اولاد حوا و آدم صیقل نمای زنگ محنت و الم زندگی بخش جسم بی روان نادرهٔ زمانه یگانهٔ دوران حافظ باقی خان را از جمیع آفات و عوارضات فسادی و کونی در حفظ خویشتن محفوظ دارا د و غبار حوادث بر دامن حیات آن برگزیدهٔ انفس و آفاق مرساد بمنه و کماله کرمه بعد از طی لوازم اخلاص و مراسم اختصاص دعوات وافره و تحیات متکاثره مبنی از فرط محبت و عین مودت مبلغ داشت و ثنای بیقیاس متحف و مهدی نموده ایزد تعالی از سرائر ضمائر آگاه است و ملائکه آسمان

تا هنگام بدامن حیات آن مرشد تحقیقی مرساد دیگر خدمات دنیوی و مهمات اخروی بی توامان و شب
زنده داران و گوشه عزلت گزینان شهرستان طریقت و کمر بستگان راه حقیقت و دینداران کوی شریعت
محمدی صلی الله علیه وآله واصحابه وسلم همگی نیت حق طویت این راسخ دم ثابت قدم این ست که کار بینوا
بوسیله من مستمند ساخته شود چه کشاینده مشکلات بندگان ونامرادان اوست و فاعل حقیقی اورا باید
دانست ازینکس چه مهم پرداخته گردد ولیکن بظاهر آدمی سببی و وسیله پیش نیت خود میکند وبهانه می نهد دیگر
اینهم دولتی ست ابد پیوند که کشایش کار فی نفسه ازوی شود و اینکس به بهانه بسعادت جاودانی میرسیده باشد
غرض که قدر این دولت دانستن کار بوالهوسی نیست الله تعالی جمیع دوستان را توفیق کرامت کناد بحق الحق
وعارفیه ازمقام حوالی ملتان که ریال درویشان نامند قلمی نموده شد **نقل نمیقه که شیخ**
علامی بسوی عرفان پناه حقیقت وطریقت دستگاه شیخ جعفر بهکری
نوشته بیت آنانکه خاک را بنظر کیمیا کنند ؛ آیا بود که گوشه چشمی بما کنند ؛ خدام عتبه هدایت
قدسی منزلت عرش مرتبت کرسی شوکت مظهر آثار کمالات ملکوتی ومنظهر انوار فیوضات لاهوتی ملجار
ارباب الهدایت والتوفیق المخص بعواطف الملک السبحان حضرت مخدوم الانام شیخ الاسلام نتیجه
حجت الخلائق مبین نکات الدقائق والحقائق قطب الاقطاب زبدة الاصحاب عمدة الاحباب عرفان پناه
حقیقت وطریقت دستگاه مریدان ومخلصان پروردگی شیخ جعفر بهکری را بعد از قوافل دعوات طیبات
وتسلیمات زاکیات وتعظیمات وافیات وتصدیقات صافیات مرفوع ضمیر منیر کیمیا تاثیر خورشید تصویر مرآت
نظیر آنکه تا ازکشت زار من اتصال وخوشه خرمی وصال برکمال خود این دعاگوی خاص الخاص و
نیازمند صادق الاخلاص را بداغ افتراق آشنائی نبخشیده اند حق علیم وعلام ست که بجز خار حسرت از
باغ الفت هرگز گلی نچیده واز کشت زار مودت بغیر از خوشه محنت ندروده وبجز زهر بلا بکام ناکامی
بکام هوس نچشیده وگاهی در مرآت خیال محال چهره راحت در حسارهٔ بهجت ندیده رجا را واثق وامید
صادق ست که محرومان بزم وصال ومهجوران زاویه اتصال را عنقریب بزلال کمال قال ومقال احوال
خرم وشاداب میگردانیده باشند و تلخکامان کوی رنجوری را شاهد دیدار می چشانیده تا محنت دوری
وکلفت صوری ضروری مهجوری بسر آید ونوعروس آرزوی ولکشای فرحت افزای کلفت زدای
ببر آید وشاهد امید از دریچه خواهش بخلوت دل ومجلهٔ جان درآید عزیز من این مینوای عاجز صورت را

والتماس از مقتبسانِ لمعاتِ مشکوٰۃ خاطر فائز البرکات آنکہ این مخلص حقیقی و معتقد صمیمی را کہ مشتہر بہ ابوالفضل ست در مواطنِ اجابتِ دعوات بدعائی کہ مستلزم تزائد مواد و ثوق و رجا تواند بود امداد فرمایند و ابوابِ ہجت و استبشار بظہور توجہ خاطر فائض الانوار بر روی روزگار این بیمقدار کشایند

بیت عنایتی کن و ما را بکار ما مگذار ۔ کہ کار ما ہمہ موقوف بر عنایتِ تست ۔ زیادہ برین جرأت نمودن گستاخی ست آمدیم بر سرِ محاورات رسمی قبلۂ من قبل ازین شیخ عبد القدوس شمہ انہار کردہ بود کہ سید حامد متوکلی ماسہیلیہ و اج برحمتِ حق پیوست و مسافر ملکِ بقا گردید و حضرت میر جیو را چنان لمعاده شده است کہ خواہرزادۂ خود را کہ سید حامد می نامند بتولای پرگنات مذکور منسوب گردانند و اللہ چہ بہتر ازین ست کہ این تجویز بر سکہ نشیند انشاء اللہ تعالیٰ رب العالمین ہمین کہ نوشتۂ آنحضرت درین باب بایں مخلص رسید باحسنِ وجوہ صورت می بندد بمجردِ خواندنِ عنایت نامہ بعرضِ اشرف اقدس حضرت ظلِ الٰہی رسانیدہ بنامِ معروض الیہ فرمانِ تولای ہر دو پرگنہ را نویسانیدہ بخدمتِ شریف ارسال خواہد داشت خاطر اشرف از طرفِ این معتقد دیرینہ ہمہ ابواب جمع دارند و ہر خدمتی کہ باشد بی تکلف باین فقیر بنویسند کہ منت بجان نہادہ بانصرام رساند چہ خدماتِ حضرت را سعادتِ جاودانی خود میداند کدام دولت باین برابر ست کہ کسی خود را در خدمتِ مثلِ شما بزرگان و عزیزان معاف ندارد و در جان سپاری و پرستاری اعزہ تقصیری کند خدا نخواستہ باشد کہ ابوالفضل خود را در مہماتِ بزرگانِ حق شناس و خاص کردہ ہای درگاہ ایزدی بقبولت آشنا سازد و سہولت دارد چہ ہر جا گوسفندیست بقربانی سزاوار ست منکہ ملازمتِ شاہنشاہی را برخود لازم داشتہ ام و کمرِ خدمت بر میان جان بستہ ام نہ برای رفاہیتِ نفس شوم خود بلکہ بجہت دلجوئی و خیر خواہی طوائفِ انام خدمتِ ملوک را اختیار نمودہ ام والا خدا آگاہ ست فرشتگان گواہ اند کہ نانِ فقر و جامۂ درویشی و گوشہ نشینی و زاویہ گزینی را از محصولِ تمام عالم بہتر میدانم و بودنِ حجرۂ خانقاہ و مطالعۂ صفحۂ کتب دینی و رسائلِ یقینی را بخراجِ مملکت نمیدہم لیکن چہ چارہ سازم کہ دودِ دولتِ عالی در ہم پیچیدہ اند کہ از ایشان مخلص ندارم یکی الطافِ واکرامِ ظاہری و باطنی قبلہ و کعبۂ دین و دنیا و دلجوئیہای گیتی خدا و اصلاً و قطعاً مرا بارادۂ من نمیگذارد و دمی از من بالکل ربودہ و کہربای محبتِ او کاہِ دلِ مرا جذب نمودہ اللہ تعالیٰ آن سعادتمندِ کونین را سالہای بسیار و قرنہای بیشمار بر سریرِ سلطنت و اورنگِ سعادت و مسندِ عزت متمکن دارد و گردِ تفرقہ و حوادثِ روزگار

خوش می پری بلند فراموشیت مباد ؛ از حال ما که بسته پریم و شکسته بال ؛ ازان عزت و تازه شمائلت
آن دارد که در جمیع احوالات که روی داده باشد از چگونگی حالات و سلامتی ذات خجسته صفات فائض البرکات
خود و جمیع متعلقان و خادمان با اخلاص و ملازمان با اختصاص یک بیک قلمی مینموده باشند که دل
نگران و جان خواهان عافیت ایشان می باشد و این مرید حقیقی و مسترشد یقینی خود را بهیچوجه من الوجوه
از گوشهٔ خاطر سحاب مقاطر محو و منسی نفرمایند که غریب پرسی ترجمهٔ خداپرستی ست و مسکین نوازی لازمهٔ
حق پرستی و قاصد یکه با بیخود و دردی آورد بدو گله که ازان سرفرازی معتقدان میبوده باشد تسلی بخش
خاطر مهجوران گوشهٔ تنهائی و رنجوران بادیهٔ ناشکیبائی می گشته باشند چون اخوت مآب سعادت ایاب
شیخ حمید در رکاب سعادت قرین متوجه طوف حرم شریف شده ست بهمه ابواب از چگونگی احوال
مومی الیه خبردار خواهند بود بغیر از ذات بابرکات آنحضرت پشت و پناهی ندارد بیشتر باعتماد ایشان
مسافرت گزیده ست چه تا این زمان کدورت و صعوبت روزگار را ندیده و نه آزموده مصرع
بسیار سفر باید تا پخته شود خامی ؛ اگر احیانا بسبب صغر سن ازوی خامی یا بی اندامی بوقوع آید باشفاق
عمیم و احسان قدیم خود بگذرانند و عیوبات مریدان راسخ دم و ثابت قدم بذیل عفو بپوشانند بیت
چوب را آب فرومی نبرد حکمت چیست ؛ شرمش آید ز فرو بردن پرورده خویش ؛ ابرام ازحد گذشت
ای ابوالفضل عنان توسن تحریر بگیر کلام را بخاتمه انتظام بخش ایزد تعالی بالصحت و عافیت بوطن مالوف
و مأمن مسکون رساناد بالفرض والاوراد

محبت نامه شیخ علامی نادر الکلامی بمیر معصوم سیکری نوشته

رباعی ای کعبهٔ ارباب ارادت کویت ؛ وی قبلهٔ اصحاب سعادت رویت ؛ روشن ز فروغ باطنت عالم قدس ؛ پر عطر دماغ قدسیان از بویت ؛ ولایت
شعاری که مآثر آن اگر اکرمکم عند الله اتقیکم از صادرات احوالش در کمال ظهور ست و عندلیب بیان
در گلشن مدحت گذاریش چه دستان سراید که مناسب مرتبه اش تواند بود و عرفان آثاری که
مفاخر ان اولیاء الله لا خوف علیهم و لا هم یحزنون از واردات افعالش در غایت وضوح ست
هزار داستان بیان در چمن سپاس گذاریش چه نغمه ادا نماید که لائق رتبه اش تواند بود لاجرم
زبان لذ بیان آن کوته داشته دست دعا بدرگاه کبریا افراشته از دیاد جمعیت بواطن حقیقت مواطن
را از حضرت ذوالمجد والعلی آمل وسائل می باشد امید که بعز اجابت و شرف استجابت مقرون گردد

نقل نمیقہ کہ شیخ علامی بخدمت شیخ نظام پانی پتی نوشتہ ابیات

سلام علی طائفی کعبۃ ٭ بہا حل من فاق کل الانام ٭ سلام علے زائری روضۃ ٭ بطوا قہا ثم حج الکرام ٭ داعی نیازمند بجان ودل آرزومند ضرائع خدماتی کہ غمائم نسائم آن مجامع الانس خلوت نشینان ملکوت را معطر سازد ورواتع ودوائع مدحاتیکہ فوائح روائح آن مجالس قدس مستفان عطار بوی ہوش ربندگان ۱۲ بشگفت آرندگان ۱۲ جبروت را معتبر گردانند بمعرض عرض وموقف انہای حضرت مشیخت مآب طریقت وحقیقت ایاب جامع الفضائل والکمالات مستحسن الصفات والمقالات فائز البرکات عالم السر والخفیات قابل الرعایات کاشف الاسرار العلیہ واقف الاحوال الحکمیہ معین الملۃ والدین نصیر الصدق والیقین حجۃ الاسلام واجب الاعزاز والاکرام مدرک الظن والاوہام محسن الکلام جمہور الانام شیخ الشیوخ بندگی شیخ نظام پانی پتی میرساند ودمبدم قوات بر قرات حیاض ریاض حرمین شریفین بسحاب جنون عیون از بخار دل محزون رخسارہ زرد را گلگون میکند وبریاد اماکن ومساکن قدسی مآثر آن فرخندہ مناظر مرغ روح پرفتوح کمترین در قفس بدن حزین مسکین طیران نمودہ میگوید قطعہ کے بود یارب کہ رود زیر شب وبطحا کنم ٭ گہ بمکہ منزل وگہ در مدینہ جا کنم ٭ بر کنار زمزم از دل برکشم یک زمزمہ ٭ وز دو چشم خونفشان آن چشمہ را دریا کنم ٭ یا رسول اللہ بسوی خود مرا راہی بنا ٭ تا زفرق خود قدم سازم زدیدہ پا کنم ٭ رجا رواثق ووثوق صادق است کہ حضرت سبحان الذی اسری بعبدہ لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی ہر چند کہ زود تر موانع متنوع کہ چون جبال احد بگرد حوالی مدینہ حوالی این ضعیف در آمدہ مرتفع ومندفع گرداند واین پای شکستہ زاویہ حرمان را نوید بشر ہم ربہم برحمۃ منہ ورضوان بخشندہ صدای صلای اہبطوا مصرا فان لکم ما سالتم بسمع جان ناتوان رسانیدہ از وحشت جای حوادث خطرناک بنجلد آباد من دخلہ کان آمنا رساند تا در ضمن این فتوح ادراک تقبل انامل مبارک کہ مفتاح ابواب دولت ومصباح انوار سعادت ست میسر ومحصل گردد واللہ یہدی من یشاء الی صراط مستقیم بیت ای خاک درت کعبۂ ارباب ارادت ٭ گر روی بسوی تو نیارم بکہ آرم ٭ تا وقع آنکہ تا زمان حصول این مامول گاہی کہ احرام حریم حرمت واحترام بستہ در زمین بوسی بیت الحرام وروضۂ رضیۂ رسول اللہ علیہ السلام واصحابہ وازواجہ والصلوۃ والتسلیمات حق نیازمندی گزارند وسجدات محمدت حق جل وعلی بجای آرند بر آن آستان ازین ناراستان نیز یاد آوری فرمایند قطعہ اے مرغ شاخسار عنایت کہ دمبدم ٭ از روی اصطفا رسدت نکہت وصال ٭

لطائف معانی وظرائف الفاظ آن انوار اشجار مسرت واثمار از هار راحت موکد مبانی ارادت
ومجدد قواعد عقیدت وحقیقت گشت آزورود آن شعله سینه بی کینه که به تندباد فراق وسموم هموم
اشتیاق پژمرده شده بود زندگی از سر گرفت فانظروا الی آثار رحمة الله کیف یحیی الارض بعد موتها
چون بمنی برسلامتی ذات بابرکات حمیده صفات بود واز صحت عنصر عالی درجات حکایت می نمود واز دیار
مواد شکر حضرت جل ذکره افزود بازای هر بشارتی که باسواد وبیاض دیده وبراری داشت صحیفه از دیار
خیر برسواد وبیاض لیل ونهار نگاشت وداعی اشواق وبواعث اشتیاق باستان بوسی مرشد آفاق
پیر ودستگیر باستحقاق چون تجلیات انوار فیوضات الهی برباطن شریف ارشاد پناهی متجاوز الغایات است
وچون بی تکلف تحریر فنون اشواق وتقریر صنوف آلام اشتیاق مقدور زبان وبیان قلم مکسور اللسان
نیست درآن باب شروع بتشاهد قلوب حواله میکند قطعه حکایت بسی دارم از اشتیاق ؛ نگنجد بنوک قلم در ورق
قیام ؛ چوازحد تعریف بالاترست ؛ بمشک نمودم بخیر الکلام ؛ اگرچه بظاهر صورت مفارقت از آستان سدره
بنشان طوبی منزلت واقع ست اما جوامع القلوب والروح ملازم ومعتکف آستان هدایت مکان ست
توقع آنکه تا زمان حصول نیز شرف صحبت عالی ودولت مواصلت باریافتگان مجلس متعالی از توجه ضمیر منیر
فیض تاثیر محروم نگردانند واین معتقد از دل وجان ملازم عتبه علیا خود دانند بیت بچشم ار نه ناظر بنور توام ؛
چو بستم نظر در حضور توام ؛ دوگاه گاهی بترشح خامه دربار گوهر نثار نیز درمیان امثال واقران سرفرازی
وممتازی می بخشیده باشند که کمترین عالی خطاب معالی انتساب سعادت نصاب آن سعادت ونقابت
پناه را نامه آمانی وسرمایه زندگانی جاودانی خود میداند چه اولاً وآخراً ظاهراً وباطناً حقیقةً ومجازاً در دنیا
وآخرت تکیه برشفاعت آباواجداد ایشان دارد زیاده برین مشوش اوقات شریف ایشان نمیگردد
وتصدیع ایشان را محض بی ادبی می پندارد مخلصان پناها دراین ایام چنان استماع نموده شد که ظاهرا
حضرت اعلی شما را تجویز سفر ماوراء النهر فرموده اند وحکیم همام را نیز برفاقت شریف انتخاب نموده بسیار
مبارک وخیر است ایزد تعالی درین عزم مرادات دینی ودنیائی ایشان را برآورده خیر گردانادو گرد
کدورت وغبار حوادث کونی وفسادی برد امن دولت ایشان مرساد همواره پرتو صفات و
ثنای ساکنان ملاء اعلی ونفحه دعای بی ریای مسبحان عرصه اوادنی مقارن ذات شریف وعنصر لطیف
منتسبان اذیال کرامت وناظران جمال هدایت باد بالنبی العربی الهاشمی المکی المدنی وآله الامجاد

و ابواب فرحت و عافیت بر روی خاطر کشود چون از سعادت مطالعه اش مشرف و معزز گردید افسر فخر بر آسمان عزت سود آلام دوری و شدائد مهجوری بالجمله تسکین یافت داغهای افتراق روی بصحت نهاد زخمهای اشتیاق فراهم آمد گلهای امید تازگی پذیرفت غنچه های شادکامی شگفتگی یافت نهال آرزو سرسبز گردید سبزهٔ خرمی سیراب شد درخت بخت پربار و بار ور گشت عروس تشوق در آغوش تمنی دل آسود شاهد تعنیش در بستر تمیل جان غنود بیت وقت آن شد که مرا کار بسامان گردد ؛ در حق من فلک از کرده پشیمان گردد ؛ الحمد لله و المنة آنچه مطلب حقیقی این مستمند بود بعالم ظهور آمد امید که همبرین منوال بهمه حال از چگونگی احوال فرزندان و متعلقان نیز تسوید مینموده باشند که آرام قلوب و آسایش خاطر مخلصان و معتقدان موقوف بر آنست زیاده برین اطناب را موجب ملال خاطر اشرف دانسته باختصار کلام کوشید الله تعالی آن خسرو بلاد کرامت را برابر و رنگ عزت و حرمت متمکن دارد **نقل نسخه** که شیخ علامی بسیادت مآب میران سید صدر جهان نوشته عالیجاه ارشاد پناه سیادت و طریقت دستگاه حقیقت و شریعت آگاه معالی نصاب ولایت انتساب کاشف اسرار الملکوت واقف اطوار الجبروت بانی اساس علم و عرفان ماحی آثار کفر و طغیان حامی اصحاب دین و ایمان صاحب کرامت بالعدل و الاحسان بی بدل زمان برگزیدهٔ کون و مکان بدر بلند قدر میر سید صدر جهان ادام الله ایامه برکاته و افاض الله علی العالمین بحسن صفاته همیشه بر مسند سعادت و سریر عزت متمکن بوده خوامان عافیت باشند و از ثمرهٔ شجرهٔ عمر و دولت بهره ور گردند بمنه و کمال کرمه و فضله نقابت و منقبت دستگاه قرهٔ باصره هدایت و رهبری غره ناصیهٔ ولایت و کرامت پروری که در بیولانامزد اخلص حقیقی و معتقد علی التحقیق خود فرموده بودند در احسن ازمنه و اشرف امکنه کالوحی من السمار و العطر من الصبا نزول اجلال فرموده کلبهٔ احزان ابوالفضل بینوا را همچون خانهٔ خورشید خاور روشن و منور گردانید و غلغلهٔ افتخار این مستمند را با علی علیین رسانید مراسلهٔ دمانی حاصل گردید و دل را کامرانی روی داد از کمال تعظیم و نهایت تکریم چون گلش بر گرفت و بر دیده اش نهاد بوصول نتایج خامهٔ الهام شعار و نسائم قلم غرابت نگار که مبین اسرار غیب و نمودار ذلک الکتاب لاریب فیه بود خرمی فراوان و فرحت بی پایان روی نمود و ابواب عیش و عشرت بر روی دل حزین کشود **قطعه** مشام جان و دل من ز نام و نامهٔ تو ؛ چو زلف و خال و خط اهل حسن مشکین شد ؛ مگر گشاد دل خستگان زنامهٔ تست ؛ که چون رسید تسلی جان غمگین شد ؛

گوشه نشینان وزاویه گزینان بی سروسامان خود را معاف دارند وازین نعمت غیر مترقبت بهرهٔ وافر بردارند خدا آگاه ضمائر اهل بصائر که این مسترشد صفت راسخ العقیدة را ازین معنی اصلاً وقطعاً خبری نیست ومطلقاً آگاهی ندارد والاّ چون تغافل میکرد الحال که آنحضرت ازین معنی انموذجی ظاهر فرموده اند بجان منت نهاده بعرض اقدسش اشرف حضرت اعلی خواهد رسانید وفرمان مدد معاش هر یک را موافق حالات ایشان درست نموده بخدمت شریف ارسال خواهد داشت یقین تصور فرمایند وهیچ شکی وشبهه در دل راه ندهند که خدمت اعزه راسعادت جاودانی وسرمایهٔ زندگانی خود میداند خدا نخواسته باشد که درین وادی ابوالفضل تکاهل وتساهل نماید عنقریب رسیده دانند اگر چنانچه از مخادیم خادمی هم بیاید که باعث یاد کردن کمترین می شده باشد بسیار اعلی است والاّ فلا ایزد تعالی وتقدس آن گوهر یکتای بحر معرفت را تابنده وپاینده دارد وگرد کدورت بدامن حیات آن الکلیل فرق سعادت مرساناد **نقل نمیقه که در جواب شیخ عبدالغفور نوشته** تا نغمه گران مسجان ملاء اعلی مسامع مجامع معتقدان صوامع قدس را آسایشی میرساند مسند طریقت وسریر حقیقت ببرکت ذات ملکی صفات شیخ الاسلام مربی خواص وعوام معین اصحاب انام ملاذ ارباب القلوب ملهم اسرار الغیوب قرة عین العارفین قوة مظاهر العاشقین زبدهٔ اصحاب صدق ویقین صاحب الوقار والتمکین معین الملة والدین قدوة المحققین واسوة الصدیقین برهان الحقیقت اعوان الشریعت کاشف اسرار ارباب الیقین مهدی اهل التحسین سید الاقطاب مرشد اولی الالباب صاحب المقامات العلیه واقف الکرامات النقلیة والعقلیة مفتی السنة والفرض مسیر السماء والارض مساح العالم فی الطول والعرض ناصر الملة والدین سعادت قرین افاضت نگین مقتدای اناث وذکور شیخ الشیوخ بندگی شیخ عبدالغفور الی یوم النشور باقی وپاینده باد ودست حوادث روزگار بردامن دولت او مرسادا عالی خطاب مشکین نقاب رقمزده خامهٔ دربار گوهر نثار آن مستجمع الصفات والکمالات در بهترین ساعات واسعد ترین آیات واحسن ترین اوقات **قطعه** زدست قاصد فرخنده پی به بنده رسید پس از مبالغه در اتقیا دواذ عائشه ۞ نهاد بر سرو در دیده کرد جایگهش ۞ گرفت بردل وپیوند داد با جانش چون مخبر از سلامتی ذات ملکی صفات فائز البرکات آن زبدهٔ عناصر اربعه وعمدهٔ حواس خمسه بچگانه بود عالم عالم بهجت وجهان جهان مسرت روی نمود خواهش دل وآرزوی جان صد چندان افزود

چه رونق باشد شهریکی شاهنشاهی در معنی ویران ست و آدمی بی خلف فی نفسه بدن بیجان ست
غرض که آن سعادتمند دارین را سزاوار ست که ازین خلف مفتخر باشند و قدر این دولت عظمی را
بشناسند و خلاصهٔ اوقات شریف خود را بشکرگذاری ایزد تعالی میگذرانیده باشند چون این معتقد صمیمی را
فرحت بپیاس دست داد زبان بمواعظ برکشاد و الا کسی را چه یارا که بایشان پند و نصیحت بگوید گویا که زیره
بکرمان برده باشد گستاخی را امید عفوست الله تعالی آن نونهال گلشن سعادت را بر و مند گردانیده به پیری
و بزرگی رسانا د و عوارضات کونی را ازوی دور دارا د بحرمت النبی العربی الهاشمی القریشی المکی المدنی
و آله و اصحابه الامجاد **نقل نمیقه که شیخ علامی در جواب کتاب شیخ محمد قائم**
ملتانی نوشته شکر خامهٔ لطائف نگار و حمد کلک بدایع آثار که بر حواشی نامهٔ نامدار صحیفهٔ
عالی مقدار این مهجور بر کران مانده واز مجلس حضور موفور السرور آرزوی دل غمگین و خواهش جان حزین
بر کناره نهاد و اسباب تشوق روزگار و اشیای تعیش دهر غدار بر باد داده در بستر عجز و انکسار رنجور و
ناتوان افتاده را که بابوالفضل موسوم ست نسخهٔ شفای عاجل و رسالهٔ صحت کامل التفات نموده فرستاده
بودند بزبان مقصور و لسان مکسور ادا نتوان کرد بسخنان برهم بسته و حکایات درهم شکسته و روایات
سر رشته گسسته بیان آن نتوان نمود لاجرم طی بیان معذرت کرده و روی بر بسیط عذر آورده میگوید
ابیات گر ز هر برگ گیاهی دهدم دهر زبان ٭ شرح یک رشته ز ابر کرمت نتوانم ٭ ور ز هر شاخ
درختی کندم چرخ قلم ٭ شرح یک نکته ز نوک قلمت نتوانم ٭ ترقب آنکه همبرین منوال این متعطش شربت
وصال سعادت اتصال را بزلال نامه و پیغام که سرمایهٔ فرحت و پیرایهٔ الفت ست سیراب میفرموده باشند
که در میان امثال و اقران سرفراز و ممتاز گردد و کلاه افتخار این بنوامی بی ریا بر اوج دولت و آسمان
عزت جاودانی بساید چنانکه باید و شاید معلوم رای مهر انجلای عقده کشای آن پیشوای ارباب صدق
و صفا و مقتدای اصحاب حلم و حیا مقرب الحضرت درگاه ایزد تعالی هدایت نمای طریق شرع مصطفی
مجتبی صلی الله علیه وسلم بالغز و العلی کاشف اسرار حقیقی و مجازی مالک املاک بی نیازی
نادر الزمانی سرو سرفراز جهانبانی شیخ المشائخ شیخ محمد قائم ملتانی بوده باشد که در التفات نامه
نامی ایمائی و اشارتی فرموده بودند که جمیع اهالی و موالی این دیار آزار خاطر و کلفت دل از جانب
متصدیان مهمات درگاه عالم پناه ظل الهی ظاهر میفرمایند چه بی سعادت جماعتی باشند که در خدمت

واسعد آوان رسید چمن ارادت وگلشن بشارت مریدان ومستر شدان صمیمی وحقیقی علی التحقیق را باحسن وجوه نضارت بخشید وحسن اخلاص واعتقاد ظاهری وباطنی محبان دینی ودوستان یقینی را موجب از دیاد گردید و مواد استظهار واعتضاد سرمایهٔ ابتهاج واستمداد را مورث تضاعف وتزاید گشت در مقابل آن ملاطفهٔ شوق انگیز ومفاوضهٔ محبت آمیز مدحاتی که بمقتضای نزاهت افزای روضهٔ اتحاد باشمائم عطرسای گلستان وداد آمیخته باشد متحف ومهدی میدارد امیدوار چنانست که در اوقات فراکیات وساعات متبرکات که مفتاح انجای ومرآت صلاح وفلاح ونهایت الادراک عارفان سرور وافتراح است این معتقد راسخ دم ثابت قدم در دمند ابوالفضل مستمند را ظاهراً وباطناً حقیقةً ومجازاً اولاً وآخراً اصلاً وفرعاً از گوشهٔ خاطر عاطر سحاب مقاطر محمود منسی نفرمایند واین کمترین مریدان را یکی از بندگان خاص الخاص خود دانند رجاء واثق بهت وتشوق صادق که بشرف اجابت وعز استجازت مقرون خواهد بود ترصد وترقب آنکه بهترین منازل بهمه حال این سرگشتهٔ بادیهٔ افتراق وحیران گوشهٔ اشتیاق را بزلال نامه وپیغام سیراب میکرده باشند که تعطش زلال دوری وتعفن آتش مهجوری بهیچ آبی فرو نه نشیند **بیت** تر نگردد دکام من گر هفت دریا درکشم ؛ شربت دیدار باید تشنهٔ دیدار را ؛ گاهی موسی وار اعجاز عصای قلم را برطور محبت ظاهر مینموده باشند که دیدهٔ آرزو در راه نامه وپیغام وانتظار رسل ورسائل چار است وسینهٔ بی کینه در هجر آن یگانهٔ آفاق ونادره باستحقاق نگار ملاذ ابنده نواز ا درین ایام فرخنده آغاز خجسته انجام چنان استماع نمود که الله تعالی بکرم عمیم خود مهمان نوی با آنحضرت کرامت فرمود مبارک وخیرست حقا حقا بالله ثم بالله الغالب الحی الذی لایموت که از شنیدن این خبر بهجت اثر فرحت ثمر چندان شادکامی وفرخندگی روی داده که شرح آن متعذر البیان ست واز تقریر وتحریر بیرون ست چه این مژدهٔ ایست غیبی ونعمتی ست لاریبی که در کبر سن شریف ایزد تعالی آنچنین گوهرے که بحر اجتماعی عالم از رشک دارد کرامت نموده است دوستان را صد جهان شکرانهٔ حق جل وعلا لازم آمد مخلصان صمیمی را از زمین دل سبزهٔ حمد باری تعالی روئید آن قبله گاه را واجب ولازم ست بل فرض که هزار هزار محمدت ایزد تعالی در همه حال بجای می آورده باشند که اموال دنیای بیدار وجاه وجلال گیتی ناپائدار بچه کار می آید واز چه می کشاید آری اگرچه بظاهر معیشت چند روز عمر سر انجام میگردد لیکن چون نیک نظر کنی عین بی سر انجامی ست چه در خانهٔ که هزاران وکروران متاع نهاده باشند بی چراغ خانهٔ تاریک بچه کار آید وبدن بی سر

بو الهوسی نفهمد و هر بے سعادتی کما حقه در نیابد چه آن نوریست از انوار الٰهی و سریست از اسرار نامتناهی که بدان نور دیدهٔ بصیرت منور و مکحل شود و چشم سریرت روشنائی گیرد و اسرار معرفت الٰهی میسر و محصل گردد لاجرم زبان بیان بحدیث صحیح تخلقوا باخلاق الله ناطق گردید چه خبر سلوک این و پیروی این روش متاع هستی نابود خود را بدار الملک حقیقت و دار الخلافت طریقت نتوان کشید رباعی هر که در و سیرت نیکو بود ۔ آدمی از آدمیان او بود ۔ سیرتے کو مردم نه نکو روی ست ۔ خوی نکو مایهٔ نیکوئی ست ۔ بر آن برگزیدهٔ انفس و آفاق عالم العلم باستحقاق پوشیده نیست که ایزد تعالیٰ و تقدس وجود شریف و عنصر لطیف محمد رسول الله صلے الله علیه وسلم و آله و اصحابه و ازواجه اجمعین بهترین مخلوقات اولیٰ و اخریٰ گردانید و او را بحسن خلق و نیکو سیرت خوب در قرآن مجید و فرقان حمید یاد کرد و وجود با جود آن سعادتمند دارین بحلم و علم و خلق و وقار و تمکین تخمیر نموده و اخلاق حمیدهٔ او را بیش از جمیع موجودات و پیش از تمام مخلوقات در وجود آورد پس آدمی را باید که ازین سعادت عظمیٰ و دولت کبریٰ بی بهره نباشد فهم من فهم زیاده برین گستاخی ست چه اطناب نزد اولو الالباب موجب ملامت و مشعر غرامت ست آفتاب فضائل آن جامع الکمالات بر مفارق اعالی و ادانی تابنده باد و ظل فضائل محسنهٔ آن مجتهد یگانه و مشتهر زمانه باقی و پاینده رباعی چون یافت بجان زاده کلکت پیوندی ۔ زان خط مسلسل خرد افتاد به بندی ۔ گفتم که جواب آن نویسم دل گفت ۔ بس کن که همین دعا بسندست و پسندی

نقل نبیقه که شیخ علامی در جواب کتاب شیخ عثمان دهلوے نوشته

لوائح نصوص ولایت و لوامع شموس هدایت اعنی رقمزدهٔ کلک فیض آثار و نگاشتهٔ خامهٔ بدائع نگار جناب کرامت مآب هدایت انتساب معارف و ثار حقائق آثار الذی عجز الواصفون عن وصف ذاته حسن فرتوس العارفین عن لسانهم برکاتهٔ قطب الحق و الحقیقت و الطریقت نیر اعظم الشریعت عمدهٔ اصحاب الوجد و العرفان زبدهٔ ارباب خلق و احسان ماحی آثار کفر و طغیان قاری آیات حمیده و مجیدهٔ فرقان مشتهر فی العرب و العجم مظهر العجائب فی العالم و الآدم نائب مناب شریعت مصطفے هم پنجه ابو بکر صدیق در طریق صداقت ایمان جای نشین عمر بن الخطاب در عدل و احسان یار غار عثمان ابن عفان در روش حلم و حیا قائم مقام طریق علی المرتضیٰ مشیخت پناه طریقت و حقیقت دستگاه عالم اسرار خفی و جلی شیخ عثمان دهلوی نور مصباح الهدایت بانوار فتوحات در اشرف زمان

نیر اعظم و تابش خورشید جوشش و خروشش کمال دارد و حرارت آفتاب عالمتاب در طبیعت جهان و جهانیان
مؤثر ست و احراق فصل تابستان بسیار دل گرفتگی و تعفن افزای ست و دلها را درین اوقات دوزخ
صفات بآسایش و آرام دلکشائی نمی باشد بنا بستی جرأت نمود و یومی چند صبر و سکون مرا بست نمود تا هوا
اندکی اعتدال میگرفت و طبیعت جهان مائل بسردی می گشت بجزم و طلوع نیر آسمانی سهیل یمانی ارادهٔ سفر
می نمودند گنجایش آن داشت نه آدمی را دران آوان ضرری دامنگیر میگردد و موذیات را تصدیعی گریبانگیر
حیات میشود و تحامل و تساهل مطلقاً از ذوی روح در آن زمان مرتفع و مندفع میگردد و بیم هلاکت و ترس
ملالت از طباع و طبائع زوال پذیرست بهر طرف که روی آرند بکشادِ پیشانی میتوان قطع منزل و راه
نمود و بیابان مراحل مقصود اصلی حقیقی باحسن وجوه باکمل طرق میتوان پیمود ملخص کلام در ینمقام آنکه اگر
بعد چند روز دیگر این ارادهٔ بر روی کار می آمد اولی و انسب آن بود لیکن چون عزم جزم نموده متوجه
آن ولایت گشته اند مبارک و بهترست الله تعالی بالصحت و سلامت آن گلدستهٔ گلستان مروت و
فتوت بمنزل مقصود و مامن مطلوب رسانا د و مرادات دوجهانی خود را بچشم عافیت و دیدهٔ صحت ببیناد
بحرمة النبی العربی و آله الامجاد **نقل نمیقه** که شیخ علامی در جواب **ملاطفه** نامی و مفاوضهٔ
گرامی شیخ ابوالفتح خیرآبادی نوشته **بیت** نامه اش تا کرده و پیچیده آمد سوی
دل ☆ کرد جان چون استخوان پهلویم پهلوی دل ☆ بخداوندی معبودیکه مبدأ ظهور دائرهٔ کائنات
نقطهٔ ذات یکتائی اوست و منشأ پرتو فروز جمیع موجودات اسماء صفات بی همتای اوکه نامه نامی و صحیفه
گرامی ارشاد پناهی ولایت و رستگاهی طریقت و شریعت آگاهی شیخ الشیوخ شیخ ابوالفتح
خیرآبادی بکام جان و مدعای روان محبان صادق الاخلاص و مخلصان قدیم الاختصاص در اسعد
ساعات و اشرف اوقات کالوحی من السماء نزول اجلال فرمود جمیع متفقداً از اموجب جمعیت
خاطر پریشان و باعث اطمینان دل بی سروسامان باحسن وجوه گردید **بیت** آمد نسیم سلسلهٔ
مشکبوی دوست ☆ زنجیر میدرد دل دیوانه سوی دوست ☆ حقاً حقا بعزت تعالی و کفی به شهیدا
که سبب بنده نوازی و جهت سرفرازی این مخلص بجز لطف عمیم و کرم قدیم آن واجب الاعزاز
والتعظیم امری دیگر نمی تواند بود و الجواب باین اشکال را بغیر از جلال طبع سلیم و ذهن مستقیم کسی نمیتواند
کشود چه دل بدست آوردن و خاطر جوئی نامرادان کردن کار هر تنگ حوصله نیست و این نکته را

هدهد آشیانِ هدایت از روضهٔ گلستانِ عنایت بجانبِ خاک نشینانِ بی خان[۱] ومان سرکوی محبت و مودت پرواز نموده وسرِ آن نامهٔ نامی وملاطفهٔ گرامی که رقمزدهٔ خامهٔ لطافت نگار بدایع آثار جناب سعادت نصاب مشیخت مآب حقیقت ایاب شیخ عبدالسمیع گشته بود از روی اخلاص وعین اختصاص بمنقارِ[۲] اعتقادِ صمیمی حقیقی برگشاد و با هزاران هزار عزت چون تاج کرامت بر فرقِ اهل ارادت وارباب اطاعت نهاد و زبان حمد وشکرانه آن گشاد و **رباعی** آمد سوی من از قلمِ مشک افشان ؛ آن نامه که دارد ز خطِ دوست نشان ؛ جان باد فدای قلم و نامه نویس ؛ صد بار دگر نثارِ قدمِ نامه رسان ؛ فروغِ طلعتِ صبح از بیاضِ نورانگیزش چون ضمیر صوفیان صافی دل هر نفس صفائی دیگر یافت ومشام طرهٔ شام از سوادِ مشک آمیزش رائحهٔ غالیه بوی نسیم لیلة القدر برگرفت وروح در جسمِ بیجان خواهش من مستمند دردمید **رباعی** صبا زد دوست پیامی بسوی ما آورد ؛ بهر مان کهن دوستی بجا آورد ؛ کمالِ دانه دل باکبوتری سیار ؛ که نامه تواز یار آشنا آورد ؛ وانچه از لطائف شامله وعوارفِ کامله سیما نسبت باین فقیرِ حقیرِ کثیر التقصیر معتکفِ زاویهٔ هجران ومتمکنِ گوشهٔ حرمان در سلکِ سطورِ انتظام بر وجهِ دوام می یابد بسان مقال در شکرگذاریِ این نعمت عظمی و دولت کبری گنگ ولال است وزبانِ خیال در بیانِ کمالِ آن بی مجال وبیانِ حال در ستودنِ آن در عین زوال **مثنوی** چگویم در اوصافِ صاحبدلی ؛ که مدحش بود نقلِ هر محفلی ؛ بهر وصفِ لائق که رو آورم ؛ که راه مدحش بان بسپرم ؛ بان وصفِ مشهور باشد چنان ؛ که دانند خرد و بزرگِ جهان ؛ کنم حرف زانبات آن وصف رو ؛ که بی سر فه باشد در آن گفتگو ؛ نه پنداشتی اندر آید حساب ؛ که گوید کسی روشن ست آفتاب ؛ حق سبحانه تعالی ظلِ سحابِ مکرمت وافضال را بر مفارقِ احبابِ ذوی الاتحاد ورؤسِ اصحابِ وداد ممدد گرداناد بالنبی وآله الامجاد ملاذا از تفرقهٔ[۳] خاطر که درین ازمنه لاحق است چگوید وچه نویسد که بنوشتن سرانجام نه پذیرد و بگفتن رو براه نگیرد هر چند[۴] که در تعزیرِ آن کمرِ همت درمیانِ جرات می بندد حوصله را قوای آن نمی بیند که از عهدهٔ برداشتِ آن واقعهٔ هائله وسانحهٔ شامله تواند بیرون آمد چه امر مکیه از استماعِ آن سامعه را طاقتِ برداشت نباشد که امری معنوی ست من بیدل بی سرانجام که بمثالِ ذره در گردابِ حوادث افتاده ام واز سرگرانی وبی سامانی به روسرای هر شهر گرد برگردم چه بکوچه میگردم وسکونت واستقامت را بر خود حرام گردانیده ام کجا طاقت وتابِ دیدن وشنیدنِ آن توانم آورد ومع ذلک از واقعهٔ مهلکه آمیز وحادثهٔ سفر نمودنِ برادر عزیز ارشد ارجمند سعادت یار شیخ برخوردار بجانبِ ملکِ دکن خیلے متالم گشت وبیذوقی تمام حاصل گردید چه درین ایام که گرمی

---

[۱] خانخانان خان خانان مخفف خانان ومان یعنی رفت از بهارِ عجم ومنقول از نثر فارسی ۱۲ [۲] منقار یکسر فعل مرغ وآله دانه چیدن واکثر پرند کندن ۱۲ [۳] تفرقه بفتح اول وسکون ثانی وکسر راء مهمله وفتح قاف وسکون راء دوم خطاست یعنی فرق کردن میان دو چیز باشد یا چند چیز ۱۲ [۴] خیل بالفتح سواران وگروه مردم ودواب ۱۲

سبقت گزینی و در اول قرأت سبق اطمینان آن نکته کرده باشی و مقبول طبایع استاد و شاگشته باشی و
آوازِ احسنت و نغمهٔ آفرین از هر طرف در گوشِ هوش جای گرفته باشد ؎ هر سخن کز نفست خوش زند
خیمه در روزنه گوش زند ؛ کدام سعادت دارین و دولت کونین برابر این تواند شد بالفرض التقدیر گنج
شایگان را مالک گشتی و خزائنِ بی پایان را گرد آوردی آخر الامر بصد حیرتش رها خواهی کرد و بهزار ندامتش
خواهی گذاشت چه اموال این جهان بیمدار و سرای ناپایدار گذاشتنی و گذاشتنی ست و این تودهٔ خاک ناپاک
و این تیره مغاک پُر کردنی و انباشتنی محبت دنیای دون و الفتِ همان بوقلمون دلبستگی را نشاید و چگونه عالم
زبون زیاده بر چند روز نپاید سعادتمند آنکه از تعلقات گیتی یکسو نشیند و تجرد گزیند و بچشمِ حرص و حسد بسوی او
نه بیند و از ننگ و دو نمودن پر عبث از پا ننشیند و بنای دنیا زاین قحبهٔ مردار بدکردار دل فرفیته و جان را
وابسته نسازد و بمعیشتِ ظاهری او که اولش حسدست و آخرش خشم هیچ نپردازد عزیز من لله الحمد که این
نیازمندِ درگاه از نعمتی فراوان بهره برداشته و خود را دمی بل لحظه غافل نگذاشته و با وجود هزاران هزار
وابستگی دنیوی بشغلهٔ اخروی سازش نموده و زنگِ تعلقاتِ دنیا و مافیها را از مرآتِ دل زدوده خلاصهٔ
اوقاتِ شریفه را بمطالعهٔ کتبِ دینی و رسائلِ یقینی مشتغل میدارد و سرمایهٔ عمرِ عزیز را بدست غفلت نمیسپارد
و همیشه بمردمِ صالح و متقی و پرهیزگار حق شناس صحبت می گزیند و تا دمیدنِ صبح در ملازمتِ عالمان و
فاضلان که سرآمد روزگار و سرحلقهٔ دیاراند می نشیند و بجز قال الله و قال الرسول در مجلس حرفی
و سخنی مذکور نمیشنود و علی قدر حال در مرمت و خدمتِ آن طوائف انام حاضر الوقت می باشد و از
قوت لایموتِ ایشان باحسن وجوه و اکمل طرق خبر گیران ست و یومیهٔ هر یکی را از درگاه با صفای گیتی
خدای مقرر نموده که موافق حالات هر یک را وظیفهٔ مقرری میرساند و هر اسامی بغیر از وظیفه مدد معاش
نیز گرفته که بنحاطر جمع در کشت کار خود تقیدی ورزند و محصولِ آرزو حسب المرام برداشته با فرزندان و متعلقان
خود صرف نمایند و بدعای ازدیادِ دولت عمر حضرت ظل الهی شاهنشاهی مرشدِ حقیقی اکبر شاه غازی
مشغول اندایزد تعالی آن پیر روشن ضمیر مرشد بینظیر دستگیر هر فقیر و امیر و اسیر را بر اورنگ سعادت جاودانی
و بر مسندِ کامرانی و سریر زندگانی متمکن دارد آمین **نقل بنیقهٔ گرامی شیخ علامی در جواب**
کتابت شیخ عبد السمیع جونپوری نوشته رباعی آمد مرغی برگِ گلی در منقار ؛
بر وی خطی از سنبل تر کرده نگار ؛ مضمونِ خط آنکه ای خزان دیده گیاه ؛ خوش باش که ما تو یاد کردیم بهار ؛

واقبال برساحتِ احوالِ مریدانِ نیازمندان انداخت بنورِ حضورِ موفورالسرور خود کاشانهٔ معتقدان بجان ودل آرزومندِ لقای بصفای مهرانجلای را منور ومشرف ساخت قادرِ حکیم گواه ومهیمن علیم از سرائرِ ضمائر آگاه ست که از ذوقِ سماعِ لذتِ استماعِ خبرِ نجسته اثرِ صحت وسلامتیِ مزاجِ شریف وعنصرِ لطیفِ حضرتِ شیخ الشیوخ عرفان پناهی هدایت دستگاهی محسن الخصال مجمع الکمال معدن الفضل والافضال مزین الملت والدین مروج الوفا والتمکین سناسک الصدق والیقین اعلم العلماء افضل الفضلا مشتهر فی البحر والبر مولوی شیخ جوهر سرهندی آن مقدار بهجت ومسرت واستبشار روی نمود که زبانِ خامه بیان از عهدهٔ آن نتواند برآمد ولسان قلمِ بهم زبان از تصور فحوای آن عاجز آید ودر بیانِ تخیلِ آن عقلِ دوربین متحیر گردد حوصلهٔ من مهجور را چه یارای آنکه در صفاتِ کمالِ آن نطق تواند کشود **بیت** امریست که غایتی ندارد ۔ حدی ونهایتی ندارد ۔ حق سبحانه تعالی آنکه بخشندهٔ سعاداتِ ابد مقرونست گوهرِ لطیفِ وجودِ شریفِ آن رفیع منزلت صوفی صفوت حمیده خصال ستوده افعال فصیح مقال را سالهای بسیار وقرنهای بیرون از حساب وشمار باستدامت واستقامت قرین کناد واز حوادثاتِ روزگار اوقاتِ شریفِ آن برگزیدهٔ انفس وآفاق را مصون دارادانه رؤف بالعباد مجاری احوال علی سبیل الاجمال بفیض وفضل ایزد متعال مستدعی لوازم شکرست الحمد لله علی کل حال توقع ترقب آنکه برقرار معهود توجه شریفِ خود را بهیچوجه من الوجوه ازین معتقدِ حقیقی دریغ نفرمایند ودر اوقاتِ طیبات که مظنهٔ اجابتِ دعوات است از شمولِ ملاطفاتِ نامی ومفاوضاتِ گرامی که مستتبع فوائدِ ارجمند ومستدعی منافعِ دل پسندست محروم ولی نصیب نگذارند باآنکه یادِ لقای شریفِ ایشان در نظرِ پاکیزه رایان وراست اندیشان تمثال به نورِ دیده است امادولت مواصلتِ آن آگاه دل صورت ومعنی را علی الدوام قرین خواهان وشوق جویان میباشد وخواهش در انتظارِ طبعی صبحِ وصال ومطالعهٔ کتبِ طلعتِ همایون فال ست ومن الله المعونت والتائید انه رحیم مجید مریدان پناه تلمیذانِ درگاه ابوالفضل خیرخواه معروض میدارد که تشوقِ ایامِ تحصیلِ علوم وتعلقِ لیالیِ مطالعهٔ کتبِ مرسوم که نتائجِ کونین وفوائدِ ثقلین دران مضمر ومستترست چندان دردلِ این مستمندِ آرزومند خار خار میکند که فوقِ آن متصور نیست وانتهای آن پیدائی بعزتِ الله وکفی به شهیدا که زاویه نشینی وگنج گزینیهای ایامِ طفولیت وبی نیازیهای اوقاتِ عبودیت ایزد متعال را بصد جهان نمیدهد وبسعاداتِ کونین برابر نمیکند خوشا بیداریهای لیالی عزلت وسحر خیزیهای شبهای محنت ومضمضه شمار ریهای شبق مقرری ومطالعه کردنهای حواشی مغلقه وشروح مشکله که نکته از آن یافته باشی وگرهی برگشائی کار آورده وبذوقِ آن شب را بیدار داری وخواب را بچشم خود حرام گردانی علی الصباح

ایمن کند دیگر را از خوف وگواه صادق دین یکی از اسمای الهی است یعنی مهربان ودر دعاء ودر کشف یعنی مهربان ودر منجم یعنی منجمان ومهربان ودر درتحقیق مهمی ست قول ست یکی از ائمه هدایش آمن ست یعنی فاعل از امن یؤمن ایمانا ماخوذ از امن هژده باب افعال در مضارع ودر اسم فاعل وغیره همزه را واو کنند وادغام کنند چنانچه در صحاح وصراح مذکورست دوم آنکه هدایش باین برزن فعلش اسم فاعل از التمیز وزن فعلش کرد

نیاز مندان بر صحت باخلاق یا بعینه پس بهتر در اینجا پس کسر زنند بخلاف نیاس علی این قول متاع ست یعنی دعای است از نیاز مندان ودعا کردن ومتاع ست سوم آنکه در فاعل ست یعنی صحیح ومتاع کردن یعنی حفاظت ست یعنی صحیح وبعینه یعنی بعینه ست یعنی بعینه ست یعنی بعینه ست

که شرفنامهٔ روزگار این ضعیف ست خاطرِ غمدیده را سرمایهٔ شادمانی و پیرایهٔ زندگانی دهند و بر شحات سحاب پرانوال و قطرات غمام فضل و افضال مزرع رجای لب تشنه وادی فراق و کشت زار امید جگر خستگان وادی اشتیاق را تازه و سیراب گردانند از کرم عمیم و لطف قدیم آن سرمایهٔ سعادت جاودانی چندان مستبعد نمی نماید

قطعه رشحهٔ قلم تو چشمهٔ آب بقاست ٭ انفاس خوش تو نفحهٔ باغ وفاست ٭ آن رشحه و نفحه را ز من باز نگیرند
زیرا که دلم زنده بآن آب و هواست ٭ بلکه در مجاری این احوال مستتبع انواع تفرقه و اختلال توقع آن و تصور چنان بود که اگر اثر مساهمت صوری و معنوی در باب رعایات مراسم این محبت گیری ظاهر فرموده تبشیر پرسشی و نقد نوازشی که وسیلهٔ ناموس مرید دینی و دنیوی میتواند بود مشعرف گردانند اولی و انسب

بیت چو خواجه عزت درویش جوید ٭ مرید قدر و جاه خویش جوید ٭ اما چون اصابت رای همگنان آن صاحب کشف غمه غموم و احزان نیز درین واقعه صاحب محنت بیشمرد و مقتضای قواعد ادب چنانست که در وقوع این حادثه خوردان و بزرگان پیوسته طریق ملازمت و روش مقارنت مسلوک دارند و در گذرانیدن سوانح وقت حیثما تقتضیه الشرع والعقل سر از خط متابعت برندارند هر آئینه ملاحظهٔ این صورت در تدارک مسئول از قبل ملازمان عذری واضح و روشن ست

مثنوی چه گستاخیست این بیهمات بیهمات ٭ قوی شرمنده ام زین نفی و اثبات ٭ بس ست این قدرم از افراد انسان ٭ که گاهی بگذرم بر یاد ایشان ٭ و علی الخصوص چون تشبث و اعتصام بذیل ارادت دران مرتبه ست که در جمیع احوال استنجاح اسباب آمال از میامن انفاس نفیسهٔ ایشان میدانم و استفتاح ابواب مطالب از برکات همم عالیهٔ ایشان میشمارم و لکل وجهة هو موليها این ذرهٔ بیمقدار با التفات خاطر اشرف مفتخر و مستظهر بوده از مجلس عالی استشمام رائحهٔ معنی در یوزه همتی و التماس فاتحه می نماید و کشاد کار خود را ازان درگاه عرش اشتباه پیاید و فوائد یقین را دران پیشگاه علیین می بیند زیاده ازین خادمان آن آستان را تصدیع نمیدهد

ظل عالی بر مفارق اهالی و موالی روزگار مخلد و ممهد باد

نقل نمیقه که شیخ علامی در جواب خط حقائق پناه معارف دستگاه شیخ جوهر سرهندی نوشته مکتوب مطلوب بلطف مرغوب که متضمن هر مقصود تواند بود از مبادی توجه ضمیر منیر فیض پذیر میمنت آثار عرفان شعار ثمرهٔ شجرهٔ کرامت و هدایت قرهٔ باصرهٔ ولایت مخزن اسرار حقائق و کمالات مطلع الانوار میامن سعادات

رباعی در معارف
بی بدیل و در لطافت بی بها ٭ در حقائق منتهی و در دقائق منتها ٭ می برد لطف کلامش تابی از آب حیات ٭ بحر کالش موج در اوج سما ٭

ادام الله تعالی و تقدس برکات انفاس نفیسه القدسیه خورشید مثال بر توسعات

محروم و نا امید ندارند و این مخلص ظاهری و باطنی خود را یکی از تلامیذ خاص الخاص باختصاص شمارند بحدیکه
آفرینندهٔ عالم و پیدا کنندهٔ آدم و بجای آرندهٔ سبع سموات طباق ست که این مقوله عین صدق ست و هیچ
علی و غشی آغشتهٔ آن نیست از صمیم قلب و یقین دل منطق این مقال گشته و میگردد و مریدان پناه بالعزت الله
تعالی و کفی به شهیدا که باوجود ازدحام خلق الله در رجوع غرض مندان بلا اشتباه التفات ظاهر و باطنی
شاهنشاه عالم پناه بلحظه بل لمحه از مطالعهٔ کتب دینی و یقینی غافل و فاهل نبوده و نخواهد بود و من بعد بعنایت
ایزد متعال و تقدس ابواب غفلت بهیچ باب بر رویش دل نخواهد کشود و یقین بتصور فرمایند زیاده برین مشوش
اوقات فائز البرکات فرخندهٔ عادات ایشان نمیگردد و کلام را بدعای دولت ابد پیوند سعادتمند باختتام
میرساند ایام تحصیل از شوائب تعطیل مصون و مامون باد و گرد حوادث بدامن عصمت ایشان مرساد بالنون و الصاد

نقل نسیقه که شیخ علامی بسوی فضائل پناه کمالات دستگاه شیخ عبد الله بداؤنی نوشته ابیات

صبا از مرد می آید فدایش باد جان من ؛ که میگوید حدیث
مروی از جان جهان من ؛ ز جانان نامه بل کز مسیحا نسخه دارد پئی درد دل بیمار و جان ناتوان من ؛ نامه
که از عنوان آن نفحات صبح سعادت فایح و صحیفه که از مضمون آن لمعات آفتاب عنایت لایح مبنی از التفات
خاطر دریا مقاطر فیض مآثر عالی حضرت ولایت منزلت حقایق پناه معارف دستگاه شیخ الاسلام الاعظم
العالم مرشد طوائف المتکلمین من مکارم الامم صاحب آیات الفضل و الافضال ناصب رایات الکرامت و
الاقبال محیط انوار اولئک المقربون مورد اسرار لا خوف علیهم و لا هم یحزنون محی مراسم مآثر سید المرسلین
حجة الله علی العارفین المحققین المؤید من عند الله قطب فلک الهدایت و الانتباه قافله سالار وادی رهنمونی
شیخ عبد الله بداؤنی لازال فی خلود افادته و شمول افاضته عونا للاسلام و المسلمین و غوثا لاصحاب صدق و یقین
شاهراه امید مستمندان غمدیده شوریده احوال را معطر ساخت و دیدهٔ انتظار نیازمندان محنت کشیده را
منور گردانید و چون نسکین نوازش آلام فراق و نوازش اسقام فلک بی وفاق که در مجمر سینهٔ این کمینهٔ بی کینه افروخته
بودند و مخلص بیچاره را سپند وار بر آتش افروخته آن سوخته بافاضه انوار آن کنج بنزله اطفار طوفان نیران و
انطفای آتش سوزان ست مترتب و متصرع گشت مصدق الحمد لله الذی اذهب عنی الحزن بر زبان صدق
و اخلاص این مخلص صادق الاختصاص گذشت ان ربنا لغفور شکور و هر آئینه چون این فقیر بی بضاعت
را رابطهٔ ارشاد از منتسبان این موقف ست اگر در زمان استیلای غموم و احزان بار سال نامه شریف

عبودیت که شوارقِ آثارِ آن از مطالع خلوص عقائد طالع گردد و خدمتی که اشعّهٔ انوارِ آن از مشارقِ حُسنِ اختصاص ساطع شود مقارن تحیاتی که بمطابقت برتضمین خلوص نیت دلالت کند و تسلیماتیکه انوارِ فیوضات آن ظلمت زدگانِ بادیهٔ فراق را بمنزل گاهِ وصالِ حقیقی رساند ابلاغ مینماید **ابیات** دعائی جانفزائے روح پرور ؛ سلامی مشک بیز و عنبر افشان ؛ فرستم سوی او تا عقل و هوشم ؛ نماید اقتباسش علم و عرفان ؛ ۰

همواره در موقفِ نیاز استاده قواعدِ دعای دوامِ دولت و تکملهٔ ایامِ افادت را که حصنِ حصینِ احوالِ امانی و آمال ست و ابوابِ مرادات برکمال ست از شوائبِ ریا تجرید و تخلیص میدهد و از سرِ صدق تمام و اخلاصِ مالا کلام آیاتِ مناقبِ آن جامعِ فصولِ حکمتِ الٰهی و نوابسانِ مصابیحِ انوارِ حقائقِ نامتناهی را تکرار نموده مختصر اوقات را بذکرِ محامدِ شریف مطول میگرداند و فتح ابوابِ مصادقت که کسرِ بنای منازعت در ضمنِ آن ضمنست لازم میداند **بیت** چنین که مهرِ تو در میانِ جان دارم ؛ من و ادای ثنای تو بر زبان دارم ؛ هر چند از ذرهٔ سر گردان خطاب بخورشید تابان و نیرِ درخشان عین بی ادبی ست و از فطرهٔ بیسامان اظهارِ مناسبت بدریای عمان محض بوالعجبی نسبت این داعی بملازمانِ آن آستانِ علیا مکانِ معلی نشانِ عرش اقتران همان طور ست اما از آنجا که مجالِ امید واسع و شمالِ کرم فائض و متتابع ست اگر فقیر مستمند بتوقع التفاتی و ترصدِ اعتقادے جرأت نماید و ابوابِ اظهارِ آرزومندی بر روی تشوق بگشاید معذور خواهد بود **بیت** بی یادِ حضرتِ تو اگر یک نفس زنم ؛ تضییعِ عمرِ دانم و تعطیلِ روزگار ؛ و همه وقت آن مبتدی طالبِ خیرِ خاطرِ عاطر دریا مقاطرِ ایشان میباشد و میخواهد که از مقولهٔ مفارقت شمه اظهار نماید اگرچه حکایت تمادی ایامِ فراق و آرزومندی بدولتِ عنایت خداوندی زیاده از آنست که تبلویح بیان و تلویح تبیان شرحِ مختصری از وقعاتی بدیع آن تفصیل تواند پیمان رساند و بی تکلف شکایت توالی آلامِ اشتیاقِ آرزومندی بمطالعِ طلعتِ آن جالسِ مسندِ ارجمندی بیشتر ازانست که بدستیاری خامه پردهٔ از عارضِ بیانِ آن توان کشود **قطعه** گر دهم شرحِ آرزومندے ؛ آتش اندر نیِ قلم گیرد ؛ ور ز بارِ فراق گویم حرف ؛ قامت نه سپهر خم گیرد ؛ لاجرم بمقراضِ اختیار قطعِ اطناب نموده از حضرتِ مسبب الاسباب ایامِ مواصلت و دولتِ ملازمت را مسألت مینماید مصرع یارب که اجابتش قرین باد ؛ توقع آنکه تا زمانِ دریافت مطالعهٔ کتبِ طلعتِ شریف و رسائلِ مخفل منیف صحبتِ لطیف مخلصانِ مرتاض را از حواشی جامع الاصول لازم الفتوح فائض الصبوح خاطرِ فیض مآثر بهیچ وجه من الوجوه محو و منسی نفرمایند و از فوائدِ اشارات لازم البشارت عالیه کافیه وافیه و مسائلِ صافیه

وصلِ تو دارد دلم خدا بر ساند ؛ امیدگاہا چون درین اوقات فرخندہ ساعات ایامی نوید طلعت خورشید
وصال از مکاتباتِ شریفہ حمیدہ آنحضرت مستفاد گردید چندان بہجت و مسرت دست داد کہ شرح آن از
غایتِ اطالت و نہایت افزونی نمی تواند در حیزِ بیان آورد امیدوار است کہ عنقریب پرتو وصال بر ساحت
این بیت الاحزان اندازد و دیدۂ رمد کشیدۂ این محزون را کہ بسمت وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ موسوم است
منور سازد و التماس از عمومِ الطاف و شمولِ اعطاف چنانست کہ درین عزیمت راسخ دم و ثابت قدم باشند
کہ در تضمنِ حضور شریف و توقفِ قدومِ لطیف رفاہیتِ عامہ برایا علی الخصوص فائدۂ دینی و دنیائی فقیر ست
و تحمل کہ ثوابِ این ہجرتِ شریف از وطنِ مالوف بہ نیتِ امداد خلق اللہ و سائر انفاس مساوی حج و عمرہ
باشد و حدیثِ نبوی صلے اللہ علیہ وسلم کہ مَنِ اغْبَرَّتْ قدماہُ فی سبیل اللہ حرم اللہ جسدہ علی النار بخدام
ذوی الاحترام واضح و لائح ست مع ذلک این بد آموز دولتِ وصال را جز شربتِ اتصالِ آن برگزیدۂ
ایزد تعالیٰ علاجی دیگر متصور نیست چہ آرزومندی بحدیست کہ در ظرفِ تحریر نمیگنجد و حوصلہ را طاقتِ استماع
آن نباشد و سامعہ را قوامی برداشتِ آن نہ حواسِ پنجگانہ کہ از تعقلِ آن انگشتِ حیرت بدہان ست و
عناصر اربعہ در تفہیم آن عبرت پذیر دندان ہمدرین معنی صاحب سخنی کہ ہمدرد دستمندان ست میگوید مثنوی

بدان صفت بجنابِ تو آرزومندم ؛ کہ ہر نفس بدلِ خود خیالِ می بندم ؛ کہ خاکِ رہ شوم و ہمرہِ شمال
آیم ؛ بآستانِ تو با خاکِ در بہ پیوندم ؛ ولی چو این سخنِ من تعقل ممکن نیست ؛ برین خیالِ پریشان خویش
می خندم ؛ بہمہ احوال خیر مآل کہ دامنگیرِ حیات ست ما نیز در تعالیٰ مسالت مینماید کہ آلامِ دوری ضروری
و شدائدِ مہجوری بصحبتِ حضوری و صحت مسروری تبدیل گردد و لیالی افتراق بخیر و خوبی منتہی شود بحرمت
حیّ لا یزال عزت ذو الجلال **نقل نمیقہ کہ شیخ علامی بسوی شیخ ابو البرکات**
لاہوری نوشتہ عالیجناب افادت مآب افاضل پناہ فضیلت دستگاہ ملاذ الافاضل امم مرجع الاکابر
فی العالم حلال المشکلات کشاف المعقولات و المنقولات ادام اللہ برکاتہ را تصوراتِ آمال و آمانی
بتصدیقاتِ کامرانی مقرون باد و ضروب قضایای آسمانی بر ذاتِ شریف و عنصرِ لطیف افرادِ انسانی مبدل
و میمون باد محب صادق و مخلص راسخ ابو الفضل کہ اخلاصِ او در آن ساحت حقیقی ست نہ مجازی ست و اختصاص
او در آن حضرت ذاتی ست نہ عرضی بعد از تبیینِ قوانینِ اتحاد و پس از تشییدِ قواعدِ اعتقاد دراز منہ
لائحہ و اثنیہ فائحہ بدرس عوارف دعواتِ ماثورہ و عوالم مأثر غیر محصورہ قیام و اقدام نمودہ طوالع

کاری کردچه هر صباح و مساء دیدنِ دیدارِ شریفِ او مرا بجای حج اکبر است بلکه از حج اکبر هم فاضل تر طوافِ کوی
او سعادت جاودانی و دیدنِ روی او میوهٔ زندگانی غرض که بالضرور امسال همسفری در تعویق افتاد
و بسالِ دیگر کشید مصرع تا در میان خواسته کردگار چیست ؛ اگر رضا موافق قضای آسمانی خواهد افتاد
سالِ آینده باز از نیمعنی اظهار خواهد نمود اگر چنانچه اجازت خواهد یافت متوجه طوافِ کعبهٔ معظم خواهد گردید
بیت یارب این آرزوی من چه خوش ست ؛ تو بدین آرزو مرا برسان ؛ درین عزم و نیت خدایار
و یاور باد بالکاف والهای والیای والعین والصاد نقل صحیفه که نادر الکلام شیخ علامی
فهامی بسوی شیخ نصیر الدین سنبلی نوشته رباعی هر سر مو بر تنِ من گر
زبانی داشتی ؛ از غم و هجر تو فریاد و فغانی داشتی ؛ گر بقدرِ جان توانستی خریدن وصل تو ؛
طالبِ وصلی تو بودی هر که جانی داشتی ؛ مشیخت مآب طریقت و حقیقت ایاب زبدهٔ ارباب عرفان
عمدهٔ اصحابِ ایقان خلاصهٔ جمهورِ وجدان عرفان پناه شریعت دستگاه صاحب الملة والدین کاشف اسرارِ
علیین جامع الفضل والکمال برگزیدهٔ ایزد متعال گوشه نشینِ حجرهٔ آگاهی زاویه گزین بیت المقدس
خیر خواهی مردمکِ دیدهٔ حلم و حیا سیمای جبههٔ صدق و صفا سریر آرای مملکتِ عز و علا مسند نشین بارگاه
مجد و اعتلا عمدة المتقدمین زبدة المتاخرین بالوقار والتمکین شیخ نصیر الدین سنبلی رفع الله قدره و درجاته
همیشه دوست کام بوده بعزت و آبرو باشند مخلص بلا اشتباه ابو الفضل معروض میدارد که چه گوید و چه نویسد
این سوخته آتشِ جدائی و ساخته زاویهٔ شکیبائی تنهائی و شامِ جدائی چسان از شرارهٔ آه جگر سوز میسوزد و میگدازد
و چه نوع از آتشِ حرمانِ محسن الدوران با حراقِ دل میسازد ابیات بیچاره دلم ز آتشِ هجرِ تو گداخت ؛ واندر
طلبِ تو لوحِ هستی درباخت ؛ آخر خود را بوصل لائق نشناخت ؛ بیدل بنشست و بداغ دوری دل باخت ؛ مختصر
نوازا حدیثِ اشتیاق و افتراق را بمشابهٔ ضمیرِ منیر که عکوس نمای آئینهٔ غیبی و مرآتِ لاریبی ست حواله مینماید که القلوب
تتقاضی و الضمائر تتناجی و قست بهمه حال دولتِ اتصال آن مصدرِ شعشعهٔ اشراقاتِ عز و کمال و ماخذِ لمعهٔ
بارقاتِ نیرِ اقبال را علی الدوام بدعا استدعا مینماید که فاعلِ مختار بر عکسِ ایامِ ماضی در ازمنهٔ حال و استقبال
در سلکِ حصولِ انتظام نخشد و غمِ مضاعفِ هجران و الم این معتلِ حرمان که چون اجوف از حرفِ صحیح مواصلتِ
آنحضرت خالی ست و مانند ناقص نقصان در حیات پذیرفته و بجنتِ روز افزونِ فراق مثالِ لفیفِ مفروق
مبتلا گشته بسعادتِ اوان لفیفِ مقرون مبدل گرداند بیت خدا مرا بوصالِ تو دلربا برساند ؛ هوای

وکشت زار امید جگر خستگان وادی اشتیاق را تازه و تر ساخت و نفحات لسان لطف بیان در روحات
ریاحین علم و عرفانش از مهب سطور عنبر نسیم و خطوط عنبر شمیم وزیدهٔ مشام جان مهجوران را معطر و معنبر گردانید
و چاشنی معانی دلفریبش کام دل محزون را شیرین ساخت **قطعه** صبا تفقد احوال دردمندان کرد ❊ دهان تنگدلان را
چو غنچه خندان کرد ❊ بیاد وصل تو صد ذوق داشتیم و سرور ❊ بیک سلام تو آزار هجر چندان کرد ❊ ترقب آنکه همین
سئوال تشنگان کربلای افتراق را بزلال نامه و پیغام سیراب میفرموده باشند که چشم آرزو نگران و دل شوق خواهان
و جویان پرسش ایشان میباشد چه زخم فراق نه آنست که بجز مرهم وصال پر کمال تسلی آمود و صحت اندود گردد و
داغ اشتیاق بغیر از پیغام نامه و پیغام شفا یابد **مصرع** شربت دیدار باید تشنهٔ دیدار را ❊ لب تشنهٔ آرزو مستسقی
آبحیات دیدار است او را بهیچوجه من الوجوه و بهیچ چیزی معالجه متوان کرد بیمار کرده محبت را دوای عیسی مضرست و
مجروح ساختهٔ اشتیاق را نوشدارو می مسیحا زهر هلاهل همدرین معنی رونق بخش محفل معانی تازه و زینت ده عروس مضامین
بی اندازه اکلیل فرق بی نیازی گوهر گوش چاره سازی مسند نشین معرکهٔ سرفرازی مولانا عرفی شیرازی چه خوش
می سراید که از استماع آن ذوق دل می افزاید و زنگ غم از آئینهٔ جان بصیقل امتحان می زداید که گفت **بیت**
نوشدارو نشأ علت دهد در جان ما ❊ صد خضر یابد حیات از چشمهٔ حیوان ما ❊ عرفان پناه درین ایام نافرجام
نفرقهائی که من دل شکسته را دست داده چگوید و چه نویسد اگر در حیز بیان آرد قلم بشگافد و کاغذ بسوزد بالفرض
والتقدیر اگر تمام عمر بستوید نماید عشر عشیر آن را در احاطهٔ زبان نیاورده باشد بالضرورة دی بیچارگی و عجزه انکسار
مهر خاموشی بر دهان بیان نهاد و اسکتوا رحکم الله دست آویز حیات خود گردانیده خاموشی گزید چه بجز این چاره ندید
امیدگاها چون درین ایام خبر بهجت اثر رسید که آنحضرت عزم جزم فرموده احرام طواف حرم بحرمت بر بسته اند
و سامان راه کعبه میکنند مبارک و خیر است الله تعالی جمیع دوستان را باین سعادت مشرف گرداناد و بمطلب
اصلی و مقصد حقیقی رساناد و از برکت طواف آنها این آزرومند صمیمی را نیز بدان حریم عزت قرین و حرم حرمت آئین معزز
مشرف ساناد عزیز من از منقوله چند بار تبکرار بعرض اشرف اقدس همایون حضرت پیر دستگیر مرشد حقیقت پذیر ظل الهی
شاهنشاهی رسانیده و التماس رخصت نموده لیکن در معرض قبول نیفتاد چه چاره نماید که رضای ایشان توامان قضای
الهی ست کار یکه بی فرمودهٔ ایشان کرده شود بهر و رنیاید و کشایش نه بخشد خصوصا من بینوای عاجز شریت
که بجان خود دست ارادت بدامان مرشد حقیقی داده ام و ظاهر و باطن دل را بدان دستگیر روشن ضمیر
سپرده ام ارادهٔ من موقوف ارادهٔ اوست و قصد من وابستهٔ حکم او چون توانم دلیری کرد و بی فرمودهٔ او

کربلای دوستی متعطش صحرای یکجهتی را از رشحات خامهٔ عنبربیز عبیرآمیز شوق انگیز سیراب فرمایند و در طبیعت ایشان
چه نقصان رود و بزلال قطرات نامه مشعلهٔ آتش جدائی فرو نشانند در دوستی و محبت چه قصور شود ترصد آنکه بی تکلف
و تکاهل بلمعهٔ بیاض نامهٔ ذوق آمیز شوق انگیز کلبهٔ تاریک مهجوران را منور میکرده باشند که کرم عمیم و لطف قدیم ایشان
بدل این شیوه و مشید این پیشه ست بجز این اندیشه در دل راه ندهند که از اخلاق حمیده ایشان ابعد است و
اوصاف خجستهٔ ایشان را اصلاً و قطعاً باین روش تناسب نبیند و تقرب نمی یابد چه اوضاع دوستان صمیم القلب
نه آنست که از محبان راسخ الاعتقاد نسیاً منسیاً فراموشی گزینند و از گوشهٔ خاطر عاطر سحاب مقاطر خود معتقد را محو و
منسی نفرمایند امیدوار از درگاه واهب العطیات چنان ست که من بعد حجاب نامه و پیغام از میان برخیزد و دست تقاصد
و رسل رسائل یکسو نشینند و وصال پرکمال عزیزان و دوستان جانی حسب المرام میسر گردد دوری صوری ضروری
مطلق بانقطاع رسد که پیش ازین طاقت و تاب محن جدائی و آلام شدائد مهجوری نمانده ست طاقت طاق شد
و ماه صبوری در محاق افتاد و ناشکیبائی از رخ پرده برگرفت و دیگ شوق در جوش و خروش آمد صبر و سکون
رو بفرار نهاد و خورشید امید در حجرهٔ کسوف محتجب گردید مدبر بلند قدر آمال جلباب خسوف بر روی کشید عناصر اربعه
هر یک بر دیگرے تزائد گرفت حواس خمسه از هم پاشیدند و از قوای ظاهری و باطنی افتادند مدرکه را مجال درک نماند تصورات
تفرقه پذیر گشته تخیلات از پای نشستند تعقلات پیراهن صبر بر تن دریدند از درگاه مسبب الاسباب آمل و سائل ست
که لیالی مفارقت بایام مواصلت مبدل گردد و تا هر یک از اشیای متنوعهٔ بشر افت اصلی مستقر گردد و هر مکان جهلی
خویشتن قرار گیرد بعزت الله تعالی و کفی به شهیداً که طاقت احراق آتش افتراق ندارد و درین حین الهام غیبی
ندا در داد مصرع خدا کریم و رحیم ست ناامید چرا ؛ فی الجمله منتج الاحوال گردید و مشاعل آتش دل پارهٔ تسکین
پذیر گشت ظل فضائل و کمالات بحسب المرام ممدود و مخلد باد بالنون والصاد نقل بمنیقه که شیخ
علامی در جواب کتابت شیخ عبدالنبی نوشته قطعه این همایون نامه آمد
تازه از باغ بهشت ؛ دردی از کافور رسته سبزهٔ عنبر سرشت ؛ یا خود از تو بر بیاض صفحهٔ نور وجود ؛ چند حرفی
کلک صنع از ظلمت امکان نوشت ؛ نامه دلنواز و صحیفه واجب الاعزاز که از خدام مشیخت پناهی طریقت و حقیقت
دستگاهی عالیحضرت معالی منقبت قدسی منزلت عالی انساب رفیع انتساب قدوهٔ ارباب عرفان زبدهٔ اصحاب
ایقان صاحب الکشف والکرامات شیخ عبدالنبی شرف صدور و عز ورود یافته بود در رشحات سحاب نزول
و نوال قطرات مطرات غمام فضل و افضال کلک مشکبار و قلم گوهر نثارش رجا را لب تشنگان وادی فراق

ترقب آنکه هرگاه عزم جزم نموده طی مراحل وطنِ مالوف نمایند اخبار فرمایند تا برادر مومی الیه نیز در خدمت
شریف بوده بآن دولت ابد مقرون مشرف گردد و از طواف حرم محترم امام موسی علی رضا نور اللہ مرقدہ کام
جان حاصل و بهره وافر دارد بهر حال چون این مطالب بحصول انجامد گوشهٔ خاطر عاطر دریا مقاطر خود را از آن نیاز مند
درگاه ایزدی هیچ جه من الوجوه دریغ نخواهند فرمود که باعث سرافرازی آن معتقد دیرینه و سبب منت داری
این مخلص بے کینه خواهد بود ظل ظلیل آن سلسبیل جمیل بر مفارق انام پاینده و تابنده باد نقل نمیقه که

شیخ علامی بسوی مشیخت مآب کمالات اکتساب شیخ بدر الدین ناگوری نوشته رباعی

یاریکه در مهر و وفا باز نکرد ❊ هرگز بخطے مرا سرافراز نکرد ❊ افسوس
که پای قاصدِ عهد شکست ❊ فریاد که مرغ مهر پرواز نکرد ❊ چون پیکرِ وفاے احبا درین عالم مانند وجود
عشقا ناپیداست و چهرهٔ صفای اخلاص در نیجان پر جفا بسان عمل کیمیا ناهوید اجناب مستطاب معدن الفضل
والکمالات مستفیض الانوار السعادات والاجلالات محی المکارم معین المراسم ملاذ زمان مخدومی ملاذی صدارت
پناهی شریعت و طریقت دستگاهی صدر بلند قدر عالم عز و علا مهر سپهر جهان مجد و اعتلا صدر الصدور افضل
الجمهور حامل النور شیخ المشائخ شیخ بدر الدین ناگوری دامت فضائله کما طابت شمائله در نیمدت مدید و عمدِ
بعید که مفارقت صوری دمها جرت ضروری موجب حرمان و وسیلهٔ هجران از فوائد مجلس شریف و محفل منیف گشته
این مخلص مهجور رنجور بی بضاعت دردمند ابو الفضل مستمند بدو کلمه که از وصول آن کلاه افتخار بر اوج عزت توان
سائید یاد و شاد نفرمودند و در میان امثال و اقران سرفرازی نبخشیدند و بصیقل دقائق فهم سلیم و حقائق ذهن مستقیم
زنگ ملال هجران بی پایان را از مرآت قلوب نامرادان نزدودند یا آنکه حق جل و علا از ضمائر اهل بصائر آگاه است
که این معتقد صمیمی و خیر خواه یقینی در هیچ مقام و مکان و در هیچ زمان و آوان بی ذکر خیر آن سعادت اقتران فصاحت
و بلاغت نشان نبوده و نخواهد بود بیت با آنکه بیادت گذرانم همه عمر ❊ عمری گذرانی تو که یادم بکنی ❊ نمیدانم
که تقرب و توصل مردم آن ولایت بعید الکفایت شیم الشکایت باعث بیمهری و سبب بے شفقتے ظاهری ایشان
گردیده یا ترسم و تعهد نوادر الوجود آنجا مه بی استطاعت قلیل البضاعت سقیم الرفاقت در سنجل خاطر عاطر آن
خورشید ضمیر چهرهٔ عدم الفت و هدم صحبت نموده بمضمون الصحبت من التاثر در دل مصفا و مجلای ایشان
سرایت کرده یا خود امری دیگر است که این طفل دبستان محبت را از ان اطلاع بواقعی نیست مضی ما مضی اگرچنانچه
در اوقات مستقبل بخلاف زمان ماضی بمضمون بلاغت مشحون المکاتبات نصف الملاقات عمل نموده این تشنه لب

المدنی القریشی الکردبنی بوجوده متوشح ومزین بادمثال عالم مطیع واجب الاطاعت قابل الرعایت
لازم الکفایت کامل الهدایت که این بنده را بدان سرفراز ومتاز فرموده بودند چون زلالی که بلب تشنه
متعطشان بادیه حیرانی بازآورند وچون مرهمی که بر جراحت دل دردمندان بیابان تحیر فرو نهند در احسن ساعات
واسعد آنات برین بندهٔ نیازمند صادق الاخلاص واثق الاختصاص که با ابوالفضل موسوم ومعروف ست رسانیدند
واز محنت روزگارش رهانیدند **بیت** خطِ دلبندش بخوبی در جهان بود از دُرر ۞ لفظ شیرینش بپاکی عقدها بود
از زلال ۞ نامه یوسف بود و من یعقوب وعنوانش بشیر ۞ جان ببوی پیرهن مشتاق را بادِ شمال ۞ بتعظیم تمام
وتکریم مالا کلام بوسیدم وحرز جانش ساختم وبمجو آمینه اش مقابل گردانیدم وکلاه افتخار خود را بر اوج سعادت
وارین رسانیدم وزبان بشکرانهٔ آن نامهٔ امانی وآمال برکشادم وجان مشتاق را از حصول سعادت وصول مژدهٔ
حیات جاودانی والهام کامگاری وکامرانی رسانیدم چون از منطوق فصاحت مشحون بلاغت مقرون آنچنان مفهوم گشت
ومعلوم نمود که عنان نهضت مبارک لازال الله بالتائید مقرونه بسوی دارالملک شیراز حماه الله تعالی وتقدس
من الاغوار معطوف فرمودند دل فراق دیده هجران کشیده الم گزیده را افغان لازم آمد وجان محنت رسیده را
ناله دامنگیر گردید که شربت فراق بتازگی بکام جان باید چشید وعالم عالم اندوه بر دوش خاطر محزون باید نهاد
ولیکن از بیمعنی که بعد از قرنی بوطن مالوف اراده نمودند بمامن اصلی احرام بربسته فی الجمله خاطر سرآسیمه را بتسلی آشنائی
داد وباطمینان الفت بخشید وبی اختیار نغمهٔ العیش از دل بیرون داد که این مژدهٔ دلکشائی ست که بکافهٔ خلق الله
رسیده واین چه بشارت روح افزائی ست که ناگاه از عالم غیب ندا در داده که از استماع آن خبر بهجت اثر فرحت
بدرجهٔ اقصی برکشیده ومسرت بدرده اعلی خیمه زده **بیت** یارب این شادی که ما دیدیم در عالم که دید ۞ یارب این
دولت که ما داریم در عالم کراست ۞ الحمد لله والمنه که عقد امور بروفق مراد منتظم است وابواب اسباب خرمی وخوشدلی
برحسب اختیار دوستان مفتوح ابوالفضل مستمد را توقع ازان منبع فضائل وکمالات ومعدن علم وجلالات چنان ست
که تا هنگام سعادت پابوس به تشریفات عنایات لائق مشرف ومعزز میسر موده باشند که دل نگران نباشد
وبخدمات شایسته وبایسته که این مخلص مناسب داشته باشد اشارت نمایند تا در اتمام آن نطاق وفاق بر میان جان
بسته بتقدیم رساند التفات آثار اخوت پناه حقیقت وشریعت دستگاه مجمع الفضائل محسن الخصائل شیخ ابوالکرام
را چنان تشوق در دل افتاد که در رکاب سعادت انتساب حضرت بوده بمشهد مقدس برسد وبسعادت طواف
ائمهٔ معصومین مشرف شود ویومی چند دران روضه فرحت بخش قرار گرفته بمشاغل تحصیل علوم خود را مشتغل وارد

اشرف اقدس حضرت ظل الٰہی شاہنشاہی رسانیدہ قضای ہر شہرے و دیاری را کہ دلنشینِ ایشان باشد
بنام نامی ایشان مقرر دارد و ہمبرین مضمون منشور والا درست گردانیدہ بخدمت فرستد ع از دوست یک
اشارت و ما بسر دویدن بدیگر از جانب فرمان ملک کہ قبل ازین اظہار فرمودہ بود ندادہ انیز عنقریب درست کردہ
بملازمت میفرستد خاطرِ اشرف بہمہ ابواب از جانبِ این مخلص حقیقی جمع باشد کہ فقیر خود را در کارِ اعزہ و اکابر فاضل
معاف نخواہد داشت خصوصاً در خدماتِ آن سعادتمند چہ این شیوہ را فقیر دولت دارین و سعادت کونین خود
میداند خدا نخواستہ باشد کہ ابوالفضل در کار و خدمتِ شما بزرگان و ولی نعمتانِ حقیقی و مجازی ظاہری و باطنی
خود را بکاہل و متساہل اندازد و یقین تصور فرمایند کہ باوجود مشعلۂ دنیا و تقیید آمد و رفتِ دربار و پرستاریِ
شہریار و بار و انواعِ مہام رجوعاتِ خلق اللہ و خدماتِ وضیع و شریف و وابستگیِ تعلقات و لواحقات عالم فانی و
سرای ظلمانی و عوارضات جسمانی و تلبیسات شیطانی و تموجات طوفانی اصلاً و قطعاً علیگسان تعبدِ حق جل سبحانہ
از دوشِ ہوش نکشیدہ شربتِ غفلت بکامِ سہولت نچشیدہ بلکہ بچشمِ خیال ندیدہ و بگوشِ تصور نہ شنیدہ و دمی او قاتِ
شریفِ خود را بما لا یعنی بشری نگذرانیدہ لیلاً و نہاراً بعبودیت قادر لم یزل و صانع لایزال اشتغال بکمال بخشیدہ
و عنانِ حیاتِ بی ثباتِ خود را بدستِ نسیان نسپردہ از مطالعہ کتبِ ہدایت نمای شریعت آرای حقیقت
افزای غافل و ذاہل نہ نشستہ و بوسع امکان سعادت درسِ علوم و حقائقِ اسرار و تعلیم رسائلِ حکمت و تصوف از
دست ننہادہ علی قدرِ تفہم و تعقل مدرکہ قصد نمودہ و تعلیم قواعد تفنن عبارت ہمیشہ بکار بردہ و خلاصۂ وقت را
بتلاوتِ قرآن مجید و فرقانِ حمید بسر بردہ شب بیداری و سحر خیزی را بخود از جملہ اوراد و عادات قرار دادہ
و ابواب عبودیتِ حق تعالی بر روی دل کشادہ امید کہ جمیع دوستانِ صمیم القلب و راسخ العقیدہ را ایزد تعالی
براہ راست ہدایت کناد و توفیق علی التحقیق را رفیق ایشان گرداناد بمنہ و کرمہ کہ شیخ علامی در جواب
کتابت شیخ نجم الدین مفتی بداؤن نوشتہ تا مشاطۂ قضا و قدر نوعروسِ انشا را
بر منصۂ حدوث جلوہ میدہد منصب شرع و تقوی و مسند علم و فتوی بوفورِ فضائل حضرت اسلام پناہ مخدوم
خدمت گزینان پشت پناہِ اہلِ ایمان مفتی الشریعۃ صاحب الملۃ الحنفیۃ کفیل مصالح الشرع ناظم امور الاصل
و الفرع قاضی القضاۃ و الحکام مفرق الحلال و الحرام ضمین سوانح الامۃ معین مناہج الائمہ صاحب الاحکام
و الفتاوی کافل الارامل و الیتامی عین الملوک و السلاطین کفیل الاکابر و الاعاظم وارثِ علوم الانبیاء و
المرسلین عون الاسلام و المسلمین مفتی الفتاوی شیخ نجم الدین اعلی اللہ تعالی شانہ الشریعۃ الغرای النبی

که سال آینده بتوفیق ذوالجلال و بعنایت ایزد متعال و بتقدیر لم یزل و لایزال در سفینهٔ توکل نشسته
بیاری شرطهٔ مراد طواف کعبهٔ مقصود کرده شود بعد ازان رخت همت در کمر شوق بسته همراهی قافلهٔ توفیق
طی مراحل و قطع منازل نموده بمنزل مالوف و وطن معروف که حب الوطن من الایمان واقع ست مراجعت
نمایند و روزی چند که بقیهٔ عمر ناپایدار بوده باشد بآسایش دل و مطالعهٔ کتب حقیقت و رسائل طریقت و
صحائف شریعت که زبدهٔ اشیا ست گذراند صحیفهٔ که شیخ علامی قاضی عبدالستار بسوی نوشته بیت نفسی بیش نماند از من و دارم امید ؛ که بکام دل خود با تو برآرم نفسی ؛ لا اقسم بالنجوم که خاطر بسبب تغیر اوضاع آندیار و تبدیل اخبار اشرار هدف سهام غموم و پی سپر هجوم سموم شد
بهمین علت در ینولا از توجه وطن مالوف و محل ناموس خود محروم گشت چه منجو است که همدرین اوان شریف
و ساعات سعید بآن دیار که مامن و مکان ابا عن جد این مسکین ست احرام طواف بر بندد و لیکن از شنیدن این
خبر کلفت اثر خاطر خیلے متالم و متردد گردید چند روز وصول این سعادت و حصول این دولت در تعویق افتاد
لیکن از شنیدن اخبار سلامتی ذات ملکی صفات آن احسن المخلوقات نائره حرارت اندوه فی الجمله رو بتسکین
نهاد و بقدر اطمینان خاطر محزون گردید ع تو باید که باشی ازینها که گوید عافیت نعمتی ست کافی و دولتی ست
وافی اگر احیانا زمانه در صدد نقاضت شود و نقاصت پیشه کند اساس حقیقت جامع خود را بصر صر حوادث
متزلزل نخواهند ساخت و اوراق مجموعهٔ خاطر عاطر خود را از هبوب عواصف و صعود عوارض در تفرقه نخواهند
انداخت چه حصول امانی دنیا دلبستگی را نشاید و تمتعات این جهان فانی بدل دادگی نمی باید رجا واثق
است که عنقریب نفحهٔ مراد از نسیم عنایت سرمدی سرسبز و ریان شود و سبزهٔ مقصود از قطرات الطاف
ایزدی سیراب گردد انه قریب مجیب امید که تا زمان تلاقی بر شحهٔ قلم غالیه فام روضهٔ امید مهجوران
نضارت بخشند شریعت پناها طریقت دستگاها درین ایام چنان استماع نمود که آنحضرت از قضای دیار
سنبهل پارهٔ دستگیری ظاهر میفرموده اند چنانکه مشفت مآب شیخ عبدالسمیع انموذجی ازینمعنی بیان فرموده
زهی بی سعادتی و بیدولتی آن جماعت برگشته بخت که این نعمت ابد مقرون نمیدانند و بودن ایشان را در ان
الکا مغتنم نمی پندارند سعادتمند کسی ست که از صحبت حیات مساوات آن برگزیدهٔ انفس و آفاق بهره وافر
و نعمتی فراوان بردارد و ملازمت نمودن مر ایشان را صباح و مساء مژدهٔ غیبی و الهام لاریبی شمارد بهر حال
اگر این خبر صحیح باشد دو کلمه ازین مقوله باین خادم الفقرا اعلام بخشند که منت بجان نهاده بعرض

۱۰۱
باشد که از فقدان حال گذشته
حرام گردانیدن بعضی اجزای
زیارت خانه کعبه از مقامات معین
احرام بسته را تنگ در ایام
در حرم شدن در عرفات

مرجی سیدار دکه گفته اند الصبر مفتاح الفرج ترقب آنکه این مخلص دیرینه ومعتقد بی کینه خودرا بدو کلمه که مطالعه
نمودن آن عالم عالم بهجت وجهان جهان فرحت آویزه گوش وگردن جان توان ساخت وکلاه فخر بر آسمان
عزت توان افراخت درمیان همگنان سرفرازی دارین وممتازی کونین میتوان بخشید الله تعالی آن علامة الوزرا
روزگار را بر جاده شریعت غرای محمدی صلی الله علیه وعلی آله واصحابه واز واجه وسلم مستمکن ومستقر دارد وچشم زخمی بر چهره
منور مظهر ایشان مرساد بستم دی ماه الهی سنه هزار وچهار از دار الخلافت آگره قلمی نموده شد نقل نمیقه
که شیخ علامی کهف العلماء الفهامی بمیر سید محمد اکبر نوشته رباعی بی اصل تو
چون غنچه دلم پر خون ست ؛ وز گریه بیاض دیده ام گلگون ست ؛ آزار جدائی تو از حد بیش ست ؛ اندوه فراقت
ز حساب افزون ست ؛ سلامیکه رسم آشنائی کهنه را تازه گرداند وپیامیکه شمیم انس محبت را بمشام اصحاب مودت
رساند با وظائف نیاز مندی بآن شمع شبستان سیادت ونخل گلستان سعادت انجمن افروز بزم خیال وچمن آرای
روضه آمانی وآمال شهاب ثاقب آسمان مناقب قطب شمالی افلاک مراتب دُرِ گرانمایه والاگهر گوهر دریای
قضا وقدر یعنی عالیجناب شریعت مآب سیادت نساب طریقت ایاب مسیح الملة والشریعة والدین صاحب
العز والاقبال کامل الفضل والکمال جامع الیسر والخصال روح الله قلوبنا بنسیم وصاله ونور عیوننا بطلوع نجم جماله
سیرساند وخودرا از خیل نیاز مندان واز زمره معتقدان صمیمی حقیقی آن خلاصه مخلوقات وزبده ممکنات کونی
ومکانی میداند حقا حقا که محنت ایام فراق وخار خار اشتیاق نه بمرتبه ایست که جان غمناک تحمل آن تواند کرد
وغنچه دل صد چاک تاب جفای آن تواند آورد وبالله ثم بالله که از چشمه سار چشم اشکبار بجای آب جوی خون روان است
ودر درون دل بیقرار لاله وار صد داغ حسرت وآرزو پنهان افسوس که روز عمر عزیز بشب رسید وپایان شب
فراق پیدا نیست هزاران هزار دریغ که در شام هجران جان بلب آمد ونسیم صبح وصال هیچ جا نیست بیت
بجان رسیدم وجانان نمیرسد چه کنم ؛ شب فراق بپایان نمیرسد چه کنم ؛ اگر ابر امید بر گشت زار خاطر مهجوران
نبارد بیم آنست که سموم هجران بیکنفس خرمن هستی مشتاقان را بسوزد واگر پرتو شمع خیال جمال باکمال محبان
جاودانی دل عشاقان را روشن ندارد هرگز آتش طبیعت در فانوس بدن چراغ حیات نیفروزد بیت
مرا امید وصال تو زنده میدارد ؛ وگرنه هجر تو ام جانب عدم ببرد ؛ اکنون ملائم مکارم اخلاق ومناسب
مراسم اشتیاق آنکه گاهی بر شحه سواد خامه عطر آمیز شعله آتش جدائی را فرو نشانند وبلمعه بیاض نامه
شوق انگیز خلوت خاطر مشتاقان لقای شریف را منور گردانند چون این با اخلاص حقیقی عزم جزم نموده است که

نقل نسخه که شیخ علامی اعلم العلماء افصح الفصحا بمولانای

عصمت الله از روی جواب نوشته بیت این نامه بنام آشنائی ست؛

کانرا بمحیطِ چشم جائی ست ؛ الجه وثیقهٔ محبت وداد وجیحون صحیفهٔ مودت واتحاد که از قلزم مواج طبع سلیم وذهن
مستقیم آن خلاصهٔ خاص چارچمن وزبدهٔ عناصر اربع بسوی تشنگان وادی اندوه کوه در کوه جاری گشته بود
لب خشک شدگان بیابان هجر از آب چشمهٔ سیحان ابدی گردید وابر نیسان فیض چکان طبیعت ایشان که جواهر
قطرات معانی در صدف الفاظ ریخته ودر دریای عبارت مغلقه آمیخته بود غواص فکر رسن فهم را بر میان توجه
بسته وشیشهٔ خیال را در پیش دیدهٔ دهم دوربین نهاده ورو غن ماهی دریای عقل را از آسیب نهنگ آب بحر
برانداز دانش خود مالیده ودر صندوق فراست نشسته در قعر بحر آن عبارات عمان شوکت جیحون طبیعت درآمده
پس از نخستی لولوی لالا قیمتی بهای مطلب اصلی ومقصد حقیقی را بر کنار خواهش برآورد ونظر اشرف گوهر شناسان
عالم دل وملک جان در آورد بیت لولو که بهاش هفت دریا باشد ؛ در روح دل هر آشنا جا باشد؛
القصه بدریای جهان تا باشد ؛ در گوش شهان گیتی آرا باشد ؛ حق علیم وعلام که از وصول مضامین فرحت آمیز
آن نامهٔ شوق انگیز آنقدر بهجت ومسرت حاصل گردید که فوق آن متصور نیست وآنچنان فرحت روی داد که
در ظرف عقول معقولات وخیز مبین بینات نگنجد حوصلهٔ کم بضاعت ومدرکهٔ بی استطاعت را چه یارای آنکه از عهدهٔ
احاطهٔ آن گنج شایگان سعادت مکان حلاوت نشان تواند بدر آمد چاشنی الفاظ شیرین آن عجوبهٔ روزگار در کام
جان من مستمند لذتی بخشید که چشم مستقیم بیماران گرفتار هرگز چنان حلاوت ندیده باشد ودل بیگانهٔ من از آن
حلاوتی یافت که سینهٔ دردمندان بیابان غربت چنان راحت نیافته حق علیم ست که از خواندن ومطالعه
نمودن آن نامهٔ فرحت بخش شوق دل حزین وخواهش جان غمگین یکی درصد شد مصرع ای وقت توخوش که
وقت ما خوش کردی ؛ ایزد تعالی همبرین منشیوه جمیع دوستان صمیمی را راسخ قدم وثابت قدم دارد وگرد فتور
بدامن حیات محبان حقیقی مرساد عزیز من باد وجود وحصول معیشت دنیوی وحصول سعادت اخروی از
خویش باشیهای ایام طفولیت ودبی نیازیهای لیالی مطالعه وگوشه نشینیهای کنج عزلت وعشرت گزینیهای
زاویهٔ محنت همیشه یاد می آورد وسر تا قدم داغ داغ میشود وسراسر وجود خود را مضطرب الاحوال می یابد
بروز وشب مینالد ومیگرید لیکن چاره کار خود را بجز بیچارگی نمی بیند ودندان صبر بر جگر تحمل نهاده سکوت را

که در هر گلستان بشگفد هر تنگ حوصله قدر این نعمت نداند و هر کوته اندیشی قیمت آن گوهر گران بهانشناسد
و هر تهی ظرفی بکنه این نتواند رسید و هر ابلهی از نوای دلربای شوق افزای عمر دامی آن ترانهٔ فرحت نشانه
بهره ور نگردد و دو هر بی همتی را ازین گنجینه سعادت خزینه دولت ابد مقرون بدست نه در آید و هر بلی سعادتی ازین
نعمت بهره نگیرد و این قسمتی ست که از روز ازل کرده شده بهر کس نعمتی رسید رسید و هر کس ازین چاشنی چشید چشید
ایزد تعالی عزیز کردهای خود را بدین سعادت قرین میدارد و بخاصان خود نصیب میگرداند قبلهٔ ابوالفضل
در التفات نامه که نامزد این مخلص صمیمی خود فرموده بود ندا ایمائی رفته بود که از حالات متوطنان و گوشه نشینان
خبر دار نیستند و ازین سعادت بهره ندارند سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر من که تمام عمر در خدمات
این طایفه گذرانده ام و من بعد هم میخواهم که همیشه در قدم اعزه باشم و حسب المقدور انچه از دست من برآید
نسبت بایشان بروے کار می آورده باشم آنحضرت اینچنین حرفی بمن استاد میفرمایند مرا چه چاره که ازبدء
بخت ناهنجار در دل آنحضرت این قرار گرفته بخدای مصحف که ازان زمانیکه بحضرت ظل الهی بندگی گونه
بهم رسانیده ست در دشتائی حاصل گشته لحظه بل لمحه از یاد اعزه غافل و ذاهل نه نشسته ام و در مهمات ایشان
بهیچ وجه من الوجوه رامعاف نداشته ام چنانکه چهل هزار بیگه زمین که قابل زراعت باشد بابائی حضرت دیلی
خدمت کرده ام و ده هزار بیگه بوالی سهرمذکور گرفته داده ام و بست هزار بیگه باعزهٔ ملتان نویسانیده فرستاده ام
و قریب یک لکه بیگه بعزیزان و مجاوران حضرت اجمیر و گوشه نشینان جوار حضرت شاه مدار و شاه سالار مسعود
غازی التماس نموده گرفته ام علی هذا القیاس از الکا که درویشان و فقیران آمده چگونگی حالات خود ظاهر
نموده اند از حضرت اعلی عرض کرده موافق حالات هر یک مدد معاش و پاره از نقد هم گرفته گذرانده ام
حق علمیست که اگر تمام خدمات خود را در خیز بیان آورد دفتری میشود و بشیتر تصدیع ملازمان دانسته بتفصیل
او انخواستیم کرد و هر گاه که مخادیم جونپوری از روی استکباری که بر آنحضرت روشن و مبرهن ست پیش این
مخلص نیامده باشند و از کمال خود بینی باین نامراد روی ننیاورده باشند گناه من درین چه باشد با وجود هم
چون آنحضرت اینچنین نوشته اند بجان منت نهاد و سعادت خود دانسته بنام اعزه آندیار فرمان درست نموده
ارسال میدارد یقین بتصور فرمایند و رسیده دانند انیقدر تصدیع میدهد که اسامی هر یک را بتفصیل نوشته بفرستند
و حالت هر یک را نیز ظاهر سازند که دانسته و فهمیده مهامی ایشان کرده شود و تفاوتی در انسان راه نیابد
ابزد تعالی مسالے آن بر گزیدهٔ انفس و آفاق را بر مسند تندرستی متمکن دارد بمنه و کرمه

مقالات ست برادرش مشتمل از نثار مناجات ماخوذ از مخزن اسرار نظامی فارسیان الف از آخر نهانی که مقلوب ست از یا ساقط شده چنانکه در لفظ صاف که در اصل صافی صیغهٔ امر قائل در استعمال فارسی یاء آخر آن اکثر و بعضی حذف میکنند از لفظ متکال که در اصل متکالی بود یا از آخر آن در حالت وقف ساقط شده پس معانی بضم میم چنانکه شهرت دارد غلط است

نقل نمیقه که شیخ علامی بسوی مخدوم الملک نوشته روضهٔ امانی وآمال و

گلبن کامرانی واقبال که از رشحات کلک لطائف نگار غرائب آثار معلی جناب معالی ایاب لازال شرفا مبناهیاً باسمه الشریف والمجد مشابهاً لرسمه المنیف بانواع انهار فضل ومرحمت واصناف ریاحین الطاف ولکرمت زیب زینت برکمال پذیرفته بود در اشرف ساعات واسعد حالات نزهتگاه جان غمگین ودلکشای خاطر حزین ابوالفضل مسکین شد بلبل جان افگار بر شاخسار مباهات وافتخار بزمزمهٔ آنی الی کتاب کریم بلند آواز گشت چون از نسیم فحوای روح افزای آن اخبار سلامت ذات ملکی صفات حضرت مخدومی ملاذی کهف الانامی علامی معین الاسلام قدوة العارفین افضل الفاضلین اکمل الکاملین نصیر الدین عدم المثال جمیع الخصال فصیح المقال اعلم العلماء وافصح الفصحا وابلغ البلغا واشرف الشرفا وافقه الفقها سحبان الزمانی حسان الثانی محسن الکلام صاحب عز والعلا جامع الصدق والصفا حامی الشرع والملة والدین ماحی البغی والکفر فی العالمین انیس السلاطین جلیس الخواقین ناصب رایات الامن والامان رافع اعلام العدل والاحسان عالی حضرت معالی منقبت قدسی منزلت خادم الفقرا ناصر الغربا مخدوم الملک عزشانه عم احسانه می وزید عندلیب ناطقه شکرگزاری آن نوای هزار داستان سرائیدن آغاز نمود **بیت** هزار شکر که یاد آمدت زیاری ما چنین که هست بگوئی تو خاکساری ما بعزت الله وکفی به شهیدا که اگر هزاران هزار سال در محمدت این دولت عظمی وسعادت کبری لسان مقال بکشاید عشر عشیر ازان بجا نیاورده باشد وبکنه کمال آن نرسیده **بیت** امریست که غایتی ندارد حدی ونهایتی ندارد این ضعیف نحیف صورت عاجز سریرت راچه یارای آنکه از عهدهٔ شکرانهٔ او تواند بیرون آمد چه در بیان اوصاف حمیدهٔ آن منشور والاوطغرای غرار معلی مرکی زبان الکن وبیان ابکم وتوسن مقال در وصف جمال کمال آن لنگ تر قبل آنکه این مخلص حقیقی ومعتقد تحقیقی را همبرین منوال در اقران وامثال ممتازی نجسته باشند که سعادت جاودانی ودولت دوجهانی دران شیوه مندرج ست چه غریب پرستی ترجمهٔ خدا پرستی ست ومخلص نوازی طریقهٔ بزرگان آن خاندان نبوت وحقیقت شناسی برادران ودودمان والا اساس ختم ست وغریب پروری دران سلسلهٔ علیا منحصر هرگاه دران قصوری وفتوری روی دهد چهرهٔ این عروس زیبا دجبههٔ این خریدهٔ رعنا در مرآت قلوب کدام طائفه نمودار گردد وخورشید جهان افروز این حقائق اصلی از مشارق کدام اقوام طلوع نماید چه این باده نیست که در هر سر شار بخشد واین شیر نیی نیست که در هر کامی چاشنی دهد وسبزه نیست که در هر شورهٔ زمین بروید وگلی نیست

دگرد کدورت بدامن دولت سعادتمندان دینی و یقینی مرساد مخلص نوازا در نوازشنامه ایامی رفته بود که
ظاهرا ابوالفیض از جانب فقیر برمشد حقیقی ظل الٰهی شکوه نموده ازان ممر خیلی کوفت خاطر پیدا گشته ست نعوذ بالله
من ذلک خدانخواسته باشد که ازمایان امر شنیع بوقوع آید که ازان ملال خاطر مثل شما عزیزان و دوستان
باشد بالله دروغ ثم بالله دروغ بیقین تصور فرمایند که غماز آن و صاحب غرضان سخن چین و مفتری دغلیت
کنان بی ملت و دین حرفی چند یافته دست آویز خود میکنند و بطریق تحفه بهر جا می برند و بهای هیچ و پوچ
متاع کاسد و اسباب فاسد خود را میفروشند و برین سوش صد هزار افتخار مینمایند و این طریقه را سعادت دارین
خود میدانند اینقدر نمی فهمند که روسیاهی کونین حاصل میکنند و لعنتی ابدالآباد میگردند جزم عزم خود فرمایند
که این سخن افترای محض ست ما خود همه وقت نیکذاتی و پاک نهادی شما را بحضرت التماس مینمایم خصوصا
ابوالفیض که بجان و دل معتقد صمیمی شماست و در خلا و ملا شما را بزبان نیک یاد آوری میکند و قصیده که در شان
در صحبت مسیح الزمانی حکیم ابوالفتح میخواندند ازین بیت ملازمان که **بیت** بسان عکس آب اندر کف خود
واژگون بیند ❊ کسی کو راست سوی سینه ام نیش سنان دارد ❊ پاره در هم شدیم چنانکه ابوالفیض بجانب
من گرم نگاه میگرد و من بطرف او نیز میدیدم ❊ دهر دوبا هم از ته دل می نگریستم که سبحان الله این کنایت
هر که باشد لختی بر خود جوشیدم و ساعتی خروشیدم و همچون افعی بر خود پیچیدم لیکن چون در نهاد مایان اثری
ازین مقوله نبود از خود دور میدیدیم و بر خود داستاد نمیکردیم لیکن الحال که ملازمان اظهار انیعنی نمودند ظاهر شد
که ازمایان گمان این داشته اند که حرف دل گرانی بوقوع آمده باشد خاطر انور بهمه ابواب جمع باشد مایان از ته دل مداح
شمائیم و از صمیم قلب یگانه ایم و اگر چنانچه در خاطر شریف منطئه باقیمانده باشد فردایی واسطه در حضور حضرت اعلی
اظهار انیعنی کرده از دل شما غبار این کینه مرتفع خواهم نمود تا یکدلی و یکروئی و نیک نهادی مردم هندوستان
پاره بر شما هم ظاهر گردد ایزد تعالی جمیع دوستان جانی را و محبان جاودانی را از چرکست و خیانت ظاهری
و باطنی منزه دارد بالنفر ض و النفل و الا در کدورت و زنگ کدورت بر آئینه قلوب ایشان بهیچوجه من الوجوه
مرساد چه آنها که برگزیده درگاه ایزد تعالی اند ازین امور دل خراش در همه اوقات فارغبال و آسوده حال اند
و از شنیدن نام بی نشان این هذیان همیشه در وبال چه روشن ننگ یقینی و ناموس حقیقی ایشان ست
بلی برگزیده های حق جل و علا را بدین مزخرفات چه کار و خاص کردهای درگاه رب العزت را بدین
مالا یعنی چه شما رای ابوالفضل عنان درکش در خانه اگر کس ست حرفی بس ست ❊

بی رعونت نشترِ غم فرسای او آب حیات ❊ بی تکلف نظمِ روح افزای او سحر حلال ❊ جویباری بود کافوری بیاضِ
کاغذش ❊ از الف بالیده بر اطرافِ آن مشکین نهال ❊ از فصاحت زیب و زینت وز بلاغت رنگ و بو ❊
از ملاحت لطفِ عارض وز لطافت خط و خال ❊ یا غم ذوقی که اعمی یابد از ادراکِ چشم ❊ لذتی دیدم که مفلس
بیند از تحصیلِ مال ❊ ایکه از خشم و عتابت راحت از دل میرسد ❊ همچنان کز وصلِ شامِ هجر صبحِ اتصال ❊ از تو بیسبب
حکایت وز تو میگویم سخن ❊ بر تو میخوانم غمِ دل با تو میگویم مقال ❊ در شوی در چشم و در دل در مقابل در حضور ❊ در
ضمیری در نظر در فکر در جان در خیال ❊ ناظری چشمی الی دیدارِ کم فی کلِّ وقت ❊ حاضری گوشی علی گفتارِ کم
فی کل حال ❊ از شرابِ دلنوازِ رافتت مستم هنوز ❊ وز عتابِ جانگدازت گشته ام ای شان هلال ❊ عنابی چند
بتلخی چون شراب و بشیرینی چون شباب که در خطابِ مشکین نقاب املا فرموده بودند هر چند که این بندهٔ نالان
چون رباب با دلِ کباب و جانِ خراب دران موازنه و مطارحه میکند و مطالعه مینماید قطعاً و اصلاً مطابقِ مطلب
دل نمی آید زیرا که خادمی که هرگز خدمت را فروگذاشت نکرده باشد و آئینِ اخلاص را یکسو ننهاده و خود را گاهے
با اهلِ نفاق تشابه نداشته و تخمِ دوئی در زمینِ دل نه کاشته و محبتِ حقیقی بمستعار نساخته و با تکاپلِ ظاهری متساهلِ
باطنی نپرداخته و پیوسته محاسنِ آن جناب را در محافلِ اکابر و مجالسِ مظاهر اصاغر مکرر و مبین کرده باشد چگونه
سزاوارِ عتاب گردد آری از جهت آنکه در شکایت پیشدستی ننماید و از شرابِ استرداد سرمستی پیش نیارد خاطرِ
عاطر از و مغلوب گردانیده اند و به بیگانگان متشاکل فرموده اند و اگر چنانکه این سست رقم هر دو مصراع مستوری
قلم را در غزل مراسله مقطع ساخته نه از قوتِ ذهن و داد بود و نه از تناهیِ مواد اتحاد بلکه از غایت اخلاص و یگانگی
رعایتِ ادب نموده علمِ رقم برنمی افراشت زیرا که از دوری ضروری الم و از مهجوری صوری غم داشت
و صحت کامل بسقم مبدل گردیده بود چه چون سواد چشم بیاض آورد و سوادی بر بیاض چگونه توان نگاشت اکنون
چون عتاب از انجناب علم افراشت رسوم و عادات معذرت را بر کران انداخت و نهال پژمردهٔ محبت را
از نو آبی داد و روضهٔ مودت را سحابی فرستاد دو خامهٔ الفت قدیمی برگرفت و صحیفهٔ شکایت تسوید نمود
و حکایتِ پراگندهٔ هجران را در قیدِ کاغذ آورد و بیابانِ حقیقتِ اصلی پیمود و ابواب مقالاتِ دیرینه و شکوه های
پرکینه و کدورت بر روی خواطر کشود و ز رنگِ کلفت از آئینهٔ دل بکلی زدود و بر بستر راحت غنود تر صد آنکه
من بعد ابوابِ مکاتبات مفتوح و اسبابِ معاتبات مطروح خواهد بود و از طرفین آمد و شد رسل و رسائل
روز بروز ساعت بساعت در ترقی و تزاید میبوده باشند چشمهٔ زلال طبیعت از خاشاک نوائب مصون باد

۹۵ فصل

دیباچه بی پایان مینماید سر و بن ظاهر نمیشود و آنقدر که طی مراحل اقتراق مینماید نشانی ازان پیدا نیست لاجرم
از روی عجز و انکسار تن به بیچارگی داده از پاکشتن را صواب تر دانست و سکوت کردن را از جوشیدن
و خروشیدن بهتر یافت مهر خاموشی بر دهان بیان نهاد و سلسلهٔ صبر بر پای تحرک پیچیده سکوت پیشه کرد چه این
قصه نیست که بطرف تقریر و حیز تحریر گنجد و غصه نیست که با شکستی صورت بندد و داستانه نیست که تکلم کردن
و حکایت نمودن بسر آید بحریست بی پایان و دریائی ست که قعرش نمودار نی عمانی ست که عمقش کس ندیده
سرابی ست عقل فریب ظلمتی ست هوش ربای زهریست که به تریاق تدبیر مندفع نگردد دردیست که بتداوی
تصرف تعقل صحت پذیر نشود و زبردستان عالم زیر دست او بند نبرد آزمایان جهان تن بعجز در داده اند پهلوانان
دهر زور آوری خود را یکسو نهاده اند و شیر افگنان دوران گرده ته کرده اند تهمتنان پیل کش پیشش پشت دست
گذاشته اند علم درین مدرسه باقابلیت فضل درین خانقه بیحاصل ست عقل کل طفل دبستان اوست مراچه برین آورد
که هم پنجهٔ او توانم شد و معالجهٔ او توانم ساخت من نیز رضای بقضای الهی در داده آنکنوا رحکم الله را
مرعیداشته مهر سکوت بر دهان بیان نهادم و بجز این نوع هیچ چارهٔ کار خود نیافتم ایزد تعالی جمیع فراق
دیدگان و هجران کشیدگان کوی محبت را بسعادت وصل قرین گرداناد

نقل نمیقه که شیخ علامی بسوی خواجه حسین ثنائی نوشته

رباعی دور از رخ تو چنانم ای دوست ٭ کز هستی خود بجانم ایدوست ٭ صبر از همه نیکوان توانم کرد ٭ لیک از تو نمیتوانم ای دوست ٭

همیشه تا سیاره و ثوابت اشعار از مشارق افکار و مطالع طبایع افاضل و اکابر روزگار طلوع میکنند و بمغارب اوراق و صحائف غروب
می نمایند عروض طبع شریف و ردیف عنصر لطیف مولانای معظم و مکرم مقدم حسان العرب و العجم سحبان
الامم بحر المعانی حریر الثانی نادرة الزمانی مسیح اللسانی عظیم الشانی بدیع البیانی امیر الکلام اعجوبة الانام
افضل الشعرا افصح الفصحا ابلغ البلغا اعلم العلما افقه الفقها بلیغ العبارت بدیع البشارت عظیم الاشارت مقبول الملوک
والسلاطین نعمان الملة والدنیا والدین انیس الخواقین گوهر درج یکتائی درقیمت بهای آشنائی گوهر چراغ شهرستان
دانائی و بینائی مشاطهٔ عارض دلفریبی و هوش ربائی خواجه حسین ثنائی نظم الله امره و اعلی نوره از ضمیمت
عیوبات و زحمت سقم سالم باد عالی خطاب عتاب آمیز و مشکین نقاب شوق انگیز عنبر چکان عنبر آمیز آن صاحب تمیز
در وقت عزیز مرصع بدرر موانست و موشح بزیور معاتبت از شهرستان مفارقت و دیار مهاجرت بدین مخلص
حقیقی رسید **غزل** برنهادم بر سر و بر دیده کردم جای او ٭ برگرفتم از سر و پا جانش دادم انتقال ٭

مودت روشان چنین نیست فهم من فهم العاقل بکفیه الاشارة الله تعالی دوستان یکدلی را توفیق علی
التحقیق روزی گرداناد والله ولی التوفیق **نقل نمیقه مودت آغاز و محبت انجام که صبح**
علامی بجانب مولانا شکیبی نوشته رباعی تا دلم را پاد ران کو بسته شد
راه رفتارم زهر سو بسته شد ناقه عزم جهان پیمای را بر سر کوی تو زانو بسته شد ای بطنطنه دبدبه
سلطان سخن غلغله افگن هنگامه جهان بطراوت و لطافت عبارت چون دُرِ عدن رونق شکن عذار خوبان
زمان وای طائر ادراک بلند پرواز عرش مقام ذات قدسی صفاتت چون صیت اشعارت سپهر شهر وایام
ای گلهای بوستانی نازکی از طرزت ربوده و روح انسانی را تازگی از روشت افزوده ای بحر ذخار معانی را دلت
غواص و ای جیحون مواج معجز بیانی را زبانت از محرمان خاص الخاص ای صاحب سریر ملک سخن و عمده و زبده
ارباب فهم و فطن قافله سالار بیابان انس و بینش ملک آفرینش گل غنچه گلزار معنی آفرینی گلدسته بوستان بلاغت
و فصاحت گزینی نور جبهه و دلکشای سیمای ناصیه صحبت آرائی نسیم عنبر شمیم صبح فضل و کمال مردمک دیده عزت و
اقبال شاهنشاه بلاد دلبر بائی و دلفریبی مولانا شکیبی که چون روح و روان در دلهای مشتاقان منزل و مکان
دارد دعائیکه چون مرآت قلوب اهل صفا از گل پاکیزه تر و ثنائیکه مانند نسیم سحری در کمال نرمی و سبکروحی چون
مُل جان پرور بموقف آنها میرساند و بدین وسیله خود را آماده شوق و توامان ذوق میگرداند و بزلال وصال
آن زبده پنج و چهار اظهار تعطش و بدولت اتصال شرح تشوق بغایت و بی نهایت مینماید اسید که ابوالفضل
بنوازد اگه مسافر وادی این مدعاست بعد از امتحان مغیلان زار صحرای مفارقت بطوف کعبه ملازمت مسرور
و مُبتهج گردانند و این حیران طیران وادی مهاجرت را بسعادت وصال فیض مآثر رسانند تا به نظر قبول حلاوت
وصول مقبول و منظور گردیده از تعقدات سعادت آیات محروم و نومید نگردد و در سلک فراموش کردها و از دل
افتادها منسیا نباشد و اگر احیانا طائر بشارتی یا قاصد سعادت اشارتی از انجانب بسوی این بلبل
خزان دیده پرواز کند رقعه التفات سمات و صحیفه حیات مسادات خود را زیب منقار و زیور بال او میفرموده
باشند که بزلال وصال اتصال آن سرمایه صحت جاودانی و پیرایه شخص زندگانی آبی بر آتش دل سوزان و
گلابی بر سینه بریان بپاشند و اشتغال مشاغل فغان جان الم دیده و ستم کشیده خود را از قطرات مطرات
سحاب فیض مآب آن مژده لاریبی و الهام غیبی فی الجمله بپست گرداند و احراق تب لرزه بدن رنجور و اعضای
مهجور را پاره فرو نشاند عزیز من گفته شد انچه گفتنی بود و نوشته شد انچه نوشتنی بود هر چند که قدم در این وادی بکران

و مشتاق جنت بزم محبان یکدل و یک زبان از دخول بهشت و دوزخ و عذاب طبیعت طفلی نیست که در مکتب
ارتکاب بسبق تزویر و تعلیم کم تاثیر از هوای عید وصال آن معدن کمال باز آید و شوق طائری نیست که بدانه
پر بهانهٔ مکر و حیله فریب خورد اگرچه بظاهر چشم نخبت بتماشای جمال جهان آرای آن یگانهٔ آفاق و فرد العصر
منور نمیگردد و لذت شربت وصال آن زبده چهار آخشیج بذائقه هوس نمیرسد اما بباطن کار این مشتاق لقای
شریف بجز افشاندن تخم محبت ایشان در زمین دل دیگر هیچ نیست و بغیر از نشاندن نهال آرزوی آن دوست
دو جهانی در چمن جان کاری ندارد و همیشه در مشغله کندن نقش خیال وصال آن خلاصهٔ حواس پنجگانه دل را
مشتغل میدارد دو هوس را برین مهم میگمارد و پیوسته روی نیاز بر زمین عجز و انکسار می مالد و دست دعا بر آسمان
افتخار برآورده مینالد و سعادت ملازمت و دولت مواصلت را بالتعدد و الاتصال از درگاه ایزد متعال آمل
و سائل ست امید که تیر دعا بر هدف اجابت رسیده باشد و تب دوری و بلای مهجوری بسر آید و نهال امیدهای
ظاهری و باطنی سر آید انه قریب مجیب فصیح اللسانا مرا حیرت در حیرت و دل را تعجب در تعجب در گرفته از شمل شما
محب فراموش کاری نمودن چه لائق ست و یکبارگی همچون ابوالفضل دوستی را از گوشهٔ خاطر محو و منسی فرمودن
چه مناسب عزیز من جان من قطعه دو دوست را که بهم الفتی ست میباید که بهیچ جدائی زیکدگر نه کنند
بدی بسهو نه بینند و در نظر نازند ۞ بدی بدیده بجز نیک را نظر نکنند ۞ رواست آب محبت بران دو یکجهتی ۞ که خاک
شان بفشاری و نم بدر نکنند ۞ خدا نخواسته باشد از ابوالفضل تقصیر سر برزند که نسبت بآن برگزیدهٔ انفس
و آفاق باشد این مقدمه ممکن الوجود نیست و اگر هم بمضمون الانسان مقصر اللسان سهوی یا خطائی رفته باشد
از شما چشم داشت آنست که اظهار نا کرده و اخبار نا فرموده در صدد خاطر گرفتگی شوند و کدورتی در دل خود
راه دهند چه دوستی ست که باندک فتوری قلیل الوجود قصوری حرف رنجش بر زبان اندیا تصور و تخیل کلفت را
در وهم و فهم خود جای دهد که گفته اند مصرع سر نه بیچی اگرت سنگ ببارد بر سر ۞ زنگ محبت اصلی هرگز نصیقل
کدورت عارضی و فرعی زدوده نگردد و نقش حقیقی مودت جبلی از صفحهٔ دل دوستان صمیمی بسیلاب خطاب و عتاب
حدثی لاحقی شسته نشود و سیماد دوستی یکجهتی چون من مخلص که امروز بعنایت ایزد تعالی و تقدس کوس یگانگی در میدان
فرزانگی مینوازم و بحریف دلاچوگان مودت میبازم و برین استواری محبت و استحکام مودت خویشتن مینازم و لکن
از آن طرف اگر احیانا رشتهٔ اتحاد گسسته گردد و ابواب اخلاص قدیمی بسته شود درین صورت مرا چه چاره
است ترصد که مرتکب این سست مجتبی نگردند و بدین طریقه بهیچ وجه من الوجوه جرات ننمایند که شیوهٔ محبت نشان

می نمائم و در چنین مغیلان زار پر مهلکه قدم جرأت میکشایم ایزد تعالی جمیع سر گشتگان مراحل مفارقت و سرگردانان وادی مهاجرت راه براه راست مواصلت هدایت کناد و توفیق علی التحقیق کرامت فرماید

بالنقل والاوراد **نقل محبت نامه که شیخ علامی بسوی مولانا عرفی شیرازی نوشته** بیت عمرها گشتم براه وصل و مهجورم هنوز ❊ آمدم بسیار نزدیک تو من دورم هنوز ❊

هزار سلسلهٔ دعا و صد هزار قافلهٔ ثنا که زیب و زیور گوش و گردن شاهد بیان و عروسان زبان توان ساخت نثار بزم خجسته و تحفهٔ محفل شگفته عالی حضرت عیسی طبیعت عطارد خصلت معلم قواعد سخنوری مهندد مقاصد فصاحت گستری ضمیر فی مخزن اسراری جوهر عوالی لآلی شاهوار کاهی خازن خزائن نیکاکثر نقاب دفائن خاقانی و انوری زبدهٔ اصحاب درک و بلاغت عمدهٔ ارباب فهم و فراست پیشوای جمهور عقل کیاست مورخ حسن سیرت دستور العمل دفاتر فطنت و بصیرت خوان نکته دانی و اهلیت را نمک چشم دان قابلیت را مرد مک مالک رقاب ملک معانی ماصدق ادراک و شیرین زبانی نخلت ده شعرای متقدمین و متاخرین

بیت بگو هر زبانی و معجز بیانی ❊ وحید الزمانی فرید الاوانی ❊ گوهر شبچراغ ملک کاردانی دُرِ یکتای درج زندگانی نوباوهٔ بوستان کامرانی افصح الفصحا ابلغ البلغا نادرهٔ روزگار خلاصهٔ هر پنج و چهار خسرو شهرستان دانائی شهسوار عرصهٔ بینائی قافله سالار معرکهٔ دانش سرد فتر عساکر بینش مهر سپهر آفرینش گل سرسبز دانش عنشان عالم تقدس حکیم دانائی الکه تعقل و تجسس فهرست دفاتر اقلیم آگاهی دیباچه نسخه گاهی فرهنگ کتب فضل و کمال معیار نقد بنیهٔ قال و مقال برگزیدهٔ طبع شاهنشاهی محفل آرای خلوت ظل الهی دیهیم فرق سرفرازی اکلیل راس بی نیازی مولانا عرفی شیرازی میگرداند و خود را یکی از هواخواهان و معتقدان آن مجموعهٔ فضل و کمال میداند بخدائیکه آفریننده هیژده هزار عالم و پیدا کنندهٔ آدم از مار طین ست که از آرزوی صحبت مسرت اثر و خبر بهجت سیر آن عیسی دم خضر مقدم بنوعی بیتاب و بنجوئی در اضطراب ست که در جنب آن بی آرامی ماهی از آب دور افتاده را صبر و سکون میتوان شمرد و محبت مفارقت و مهاجرت آن مسیح الزمانی بر وجهی هجوم آورده و بر طریقی غلو نموده که عالم عالم درد و جهان جهان الم و هیجون جیحون ستم روزگار نا هموار و محن ایام ناهنجار را خرمی و خوشدلی نام میتوان نهاد آری دلی را که خوگر دهٔ صحبت آنچنان یاری باشد بکدام چیزش مشغول توان ساخت و جانی را که آموختهٔ دریافت ملاقات مثل آن نادرهٔ گفتاری بود بکدام حرف و صوت و فسانه و فسونش بجوادی دیگر توان انداخت بلی تشنهٔ بزم وصال دوستان جانی را وصول آبجیوان بعینه سراب ست

دیبت الحزن بی سرانجامی متوطن بود شربت صحت چشانید وحیات تازه و تفریح بی اندازه بقالب
شکسته رنجور مهجور اشتیاق رسانید رجای وثوقی که برهمین منوال تب گرفته زاویه حرمان را که در آتش محرق هجران
میسوزد و میگداز از دانگبین وصال بهجت قرین وجلاب صحت آئین و نوشدارو ی عافیت گزین توامان صحت
کامل میفرموده باشند و گوشه نشین کنج محبت را به نسخه نویدبهجت ذات بیمثال همقرین خوشدلی و همنشین خرمی
سازند بزوائد اطناب نرفت صحت و بهجت روزی باد نمیقه که شیخ علامی بشرافت دستیابت
پناه میر اشرف نوشته صحائف منشآت و لطائف مخترعات جناب مستطاب مجمع الکمالات
معدن الجلالات مبدع اللطائف والظرائف مخترع العجائب والغرائب نظام امور فضائل و کمالات جواهر معانی
وعبارات میر اشرف منشی ادام الله علومه وشرف قدومه بارقام خلود و دوام مختوم و مرقوم باد بالنون والصاد
صنایع دعوات صافیات که مرقوم خامهٔ اجابت و مسطور اوراق استجابت تواند بود اتحاف واهدا امیدوار و دیوسته
از درگاه منشی انا انشانا باحسن انشار مستدعی ترقیم صحائف عمر و دولت آن صاحب فطنت بارقام ثبات در
بقا بوده و میباشد و تشوق و آرزومندی بتقبیل انامل سعادت دلائل نیوعیست که منشی مناشی عقل دوربین از
انشای عشیری از معاشر آن عاجز و قاصرست و دبیر خرده دان از املای اندکی از بسیاری آن عاری و عاطل
امید که عنقریب منشور آرزوی ملاقات بتوقیع حصول موقع شود و صحیفهٔ انشای ملاقات بعنوان حصول
معنون گردد و بمنه و کمال کرمه ترصد از عظائم اوصاف و ترقب از کرائم اخلاق حمیده صفات آنکه همواره
بترشح سواد خامهٔ عنبر شمامه عطر بیز شعلهٔ آتش جدائی را فرو نشانند و بلمعهٔ بیاض ذوق آمیز شوق انگیز کلبهٔ تاریک
مهجوران منور گردانند که خواهش دل مشتاق و تمنای لقای آن محور دانش و خط استوای بینش و منطقة البروج
فلک آفرینش روز بروز ساعت بساعت بل لحظه بلحظه در تضاعف و تزائدست چه این شعله ایست که بجز
بحر موّاج وصال بهیچ وجه من الوجوه فرو نه نشیند مصرع شربت دیدار باید تشنهٔ دیدار را عزیزمن
بیصبری مشتاقان لقای دوستان جانی و مصاحبان هر دو جهانی نه بمرتبهٔ التعب وصعب ست که باندک
اشارتی و قلیل بشارتی تسلی پذیر گردد هر چند تعیش روزگار و تشوق زمانه بیدار فزون تر میشود و دیش دل
و بیقراری جان بیشتر میگردد این همگامه نیست که بحرف و صوت سرانجام پذیر شود و این قصه نیست
که بتقاریر و تکاثیر و تفاصیل کونی و فسادی بآخر رسد صحرای مودت بی کران ست و بیابان محبت
بی پایان وای بر جان من سرگردان حیران که در چنین هامون ضلالت و دشت پر ملالت تک و دو

رقعات ابوالفضل

۴۰

باید تشنهٔ دیدار را ؛ چه بیماری اشتیاق معالجه پذیر نیست هرچند علاج بیشتر تشویش افزون تر پس بهر تقدیر از درگاه قاضی الحاجات مسئلت مینماید که از حقهٔ التفات بلاهنایات خویشتن داری کرامت کنند که مریض دردِ مهجوری در بحورِ مرضِ دوری بصحبت کامل واصل گردد و لیالی مفارقت بایامِ مواصلت مبدل شود بحق الحق وعارفیه این دعا از من و از خلق جهان آمین باد ؛ بالکاف والهای والیای والعین والصاد

نقل صحیفه که شیخ علامی در جواب کتاب حکیم فتح الله شیرازی نوشته بیت

ای خطاب ترا بجان بخشی ؛ اثر نطق مریم عیسی ؛ مفرح شفای مریضان بستر فراق و معجون داردی بحوران بالین افتراق اعنی کتاب مشکین نقاب و خطاب عنبرین جلباب جناب شفقت مآب مودت آیاب حکیم فتح الله شیرازی همچون سحاب دُربار گوهر نثار بر فرقِ نیازمندان کوچهٔ محبت و بادیه گردان وادی مودت درخشکسال ارسال رسل و رسائل ترشح نمود گشت زارِ بقیرار صحرای مهجوری را از قطراتِ مطراتِ غمامِ همامِ سیراب فرمود و با مون سینهٔ بی کینه ره نوردان بادیه فراق را سرسبزی بخشود و گلستانِ محبت و مودت را از نو طراوت تازه و نزاهت بی اندازه کرامت کرد مصرع ای وقتِ تو خوش که وقتِ ما خوش کردی ؛ قطعه دیده ام تاریک بود از روزگار ؛ کرد روشن نامهٔ تو دیده ام ؛ کافرم گر هیچ جا در عمرِ خویش ؛ نامه چون نامهٔ تو دیده ام

الحمد لله والمنه که چون مخبر از سلامتی ذات خجسته صفات آن مجموعهٔ فضل و کمال بود عالم عالم شادکامی و جهان جهان کامرانی دست داد صحت ابدانی یکی از صد شد و خواهش دل مشتاق یکی در هزار تزاید گرفت خوشدلی کونین دامنگیر حیاتِ کمترین دوستان صمیمی گردید و ذوقِ ملاقاتِ دیدار فیض بخش از دحام پذیرفت شوقِ قدبوس غلو فرمود هنگامِ اتحاد قدیمی سرگرمی پیدا کرد و یگ محبت اصلی در جوش و خروش آمد جام جهانمای مطلب حقیقی لبریز گردید سرچشمهٔ مقصدِ تحقیقی سرشار شد زخمهای ناسور دل روی به بهبودی نهاد جراحتهای سینهٔ بی کینه فراهم آمد داغهای جگر عافیت آمود شد دیدهٔ رمد کشیده را یکسر مکحل بکحل الجواهر نمود ابواب فرحت و بهجت بر روی دلهای محزون بگشاد از نغمهٔ العیش گوش و بیان افلاک پر شد صدای واشوقاه گوش گردون بالا مال ساخت غم کرانه گرفت الم کرانه گزین آمد شم از جهان ناپیدا شد خاموشی چون وجود کیمیا معدوم گردید گلهای آرزوی جان غمدیدگان طراوت یافت غنچه های مقصود دل مشتاقان شگفتگی یافت لیالی فراق بایامِ وصال پرکمال مبدل گشت عروسِ مهر نقاب حجاب از روی برگرفت معشوقهٔ بختی و یکدلی بکامِ دل و جان شد بیمار فراق را که در دار المرض ناکامی

مرصوصِ خلت واساس محلوخلوص از تقاضم عواصفِ ابعاد و تصادف و تواصف اخلال واحساد
در کنف ظل حقیقت و کهفِ حمایت وفا مصون و محروس ست **بیت** گر نماند آن غنچه لب با من چنان خندان
که بود ❊ شد مرا از شوق لعلش گریه صد چندان که بود ❊ ایزد تعالی و تقدس گواه حال دل ابوالفضل مستمند ست
که باوجود خزانِ غم مرغ دل بیقرار در نوبهارِ محبت همان نغمهٔ شوق می سراید و بلبل آشفته روزگار طبیعت بر
شاخسارِ مودت همچنان ترانهٔ تودد ترنم می نماید امید که ازدار الشفای اذا مرضت فهو یشفین مرض من
فراق دیده بصحت عاجلِ وصال و محنتِ مهاجرتِ آن موطن الفضائل براحتِ کامل الاتصال مبدل گردد و انه قریب
مجیب صحت و ثنا را بعد از عمری و پس از قرنی حیات نامه که از کمال اشتیاق و عین الطاف نامزد این مهجور رنجور
فراق دیده هجران کشیده الم چشیده محنت گزیده فرموده بودند **مصرع** بساعتیکه تولا کند بدو تقویم ❊ همچو الهام غیبی
و مژدهٔ لاریبی در رسید و خاطرِ غمدیدهٔ این توامان کدورت را رشکِ گلزارِ بهشت و روضهٔ رضوان گردانید
شکرانهٔ این سعادتِ کبری و دولتِ عظمی را بکدام زبان بیان تواند نمود الحق که در محمدتِ این نعمتِ جاوید طراز زبان
الکن و بیانِ ابکم ست بهر حال که هست علی قدرِ عقلِ انسانی خود دل را آراسته و زبان را پیراسته حمد گوید امید که
همبرین نسق این متعطش بادیهٔ فراق و لب تشنهٔ کربلای اشتیاق را بدو کلمه که مساواتِ حیاتِ ابدی باشد سیراب
میفرموده باشند که در میان دوستانِ ظاهری و باطنی سربلندی یافته باشد مسیح دما از گردش افلاک بیباک و جورِ فلکِ
غدار روزگار بمقدار ناپایدار چه شکوه نماید که هر چند بزبانِ حال و لسانِ مقال مشتکی میگردد و بیشتر دست بر دمیده
و کینه ظاهر میکند بالضرور خموشیدن بهتر از خروشیدن نمود و آرمیدن به از جوشیدن چهره کشود و مهرِ خاموشی بر دهانِ
تقاریر نهاد و لسان السکوت ارحم کم الله را برگشاد چه بجز این چارهٔ ندید از روی بیچارگی چارهٔ خود را در خموشی
بیشتر یافت دو اپذیر از کمال مهربانی و یکجهتی تحفهٔ مختصری بخدمتِ شریف ارسال داشته **مصرع**
گر قبول افتد زهی عز و شرف ❊ انشاء الله تعالی چون ظل الهی شاهنشاهی از مهماتِ دکن باز گشت فرمایند
و خاطر ها پاره از طرفِ محنت و مسافرت جمعیت پذیرد خدماتیکه باین مخلص صمیمی خود امر فرموده اند بجان منت نهاده
بالتمام خواهد رسانید بلکه بخدمتِ حضور منور السرور هم مشرف و معزز خواهد گردید **بیت** خدا مرا بوصالِ
تو دلربا رساند هوائی وصل تو دارم دلم خدا برساند ❊ سخن کوتاه و قصه مختصر که آلام و شدائد دوری صبوری
ضروری در حیز بیان و ظرف تبیان نگنجد و بحرِ مواجِ خواهشِ دلِ طالبانِ دیدار بجرعه آشامی کم نگردد مستقی
فراق بنوشیدنِ دریای بی پایان سیر نگردد **بیت** تر نگردد کامِ من گر هفت دریا در کشم ❊ شربتِ دیدار

و در شفای امراض چندانکه باید نمود که تا جان همراه باید بود **حکایت کنند** که ابو علی سینا را صفتی بود
که چون صباح میشد بر مسند حکمت آمده می نشست و حقه‌های صحت بخش بمنجوران در پیش می نهاد و
سقیم دلا از معالجه میفرمود گویند در روزی یکصد و بست مریض تا شفای نمی یافتند لقمهٔ طعام بر خود حرام
داشت هر گاه که معهود بجای میرسید از آن مسند گاه بر میخواست و نفس ناطقه را قوتی میداد آنچه در عمر خود
محصول میکرد همه را خرج او مینمود در راه خدا بشکسته طبیعتان و مجروحان و بیماران میخوراند تمام عمر بر این
طریق زیست نمود و از کسی جبه طمع و توقع ننمود گویند خانقاهی داشت که او را بیت الشفا نام گذاشته بود
در آن خانقاه چهار صد مریض داخل میشدند و سیصد مریض خارج میگشتند و اوقات مجموع آنها از وی بود
مایحتاجی که ایشان را در کار میشد تمام از کارخانهٔ بو علی میرسید از قسم آب و طعام و پوشاک میداد و تا زمانیکه
صحت نمیافت چون بصحت کامل میرسیدند آمده از بو علی مرخص میشدند و وقت رخصت معذرت بسیار
میخواست و آنقدر هر یک را رعایت میکرد که خورده و خرج کرده بمنزل و شهر و دیار خود میرسیدند مثلاً
اگر شخصی واجب الرعایت بود و نمی توانست که پیاده بدیار خود برسد امداد مرکبش مینمود و شخصی را همراه
میکرد که تا بیک منزل و دو منزلش استقبال نموده برگشت و از آن دارد که آنکس صحت میافت از همان
یک دو حقه پر کرده بوی کرامت میفرمود که هر گاه مطابق تقدیر و موافق خواست خدای عز و جل
مرضش عود کند بلکه در آمدن استطاعت و بضاعت نداشته باشد همانجا که هست منجورده باشد
تمام عمر کارش این بود و نیتش چنین عزیزی من اگر از حکیمان ما تقدم اگر تند کار دهد بیشک در از نفسی میشود
العاقل تکفیه الاشارة خیر الکلام ما قل و دل در خانه اگر کس ست یک حرف بس ست مردان خدا چنینها
کرده اند تا از ایشان نام نیک در عالم یادگار مانده ایزد تعالی و تقدس کسی را اینگونه کوشش می نبخشد
نشانه همین ست که در عالم او را اینگونه نام میگرداند و تمام خلق خدا او را بخوبی یاد میکنند زیاده بر این مرتکب
دراز نفسی نمیگردد ایام بکام دوستان باد بحرمت النقل و الفرض و الاوراد **نقل صحیفه**
که شیخ علامی بحکمت پناه مسیح الزمان حکیم علی نوشته نسیم نیازی که
چشم نرگس مخمور را صبحدم از خواب ناز بیدار و دل نامهربان غنچه را از خمول شمول غفلت شیدا
سازد بآن قانون شفا و صحت که از پرتو شمع ادراکش فانوس دل جالینوس روشنست و
بدلائل فضائل طبیعتش رسائل حکمت بقراط مبین و مبرهن ست اتحاف وابتدا نموده حقا که مبنیان

معالی نصاب مسیح الزمانی میباشد صحت و عافیت بخشا ازان ساعتی که از خدمت حضور موفور السرور
آن عیسی النفس محروم بست داده ساعتی بل لحظه بی یاد لقای شریف و محفل لطیف نگذرانده است خداگواه است
که باوجود تنعم و تعیش دنیا و مافیها که مقصد اصلی از حیات انسان همان است خار خار صحبت قدیم دارد و
والفت مستقیم ایام سابق هرگز از دل زائل نمیگردد و چنانکه خود را بمشغله روزگار مشغول میدارد فائده
نمی بیند چه صحبت دوستان جانی و خدمت مصاحبان جاودانی نعمتی است که معیشت کونین و فراغت
دارین در جنب آن امریست معدوم و شیئی است نامعلوم سعادت عظمی مصاحبت جانانست و دولت کبری
الفت دوستان بجز این در هر چه می نگرم پوچ و ضائع محض است زهی سعادتمندی که او را ازین نعمت بهره
رسیده باشد و لذت این چاشنی را چشیده بالفرض والتقدیر که عالم عالم بدست آوردی چه سود میدهد
جهان جهان جمع نمودی چه بهره میرسد آخر الامر گذشتنی و گذاشتنی ست مصرع باکه وفا کرد که با ما کند
قارون چه برد که گنج شایگانش بکام بود و نوش جهانش بجان رام و صید ممالکش در دام و زندگانیش
در لباس آرام تا بود بر بستر راحت غنود و هفت اقلیم بساحت تیغ دردم پیمود و ارباب چهارکن بر روی
حیات خود کشود آخر الامر چون مسافر ملک عدم گردید بجز داغ حسرت و آه و نا امیدی هیچش حاصل نشد
دیگر از فرعون بی عون چه اظهار نمایم دانمرود چه لب کشایم و از گیو و گودرز چه نویسم که هریک در میدان مردی
و عرصه پهلوانی چه کارنکردند و چه جدالها ننمودند ناگاه بنوای پرصدای کل نفس ذائقة الموت و کل شیء هالک
الا وجهه شربت ممات چشیدند و از زندگانی و مال و اموال خود بهره ندیدند و هیچ خیرشان یاوری نکرد
خوار و زار تنها و بیکس و عاجز فرد چو آب زندگی از شیشه شکسته خمر بریختند و سبک زود بزمین رفتند
عزیز من ازین مکالمه چند چیزانی مطلب نداشت و مقصد از آنها موعظه و نصیحت نبود که بسبب
آن معدن فهم و فراست باشد چه پند از من بایشان زیره بکرمان بردنست و حاج بهندوستان فرستادن
بل مطلب نصیحتی بود که بر خود میکرد که غافل نباید زیست و تکیه بر اموال و چرک دنیاوی نباید نمود و از
یاد ایزد تعالی ذاهل نباید بود و وقت را مغتنم باید شمرد و حیات چند روزه را غنیمت باید دانست و در لباس
دنیا کار آخرت باید کرد و هیچکس را از خود کمتر نباید انگاشت بلکه بهتر باید پنداشت و خاکسار ترین
همه کس باید بود و در عیب پوشی خلق خدای عزوجل کوشش عظیم باید فرمود که آدمی را هیچ
صفتی بهازین نیست و در مال دهی همت باید گماشت که بشر را هیچ خصلت افضل تر ازین نمی باشد

رقعات ابوالفضل

سلام فرستد بکمر اول بمعنی سرعت فهم و ادراک و زیرکی و دقیقه دان آن علمیست کز او صورت بندد بصیرت بهمند دیباچه اول بنوای آواپس کردن و دانای درحقیقت آن بیان ساختن و بهمین شرح فرق

درشنای آن توان کشود ملتمس آنکه من بعد چنان سازند که جراحتهای سینهٔ ریش بیماران وچاکهای
جگرخستهٔ دلانِ دردیش غمناک رنجوران از مرهمِ قانون معالجه دار الشفار مالا کلام وداروی تراباقدام
خدامِ آن خجسته فرجام روبه بهی آورد وداغهای صوری مباعدت رابمرهمِ فضل وبنبهٔ افضال التیام بخشد
وزخمهای ناسورِ حوادثِ ایام نافرجام رابه خشک داروی مراسله ونوشداروی ملاطفه بشفاوصحت
پیوندداده محظوظ می کرده باشند کلید شفای واقعی وداروی عافیت وصحتِ کافی وشافی درحقهٔ دهانِ
معجزبیانِ ایشان مضمر ومستتر است بل کلیدِ درحکمت دریدِ بیضانمای آن موسی طورِ مودت مستقر چه درد
فراق وداغ اشتیاق نه آنست که بمعالجهٔ ظاهری کونی وفسادی صحت پذیرگردد وزخمهای تیغ اشتیاق
بمرهم درمی ودرهمی فراهم آید بخلافِ جراحاتِ شمشیروسنان که باندک علاجی التیام پذیرد وصحت میگیرد
چنانکه همدرین معنی قول عرب است **شعر** جراحات السنانِ لها التیام ❊ ولا یلتام ما جرح اللسانُ ❊ ای
حیاتِ جاودانی ابوالفضل مبارک درین مقام لسانِ عبارت ازتیغِ زبان فراق وشمشیرِ لسان اشتیاق است
که بطریقِ استعاره درینمقام صادق می آید چه عذر واقع قبل از وقوع خوش آینده وزیبنده است مبادا
خردخرده دان درین محل خرده گیرد که جراحات زبان ودل است برحرفِ ناسزا وسخنِ نالائق که ازان
دل راالمی وجان راغمی حاصل آید برین تقدیر کدام حرف وسخن شدیدتر ازحرف فراق واشتیاق خواهد بود
آمدیم برسرِ مطلب اصلی چون کلیدِ صحت درِ مشتاقان بدست آن مسیح الزمانی ست رجاء واثق است که بهیچوجه من الوجوه
درکشادکار محتاجان مجروح دل عاجزسریرت خودراضعاف ندارند ودرارسال نامه وپیام اصلاً وقطعاً
تکاهل وتساهل ننمایند زیاده برین تصدیع طرفین ست ایزد تعالی صحت ظاهری وباطنی کرامت کناد والسلام
لطیفِ آن جامع الحکم کامل التوصیف بنازِ هیچ طبیب نیازمند مباد آمین **نقل نمیقه که شیخ**
علامی درجواب کتاب حکیم ابوالفتح نوشته بیت رسید نامه
تو مشتمل بلطفِ عمیم ❊ بلاغتی که نوآلا کند بدو تقویم ❊ مریضِ عشق کزبستر فراق افتاده تن بحسرت هجران
جان درداده امیدوارست که عیسی نفسی ببالین او قدم رنجه فرماید ودردجدائی ومشقتِ تنهائی رابشربت
دیدارروح پرور ونسیمِ انفاس روح گستر مداوا نماید فردگرچه دل ازجان شیرین کنده ام لیکن هنوز ❊
نا امیداز شربتِ دیدارجانان نیستم ❊ یعنی باوجود استیلای محنتِ فراق واشتداد زحمتِ اشتیاق
وبعدِ مسافت همیشه مترصد لقای سریع الشفای وآرزومند صحبت کثیر الصفا عالیجناب حکمت مآب

ترکیبی که بحجت حضرت ظل الٰهی سرمهر ارسال داشته بودند در وقت نیک وساعت سعید از نظر
اشرف اقدس گذرانیدالحق که بی نهایت ذوق ظاهر فرمودند وبزبان نیک یاد آوری نمودند وهمان
ساعت اندکی از نوش جان ساختند وذره به بنده هم التفات نمودند وبزبان مبارک بیان گفتند که
شیخ مینا حکیم دانای ماست وبندگان مارا بروی نهایت مکرمت ست وما اورا خیلی میخواهیم وبنده خود هم
حکم کردند که تو همین عبارت بشیخ خواهی نوشت که ترا حضرت بدولت بسیار یاد فرمودند واز روی خواهش گفتند
که عجب عجب تا این زمان از ماجدائی را شعار خود ساخته ست ازوی تعجب ست که اینهمه در دوری خدمت حضور
دلیر نموده است آن مسیح الزمانی را لائق اینست که بمجرد دیدن مکتوب مخالفت اسلوب روانه درگاه والا
گردد پیش ازین خودرا وسیله محرومی درگاه عرش اشتباه قرار ندهند که حضرت هر ساعت یاد میفرمایند در
آمدن شما تاکید ظاهر میکنند دوسه معامله روی داده که بی اختیار حضرت شمارا یاد میکردند یکی بحجت حرم محترم
که از والی ولایت راته ارمغان آورده بودند چه او را علتی عارض گشته است که معالجه پذیر نیست دیگر بحجت
تشویش که بدشمنان برخوردار شاهزاده کامگار نامدار شاهزاده خسرو لاحق شده ست حضرت بسیار
بیذوق اند ودر علاج اکثر اطبا متحیر اند نوعی صحت پذیر نیست معالجه موقوف برآمدن شماست درآمدن اصلا
وقطعا تکاسل وتساهل نفرمایند زیاده تصدیع است آنچه بیالی سقم وحزن بایام صحت وسرت مبدل گردد
بحق الحق وعارفیه بستم شهر تیر سنه ۱۰۰۳ الف وثلث از مقام دارالخلافت لاهور قلمی نموده شد **نقل صحیفه**
که شیخ علامی بسوی حکمت پناه حکیم همام نوشته سلامیکه بجواهر اخلاص ورشته اختصاص
کشیده وپیامیکه به لآلی شاهوار از مخزن اسرار رسیده بزینت دعوات زاکیات وزیور تحلیات طیبات
آراسته وپیراسته تحایائیکه چون از دل برآید همه روحانیان راجان فزاید تحف وهدایای مجلس شریف
ومحفل منیف عیسی زمان مسیحای دوران طبیب نیکنام حکیم همام مینماید برمرآت ضمیر منیر فیض پذیر
پوشیده نیست که آرزوی جمال آن نادره آفاق واشتیاق لقای آن حکیم باستحقاق وطبیب
دردمند دل افسردگان وادی فراق وعلیم علی الاطلاق از سیر سیارگان افلاک وشمار کواکب وگردش
چرخ کجرفتار دستیزه فلک غدار وجور زمانه ناهموار افزون ست واز حساب لیل ونهار بیرون
بعد هذا عالم السر والخفیات آگاه ست وسازنده آدم از کف خاک گواه که تعطش وعزام بلقای
آن کریم مستقیم زیاده آزان ست که بخامه سریع اللسان نکته ازان بیان توان نمود وزبان بکسو اللسان

وبهر جانب که روی می آرد جمال غم فزای فراق حاضرست وسامعه بجز قصهٔ پرغصه مهجوری که در ویست
لا دوا و علتی است لاشفا حکایتی نمی شنود واز هر جانب نوای پرصدای افتراق و غوغای پرهای های اشتیاق
در گوش هوش آن پریست تومی اندازد هیچ روایتی وحکایتی که بی شکایت هجران باشد نغمه طرازی نمیفرماید وذائقهٔ را
تلخی فراق واهل اشتیاق بی حلاوت ساخته چنانکه از لذات کونین وفرهٔ ثقلین وچاشنی دارین بکلی نسیاً منسیاً
فراموش کرده هرچند که شهد شوق وشکر ذوق در کام آن ناکام لذت آور میگردد تلخ کامی آن بیش از بیش
میشود وشامه را بوی فراق از کار انداخته ست چنانکه اگر نی المثل تمام عطریات خلد برین روح آور ومشک گستر
گردد ودامن آن پر نشود وبهر طرف که روی آورد وبهر جانب که اراده نماید بوی مهاجرت غلو میکند وطنطنه وولوله
نسیم فراق وشمیم اشتیاق درکاشانهٔ آن جای میگیرد وبهیچوجه من الوجوه دیگر برادران مدخل درراه گذر نمیدهد ودالامه را
بجز خشونت ودنیا ورعونت مافیها دشواری دامنگیر حیات نیست هرچند که دست هوش فزا میکند بجز سختی و
شدت فراق چیزی نمی بیند وهرگز نرمی وصال مرادرا روزی نمیشود دامول که تا اوان حصول دولت وصال
این بیمار فراق والم کشیده درد اشتیاق را بتدادی ارسال رسل ورسائل معالجه میفرموده باشند واز جهة شفا
پذیر مکاتبات ومراسلات نوشدارو ی عافیت بخش می چشانیده باشند که تا این ناسور کهنه سینهٔ بی کینهٔ
صحت پذیر میگردد من بعد می باید که ابواب مکاتبات از جانبین مفتوح باشد وبهیچوجه من الوجوه دریچهٔ مکتوبات
حیات مساوات بروی دلهای مشتاقان الم گزین ستم قرین شدت آئین مسدود نگردد بمنه وکمال کرمه عیسی نفسا
التفات نامه که درین ولانامزد این رنجور مهجور خود فرموده بودند بچون الهام غیبی ومژدهٔ لاریبی آنا فانا در رسید
از کمال تعظیم وتکریم که مرا لازم بل واجب نمود بر فرق عزت چون افسرش جای دادم وبصد تواضعش کشادم
واز هر حرفی عافیتی گزیدم واز هر لفظی لذتی چشیدم وکام جانرا از تعظیم زندگانی بخش آن سرمایهٔ حیات ابد پیرایه
پرچاشنی گردانیدم بعد هذا بصد تفاخر **بیت** بوسیدم وبر مردمک دیده نهادم ٭ پیچیدم وتعویذ دل سوخته
کردم ٭ چون ازان هم فارغ البالی تمام دست داد بمصاحبتی آخرش برگزیدم وبسا مهربانیهای عمر زدا
ازوی دیدم پس ازان احراق شعلهای مفارقت را تسلی آمود گردانیدم بعزت الله تعالی وکفی بالله شهیدا
که ازورود آن نمیقهٔ محبت طراز چندان فراوان بهره اندوختم که فوق آن متصور نیست **مصرع**
امریست که غایتے ندارد ٭ امید که همبرین منوال این متعطش کربلای فراق را بزلال عاطفت
سیراب وشاداب میفرموده باشند ای طبیب دردِ دلفگاران وای مرهم جراحت ستمدیدگان

آن شکوه چرخ کرده اند نه تنها من سوخته آتش های هجر او افروخته شعله ستم آن غدار چون من هزاران
هزار درین کوی سر نهاده اند و متاع هستی خود بر باد داده عالمیست قدیم ابتدایش چون انتها لانهایت است
کسی را بر حساب ایام ولیالی او وقوف دست نداده اگر بر احداث او تشکیکی نمایم بر تکفیرم حکم کنند و اگر محدثش
خوانم از عقل بی بهره ام دانند مرا چه افتاده ست که درچنین بحر عمیق که از قعرش نشان ندهند و از عمقش
خبر نرسانند شناوری نمایم همان بهتر که من هم چون دیگران ایمان بر کاغذ و سیاهی و نقشی چند که مهندس
اخبارات صحیحه رقمی نموده بیارم و از دور بچون برآیم که هر چند تعقل اصلی نداشت و تصور عقلی مرا روا دست
نداده عادیا و ضروریا سر می جنبانند بجنبانم در پیروی بزرگان ما تقدم و ما تاخر نمایم اگرچه من ذره احقرین بلکه
از ذره کمترین مرتکب نفی و اثبات این مقاصد گردد نه او را افزایش حاصل شود و نه کمی دست دهد انچه حقایق
طراز حقیقت بر صفحه هستی نقش بسته چنانست یعنی آدمی طفل دبستان هیچمدان اسرار الهی تا متناهی برین تقدیر
تعقل او چه باشد و تخیل او چه کارساز د که درین کارخانه مدخل نماید هر کس بموافقت خرد خرده دان خویشتن
رست و پا میزند و بر دانش خود دنی انجله استغراقی بهم میرساند و چنان می پندارد که فهم سخن مراد ست داده است

مصرع زهی تصور باطل زهی خیال محال ؛ پس عاقل کسی ست که ازین ماجرا سر در گم همچون باد صرصر
در گذرد و کرده ناکرده انگارد و گفته ناگفته پندارد و مواعظ شیخ نظامی گنجوی را مرشد راه طریقت و حقیقت
خود پندارد که فرموده ست **مثنوی** نظامی چند ازین گفتار خاموش ؛ چه گوئی با جهان پنبه در گوش ؛
حکایتهای این نه گنبد تنگ ؛ همه در شیشه کن بر شیشه زن سنگ ؛ دراز نفسی از حد تجاوز نموده اختصار
مطلوب ست مرادات کونین حاصل باد **نقل صحیفه که شیخ علامی بسوی شیخ ینبای طبیب**
نوشته بیت بر آسمان چهارم مسیح بیمارست ؛ تبسمی ز تو بهر علاج میطلبد ؛ بیمار را که امید پرسش چو تو
عیسی نفسی نباشد جز مردن چه درمان و لب تشنه را که مژده زلال وصال چو تو خضر مقدمی نبود جز هلاکت چه علاج
بتخصیص ابوالفضل مجروح دل شکسته را که بنوشتاردی نامه و پیغام محتاج ست و بجلاب عیادت آن مسیح
مشتاق چه هلاهل مفارقت چندان تلخکامی نموده که معالجه پذیر نیست اگر تریاق وصال آن شفا بخش مرد دل
مشتاقان دستگیری نماید امید صحت و عافیت خواهد بود بعد از عرض بیماری و رنجوری درد اشتیاق انهای را
شفا نامی مشکل گشای آنکه مجموعه قوای حیاتم هر یکی بعلتی علیحده مبتلاست چنانکه با صره بجز چهره مهجوری صوری
ضروری چیزی دیگر نمی بیند و نمیداند چه هرگاه نظر می اندازد علت دوری و محنت مهجوری روی می نماید

از مکمن غیب رو بنمود و نگاریکه از روی مستوری خود نقاب کشود نظم رسید از بر مرشدم نامه ٭ رقم بر روی
از عنبرین خامه ٭ بیاضش بنور چو رخسار یار ٭ سوادش معنبر چو زلف نگار ٭ سواد و بیاضش براصحاب دیده
یکی شام قدر و یکی صبح عید ٭ مقابل هر حرفی از آن قوافل ادعیه صالحه و رواحل اثنیه فائحه بتقدیم رسانیدند آمد
همواره باصره خواهان ملاقات که از حصول حقائق ابدی مخبر است میباشد و سامعه جویان مقالات که از استماع
آن حل دقائق و مشکلات حاصل است رباعی از ذات شریف تو جهانی مسرور ٭ آفاق ز خورشید جمالت پر نور ٭
محتاج لقایت چه قریب و چه بعید ٭ مشتاق جمال تو چه نزدیک چه دور ٭ التماس آنکه لایزال بر همین منوال مزرع
آمال و آمانی مخلصان را از رشحات عنایات گرانمایه ابد پیرایه که سرمایه تمهید ستان است نضارت تازه و نزاهت
بی اندازه می بخشیده باشند امید که عنقریب بمن توفیقات قریب مجیب عرشانه جل سلطانه چنانچه مطالعات
روحانی خورسند است بمکالمات جسمانی نیز بهره مند گردد که سعادت دارین و دولت کونین درین رسم محصل است
مریدان پناها از آلام دوری صوری ضروری چه شرح دهد و چه تسویه نماید بیت امریست که غایتی ندارد ٭
حدی و نهایتی ندارد ٭ ایزد تعالی و تقدس گواه حالست که از آن تاریخی که از ملاقات شریف محروم دست
داده لحظه بل لمحه از یاد صحبت روح بخش آن مرشد روشن ضمیر غافل و ذاهل نیست هر گاه که از آن اوقات
فیض بخش که نتیجه نعمت جاودانی بود یاد می آورد دود از دماغ این بیچاره بدر می آید هر چند که از دولت و
اقبال حضرت ظل الهی شاهنشاهی آسوده حالست و فارغ البالی جاودانی دست داده و از هیچ چیز حرمانی ندارد
و هیچ امری دامنگیر حیات این کمترین نیست و در هر نفسی هزار هزار شکر و حمد ایزدی بر زبان میراند و دم را مغتنم میداند
لیکن خوش باشیهای طفولیت و آسایش های اوقات کودکی و بی نیازیهای لیالی خوردی و گوشه نشینیهای
حجره و صفحه شماریهای آوان مطالعه و شب بیداریهای عبادت ایزدی و سحر خیزیهای بدوق و آرام دل داغ
سینه بی کینه شده است پیشتر از مرتبه عاقلی غافلی بود خوش آن غافلی چکند و چه چاره نماید چندانکه بانجمن خود
می ستیزد و باز زمانه جور پیشه شور و شری می انگیزد و با چرخ ستم اندیشه از دور بخیال محال می آویزد هیچ نوعی
سود نمی بخشد و ازین ماجرائی بجا حاصل کاری نمیکشاید لاجرم از روی بیچارگی و عاجزی انگشت حسرت میگزد
و دندان طاقت بر جگر صبر و شکیبائی می نهد رباعی امید بباد دادم و آسودم ٭ در پای طلب فتادم و
آسودم ٭ گفتی که بکار دل چه کردی محوی ٭ دندان بجگر نهادم و آسودم ٭ عزیز من ازینها بهره نیست
واز آنها کشایشی نی ازین گفت و شنید چیزی چه آید و گفتار و کردار کی متفق افتد پیش از من بسیار

شگفته گردد آماده طراوت و تازاهت و زبان اخلاص بیان اتحاد نشان در مجالس و محافل عظیم الشان
از تعداد کمالات و تذکار جلالات آن جامع الفضائل کامل الخصائل شمه نه نهفته و دمی غافل و ذاهل نه نشسته حق علیم
و علام است که اگر احیانا آرزوی توجه آنصوب مینماید و بر روی دل ابواب وصول و حصول آن دیار فرخنده آثار میکشاید
مقصود حقیقی فی نفسه استلام و اتصال آن کعبه اعزاز و اقبال ست و مقصد و مطلب تحقیقی طواف آن قبله آمانی
و آمال بهر حال بکرم ذوالجلال و الطاف لم یزل و لایزال بیاد لقای آن معدن فضل و کمال بخیر و خوبی میگذراند
و این ایام خجسته آغاز فرخنده انجام را خلاصه ترین ساعات و بهترین اوقات میداند رجای واثق و امید
لاحق است که لیالی دوری ضروری بایام وصال مبدل گردد و بشرف دیدار فرحت آثار و بسعادت قدمبوسی
فائض الانوار آن زبده چار آخشیخ و عمده خواص بیگانه مشرف و معزز شود انه قریب مجیب چون ملاطفات
عطوفت آئین و مفاوضات مرحمت قرین که پیش ازین نامزد کمترین فرموده بودند در شکرانه آن نعمت عظمی
و سعادت کبری همنوز دل را با زبان و زبان را با دل چندین هزار منت و معونت باقی بود و مرا با هزار افتخار
و سروری لازم و جازم می نمود که بتازگی صحیفه نامی و نمیقه گرامی که مدلل بود بر هزاران هزار بهجت و مسرت
و مخبر بود از بیشمار فرحت و عافیت کالنوحی من السمار و العطر من الصبا رسید و کلبه احزان این نحیف
صورت و ضعیف سریرت را رشک خلد برین گردانید امید که این مسترشد حقیقی را همبرین منوال
در میان امثال و اقران ممتاز میفرموده باشند که چشم انتظار در راه نامه و پیغام چارست و دل آرزومند
امیدوار باشد که بعنایت ایزدی یکبار دیگر در آن آستان عالیشان از محنت هجران فارغ البال
نشیند مامول از مکارم الطاف خداوندگاری آنست که غائبا و حاضرا بنده با اخلاص را از مآثر
الطاف رافت اساس محروم نگذارند و تقصیرات سابق و لاحق را که همیشه ازان سبب غرق عرق
خجالت و تشویر ست بذیل عفو و اغماض عین مقرون دارند زیاده برین دراز نفسی نمی نماید آفتاب
حمایت آن مرشد روشن ضمیر بر مفارق مریدان تابنده و پاینده باد آمین **نقل عریضه که**
شیخ علامی بسوی مرشد خود ابو اسحق دهلوی نوشته بیت
تا خاطر افسرده ز درگاه تو دور ست ❊ لم یبق من الصبر قلیلا و کثیرا ❊ منشور الطاف ابدی و اعطاف سرمدی
یعنی مکتوب مرغوب مرحمت اسلوک که نامزد این مسترشد صمیمی و مرید حقیقی فرموده گالنعطر من الصبا و النفیث
من السمار از مطلع مراد طالع و لامع گردید و همچون الهام غیبی و مژده لاریبی در رسید یقین که شاهدی بود

نداده است و همه وقت بمطالعهٔ کتب اشتغال دارد چه اینقدر آگاهی دارد که آن تعلقات دارین تعلقات اصل حقیقی
آن نعمتی است که دل را ازان قوتی و حالتی می افزاید و بظاهر فوائدی حاصل میشود و این سعادتیست که آدمی را
ازان رفاهیت بدست می آید که ابدالآباد میباید و از خاک راه مذلت برداشته بر آستان عزت میرساند و سرخروی
دارین و سعادتمندِ کونین میگرداند زهی خسارت آن عاقلی که اینچنین نعمتی گذاشته بتعلقات مُشتی دنیا که بجز پشیمانی
ازان بهره نمیبیند خود را وابسته سازد و بچون وچرای کونی و فسادی و مالا یعنی دنیا بپردازد بخدای که جز وی دانای
اسرار اصل نیست که یکساعت و یک لحظه از ایام گذشته و آسائش طفولیت که نعمتی بود غیر مترقب غافل و زاهل نیست
هرگاه که ازان اوقاتِ حلاوت بخش یاد می آرد دود از دماغ این ناکام برمی آید چه کند و چه کند و چه چاره سازد
مصرع چو خشت از قالبی برخاست برخاست ؛ هرگاه که بر خود تعقل میکند سودی ندارد گذشتنی بود گذشت و
رفتنی بود رفت از فکر بیهوده چه حاصل مصرع پشیمانی ندارد سود اصلا ؛ بهرحال شکر ایزد بجای می آرد
واز روی بیچارگی خاموشی را شعار خود ساخته و استکوار حکم الله تعالی را مرعی داشته زبان حال را مغتنم می پندارد
و روز را بشب و شب را بروز می آرد الله تعالی جمیع دوستان و محبان جانی را توفیق علی التحقیق ارزانی دارد
بحق الحق و عارفیّته بتاریخ نوزدهم شهر رمضان المبارک سنه هزار و یک از دار السلطنت لاهور این نامه محبت
انجام و نفیثهٔ مودت فرجام بسوی استادی شیخ عبدالحی ارسال داشته **نقل عریضهٔ که شیخ**
علامی بسوی مرشدِ خود ابو اسحق دهلوی نوشته قطعه نیست شش چیزم ز بخشش خالی
بروز و شب مدام ؛ تا ز درگاه تو دورم کرد چرخ از روی کین ؛ جان ز مهر و خاطر از مدح و ضمیر از اشتیاق ؛ تن ز درد و
دل ز اخلاص و زبان از آفرین ؛ تا جفای روزگار و جور چرخ کجرفتار چشم نخیف ابوالفضل بنوازد از مجاورتِ
سدهٔ عالیمقدار بعجز و انکسار دور انداخته و ستم دهر غدار و زمانهٔ ناپایدار جان حزین این کمترین مریدان و ضعیف
ترین مسترشدان را از مفارقت عتبهٔ رفعت آثار قرین محنت و همنشین تعب و صعب ساخته بعزت الله تعالی و کفی
به شهید اگه همیشه صحیفهٔ جانِ مشتاق از نقوش ولای آن مرشد عالمیان زینت افزای جرائد ایام و زمان است
و حدیقهٔ جنان مخلصِ حقیقی از ریاحین صدق و صفا و گلستان مهر و وفای آن پیر روشن ضمیر فردوس نشان
جنت مکان خلد اقتران غیرت فزای روضهٔ رضوان چه در اخلاص صمیمی و اعتقادِ قدیمی این مرید بیهیچ فتوری
و شورشی راه نیافته است و تن ممتحن نیز از مائر شکر الطاف و اعطافِ عمیم قدیم مستقیم مقرون آمانی و آمال است
و دل حزین مسکین از هبوب نسائم کرم و فضل آن معدن الکرم و احسان مانند غنچه که از وزیدن باد بهار

نقل مراسله که شیخ علامی بسوی استاد عبدالحی نوشته بیت

سلام علیکم و قلبی لدیکم ۞ سلام علیکم و دعائیکه ملائکه زمین و آسمان علی سبیل الاستعجال استقبال نمایند
هدیه مجلس شریف و محفل منیف حضرت افادت و افاضت پناه حقائق و معارف دستگاه خداوندگاری الاذی الجا
استظهاری امیدگاهی مریدان و شاگردان پناهی علامی فهامی استادی مینمایدامید که مدام توامان سعادت باشند
مخفی نماند که تعلق دل نگرانی ابوالفضل مستمند نه بمرتبه ایست که در حوصله بیان گنجایش داشته باشد و شرح تشوق خاطر
فاطر و احراق سینه بی کینه و تعب و شغب ایام مفارقت نه بنوعی از دحام پذیرفته که شمه ازان بدستیاری قلم شکسته
زبان بیان تواند نمود بخدای لم یزل و لایزال الذی هو عالم السر و الخفیات که کیفیت و کمیت حالات خود را اظهار
کردن از قسم محالات ست چه بیت امریست که غایتی ندارد ۞ حدی و نهایتی ندارد ۞ امیدواری ازان سعادت
و شفقت شعاری چنانست که این تلمیذ حقیقی را بهیچ وجه من الوجوه از گوشه خاطر عاطر محو و منسی نسازند گاه گاهی
بنوک گیاهی این خادم مخلص معتقد خود را یاد آوری میفرموده باشند که در میان جمع شاگردان ممتاز و سرفراز
گردد افسر عزت این خاکسار راه درگاه آن قبله حقیقی و کعبه تحقیقی بآسمان تفاخر برسد چه از نوازش کرده خود
بپرسیدن و پرورده خود را یاد فرمودن شیوه بزرگان و طریقه اعزه میباشد اگرچه بیت مرا چه بهره که این آرزو بدل
گذرانم ۞ که بهر من گهر از بحر لطف خویش افشانی ۞ لیکن چون الطاف قدیم ایشان عمیم است و اخلاص بنیو مستقیم بنا علیه
قدم جرات در بساط آرزو گذاشته گستاخ دلیرو شوخ چشمی ظاهر نمود امید که از آنها اغماض عین فرمایند و از انها
بکلی عفو فرمایند که گفته اند مصرع گر ما مقصریم تو دریای رحمتی ۞ آمدم برسر محاورات سنی قبله حاجتمندان سلامت
در التفات نامه که قبل ازین چند یوم نامزد این نامراد فرموده بودند قلمی بود که بحبت قرة العیون شیخ افصح که
افضل الدین و الدنیاست کتابی چند بفرستند که اکثر کتب متداوله را گذرانده الحال بحبت تحصیل علوم دین معطل
است حسب الفرموده آن حقائق آگاه دو جلد از بهر علم که بدست آمد بخدمت فرستاد مطول و هدایه منار بزودی
حاشیه مطالع حسامی شاطبی مختصر تلخیص و قایه شرح شمسیه الحال انچه حاضر بود بسرعت ارسال داشته انشاء الله تعالی
مسافت کتابهای خوب خوب که لیاقت خواندن ایشان خواهد بود فرستاده میشود اگرچه بهمه زمند نویسانده
بلازمت ارسال خواهد داشت امیدواری از حضرت باری چنانست که روز بروز طبیعت آن نونهال بوستان حقیقت را
در ترقی و تزاید دارا د بالنبی العربی المکی المدنی الهاشمی القریشی و آله الامجاد قبله من باد وجود مشغله دنیاوی
و وابستگی تعلقات و خدمات بادشاهی و رجوعات خلق الله و مهمات سپاهگری طریقه آباواجداد خود را از دست

وچون خواستم که خود را ظاهر سازم آدم آفریدم که کریمه کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق
الشتهاد این مطلوب است پس باید که بمضمون ما خلقت الجن والانس الا لیعبدون ای لیعرفون عمل مینموده باشند
مثنوی هر آنکو غافل از وی یک زمان است ✤ در آندم کافرست اما نهان است ✤ اگر آن غافلی پیوسته بودی ✤
در اسلام بروی بسته بودی ✤ عزیزمن معرفت الهی را مرآت قلب خود دانسته پنج وقت نماز با جماعت ادا مینموده
باشند واز گناهان صغیره وکبیره اجتناب فرمایند واز جمیع مناهی خود را کناره کشیده ثابت می بوده باشند واگر
چنانچه تمام شب بیداری توفیق نشود آخر شب را زنده دارند که هر کس را نعمتی رسیده در آنوقت رسیده
چه غریب چه دولتمند واز همنشینی فاسقان و فاجران و اهالان روزگار احتراز نمایند وبصحبت صادقان و صالحان و
عالمان رغبت فرمایند ودر کسب کمال سعی مینموده باشند که گفته اند **شعر** کسب کمال کن که عزیز جهان شوی ✤ کس بی
کمال هیچ نیرزد عزیزمن ✤ ای برادران جانی ودوستان روحانی دم آخرست ونشانهای آخرت ظاهر کاری کنید
که توشه راه عقبی بدست آید ودر قید حیات خود ساعتی مهمات نمائید **بیت** برگ عیشی بگور خویش فرست ✤
کس نیارد زپس تو پیش فرست ✤ تا بعد مردن حسرت وندامت نخورید ودر پیش پروردگار خود شرمنده ومخجل نشوید
ودر اعمال صالحه کوشش بلیغ نمائید وجوارح ظاهری باطنی خود را از نامشروعات باز داشته امر معروف بجای آرید
ونهی منکر بگذارید اگر در صحبت ملوک گذر افتد ظاهر را بایشان سپارید وباطن را بحق گذارید وبوساوس شیطان عمل ننمائید
واز دی در همه حال ایمنی خواهید واوقات گذشته را صلوة فرستید وآینده را یقین ندانید وحال را مغتنم پندارید که
زمان زمان حال ست نه ماضی واستقبال ونیا ومافیها را از خود ندانید که مکاره ایست غدار وشیطان غنیمی است
کینه گذار خلاصی از دست این دون نابکار نیست مگر بکرم ذوالجلال لم یزل ولایزال وپیر کامل ومرشد واصل **بیت**
بی عنایات حق وخاصان حق ✤ گر ملک باشد سیاهستش ورق ✤ ومهما امکن سعی نمایند که بر زبردستان مظلوم
وشکسته دلان مجهول تظلم راه نیابد وترحم بوقوع آید وبناحق دل نامرادان را نرنجانید که نارضائی ایشان
ترجمه نارضائی ایزد متعال است ومدام دیده درگریه آلوده دارید ودهان را از خنده محروم که آیه کریمه چنین
واقعست فلیضحکوا قلیلا ولیبکوا کثیرا وصله رحم را فرض عین شمارید برادران واقران ترحم میفرموده باشید
وبسخن درشت دل ایشان را نخراشید تا در زمره صالحان ومعابدان باشید بل باولیای الله در قیامت محشور شوید
مواعظ ابوالفضل را همچون درشهوار در گوش جان وروان خویشتن آویزه گردانید اللهم احشرنا فی
زمرة الصالحین المغفورین المرحومین المستورین بمنه وکمال کرمه آمین یارب العالمین

ابوالفضل

اوقات را بیادِ ملاقاتِ فائز البرکات آن زبدهٔ عناصر اربعه گذرانیده وایام مواصلت را از درگاه حضرت
رب العزت لیلاً و نهاراً جویانست **بیت** وقت آن شد که هر اکار دگرسان گردد ۔ ورحق من فلک
از کرده پشیمان گردد ۔ امیدواری از حضرتِ باری چنانست که عنقریب ایام جدائی را بوصال مبدل گرداند
بعد از ذرائع بدائع دعوات تامات ورد ائع ودائع تحیات زاکیات معروض میدارد که چون بیان احوال بفیض و فضل
ایزد متعال جل ذکرہٗ بخیر وعافیت مقرونست للہ الحمد حمداً لا انتہای لہٗ وبجز دوری صوری ضروری آن معدن
فهم وفراست هیچ اکراهی وکدورتی عارض نیست وخیریت ذات حمیده صفات آن خیر البشر را که اهم مطالب
واتم مقاصدست از عنایات نامتناهی الٰهی آمل وسائل است انہٗ قریب مجیب رجاء واثق ست وامید
لاحق که گاهی بارسال رسل ورسائل این مشتاق صمیمی ومخلص حقیقی را در میان امثال واقران واخوان
ممتاز وسرفرازی می بخشیده باشند که دل شوق ودیدهٔ ذوق در راه نامه وپیغام چارست وسینهٔ بی کینه
از مفارقتِ آن قبلهٔ حقیقی زار وافگار **بیت** سمومِ هجر کند روضهٔ محبت خشک ۔ اگر نه واسطهٔ رشحهٔ قلم باشد
بررای عالم آرای مهر انجلای عقده کشای مخفی نماند که اگرچه این فقیر اسیر کثیر التقصیر در بحر ذلت وجیحون غفلت غوطه در
گشته وانفاس نفیس وعمر گرانمایه سعادت پایه خود را ضائع محض ساخته بغفلت مالا کلام وبی پروائی تمام
میگذراند لیکن اینقدر بهست که سعادتِ خدمتِ شاهنشاهی ظل الٰهی صدبار بر نعمتِ کونین وسعادت ثقلین
میداند نعمتی که حاصل کرده این است واز الطافِ بلانهایتِ آن پیر روشن ضمیر مرشد دستگیر چه تسویه نماید
که در بیانِ آن زبان الکن ولسان الکم ست الله تعالی آن پیشوای حقائق طراز ان معنی آفرین را دیر
دارد وگردِ حوادثات کونی بدامن دولت آن قبلهٔ وکعبهٔ حقیقی مرساد که ظاهر وباطن من بینوا را شرمنده
احسانِ خود نموده وگرویدهٔ الطافِ عمیم واکرام جسیم مستقیم کرده ست **بیت** هزار سال بماند هزار معنی راه
که در درازی عمرش هزار مصلحت ست ۔ آن اخوت پناه را لائق دولت چنانست که دم را غنیمت
غطی انگمرده بغفلت نگذرانند وحاضر الوقت باشند آنها که رفته اند حیرانی همین دم اند وخلاصه اوقات خود را
بمشغلهٔ یادِ حق میگذرانده باشند وطریقهٔ آباواجداد را از دست ندهند وبدآموزی نفس نافرجام کار نکنند
ودر رهنمائی ابلیس لعین فریب نخورند ودمادم بذکر ایزد تعالی وتقدس مائل باشند ودر خلاء وملاء نام حضرت
بیچون را بر زبان میرانده باشند که مقصود از آفرینش عالم وآدم همین ست که او را بشناسند وفراموشی را
شعار خود نسازند که ایزد تعالی بی کام وزبان میفرماید که چون خواستم که آدم را پیدا کنم عالم را آفریدم

عزیز من بهر صنفی از اصناف انسان بنوعی باید سلوک نمود که او را در وهم چنان مقرر گردد که این از منست و با منست
و یا در من ست با وجود طفولیت و صغر سن نکته از عرفی شیرازی بگوش خورد که از بس مرا بروی رغبت و دلم تتبع پذیر
گشت درین مقام ناکام و اینمایم چه سخن خوب از هر کس باشد دریغ نباید داشت و ضایع نباید گذاشت گفته اند ع معتقد باش
از هر کس باشد ٭ شعر چنان بانیک و بد عرفی بسر کن کز پس مردن ٭ مسلمانت بزمزم شوید و هندو بسوزاند
اگر احیانا از دشمن بدی رسد که ضرر جان در رو باشد در تصور آن فی الفور تصدیع نرسانند تا جان دارند با دی
سازش فرمایند و اگر آن هم نتوان نمود ناگزیر ش بغضب شیطان و حوادث دوران حوالت نمایند و اگر بآن هم تسلی
نکردند روزی چند صبر را بخود راه دهند که این گذرگاه چنانستی که آخر الامر همه را ازین مقوله باید گذاشت چه
خوش می سراید امام فخر الدین رازی که خدای مصحف از و راضی و شاد کرد باشد که اشتعال آتش در دونم رانی الجمله
فرو نشاند و تسلی آمود سینهٔ محرق من گردد و پنبه گذار داغ من آید و مرا هم چون دل من کشان کشان بگریه صبر
و تحمل رهنمون شد قطعه اگر دشمن نسازد با تو ایدوست ٭ ترا باید که با دشمن بسازی ٭ اگر نیشی زند مخراش و مخروش
حوالت کن بلطف بی نیازی ٭ وگرنه چند روزی صبر فرمای ٭ نه او ماند نه تو نی فخر رازی ٭ قبلهٔ من ازین
وعظ و پند نسبت بشما زیره بکرمان بردنست بدیهی ست که شپره را در حضرت نیر اعظم چه یارای گستاخی و گستاخ روئی
و قدرت وعظ گوئی لیکن بموافقت تکلم الناس علی قدر عقولهم مزخرفات چند بر هم پیچید امید عفو است.

نقل مراسله که شیخ علامی بشیخ فیضی فیاضی نوشته اخوت مآب سعادت ایاب رفعت
دستگاه اخوان پناه مستجمع جمیع صفات کمال مبنی اساس عز و اقبال ماحی آثار کفر حامی افواج ملت و
دین ناصب رایات وقار و تمکین مسند نشین بارگاه جبروتی سریر آرای ایوان لاهوتی دهیم فرق عرفان
خسرو ملکت مکرمت و احسان شیر بیشهٔ دانش و بینش نقد خزینهٔ آفرینش بلند قدر آسمان دانائی مهر سپهر
بینائی قطب فلک فضیلت و کمال رضی الشمائل مرضی الخصائل لازال اسمه و رسمه فی العلم و لا یرتفع مکارمه و
اخلاقه فی النسل الآدم الی یوم الدین همیشه بر اورنگ کامرانی متمکن بوده و دوستان نواز و دشمن گداز
باشند بنه و کرمه بیت سلامی معنبر چو باد بهاری ٭ دعائی معطر چو مشک تتاری ٭ براین نیاز مند درگاه
الهی مقبول و این مخلص دیرینه را بهمه اسلوب مشتاق لقای شریف و محفل منیف خود تصور نمایند و این کمترین
معتقدان و فروترین برادران را یکی از جمله خادمان درگاه خود دانند بعزة الله تعالی و کفی به شهیدا که
ازان ایام که از خدمت حضور محرومی دست داده ساعتی بل آنی بی یاد ایشان نبوده و نخواهد بود و خلاصه

صرف امور ناشایستہ نسازند تا سزاوار خسران آخرت نگردند و عجزہ و فقرہ آند یار و سکنہ آن ولایت را بد بگویند
و خوشخوئی نوازش میفرموده باشند و مہمات بینوایان و نامرادان را باحسن طریق و اکمل وجوہ ساخت و پرداخت نمایند
و بسخن درشت دل درویشان و مستحقان و گوشہ نشینان آن مرز و بوم نخراشند و بالفاظ ملائم و معانی شیرین هم جراحت
دل ایشان کردند و از فریب نفس و شیطان و دیو سیرت ایمن نباشند و صدمات ملک الموت را از خود دور بینند و در همه کار
اخلاص و صدق پیشہ کنند و در پرداخت عمل زشت از شرمساری روز قیامت اندیشہ مند باشند و در هیچ زمان از ترس
حق جل و علا غافل و از اهل و جاهل نباشند و هیچگاه از بزرگی و افگندگی واجب الوجود خود را معاف ندارند کاری که
دران رفاهیت خلق الله و سایر بندگان خدای باشد از و تکاهل و تساهل ننمایند چه اگر اجرا او در دنیا نخواهد رسید
در آخرت از وی امیدوار باشند و از بدکرداری و بدروئی ابنای جنس در همه حال اغماض عین میفرموده باشند چه عیب
پوشی صفتی است عظیم و بزرگ و در افشای راز خلق الله دلیری ننمایند که بدترین صفات ذمیمی ست تا جان دانند
سعی نمایند که بدنیتی و زشت کرداری خود را از دل خلق خدای بیرون نه پندارند که گفته اند بیت اگر از چرخ
سرنگون افتی ✤ به بود کز دلی برون افتی ✤ و خود را عیاذا بالله از شراب غرور و باده فجور بدست بیهوش نگردانند
که فرموده اند ع تکبر عزازیل را خوار کرد ✤ و بحبت مصلحت دنیای دون با یکدیگر در صدد نزاع و نفاق نباشند
و بکید یگر بهیچ امری ستیزه ننمایند و چنان سعی نمایند که با خلق خدا بصلح کل بگذارد و همچون گل بمردم شگفته روئی بکار برند
که گفته اند رباعی ایدوست درین زمان چو گل باید بود ✤ با خلق جهان بصلح کل باید بود ✤ با بدستان دهر
بر رغم خمار ✤ فرخنده تر از شمائل باید بود ✤ چون نفس امارہ را از ابلیس را هزن ضرری رسد در پناه سپر صبر و
بیهیم تحمل بگریزند و حتی الامکان در تدارک آن امر ناشایسته بکوشند و احکام بادشاهی که بشرع محمدی متفق نیفتد
از ان اجتناب تمام فرمایند و تا توانند در رفع و دفع آن کوشش بالاکلام بکار برند و بنوعی مطالب خلائق را
بعرض اشرف رسانند که دران صوبه جبه فرد گذاشت نشود و مهمات در کار خلق الله نیز باحسن وجوه ساخته گردد
چه قصوری و فتوری در طرفین راه نیابد آن بوسیله خدا ترسی و آن بصیغه نمک حلالی با بزرگان بتواضع و
عزت تمام پیش آیند و با خردان بشفقت و مهربانی بسر برند و با دوستان بمروت و تعهد سر کنند و با دشمنان
بمدارا و گر مخوئی بگذرانند دشمنان را آنقدر هم دشمن ندارند که بوی از صلح هم نباشد و دوستان را آنچنان از خود نسانند
که موی هم درمیان نگنجد همدرین معنی صاحب عرفان با وقار و تمکین ابن یمین قدس سره گوید قطعه دوستی
آنقدر باید ✤ که نگنجد درمیان موئی ✤ دشمنی هم بدان صفت خوش نیست ✤ که نباشد ز آشتی بوئی ✤

INDIAN INSTITUTE OXFORD

ارسطاطالیس جهان افلاطون وقت بوعلی سینای عهد فرهنگ نسخه یکمتی و یکدلی فهرست دفاتر حقیقی و مجازی
شیخ الشیوخ ابوالفیض فیضی فیاضی همیشه برادر رنگ فضیلت و سرّ حقیقت و مسند طریقت متمکن بوده اخوان نواز باشند
بعد از حق لوازم بندگی و مراسم خیرخواهی انسانی مشهود رای صواب نمای آنکه اگرچه آدمی زاد بحسب ظاهر مجهول و مجبول
و معزولست لیکن بحسب باطن موفور الفرد علاست و درجات وجود موجود او از جمیع اشیا اعلی و قدر قیمت او از تمام آفرینش
بالا پس آدمی را باید که از رتبه معلای مرکای خویشتن غافل نباشد و خود را از همه مخلوقات امتیاز بخشوده بشناسد و بر خلاصه
اوقات خود که دمی مغتنم و نفسی محترم ست پردازد و لحظه بل لحه بی ذکر و فکر حق تعالی نگذارد و در هر لباس که باشد تن را بمشغله
دنیادی واگذارد و دل را بذکر حق اشتغال بخشد چنانچه همدرینمعنی خود می سراید **بیت** یاد خدا و خدمت سلطان نقض نیست
دل را بحق بسپند و زبان را بخاکری ۴ ای برادر حقیقی ام و قبله تحقیقی ام باید دانست که خاصیت مال و جاه غفلت افزائی است
و التفات پادشاهی باده ایست که ثمره اش هوش ربائی و عقل زدائی درین دو حال نزدیک و دور بسی دشوار و محال اگر گاهی
بقوت فضل مختار خود بهوش آید لیکن مستی آن باده خرد گداز گریبان حیاتش نگذارد که اختیار جبلی خود کار فرماید ای عزیز من
فلک غدار بسی ناهموار و کجرفتار ست و حاکم فلک عدالت شعار در مشیت او بی اعتدالی راه نیست از اسرار او کسی
آگاه نه عالم بی بقاست و عمر بیوفا دوستان از نصایح او شرمنده اند و دشمنان از نتایج او افسرده آشنایان از آن دل
خوشیها متاثر اند و بیگانگان ازان دیوانه وشیها متحیر پس آدمی را میباید که طبع سلیم و ذهن مستقیم خود را کار فرماید و
خرد و دوربین را دست آویز نیسیات خود گرداند و ازان مستیهای خوش گزار بکلی پرهیز کند و خود را در خود پرستیهای
دیو بند و خود بینیهای نابرومند نیندازد بهر حال که باشد حاضر الوقت بگذراند و بر احوال درماندگان و مظلومان
ناکام و فاسر انجام پردازد چه هنگامیکه فی الجمله اراده که او را ناگزیر ست و اختیار یکه ناچار او را بدست آمده و ممکن است
که از دو کشایش کار خواهد شد درین حین وقت را مغتنم و ساعت را غنیمت ندانسته کار دنیا و آخرت پیش نبرد
چه کار کرده باشد و چه مهم ساخته بعد ازان که فلک آبداق را زیر و زبر کنند و دفتر عمر ناپایدار را در نوردد پشیمانی
چه سود خواهد داد و از اشک حسرت و ندامت افشاندن چه بدست خواهد آمد **بیت** چون توانستم ندانستم چه سود
چون بدانستم توانستم نبود ۴ دران وقت ازینها باید گفت و چنینها باید سفت پس چون ایزد تعالی و تقدس آن سعادت
آیات را بهره و نعمت کرامت فرموده است چه مال و چه جاه حسب المرام و مطلب التفات کرده و عنایات ظاهری
و باطنی گیتی خدیو درباره ایشان مقرر و محصل ست چرا باید تغافل شعاری نمود و ازین سعادت عظمی بهره وافر نیز
داشت آن اخوت پناه را لائق آنست که اوقات شریف را بهیچوجه بغفلت نگذرانند و اوقات عزیز خویشتن را

۱۲ اخوان ۱۳ فضل ۱۴ فضل ۱۵ اخوت ۱۶ مستقیم ۱۷ اخوان ۱۸ اخوان ۱۹ اخوان ۲۰ اخوان ۲۱ اخوان ۲۲ اخوان ۲۳ اخوان ۲۴ اخوان ۲۵ اخوان ۲۶ اخوان ۲۷ اخوان ۲۸ اخوان ۲۹ اخوان ۳۰ اخوان ۳۱ اخوان ۳۲ اخوان ۳۳ اخوان ۳۴ اخوان ۳۵ اخوان ۳۶ اخوان ۳۷ اخوان ۳۸ اخوان ۳۹ اخوان ۴۰ اخوان ۴۱ اخوان ۴۲ اخوان ۴۳ اخوان ۴۴ اخوان ۴۵ اخوان ۴۶ اخوان ۴۷ اخوان ۴۸ اخوان ۴۹ اخوان ۵۰ اخوان ۵۱ اخوان ۵۲ اخوان ۵۳ اخوان ۵۴ اخوان ۵۵ اخوان ۵۶ اخوان ۵۷ اخوان ۵۸ اخوان ۵۹ اخوان ۶۰ اخوان ۶۱ اخوان ۶۲ اخوان ۶۳ اخوان ۶۴ اخوان ۶۵ اخوان ۶۶ اخوان ۶۷ اخوان ۶۸ اخوان ۶۹ اخوان ۷۰ اخوان ۷۱ اخوان ۷۲ اخوان ۷۳ اخوان ۷۴ اخوان ۷۵ اخوان ۷۶ اخوان ۷۷ اخوان ۷۸ اخوان ۷۹ اخوان ۸۰ اخوان ۸۱ اخوان ۸۲ اخوان ۸۳ اخوان ۸۴ اخوان ۸۵ اخوان ۸۶ اخوان ۸۷ اخوان ۸۸ اخوان ۸۹ اخوان ۹۰ اخوان ۹۱ اخوان ۹۲ اخوان ۹۳ اخوان ۹۴ اخوان ۹۵ اخوان ۹۶ اخوان ۹۷ اخوان ۹۸ اخوان ۹۹ اخوان ۱۰۰ اخوان

که مستمندی از تو آسایش گزیر گردد و مستحقی بلب نانی و دمی آبی برسد هر گاه چنین شد گویا کن حج اکبر
کرده باشی مصرعه دل بدست آور که حج اکبر است ؛ مرد یست در شریعت غرای محمدی هر که به بی نمازی خیر
کند گویا که در بدی و بدکرداری اعانت کرده باشد و در دوزخ کوشکی برای آن شخص بنا کنند و هر کس باهل عبادت
و نماز گزار دستگیری نماید گویا که در خوبی و در پاکی مرا و را نصرت داده باشد و بجهت آنکس در بهشت ایوانی مهیا سازند
آمنّا و صدّقنا هر که برین تصدیق نیارد و صاحب تکفیر است لیکن در شریعت ادنای ابوالفضل خاکسار چنان فتوی
داده اند که خیرات در عموم و خصوص من وجه لازم است بر هر تقدیر بمطلومان و ملهوفان و مغبونان و ضعیفان و بیچارگان
عاجز صورت امداد باید نمود اگرچه بی نماز و فاسق و فاجر باشد چه اگر دستگیری اهل نماز کرده خانه بجهت تو در بهشت
مهیا شده بر تقدیر یکه دوزخی بودی پس باید که به بی نمازان و فاسقان هم خیر کنی زیرا که هر گاه دوزخی شدی ترا
باید که در دوزخ هم خانه و منزلی داشته باشی تا چون ترا گذر در دوزخ افتد در آن کوشک قرار و آرام یابی چه
اگر چنانچه موافق اعمال زشت ترا بدوزخ بفرستند هر آئینه محتاج جای و منزل دیگری خواهی شد بهر حال ویرانه در آنجا
داشتن معقول که فکر بر اصل است الله تعالی در هر وادی و دستان خود را توفیق علی التحقیق ارزانی گرداناد و پس ازان
ابوالفضل بنیوازا بمطالب اصلی و مقاصد حقیقی رسانا د بمنه و کمال کرمه کعبهٔ ابوالفضل بجهت کار خیر خواهی اعزی نور الابصار
شیخ المکارم که اظهار نموده بودند که باید آمد چون نه آیم بسر دیده خود می آیم یومی چند حضرت ظل الهی باین ذره احقر
پرتو التفات خود ظاهر میفرمودند و همه وقت مرا مخاطب میکردند چنانکه احدی آفریده در آن میان محرم اسرار نبود
مصرعه میان عاشق و معشوق رمز یست ؛ بنا بر علیه روزی دو سه آمدن بنده در تعویق افتاد ان شاء الله تعالی
گذشته ماه رمضان المبارک بشرف قدمبوسی حضرت مشرف و معزز خواهد شد و دیده رمد کشیده را مکحل بجواهر دیدار
فائض الانوار منور و مکمل خواهد گردانید خدایا رو یاور باد

نقل عریضه که شیخ علامی بهبرادر خود ابوالفیض فیضی فیاضی نوشته

برادر اعز ارشد ارجمند حقایق آگاه طریقت و حقیقت دستگاه شریعت پناه
نقاوهٔ اصحاب عرفان زبدهٔ ارباب وجد و ایقان پیشوای رهروان شاهراه مجد و علا قافله سالار قوافل عز و
اعتلا مهتدی ره گم کردگان بیابان حیرت رهنمای طالبان وادی عبرت مرحله پیمای مامون جرات بزم آرای
محفل دانائی مشکل کشای ظلمات بینائی رموز دان مجلس آگاهی دقیقه سنج رسائل صدق و صفا علم آموز کتب حلم و حیا
گنجور خزائن اسرار الهی نقاب دقیقه خاقانی و انوری صراف خزینهٔ معانی گستری گوهر شناس معادن فصاحت و
بلاغت حلال مشکلات فهم و فراست معیار گنجینهٔ دانش و بینش نقدینهٔ خزینه آفرینش مبسطی زمان بقراط آسوان

ومقتدای عموم خلقت چنانست که این خاکسار درگاه عالیجاه مستحقان پناه را بالتفات خاطر اشرف عنایات
بالضم کسیکه مردمان پیرای او نمایند ۱۲ عیاث
ظاهری و باطنی که سرمایهٔ جمیع مطالب کونین و پیرایهٔ اهم مقاصد دین و دنیاست توصل و تقرب می بخشیده باشند
و تا هنگام ملاقات شریف این زاویه نشین مهاجرت گزین مفارقت قرین را از گوشهٔ خاطر عاطر بهیچ وجه
من الوجوه محو و منسی نفرمایند و بدو کلمهٔ حیات مساوات که در معنی آلات و ادوات عافیت است یاد و شاد
میفرموده باشند که گفته اند **بیت** هر آن لذت که در دیدار باشد ✻ بمکتوبی همان مقدار باشد ✻ قبلهٔ من
از چگونگی حالات خود چه شرح دهد بر نهجی که دارند ربع سماوات طبّاق میدارد بموجب محرت گذرانست لیکن
بعزت واجب الوجودی ذات پاک ایزد متعال که از آن ساعتیکه چشم از دیدار فائض الانوار آن مقصد و مقصود
متعلقان راسخ دم و ثابت قدم برداشته دمی و نفسی بخیبت خاطر نگذرانده و شب و روز در محنت و مشقت روزگار
بوده میباشد اگرچه آلایش و چرک دنیائی روز بروز در ترقی و تزائدست دل راکه در قید حیات است و آغشتهٔ
حسرت و آلودهٔ حسد هرگز وابسته تعلقات دنیا و مافیها نداشته ام و خاطر را هوس آلوده تمتعات کونی و مساعی نگذاشته
تا بوده ام بر بستر هوس بخواب راحت نغنوده ام و ابواب عشرت بر روی حیات نکشوده ام و در عین تعلقات همه از لوث
بی تعلقی و هم بستر بی نیازی زیست نموده ام با وجود آنکه سعادت دارین و نعمت کونین همه اوقات میسر و محصل است
خار خار مطالعهٔ صفحهٔ کتاب و اوراق پر تو چراغ گوشهٔ بیت الغربت از خاطر حزین محو نمیگردد و بهیچوجه من الوجوه
نقوش آن مشغله پردلوله از لوح خاطر شسته نمیشود و ذوق صحبت یاران قدیم و دوستان مستقیم از صفحهٔ دل زائل و
بستره نمی آید زهی کسانیکه بلباس فقر و لباس عجز ساخته اند و خهی سعادتمندانی که بلقمهٔ خشک جوین پرداخته
و بحریف دهر غدار و جهان ناپایدار روزگار ناهموار و فلک کجرفتار دایم ناهنجار و عمر بیمدار رهگذار خانهٔ لیل و نهار
بر تختهای ارض و سما پوسیله کمتبین شمس و قمر با مهرهای ستارگان نرد حیات باخته اند و جنابشهوار انیکه در میدان
سرفرازی و عرصهٔ کارسازی تو سن بی نیازی تاخته اند بعزت الله تعالی و کفی به شهیدا که اینهمه معیشت و
سعادت که بدولت حضرت شاهنشاهی ظل الهی گیتی پناهی برین بینوائی بی سعی و ریا بحسن الوجوه اکمل
الطرق واصل و محصل ست و بی منت و مشقت مخلوق مراد دامنگیر گشته لیکن هرگز نشد که خاطر نشین دل
حزین شده باشد اما بر بعضی صدهزار شکر ایزد بیهمال کرده میشود که بوسیله آن دلجوئی نامرادان و بینوایان
و شکسته خاطران افسرده دل کرده می آید و از پای افتادگان وادی محنت و پژمرده خاطران بیابان کلفت را
تسلی بخش میشود سبحان الله کدام ساعت همقرین آن نعمت حلاوت مقرون کرامت مشحون بوده باشد

۱۲ عیاث ظاهر شدن و پیدا آمدن و فریاد رسیدن و بفریاد کسی رسیدن و بمعنی اغاثه و استغاثه آمده

هم التفات نمودیم که هزار روپیه باشد غرضکه این خبر بهجت اثر را بجادیم آن دیار خواهند رسانید بهرحال خاطر ایشان
جمع گردد انشاء الله تعالی متعاقب بمکتوب فرمان واجب الاذعان مع زر نقد رسیده دانند و مجرای خدمات کمترین باهالی
آن دیار و شهر خواهند کرد دیگر از جانب خود هم هرچه بوسع امکان که تقاضای وقت خواهد بود خواهد کرد در بارهٔ اعزه
بهیچ وجه من الوجوه خود را معاف نخواهد داشت خدا نخواسته باشد که ابوالفضل در مهمات اهل فضل تغافل و تکاسل خواهد کرد
گویند بهجت قربانی است چه درین طریقه سعادت دارین و دولت کونین خود می انگارد و شرف خود می پندارد نیکبخت
کسی باشد که ازوی خدمات این مردم سرانجام پذیر گردد و خیال نکنند که ابوالفضل آغشتهٔ چرک دنیا شده است
واز نامرادیهای یار و دیار خود فراموش کرده نعوذ بالله من ذلک تا زنده ام خاکروب آن جا عتم و خاک راه آن
گروه پرشکوه و خدمت ایشان برمن لازم بل فرض ست مصرع در پای تو ریزم آنچه در دست نیست ؛ بلکه
سخن در جان میر و دمال چه باشد که ازین طائفه کسی دریغ خواهد کرد قصه مختصر که هر خدمتی که لائق این معتقد باشد
اشارت فرمایند که بجان منت نهاده بانصرام رساند زیاده برین ایشار زاد خود را تصدیعه نمیدهد ایزد تعالی و
تقدس ایام مواصلت روزی گرداناد بالنقل والاوراد **نقل عریضه که شیخ علامی بمادر خود نوشته**
کمترین فرزندان ابوالفضل مستمند بصد عجز و انکسار بزبان حال و تشوق برکمال بموقف عرض حضرت والده عزیزه
مخدومه معصومه مستوره مسجوده مخدره قبلهٔ ساجدات و کعبهٔ عابدات مدالله ظلالها و خلد الله عصمتها الی یوم الدین میرساند
که شرائط عبودیت و مراتب خصوصیت ازلی که از شیمت لم یزلی اختصاص صمیمی و اتحاد حقیقی پذیرفته متحف و معتمدی
میگرداند و لوازم یکجهتی که در صحائف تقدیر رقمی گشته از عین اعتقاد یقینی بمرتبهٔ اعلی میرساند و ظاهر دل را با باطن خاطر
یکسان نموده آمادهٔ قدمبوسی آن زبدهٔ چهار آخشیج و خلاصهٔ حواس خمس میباشد حق علیم و علام ست که بجوامع جان و
دل مشتاق و متعطش شرف حصول زلال وصال که سبب مقاصد و مطالب دنیا و آخرت ست همه وقت بوده خواهد بود
احوالات این معتقد صمیمی و مخلص حقیقی بیمن همت عالیهٔ آن قدوهٔ اصحاب صدق و یقین خیر النساء مدائن آفرین و تحسین بروجه
احسن و بطریقه اکمل بکمال خیر و فلاح صلاح پذیرست و بجز مفارقت سعادت حضور موفور السرور که مستجمع جمیع صفات
بیغایات بلانهایات ست امر دیگر باعث پریشانی خاطر محزون و حواس سقامت مقرون تواند بود و طاری نیست
واز حضرت رب العزت حصول دولت اتصال که جمال آرای چهرهٔ حال و رونق افزای جبههٔ قال و مقال است بصدد
خضوع و ابتهال فی الغدو و الآصال آمل و سائل ست امیدواری از حضرت درگاه باریتعالی و تقدس
آنست که عنقریب روزی گردد توقع از الطاف عمیم و اکرام قدیم آن پیشوای صفوف عزت آنست

از حاشیهٔ خاطر عاطر فیض مآثر محمود منشی انفرمایند و بالتفات ضمیر انور که منتج درجات و مثمر برکات دنیا و عقبی است مشرف و معزز میفرموده باشند که یادآوری آن قبلهٔ و کعبهٔ ظاهری باطنی سعادت دارین و دولت کونین کمترین مریدان با اخلاص و فرزندان با اختصاص ست قبلهٔ من احوالات اینجا و اخبارات اینجد و دبرین نهج ست که حضرت پیر روشن ضمیر و مرشد مرآت نظیر و شاهنشاه عقل وزیر ظل الله عالمگیر چون بدر منیر بولایت دلکشای کشمیر داخل شدند و بر سریر سلطنت و مسند حشمت و شوکت متمکن گشته مطالب و مقاصد دینی و دنیوی حسب المدعای دوستان صمیمی و خیر خواهان حقیقی برآورده خیر کرده اند بیت برین مژده گر جان فشانم رواست ✦ که این مژده آسایش جان ماست ✦ سران این دیار و سرداران این مرز و بوم یک قلم صدجای کمر خدمت بر میان جان خود بسته در جان سپاری و خدمتگاری سعی بلیغ و کوشش عظیم دارند و گردنکشان این الکه یکسر سر اطاعت خود بر زمین عجز و انکسار نهاده در آستان بوسی درگاه عرش اشتباه راسخ دم و ثابت قدم اند هیچ احدی از وضیع و شریف و خرد و بزرگ سر کشی و گردن تابی نمیکنند و بشرف قدوم میمنت لزوم حضرت ظل الهی ولایت کشمیر با وجود آنکه بهشت روی زمین ست رشک خلد برین شده بصد لطافت بیشتر از بیشتر شده در تعریف گلهای رنگارنگ و میوه های گوناگون چه نویسد که زبان بیان عاجز و قاصرست و از خوبان او چه تسوید نماید که هریک چون پری در نظر اهل بصر جلوه گر اند و همچون حور و غلمان در لطافت و نزاکت دلبری مینمایند و بهشت دل را از عشوه و غمزه و تقریب خود رونق می افزایند خصوصا درین ایام خجسته فرجام که ابدالآباد بماناد و هند در ترقی و تزاید است چنانچه در خوبی آن دیار جامع الفضائل و الکمالات اخوت پناه شیخ ابوالفیض فیضی فیاضی قصیدهٔ فرموده که مطلعش اینست مطلع هزار قافله شوق گم کند بشگیر ✦ که پای عیش کشاید بعرصهٔ کشمیر ✦ قصه کوتاه و سخن مختصر که از تعریف و توصیف انسانی بریست مصرع قلم اینجا رسید و سر بشکست ✦ درین ایام جمیع طرف داران و کلان تران ملک تبت و غیره نیز ارمغانی که خاص الخاص بدرگاه والا اساس ارسال داشته اند و عنقریب که خود هم بشرف قدمبوسی حضرت اعلی مشرف و معزز گردند بر آن حقایق آگاه مخفی و محتجب نخواهد بود که بجهت اعزهٔ حضرت دهلی مکرر بعرض اقدس رسانیده که جمعی مستحقان باستحقاق و خیر خواهان بی کینه و نفاق در آن گوشهٔ متبرک متوطن اند و همیشه بدعای ازدیاد دولت و حشمت و عمر حضرت اعلی اشتغال مینمایند حکم شد که درباره ایشان هرچه تجویز نمائی هرآینه مقبول درگاه خواهد بود حسب الحکم عالی ده هزار بیگه زمین افتاده و مزروع بنام هریک از ایشان بقدر استحقاق مفصل نموده از نظر اقدس گذرانیدند در معرض قبول افتاد مع ذلک حکم شد که موافق هزار بیگه زمین صد روپیه نقد بهای گاو تخم

حیرت درحیرت گرفته ست وجای آنست که خلق الله را سخن یابند و گله حضرت اعلی بر جاست ازبرای عندالله
که سخن هیچکس را در گوش نگیرند و حرف غرض گویان نشنوند که از روی دشمنی وعداوت هرکس از برای خود سخن میگوید
حضرت بدولت وسعادت عقل خود را هادی این طریق گردانند و بکنه سخن برسند و مراچه قدرت وتوانائی
آنست که بحضرت نصیحت نمایم وزبان مواعظ کشایم لیکن چه کنم که از شنیدن آن چنان قرار داد که برای
تعزیت پرسی نخواهم رفت آتش در دل مشتعل گردیده ست واز روی بیطاقتی میگویم ومینویسم اگر تنوانیم صبر
نتوانم کرد واگر صبر کنم آتش در جگرم درمیگیرد وطاقتم تاشکیبائی میکند ناکام وناچار دل همیگوید که من تنگ
آمدم فریاد کن وقت را مغتنم دارند ومصلحت را از دست ندهند که آخر الامر پشیمانی سود نخواهد داد چه عالم سرائی ست
بیمدار وجهان سرائیست ناپایدار گیتی تودهٔ خاکی ست بر رهگذر باد دنیا چون خانه ایست کبر سر ستونهای خربزه و
تربوز بنا کرده باشند که سرای پنج عبارت ازان خانه ست چه آن خانه زیاده ازده پانزده روز نپاید دنیا نیز ده پانزده
روز ست وسرشت عالم منحصر در زمان ثلث ست مستقبل وماضی وحال از زمان مستقبل خود چه بهره باشد چرا که آمدرا
امید فردا نیست واز زمان ماضی خود چه حاصل هر آنچه گذشت گذشته را اصلوات پس این تقدیر زمان حال ست
که او را غنیمت عظمی وسعادت کبری باید شمرد وحاضر الوقت باید بود وآنرا بسهولت نباید گذرانید وکهولت را از خود
رفع ودفع باید کرد وسلطان عقل را بر سریر تفکر ومسند تخیل جای باید داد وشهنشاه دل را بر قلیم آگاه دلی ومملکت هوشمندی
مسلط باید داشت وخود را در امیان باعینی ومنصفی باید گماشت وحواس خمس را نیز مهمیز باستقلال باید شمرد وشعور را
شعار حقیقت پژوهی باید سپرد وباید نظاره گزین بود وانصاف را از دست نباید داد که حق بکدام جانب بیشتر میل
دارد وشیوهٔ نیکذاتی وطریق بلند فطرتی وروش حقیقت طرازی کدام است رسم وفا بهتر ست یا جنس جفا خوشتر
آزردن قبلهٔ وکعبهٔ حقیقی را هنر نباید دانست بلکه عصیان مطلق باید انگاشت لهذا در شریعت غرای محمدی
زیاده برآن معصیتی نیست بلکه پیش دست جمله گناهان ست چه جای آنکه درین پرسش ثواب وکعبهٔ معظمه و
دو قبلهٔ مکرمه حاصل و واصل است یکی آنکه خاطر شریف لطیف حضرت شاهنشاهی خرم وخوشوقت خواهد شد
واز شما سر تا پا راضی وشاکر خواهند گشت ودر رضای ایشان دولت دارین وسعادت کونین مندرج ست دوم
آنکه روح پرفتوح حضرت مریم مکانی تا قیام قیامت از شما شاد وشاکر خواهد بود وشادی روح آن
مرحومه مغفوره جنت آشیان فردوس مکان غلط اقتران باعث نیکبختی ونشانه نیکذاتی وخوب سرشتی آن
سعادتمند دارین ست پس شما را لازم ست بل واجب که عنان عزیمت بجانب دار الخلافه

اگرچه منعطف فرمایند و بگفته غرض گویان عمل نکنند و حضرت ظل الٰهی شما هنشاهی را از خود خوشنود گردانند که
خوشنودی ایشان خوشنودی خداست و چشم ایشان در راه آمدن شما چار خواهد بود چنانچه ازین وادی بقفیر نوشته
بودند که ازین مقوله بنور چشمی اظهار خواهی کرد و موعظه چند خواهی نوشت باشد که در دل قرة العین کار گر گردد
که از شرمندگی خلق الله برآییم چه این خجالتی ست که بهر دو طرف لاحق میشود مردم چیزها میگفته باشند و شکوه
مردم عالم برجاست که اینچنین کعبه مسافر ملک عدم شود و تغربت داری برمایان دشوار باشد چه گنجایش دارد
دیگر نوشته بودند که از جانب بابا شیخو بابا بنویسی که حضرت میگویند اگرچه مریم مکانی طبل رحیل بآن عالم نواختند و دو
روز پیشتر ازمایان بار بربستند لیکن ما را هم مسافر شدنی ست دکوچ کردنی که ازین عالم شربت نخواهد چشید و
که جان شیرین بملک الموت نخواهد بخشید دو سه روز مهمانیم آخر الامر دولت و بادشاهت را بشما تسلیم خواهیم کرد
و مسند و تاج خسروی بشما ارزانی خواهیم داشت خاطر شریف جمع باشد که بغیر از شما دیگری لیاقت سریر و بهیم
ندارد و اگرچه نظر خلق الله بر خسرو بابا ست و ما را هم برین میدارند لیکن چون همچو شود که ترتیب ساقط گردد دیگر
آنکه بگفته و تجویز مردم چه پیشود مصرع تا دوست کرا خواهد میلش بکه باشد؟ الغرض هرگاه آنحضرت بدولت خود چنین
بنویسند و در خاطر شریف خود این فکرها را راه دهند شما را چه لایق هست که مرتکب اینهمه بیهمی گردند بگفته اینصد
که مصور پیش نبود عمل فرمایند چه او چه باشد و عقل او چه او را اینقدر رسائی کجاست که بسقم و صحت مصلحت رسد
و او را اینهمه حوصله کجا بهم رسیده که در میان شما و آنحضرت در آید و را هنمایهای ناشایسته کرده باشد لعاب طفلی از لب
دهانش چکانست و کبر و منی و جهولیت در طبیعتش آویزان او را لائق نیست که در میان بزرگ کدورت اندازد
و دو عزیز از هم بر نجاند هیچکس باور نمیکند که مردم را از عروق مفاصل گرداند و کدام عاقل تجویز خواهد نمود
که مردم دیدگان از دیده ابعاد گزینند و انوار از نظر بنظر باقی مانده و چه نوع دانائی باشد که جگر و دل را از
منازل معهودش تفریق نمایند و چشم همچنان بحال خود باشد خوش آن کوته اندیشی که روح و روان را از قالب جدائی دهد
و آرزوی آن داشته باشد که حیات منقطع نگردد و چه این حکایت از قسم محالاتست چه اگر ممکن الوجود میبودند در انسان
وجودی میبود و در عالم کون و فساد موجود میشدند و در جهان این رسوم انتشار پذیر میگشت ابلهی بل احمقی بوده
باشد که از بنها تصور کند و چنینها تخیل فرماید و بدینها تمیل آرد زهی تصور باطل زهی خیال محال
قبله من بزرگان هم در بعضی فرموده اند بلیت دشمن دانا که پی جان بود بهتر از ان دوست که نادان بود
با وجودیکه او را بارها تجربه کرده اند که در عقلش نقصان کامل هست و سخن او چندان معتبر نیست و از گفته او بمراتب

کدورت متنوع بر آنحضرت عارض ست چنانکه چند بار تنگ از حضرت خود بدولت و سعادت بمن گفته اند که ابوالفضل
تو گواه باش من از بابا شیخو رامی و شاکر و هیچگونه تکلفی ازوی ندارم و او نیز خاطر مرا بسیار رعایت میکند و ادب
من نگاه میدارد و الله تعالی او را در پرگاه نگاهدارد لیکن در میان من و بابا شیخو پسر عبد الصمد غمازی میکند و
خود خواه طرفین را در کدورت می اندازد و الله تعالی او را مقهور گرداند جگر گوشه مرا از من میخواهد که جدا
سازد نعوذ بالله من ذلک هرگاه که از زبان مبارک آنحضرت این سخن بدر آمده باشد چه نوع روز خوب و روز
مرغوب خواهد دید قبله من شاید که بخاطر اشرف یاد باشد که در پیشخانه تشریف که در فتح پور داشتند بنگاه میکرد ایلچی
عبد الله خان آمده بود و در ملازمت نشسته در گوش این داعی گفتند که پسر عبد الصمد خبط دماغ دارد و مرا از مخبط
بودن او یقین گشته است بنده بعرض رسانید که بکدام دلیل و برهان او را مخبط داشته اند خود بدولت فرمودند که
هرگاه مخبط نباشد از جانب حضرت اعلی سخنهای ناشایسته در پیش من هرگز نگوید و مارا هم دشمن میسازد هر چند که
دو سه مرتبه منغش کردم که زنهار غیبت حضرت در پیش ما نکرده باشی که مرا از ته دل بدی آید اما او ترک گفتن نمیکند بعد
ازان بنده در جواب عرض کردم بیت اگر ابلهی مشک را گنده گفت ۔ تو مجموع باش او پراگنده گفت ۔ شما
بدولت عقل خود را هادی این وادی سازند نگفته او عمل نمایند صاحب من هرگاه که شما خود بدولت و سعادت
بر خبط دماغ و حماقت او فتوی داده باشند و مید انسته باشند که در میان هر دو عزیز سخن غرض آلوده حماقت اندوده
میگوید و نشاید که در ت ازان برگیزد و باز بسخن او عمل کردن و او را بمصلحت خاص الخاص شریک نمودن
پاره ناملائم ست خصوصا ازان حضرت جای تعجب ست که بقباحت و لطافت سخن کما حقه میرسند و شمه
از ایشان در هیچ باب و هیچ وادی فروگذاشت نمیشود و شیما در باب رعایت و در بجوای حضرت اعلی چه گنجایش
دارد که فتوری در مرحمت و شفقت چنین می رفته باشد خدانخواسته باشد که چنینها در میان حضرت
بوقوع آید پس بر آنحضرت لازم بل واجب ست که سخن ازین قسم ابلهان احمق سرشت و خبط دماغان
ابله طراز در گوش هوش خود جاندهند و وعظ و پند آنها را نسیا منسیا از خاطر دور فرمایند و حرف ایشان
نه نیوشند چه آنها دشمن دوست لباس اند و بر نصیحت کردن ایشان اعتماد نباید کرد چه نصیحت آنها بفضیحت
آغشته ست در شکرستان آنها هلاهل اندوده اند و نوش ایشان سراسر نیش آلود ساخته اند در
کمال ایشان زوالی ست در صواب آنها و بالی ظاهر ایشان شیرین ست و باطن آنها تلخ سخن
در لباس دوستی میگویند اما دشمنی دران مندرج است کعبه ابو الفضل سخن کوتاه و قصه مختصر

که از جمیع حکایات متفرقه و روایات متنوعه اغماض عین فرمایند و متوجه زیارت قبلهٔ حقیقی و کعبهٔ تحقیقی گردند و وقت را
غنیمت دانسته بی تکاهل و تساهل کوچ فرمایند و بسعادت قدمبوسی حضرت اعلی خود را مشرف
گردانند و بارواح شریف مغفوری مرحومی مریم مکانی فاتحه بخوانند و روح منوره مطهرهٔ ایشان را شاد و خرم
سازند که سعادت دارین و دولت کونین در ین شیوه مندرج است بیت منت انچه حق ست گفتم پیام به تو دانی و مذهبم
تو و السلام ؛ صاحب ابوالفضل جهت شحشم آن بود که این دعاگوی چند بار تبکرار عریضه نوشته است که شاهزاده
کامگار دانیال شاه را بحضرت اعلی مصلحت دهند که بصوبهٔ گجرات بفرستند و عبدالرحیم پسرم را بصوبه بنگاله تعین نمایند و
خود بدولت و سعادت مهم را قبول نکنند و بصوبه دکن تشریف ارزانی فرمایند که تمام مهمات اینجا از آمدن حضرت بمدعای
دل دوستان خواهد گردید و در اندک زمانی فتح دکن بدست خواهد آمد چرا که مهم راته بملازمان حضرت ما صلاح منسبت
ندارد و بلکه باعث سبکی حضرت ست اگر بر انجام پذیرند میگوید که کدام مهم دشوار بود که کشایش نیافت گواری بیش نبود
او را خود یک گماشتهٔ ایشان رو براه میکرد و اگر چنانچه خدانخواسته باشد که امری واقع شود و لشکر ظفر اثر از ان
بدذاتان شریر منهزم گردد باعث بدنامی و سبکی ملازمان آن درگاه والا اساس ست و تا قیام قیامت این
شرمندگی باقیست و مردم عالم میگویند انچنین شاهزاده والاشکوهی از پیش جمعی گواران مغلوب شد زیاده بر ین
چه توان گفت از بسکه دل میسوزد و متکب این نوع حرفهای شوم و بی ادبی کرده چیزها مینویسم در ینمعامله حضرت
خود منصف شوند که قباحت ست یا لطافت اگر نصیحت این دعاگوی را در گوش گیرند فبها والا رضای صاحب
است مراد دیگر زیاده بر ین سزاوار نیست که ازین مقوله دم زنم انچه گفتنی بود گفتم و نوشتنی بود نوشتم اگر چنانچه
از من گستاخی بوقوع آمده باشد بکرم عمیم و لطف قدیم عفو فرمایند دولت و سعادت و بهجت و مسرت یار و
یاور بود بمنه و کماله کرمه **نقل عریضه که شیخ علامی بمحل اکبر بادشاه نوشته کمترین**
دعاگویان صمیمی ابوالفضل مبارک زمین ادب بوسیده بعرض عرض خادمان قدسی نشان سدره تمکین ساکنان
عرش آشیان سعادت نگین حضرت مریم مکانی عفت و عصمت دستگاه فلک جاه گیتی پناه رابعه زمان فاطمه
دوران عائشه اوان قمر رکاب فلک احتجاب صالحه ساجده کامله زین المستورات مسند نشین بارگاه حلم و حیا
سریر آرای سرادقات صدق و صفا حضرت بیگم جیو طول عمرها و زید قدرها میرساند که صدر الکتاب صحیفه
کامگاری و فصل الخطاب جریده شهریاری اعنی فرمان عالیشان قضا جریان نورفشان معدلت نشان واجب
الاذعان همایون آنحضرت که چون آفتاب عالمتاب ظلمت سوز جهان افروز از افق بنده نوازی در ذره

پروری و مشرق عدو گدازی و دوست نوازی و لطف گستری طالع و لامع گردیده بود در شکرانه این سعادت
عظمی و مواهب کبری کریمه الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب بخاطر رسید بزبان مکسور و بیان مقصور ناطق
آن گشت لوازم خدمت و مراسم عبودیت را مرعی داشته برفرق مفاخرت و مباهات برنهاد و لسان حمدگذاری
واهب العطایا بالصدع و انکسار برگشاد **قطعه** منت ایزد را که از زمهتگه لطف وصال * خاطر غمدیده را سرمایه
شادی رسید * از سر ایستان شاه کشور جاه و جلال * تحفه زندانیان منشور آزادی رسید * الحمد لله که من تا قدم
سوخته داغ الم و سراپا آغشته محنت و ستم آنبوش دارد وی تفقدات سبحی مژده صحت و پیام بهجت آور و بشرف
قدوم میمنت لزوم خویشتن کلبه احزان این سرگشته بادیه حیرانی را رشک فردوس برین گردانید **ابیات**
رسید قاصد و درجی ز مشکناب آورد * چه جای مشک که درج دُرِ خوش آب آورد * ز شب نوشته مثالی بگرد صفحه
صبح * پیام ذره سرگشته ز آفتاب آورد * مرا چه یارا د قلم را چه قدرت که در توصیف و تعریف آن منشور والا
توانم نطق کشاد لیکن بهر حال بوسع امکان خود حرفی چند اظهار کردن لازم نمود سواد مداد آن مثال واجب الامتثال
نورافزای دیده الوالابصار ست و صورتش بر بیاض نمودار **تولج اللیل فی النهار** و بیاض آن نشان عالیشان
گویا شگوفه زار روضه رضوان ست و نشان مهر دروی چو آشیان عندلیب خوش الحان نی نی غلط کردم
مهرش مهر انور لیست که در حجاب غمام فرو رفته یا آئینه اسکندر لیست که در غلاف اسودی حروف منقطه یا خود دانه
مشک ختن ست که در حریر کافوری پیچیده شده یا نشان مردمک دیده حور العین ست که در صفحه ابیض قرطاس
بصد تعظیم و تکریم جای گرفته **مصرعه** غلط کردم غلط کردم غلط شد * مجمره ایست مشک گستر که مشام
روحانیان از نفایح آن مُعَرَّفح میگردد بلکه قرص عنبر لیست روح پرور که دماغ کروبیان و مشام قدسیان
فلک الافلاک از نسائم لطائف فوائح روائح آن اشتیاق پذیر گشته نی نی خطا کردم چشمهای معین خلد برین ست
که حوران جنت قرین و غلمان فردوس برین گیسوان عنبرین و طره مشکین خود را در وی پریشان کرده اند
یا گرد بالشی ست کافوری که از بهر جلوس حضرت الفاظ معانی که مدحت سلطنت و شوکت آن قدسی منزلت ازو
هویداست عنبر افشان نموده اند مغلطه خورده ام اسطرلابی ست که از برای تشخیص آفتاب دولت و یقین
سایه حشمت آن زبدة النسا پرداخته اند و در بساط کافوری نهاده اند پرده عنکبوتی ست که از برای
پرده داری آن جمله نشین حجره عصمت و عفت تنیده اند تا حوادثات روزگار را در این گذرنباشد یا
بیضه حمامه گردون ست که بحمت پاسداری عفت آن هودج گزین وادی وقار و تمکین نهاده تا ظن

مصیبت و دو هم خبث و چه گفت ادران خلوت سرای طهارت آرای ظرافت و لطافت پیرای راه ندهند فی
پنجره[۵] ایست آبنوسی که از کمال الطاف و عنایت پروری گرد بگرد محبوسان الفاظ و دل شکستگان حروف
و زاویه نشینان معانی مرتب کرده اند تا دست حوادث و عوارضات فلکی بردامن خیال آنها نرسد و گرد کدورت
آز ائلوث نگرداند ای ابوالفضل چرا این همه با بربساط تکلف می نهی چرا نمیگوئی که گرونامه ایست که مهندسان قضا
و مسودان قدر و مدبران مشیت از روی مرحمت و مکرمت بنام تو مرتسم فرموده اند اگرچه این ملاطفه عالی و عنایت
متعالی فوق مراتب ست اما از آنجا که مکارم بادشاهانه مقتضی آنست که بندگان صادق الاخلاص را در میان
همگنان ممتاز و سرفراز میفرمایند اگر ترا نیز از خاک راه مذلت برداشته بر آسمان عزت رسانده باشند عجیب و
غریب نمی نماید مصرع سلیمان را با آن حشمت نظر با بود با موران ✦ بلی بزرگان همدرین معنی چنان فرموده اند
وبابن کلمه ناطق گشته بلیت از آن طرف نه پذیرد کمال تو نقصان ✦ وزین طرف شرف
روزگار ما باشد ✦ ایزد تعالی و تقدس مرا ین ذات بابرکات را در پناه خویش دارد بالنبی و آله الامجاد

نقل عرضیه که شیخ علامی بدختر اکبر شاه غازی که زن مرزا مظفر بود نوشته

دعاگوی بلا اشتباه ابوالفضل مستمند بموقف عرض حضرت مریم مکانی رابعه ثانی تاج المخدرات زین المستورات
بلقیس عهد فاطمه عصر عائشه دهر حضرت بیگم جیو زید قدرها و در جاتها میرساند و خود را از یکی خادمان آن آستان
عالیشان میداند و بوظیفه دعاگوئی که هر سحرگاه از منظر نصر من الله و فتح قریب چهره کشاید و بر منصه اثابه فتحنا
بیک فتحا مبینا جلوه نماید خود را ذره وار مشغول میدارد در برابر آفتاب عالم آرای مهر انجلای عقده کشای آن عصمت پناه
عفت سنگا پوشیده نماند که اگرچه این ذره بیمقدار بحسب ظاهر از شرف قدمبوسی محروم ست و بحرمان الم نشان و بهجران
غم چکان موسوم لیکن آفریننده لوح و قلم آگاه و دارنده افلاک بی وسیله ستون گواه ست که مسند گاه دل را که
دارالخلافت سلطان محبت ست بحبت جلوس شاهنشاه خیال وصال با کمال آن سریر آرای عزت و شوکت مشک رواق
نه طاق آسمان گردانیده و دست طربقیت بحبل المتین ارجای صدق و عقیدت دامنهای صفای طویت زده چه اینجا
بلکه در همه جا قواعد ملازمت و رسوم خدمت را موکد و مهد میدارد و باین ترانه مترنم ست بلیت گرد وصال او نباشد
با خیالش هم خوشم ✦ خانه درویش را شمعی به از مهتاب نیست ✦ در هر مجلس رفیع و محفل منیع بوظائف ذکر
جمیل در روایت حمد و ثنای پر تکمیل آن برگزیده نفس و آفاق اشتغال با کمال با استقلال قیل و قال
مینماید و می گوید بلیت ورد من در همه اوقات دعای تو بود ✦ ذکر من در همه آفاق ثنای تو بود ✦

دربرهمین منوال تا از جان رمقی دارد روان اثری خواهد بود در مقام ثناخوانی بچون صبح ثانی صادق دم و
چون قطب سپهر ثابت قدم خواهد بود و زبان بدعاخواهد کشود و بلیت چنین که مهر تو در میان جان دارم و من و
ادای ثنای تو بر زبان دارم ۞ مرادات دو جهانی حاصل و سعادات جاودانی متواصل باد بالنون والصاد نقل
عریضه که شیخ علامی بمادر دانیال شاه نوشته کمترین مخلصان را سخ دم و محقرین مختصرین
بندگان ثابت قدم ابوالفضل ابن مبارک بذروهٔ عرض باریافتگان بارگاه عزت و شوکت و محرمان خلوت
عصمت و عفت میرساند که خلاصه اوقات بدعای ازدیاد دولت و حشمت و شوکت آن مسند نشین بارگاه
قدر و جاه سرپرآرای سرادقات امن و امان گلدسته گلشن حیا نو باوهٔ بوستان صدق و صفا ناموس طراز
فاطمه زهرا زینت بخش ایوان مریم ام عیسی رشک ثنای آن محفل را لبقه باغ و علا اعنی حضرت بیگم جیو طال عمرها و زید
قدرها میگذراند و لحظه بل لحظه بی یاد شریف ایشان نمیباشد و در جمیع اوقات باهمه حال از درگاه ایزد متعال
آمل وسائل ست عنقریب ست که این مناجات بعز اجابت مقرون گردد بمنه و کمال کرمه و بحق
رجا واثق ست که همواره بر سریر سلطنت و حشمت جانشین و متمکن باشند برای خورشید انجلای مخفی نماند که از ان
تاریخی که کوظ ملازمت شریف حضرت محرومی دست داده ست دائم الاوقات بدشواری روزگار ساخته ست و
آلام و شدائد زمانه بوقلمونی روز بروز در افزونی ست معلوم آنحضرت ست که مهم دکن چه نوع مهم صعبی ست
گویا که الله تعالی در نمک خوشحالی خلق نکرده ست باری بهرحال کار ست شکرانهٔ ایزدی را دست آویز خود ساخته
باز ندگی ضروری بسر می برد هرچه دیدنی ست دیده میدهد قبلهٔ من از شاهزاده والاگوهر هرچه استغاثه نماید و زبان
شکوه کشاید اگر بنده میدانست که از این قسم اشکیلهای گوناگون دامنگیر من خواهد شد هرگز با ینجانب روی نمی آوردم
لیکن چه چاره که مهندس قضا و قدر چنین مقدر کرده ست کسی را چه قدرت و توانائی که مشیت حق را تواند
مبدل ساخت مع ذلک از نیرنگیهای زمانه بوقلمون مشتکی بودم و از ناهنجاریهای چرخ کجرفتار نیز پارهٔ
استغاثی میگشتم چون ذوفنونیهای عبدالرحیم بیرم را مشاهده کردم از همه فراموشی دست داد و زخمهای
فراهم آمدهٔ تازگی پذیرفت ناسورهای کهن سر بشورش برآورند و داغهای جگرگسیر خون چکانی بهم رسانیدند
من چه باشم که ازان نادرهٔ اعصار و بوالعجوبهٔ روزگار شکوه نمایم زمانه را از دست او داغدار دل ست
و افلاک نیز از جور او سینه چاک باهرکه بنگرم بهمین داغ مبتلاست اگر جادو گرش خوانم او در او در خورشیت
و اگر ساحرش خوانم پایهٔ آن ازان برتر ست اگر سامری بودی از دست او بفریاد آمدے

چه او را یک گوسالهٔ بود که سحر آفرینی می نمود و این راهزاران راهزار سال است که خلق عالم از دست آنها در نالهٔ اند چه تمام لشکر بادشاهی را گوسالهٔ خود ساخته و سحرها پرداخته و مردم دکن را چنان گمراه دارد که هرگاه این دعوی پیغمبری کند آنها یکسر امت او گویا میشوند و اگر چنانچه دعوی خدائی کند آن جماعت بندگی او مقرر اند و او را آفریدگار خود میدانند سبحان الله اینچه مکاریست و این چه عیاری که ایزد تعالی و تقدس بعضی قسمت کرده ست شاهزادهٔ عالمیان اگرچه از دست او شب و روز بفغان و فریاد ست لیکن هرگاه که نظر ایشان بر و افتد دلال میشوند و حس و حرکت در ایشان مطلق نمیماند خود را تمام بوی سپرده اند با وجودیکه چندبار بتکرار ناپاکی و نادرستی او را از وی مشاهده نموده اند صریح کارهای ناشایسته از وی بوقوع آمده چنانچه نوشتهای او را که بعضی از برگشته روزگار نوشته بود دست بدست کاغذهای را آورده بشاهزاده نمودیم و نقل او را بدرگاه والا ارسال داشتیم صورت پذیرفتند معالجهٔ او را نتوانستند بانجام رسانید من نامراد در کدام حساب و شمارم و داخل کدام جمع و خرج باشم که تلافی مهمات ناشایسته از دنامیم من بیچاره حیران و سرگردان بادیهٔ غربت درماندهٔ حالات خود گشته ام مرا از حضرت ظل الهی این چشمداشت نبود که از خود جدائی مرا تجویز نمایند و بدین نوع بلاهای بوالعجوبه اتصال بخشند حیرت در حیرت ست که این چه تجویز بود که ایشان کردند سبحان الله ابوالفضل و دوری از بندگی حضرت شاهنشاهی یعنی چه حق علیم ست که خلق عالم را توهم آن بود که اگر چنانچه قطب شمالی متحرک شود و بجنوب رود و قطب جنوبی جنبش کند و بشمال آید که ابوالفضل شاید از رکاب سعادت قرین دوری گزیند لیکن مرا چه قدرت آن بود که حکم ایشان را تبدیل و تغیر کنم بالراس والعین قبول نمودم و بخدمت دکن حسب الحکم ایشان آمدم اما چه مختهای که نکشیدم و چه درشتیها که ندیدم قبلهٔ من عساکر هجران غلبه نموده است و هجوم علی العموم فرموده و من بیکس بی یراق و سلاح در میدان هموم و عرصهٔ غموم فرومانده نه یارای گریختن دارم نه قدرت آویختن اما اگر همت عالی آن زبدهٔ چهار آخشیج پا در رکاب امداد نهد و اعوان و انصار من گردد و شجاعت ذاتی و نیکذاتی جبلی را کار فرمایند تحمیل که مخلصی این کمترین شود و در آخر عمر در رقد مبوسی حضرت بگذرانند که سعادت دارین ابوالفضل درین شیوه مندرج ست واجب بود بعرض رسانید زمان عزت بکام و ایام دولت و حشمت بر دوام باد بالکاف والهاء والصاد رقعهٔ مولانا علامی ذرهٔ احقر بلکه از ذره کمتر ابوالفضل ابن مبارک بصد عجز و انکسار زمین ادب بوسیده بموقف عرض پرستاران آن آستان عرش نشان و خادمان سدهٔ کرسی اقتران و محرمان خلوت سرای خاص الخاص سعادت اختصاص

میرساند اولاً و آخراً ظاهراً و باطناً حقیقةً و مجازاً بدعای ازدیاد دولت و حشمت و سلطنت آن خلوت
گزین بارگاه عفت مجلّه نشین سراپردهٔ عصمت بلقیس مکانی رابعهٔ ثانی خود را دل را اشتغال می نخشد
و ایام ولیالی شرف خدمت حضور را از درگاه عقده کشای بهمال مسالت مینماید امید که بروجه احسن و روش
اکمل برآورده خیر گردد انّه قریبٌ مجیبٌ قبلهٔ حقیقی و کعبهٔ علی التحقیق ابوالفضل مستمند سلامت بعد از تقدیم
دعای خلود ایام سلطنت و دوام اسباب عظمت و شوکت و حشمت و عصمت مشهود رای صواب نمای آنکه حکم شده بود
که کیفیت حالات آن حدود را عرضداشت نماید معروض میدارد که الحمد لله و المنه اشجار جویبار معدلت
از قطرات امطار رشحات احسان فیاضت طراوت یافته و نهال گلزار شفقت از قطرات باران مکرمت
نضارت پذیرفته سکنهٔ این ولایت در مهاد امن و امان و متوطنان این دیار در ظلال عدل و احسان بآسایش
میگذرانند و از خرد تا بزرگ و وضیع تا شریف بقلیل یا کثیر یکه دارند قناعت گزیده اند و شکر انعام ایزد تعالی
و تقدس را لیلاً و نهاراً بجا می آرند و خمس اوقات را بدعای خیر بندگان آن درگاه عرش اشتباه صرف مینمایند
و هر یک میگوید بیت گر بر تن من زبان شود هر موی ✤ یک شکر تو از هزار نتوانم کرد و صاحب من نیازگی ده هزار
روپیه که بنام غرباء فقرای حضرت دهلی هندوی کرده فرستاده بودند کالوحی من السماء و القطر من الغمام سعید
مصرع ای وقت تو خوش که وقت ما خوش کردی ✤ موافق تقسیمی که در طومار بتفصیل مقرر گشته بود نام
بنام خانه بخانه فرداً فرداً قسمت نموده شد چنانچه آن نامرادان چند بمراد دل خود رسیدند و کام دل ایشان حاصل
گردید امیدوار است که مرادات کونین و مقاصد دارین ایشان نیز باحسن وجوه و اکمل طریق میسر و محصل گردد
بمنه و کماله کریم رحیم واثق ست که همه بر این طریق غریبان پرور مستحقان نواز باشند و از درِ دل حاجتمندان
و مستمندان آگاه دل گردند که سعادت هر دو جهانی درین شیوه منحصر و مندرج است و نعمت جاودانی ازین
طریق بوصول حصول می انجامد و ازین روش بکمال و جمال میرسد ایزد تعالی و تقدس توفیق علی التحقیق
ارزانی دارد و گرد کدورت حوادث روزگار بر دامن دولت آن طاهرهٔ اعصار و طیبهٔ روزگار مرساناد
بالتفضل و الفرض و الاوراد دین پناها آمدم بر سر محاورات رسمی از محنتهای چرخ کجرفتار و کلفتهای نو ماشه غدار
چگویم و چه نویسم که چه ها نمی بینم و نمیکشم از پس که شکوه نمودم زبان بیان پر آبله گشته ست مرا توانائی و منتظم را
قوت گویائی نمانده است حق علیم و علام ست که زندگی بر من گرانی می کند پیدا کنندهٔ عالم و آدم
کاشکے مرا بوجود نمی آورد تا محنتهای دکن و منگیر حیات نمی گردید و بدین ستم مردم مکار عیار دوفنون

گرفتاری نمیشد خصوصاً بعبدالرحیم بیرم زیاده برین چه اظهار نماید چند بار پیشتر اوصاف حمیدهٔ او را عرض
کرده ام خیر الکلام ما قلّ و دلّ ایزد تعالی او را ازین فوفنونی باز دارد و ما را از پنجهٔ مکر او خلاصی بخشاد و حضرت
ظل الٰهی را بر ما بیکسان مهربان گردانا د و ازین کلفت عمر کاه خلاصی دهاد **بیت** یارب این آرزوی من چه خوشست
تو بدین آرزو مرا بر سان ✤ این دعا گوی صمیمی چنان از کرم عمیم ایشان امیدوار است که در وقت نیک و ساعت سعد
از طرف بنده دو کلمه گویند و نارضائی بنده را از ملک دکن بحضرت اظهار کنند و مرا بخدمت حضور طلب نمایند
که نفسی از عمر باقیمانده در قدم حضرت بگذرانم و ملک دکن را با خلقش معدوم و نا پیدا انگارم و مفارقت
عبدالرحیم را از مقتضیات عالم شمارم چه از برای این دو روزه حیات مردم عالم را بر خود دشمن سازم و هر زمان
با سفلهٔ چند و ناکس ناسعاد تمند و خسیس نا ارجمند پردازم حیف نباشد که عمر شریف را کسی ضائع محض میکرده باشد
بخدای رب کعبه قسم ست یکساعت خدمت حضور حضرت بادشاهی بر تمام مملکت دکن هیچ بدنزد ابوالفضل
خود چنین ست که بیان نموده شد زیاده برین دراز نفسی و بی ادبی ست ایام سلطنت و عدالت الی
یوم النشور مخلد باد بالکاف و الهار و الیاء و العین و الصاد **نقل عرضیه که شیخ علامی بدختر**
اکبر شاه که شکر نیاز بیگم باشد نوشته ذرهٔ بیمقدار ابوالفضل بدروزه عرض حضرت عصمت پناه
عفت و ستگاه تاج المخدرات زین المستورات بلقیس مکانی مریم زمانی خدیجهٔ آوان فاطمهٔ دهر و دوران در امت
عصمتها و عفتها و طهارتها الی یوم الدین میرساند که صحیفهٔ شریفهٔ محتوی بر معانی لطیفه که مرقوم ملکه روزگار نادرهٔ
اعصار و آذوار از روضهٔ افضال و دریچهٔ اقبال طلوع فرموده بود در بهترین زمان و خوشترین مکان بشرف
مطالعهٔ آن معزز گشت کلاه افتخار این مسکین بر چرخ سائید مراتب نکوئی این خاکسار بمراتب علیا رسیده
در موزون آن کتاب کریم و خطاب عظیم دقیقه از دقائق تکریم و وظیفه از وظائف تعظیم نامرعی نگذاشت و بر دوام
اقبال و حصول آمال که از مضمون آن صحیفهٔ جلال و نامهٔ لازم الاجلال استفاده نمود مراسم حمد و لوازم شکر ایزد
تعالی و تقدس بانقامت رسانید امید که همبرین منوال این شکسته احوال بی پر و بال را بقال و مقال از صف نعال بر داشته
در پیشگاه مرتبهٔ علیا جای دهند که این دعا گوی دیرینه را از درگاه فردوس اشتباه امیدواریهای فراوان ست چه
این طریقه باعث ممتازی راسخ الاعتقاد ست و در میان همگنان این رونق سبب سرفرازی نامرادان است
در میان امثال و اقران رسمیست قدیم و عهدیست معروف که پرورش کردهای خویشتن را نوازش باید فرمود
و البته بر حمت بر روی ایشان باید کشود قبلهٔ من در اقرار نامه مندرج بود که از چگونگی حالات دکن و دکنیان

برگشته روزگار و سلوک شاهزادهٔ نامدار بخلق خدای ساعت بساعت عرضداشت مینوشته باشد تا ملازمان
ما را هم ازان دیار و گذار متصدیان مهمات بادشاهی اطلاع گونه می بوده باشد ملاذ من این کمترین خود قبل
ازین چند شهر و چند یوم بتفصیل تمام و ترتیب مالا کلام بدرگاه والا احترام و دیوانیان عظام حالات این
حدود را بشرح و بسط نوشته و من بعد هم نویسانست لیکن تعجب درین است که هرگز بجواب شافی و کافی و وافی سرفراز
نگشت چون از بس نوشتن عاجز گردید روزی چند در تعویق افتاد صاحب من سلسله جنبانی مطالب و مقاصد
مهمات بادشاهی را پیش دید خاطر اشرف اقدس فرموده اند باید که در معالجهٔ آن هم کوشش بلیغ منیفرموده باشند
و متصدی مهمات سرکار شاهنشاهی ظل الهی هم شوند تمام کار و بار بادشاهت را بانجام میرسانیده باشند
و بر همه وقت دیوانیان عظام را در حضور اقدس طلب نموده لفظاً بلفظ پرس و جو میفرموده باشند و برای مشکل گشائی
مخفی نماند که از سیر و سلوک شاهزادهٔ عالم مدار گردون اقتدار چه قلمی نماید که اظهر من الشمس ست و نصیحت پذیر
نیست لیکن از ذو فنونی عبد الرحیم کلمه چند قلمی می نماید غریب نواز ابرزگان فرموده اند که علاج واقعه قبل
از وقوع اوقع فی النفس می باشد بعد ازانی که خشت از قالب برخاست و کار بر سوائی کشید بعد از خرابی
بصره سودی نخواهد داد خبر شرط ست قبلهٔ من کوس خانخانانی آن نادرهٔ اعصار و بوالعجوبهٔ روزگار بکوے
امن الملکی خواهد کشید و دعوی بادشاهت ملک دکن خواهد نمود این گفتهٔ ابو الفضل بگوش هوش خود بشنوند و
هیچ غرضی و غایتی در میان راه ندهند که بی غرضانه میگویم کس دیگر خود بفریاد من نمیرسد چون آنحضرت
درین وادی شروع کرده اند بهتر آنست که کار را باخیر رسانند و گوش گذار ظل الهی نیز فرمایند چه مراهم
این گریبان گیر حیات میگردد که ثانی الحال که ابو الفضل را تا بجای خود تجویز نموده بآن الکه فرستاده بودیم
هر گاه این صحبت در کار بود چرا خبر نکرد من خود چند بار تنگ از ازینمقوله عرضداشت نموده ام لیکن جماعهٔ که
اعوان و انصار او بیند عریضهٔ مرا بنظر اقدس حضرت نمی در آرند و در میان عیب پوشی او میکنند اما آخر الامر
ضرر بادشاهت درین است و آن جماعهٔ نادولتخواه محض اند و نمک بدرستی نمیخورند دراز نفسی بسیار شد
امید عفوست ایزد تعالی از جمیع عوارضات چرخی و حوادثات دهری امان بخشاد **نقل عریضهٔ که**
شیخ علامی بدختر خواندهٔ اکبر بادشاه که پریرخ بیگم باشد نوشته خاکسارترین
خاکساران ابو الفضل بنیوا بصد عجز و انکسار زمین ادب بوسیده بموقف عرض حضرت ملکه عظمی اشعهٔ لمعات
دولت کبری نادرهٔ ادوار فلکیه سریر آرای بارگاه عصمت زینت افزای تخت گاه عفت نقاوهٔ دودمان

بخارش ۱۲ بسهیل می ۱۲ فانی نگشته یعنی غریب و اطلاق این لفظ قراردگاهی یعنی ذلیل و خاکی و بیقدر خاکسار مانند

حوا و آدم خلاصهٔ خاندان آفرینش عالم و بدهٔ مجملهٔ سلطنت و شهریاری زیبندهٔ حجرهٔ مکرمت و نجتباری
حضرت بیگم جیو میرساند و طغرای عالم آرای و توقیع کشورکشای که در نیولانا مزد این مسکین بینوا فرموده بودند
در بهترین زمان و خجسته ترین آوان رسید مبشر طلوع صبح امانی و میسر حصول فیض جاودانی گردید مصرع
دل ازان پرتوی منور گشت ✦ موردان وارد غیبی و مژده لاریبی را از روی تمام صدق عقیدت
و خلوص طویت بقدر طاقت و وسع اطاعت و ارادت ظاهری و باطنی استقبال نمود اضعاف
آن الطاف بی نهایت و اکرام بغایت را بمراسم دعوات و مراتب تحیات مصادقت سمات
مرتب میدارد و خدمات شایسته در عایات بایسته را آماده می باشد تا در کفایت آن بقدر
میسور و وسع مقدور کوشش نموده بندگی و جانسپاری خود را ظاهر سازد و بزواند انبساط نمی نماید
بیت دیدهٔ مشعله داران شبستان سپهر ✦ روشن از شعشعهٔ شمع شبستان تو باد ✦ پشت پناها ابوالفضل
چه شود که برین نامراد ناشاد عاجز صورت خسته دل شکسته مهربان شوند و ازین کلفت و محنت که دامنگیر
حیات اوست مخلصی بخشند و از صحبت ناجنسان امید درونان و سیه دلان بدکردار نابکار وارهانند و
بخدمت حضور خود تجویز نمایند خدا آگاه است و فرشتگان ارض و سما گواه که دیگر مرا زیاده برین طاقت محنت
و زحمت نمانده است بیگانگی ذات واجب الوجود که مرا ازین کدورت مخلصی بخشند و بخدمت حضور خود
طلب نمایند که این بنده نوازی عند الله ضائع نخواهد شد چراکه هر محنتی که در ینجا میکشم تمام ضایع و
ابتر ست هر لبه آراسته مینماید دشمنان بخاک سیاه برابر میکنند کرده ناکرده برابر زیاده برین تصدیعست
سریر عصمت بمیامن مکرمت سمات آراسته باد و گرد کدورت بدامن دولت مرساد بحرمة النبی العزیز
و آله الامجاد **نقل عریضه که شیخ ابوالفضل بخدمت پدر بزرگوار خود نوشته**
ذره بیمقدار مهجور ترین یار و دیار کمترین فرزندان خاکسار ابوالفضل مستمند بموقف عرض حضرت ابوی و آبی
قبله و کعبه حقیقی ملاذ و ملجای علی التحقیق والد بزرگوار میرساند که تعطش دریافت دیدار مبارک و تشوق ملازمت
که وسیلهٔ درجات دارین و فتوحات برکات کونین ست نه دران نصاب که شرح شمهٔ ازان در تصاویر
اوهام و تماثیل افهام گنجایش داشته باشد بیت امریست که غایتی ندارد ✦ حدی و نهایتی ندارد ✦
بهرحال نیل سعادت اتصال که اهم مآرب ست و اتم مناقب از حضرت واهب العطایا آمال و مسائل ست امید که
تیر دعا بر هدف اجابت آمده باشد بعز اجابت مقرون و مقرب گشته توقع آنکه این کمترین فرزندان را

او فریفته نشوند مصرع در هر بن موی او زبانی دگرست ۱۲ و در عیاری و مکاری بی نظیر روزگار ست الله
تعالی همچو او نیافریده ست بلکه از آفرینش ایزد تعالی بر تر ست دو رنگی و دو زبانی بر او تمست و تمکرامی در او منحصر
خدا گواه ست و ملائکه نیز شهیدا بما فیه که دشمن دودمان تیموریه ست و این شیوه مراور امیراث ست و بر آن حضرت
روشن و مبرهن ست که بیرم نمک حرام در برانداختن این سلسله تقصیری نکرده بود چه کارها که نکرده و چه
حیلها که نه انگیخت چون خدا یار و یاور بود هیچ مکر و حیله در نگرفت و علاجی نتوانست کرد مقهور شد و بدست
گوارا ن گون بر هنه افتاد بر هنه گونش زدند و در رقص آوردند چنانکه من سگ ملکم گفته در رقص شد آخر الامر
حق بمرکز خود قرار گرفت چرا نگیرد جائیکه چون اکبر شاه غازی باشد بآن گدای بالذات خسروی ملک هندوستان
چگونه قرار گیرد و جائیکه همچو شاهبازی مرغ بر شاخسار مملکت حی و قائم باشد اینچنین بوزینه چه نوع حکومت
چهار دانگ هند تواند کرد و جای که شیر بیشه تیموریه غران باشد شغالی را چه یارا که جانشین او گردد قصه
کوتاه و سخن مختصر که در مهمات دکن معامله ها ئی از دی دیده و شنیده میشود که بگفتن راست نمی آید و بنوشتن تمام
نمیشود و یقین صاحب باشند که تا او در ین ملک ست هرگز فتح نخواهد شد مایان بیهوده آهن سرد میکوبم و خسر و را
بر دیوار مینویسم عنبر را خود یکی از گماشتهای فروترین او خیال کنند جاسوسان او شب و روز در خانه او افتاده اند
بلکه نوکر خود کرده ست و مردمان خوب اعتباری او در خدمت عنبر سیاه رومی باشند و کتابتهای میرود
و می آید چند مرتبه مردم ما بجنس گرفته آوردند از نظر شاهزاده گذرانیدیم ایشان پاره حیف خوردند از روی
بیچارگی ساکت شدند قبله من جهت خامس آنکه مکرر التماس نموده بودیم که چون حضرت ظل الهی را درین ایام از روی
مفارقت حضرت مریم مکانی اندوهی شگرف دامنگیر حیات بابرکات شده ست چنانکه در مدت بادشاهت
بآن کیفیت حقیقی اینهمه کلفت نرسیده بود خاطر شریف ایشان از هیچ همر اینقدر آزرده نشده و چنین اندوهی غمی که
بیان کردن بزبان متعذر ست آنحضرت خود را بایشان نرسانند و شامل کلفت نشوند جای تعجب ست چه این خود
شده آمده ست که دوستان را عزا پرسی دوستان واجب بل فرض عین ست چه جای آنکه مریم مکانی خود از چند سبب
حقوق ولی نعمتی بر همه داشتند خصوصاً بر شما که نور دیده ایشان بودید و بارها ایشان میفرمودند که من آنقدر
شیخو بابا را میخواهم معلوم نیست که عشر عشیر آن شاهزادگان دیگر را میخواسته باشم بلکه سخن در حضرت ظل الهی
شاهنشاهی میرود پس هرگاه معامله چنین بود چه گنجایش آن دارد که شما بفاتحه خواندن ایشان
هم نروید و اغماض عین فرمایند و سنگدلی را شعار خود سازند تمام عالم را ازین بیمهر حضرت

کدورت ورزیده اند و بی نیازی تمام اظهار میفرمایند لیکن ملازمان شما را واجب ست که از جمیع امور بادشاهی
و مهمات مملکت خبردار باشند و آنچنان تقید ورزند که ذرهٔ فروگذاشت نشود چرا که نظر همه بر شماست و امیدواری
از شما دارند و الحق چنین ست گل رسید این خاندان شما ید و جوهر بادشاهیت در شما ظاهر ست از مهمات
مملکت بی پروائی کردن چه گنجایش دارد صاحب ابوالفضل حجت سوم آنست که مدت است که بخدمت شما
مینویسیم که شاهزاده و الاگهر شاهزاده دانیال شب و روز خود را بشرب شراب پیوسته اند لحظه بل لحظه بی پیاله مستند
و همیشه مست شراب و مست جوانی میباشند با ایشان وعظ و نصیحت سود نمی بخشد گفته گفته بی شرم شدم بلکه
علی الرغم مایان بیشتر مینوشند و مهمات دکن ابتر ست روی بهبودی ندارد و چون زیاده برین خواهد شد
معالجه و تدارک آن نمودن از قسم محالات ست شما خود بدولت و سعادت از حضرت اعلی مرخص شده
بانیصوب تشریف ببارند که از آمدن حضرت جمیع مهمات اینجای صورت پذیر میشود شاهزاده دانیال را
بصوبه گجرات مقرر نمایند چرا که از آمدن شما تمام دکهنیان عبرت خواهند گرفت و عنقریب فتح دکن میسر خواهد شد
و عنبر سیاه روی نیز آمده ملازمت خواهد نمود چنانکه در بیناب صریح نوشته میفرستد اصلاً و مطلقاً و قطعاً حضرت
متوجه نشده اند و درین وادی کوشش نفرموده و گاهی این دعاگوی خود را بجواب شافی سرفراز نکردند نمیدانم
که باعث این چند و از بنده کدام تقصیر ظاهر شده که موجب ملالت خاطر شریف گشته خدا گواه ست که هرچه از
جانب بنده دشمنان بشما گفته اند بالله دروغ محض بالله دروغ خدا نخواسته باشد که از جانب بنده نسبت به بندگان
آنحضرت حرف ناشایسته سر زند که موجب ملال خاطر شریف باشد نهایتش بطالعی بنده دران مرتبه است
که با وجود دولتخواهی و جانسپاری مردم غرض گوی سیاه روی بصاحب سخنهای نامناسب اظهار نموده اند
مراچه چاره ست لیکن از خدا امیدوار ست که هر کس در پی بدی کسی خواهد بود باحسن وجوه جزای خود خواهد
یافت از هزار نام یکنام او حق ست هرگاه او ناحق را روادار باشد حق که خواهد کرد دیگر چه گنجایش دارد
که از طرف شما بحضرت اعلی غیبت خواهم کرد مگر اینقدر شعور ندارم که لیاقت نگاهداشت بادشاهی و ننگ
و ناموس خاندان تیموریه گذارد بی بصری اگر باشد اینقدر قباحت فهمی میکند و بچشم دل در میباید چه آنکه
مبصری باشد هرچند که کور ذهن و کج فهم بوده باشم اینقدر شاید که بفهمم که از شما تا بشاهزاده های دیگر چه قدر
تفاوت ست مصرع ز کعبه تا سر کویش هزار فرسنگ ست ؛ جهت رابع آنکه این بنده چندبار از طرف
ناشایستگی عبدالرحیم بیرم عریضه نوشته ام که قبلهٔ من ازوی آگاه دل باشند و بجا پلوسی ظاهری

بهر حال این آرزومندِ جمال عدیم المثال متعطش زلالِ وصال با کمال از شربتِ دیدار فائض الانوار عمده عناصر اربعه بالامال گردد بعید نیست که این ناکام نافرجام هجر آشام مفارقت آغاز مهاجرت انجام دیده رمد کشیده را از کحل الجواهر جبهه عافیت قرین صحت آئین فرحت گزین آن زبده چهار آخشیج مکمل و منور گرداند شعر یارب این آرزوی من چه خوش ست ۔ تو بدین آرزو مرا برسان ۔ صاحب حقیقی و قبله تحقیقی ابوالفضل سلامت درین عالم که مبنی بر ششجهت ست از ششجهت عرائض بدرگاه عرش اشتباه ارسال داشته ست و بجهت آنکه بشرف اجوبه و اسوله مشرف و معزز نگشته بر بساط گستاخی قدم جرأت نهاده مینماید و زبان تقاریر ادبی و شوخ چشمی میکشاید قبله من جهت اول آنکه از طرف دکهنیان برگشته روزگار عرض نموده بودم که بسیار سرکشی و شوخی میکنند چنانچه چند بار لشکر ظفر اثر را تصدیع رسانیده اند و شتران و اسپان که بجهت کاه و هیمه میبرند و کاه بان لشکر که برای کاه بیرون می برآیند ایشان آنها را بالقتل میرسانند و شتران و اسپان را کشیده میبرند مردم لشکر بجهت کاه در محنت اند امرا باینکه همراه ایشان می روند یکسر گریخته می آیند بارها این واقع شده و نامرادی ظاهر گشته و منصبدار انیکه از دست ایشان کاری میکشاید اکثری جاگیر ندو بعضی بی منصب از جانب آنها چند بار تکدر ارکان درگاه والا عرائض نوشته لیکن چون قبول نمی افتد نمیدانم که درین شیوه ارکان دولت چه مطلب دارند این باعث بدنامی ست از برای عند الله که حضرت خود متوجه شده از جانب آنها بعرض اشرف رسانند و مهمات آن بیچارها را در حضور شریف بانصرام رسانند که کار بر سوائی خواهد کشید و روز بروز بتر بیشتر ازین خواهد شد خبر شرط ست مرا خود واجب بل فرض ست که سخن دلخواهی درگاه والا را کما حقه بنویسم بعد ازانکه رسوائی انجا مید تدارک آن محال ست الحال ممکن ست معالجه باید کرد و جماعه که بیدل اند خوشحال باید ساخت قبله من جهت دوم آنکه خزانه تمام شده ست اکثر مردم لشکر ظفر قرین بفاقه میگذرانند دو سه ماهه سپاهی و شاگرد پیشه در سرکار می آید و کس بفکر ایشان نمیرسد از گرسنگی و برهنگی مردم بهلاک رسیده اند نمیدانم که سبب نا فرستادن خزانه چه باشد این را داخل دلسوزی میکنند حق علیم ست که ازین بعوی دشمنی می آید در ینباب حضرت اعلی بسیار بی پروائی میکنند و دیوانیان تغافل شعار اند درین تغافل ایشان عالمی برهم خواهد خورد اکثر مردم برخاسته خاطر میروند باز نگویند که ابوالفضل را ما بجای خود فرستاده بودیم چرا که خبر نگیر دلائق آنست که خود بدولت و سعادت بخدمت حضرت تشریف ارزانی فرمایند و از جانب حق بندهای خدا حرفی بگویند و کارسازی کرده بفرستند که ناموس شما و ایشان از هم مغایرت ندارد و شرم این دودمان والا نگاهداشتن بر همه واجب و لازم ست حضرت اعلی خود را از اکثر تعلقات بادشاهی

وکمال فضله بتاریخ چهارم اردی بهشت از مقام بالا گهاٹ قلمی نموده شد نقل عریضه که قدوة
المشائخ والعارفین صاحب الوقار والتمکین شیخ علامی بشاهزاده سلیم نوشته
کمترین بندگان و عاگوی و احقرترین دعاگویان خاکسار ذره بمقدار بنده درگاه ابدالفضل مستمند زمین عزت
بلب ادب بوسیده ذره وار بموقف عرض باریافتگان بارگاه عرش اشتباه ملازمان درگاه فلک جاه گیتی پناه
شوکت و حشمت دستگاه حضرت اقبال و اجلال آثار شجاعت و سخاوت دثار سعادت بار گردون وقار عالم مدار فلک
اقتدار غرة ناصیه قدر و تمکین قرة باصرة تاج و نگین جهان مروت کان فتوت عمان فراست جیحون درایت گوهر
شجر اغ خاندان تیموریه رقیمت بهای دودمان همایونیه شهپر بازوی بابریه جبهه جاه و جلال اکبریه آفتاب عالمتاب
سپهر گرگانیه شمع شبستان حلم و حیا گل غنچه بهارستان صدق و صفا قطب شمالی آسمان عز و علا زینت بخش محفل
شاهنشاهی مجلس آرای شهرستان آگاهی حلقه در گوش افگن سران آفاق اطاعت آموز سروران باستحقاق گردن شکن
گردان مسند نشین کمند انداز گلوی سرکشان حمایت گزین اعانت بخش مظلومان تظلم قرین نصرت ده ملهوفان عسرت
آئین قلعه کشای مملکت مردآزمای معرکه آرای میدان توانائی قافله سالار وادی لکشائی زاویه نشین حجلهٔ بی رویی رهبر
مراهم نه زخم سینه فگاران دواپخش درد و زاران صحت آمود ناسور عگساران مرحله پیمای بیابان بجوئی بیابان گرد
عالم خوشدلی و خوشخوئی تهمتن معارک نیکوئی رستم دستان میدان یکجهتی و یک روئی ارسطوی حکمت پژوه
بوعلی سینای دانش شکوه ارسطاطالیس دانائی و بینائی علم آموز دلبستان حقیقت نقش طراز لوح اهبت
فیروز جنگ عساکر معدلت زنگ دارای آئینه بود رستم نغمه سرای بهارستان مهر و کرم بلبل هزار داستان
حدیقهٔ دولت و چشم کحل دیدهٔ شخص اوامر و حکم صاحب سیف و قلم بانی اساس طوع و علم ماحی بنیان غم و الم
جمهور طوائف انام سرحلقه خسروان عالی مقام سردفتر شاهان معالی احترام آرایش دهندهٔ رخسارهٔ تاج و
دیهیم مسند نشین ممالک مستقیم دقیقه سنج معامله امید و بیم رموزدان مقاصد عدیم جوهر شناس معدن قدیم ثمرهٔ
پیش رس جنات نعیم شاهزادهٔ فهیم سلطان سلیم انار الله برهانه و افاض علی العالمین برده احسانه میرساند
که لیلا و نهارا بدعای دوام دولت و حشمت و ازدیاد عمر آن معدن فهم و کان فراست میگذرانند خلاصه اوقات
مشتاق قدمبوس بندگان عالی مکان سعادت نشان عزت و حرمت اقتران میباشد و زبدهٔ اوقات ایام لیالی
مواصلت جنت آئین فردوس تزئین ساجدان سدهٔ اعلی و راکعان کعبه والا را از درگاه ایزد سبحان هر صباح
و هر مساء آمل و سائل ست عنقریب ست که از الطاف عقده کشای متعال و اکرام لم یزل و لایزال

مقاصد حسب المدعا اقبال بادشاهی خواهد شد و اگر خدا خواسته باشد بزودی فتح بیجاپور و گولکنده میسر
شود احمدنگر خود بدست آمده سرداران دکنی که دران حصار بودند بکلیم مقهور گشته اند و معزول مطلق شدند در رکاب
حضرت شاهزاده والا گهر آمده بالرأس والعین قیام و اقتدام دارند و کمر بندگی در میان جان خود بسته اند و چاره
کار خود در بیچارگی یافته چاره و گذری ندارند قصه کوتاه که اگر خرد و کلان همه یکدل شوند و کینه و کدورت
از میان مرتفع گردد همه مهمات حسب المدعا خواهد شد قبله من عنبر سیاه روی را نیز از حد کهکری نزدیک شده ست
که برآورده شود اندک مددی طلبد میر زا علی خان در این ایام بسیار خوب تردد کرده و میکند رحمت باد بر نمک
حلالی او اگر دو سه کس بهمین طریق یکدل شده متوجه کار شوند زود مهمات اینجای بانصرام میرسد
صاحب من از برای رضای خدا که جواب این عریضه بنده از حضرت ظل الهی زود گرفته بفرستند که تمام
معاملات دکن در تعویق افتاده ست و معطل جواب عریضه ایم همین که حکم عالی رسد که هرچه ابو الفضل نوشته
منظور ست تمام مهمات بانصرام خواهد رسید و حسب المدعای دوستان خواهد شد دیگر در باب پیشکشهای عادل شاه
قلمی بود که انچه که بدرگاه حضرت اعلی فرستاده ست و انچه که از برای ما ارسال داشته از همه امتیاز نموده
علیحده کرده نام بنام داخل تفصیل ساخته از دست کسی اعتمادی بزودی ارسال سازد قبله من فقیر هم درین
فکر بود که جمیع تحفها را از نظر اشرف اقدس شاهزاده کامگار گذرانیده و از هم ممتاز ساخته بخدمت حضور ارسال دارد
درینولا کرامتی ظاهر فرمودند انشاء الله تعالی چون هدایای نظام شاه که در راه ست برسد بحضور رسیده برهانپور
بی تعویق و اهمال بملازمت ارسال میدارد و بهر طریق که دستور عالی مرقوم گشته فرمانبرداری بجای خواهد آورد و امید که
از برای هر یک از سرداران دکن سروپای از حضرت اعلی گرفته التفات خواهند کرد که درین شیوه سرفرازی
ایشان ست و در میان اقوام خود ممتاز خواهند شد خصوصا عادل شاه را از ته دل بنده باخلاص خود میداند
که درین هیچ شکی و شبهه نیست چنانچه که پاره تجربه نموده شد که پیشتر از پیشتر عقائد و اخلاص ظاهر کرده و میکنند و در
باب او سخن هیچ غرض گوی را نخواهند استماع نمود خصوصا گفته عبد الرحیم پیرم چه او میخواهد که او را مطلق از پای
انداز دیگر که در گفته او نیست حق علیم است که او دشمن مالی و جانی و ننگ و ناموس این خاندان ست و نمیخواهد که
آبروی سلسله تیموریه در عالم باقی بماند همه کس بظاهر او میرود و از باطن او کسی آگاه نیست قبله من مصرع
سخن یک ست و دگرها عبارت آرائیست ؛ دوراز نفسی بسیار شد از بیطاقتی که در من جایی گرفته گستاخیها نمودم امید
عفو هست مصرعه گر ما مقصریم تو دریا رحمتی ؛ الله تعالی آن قبله حاجتمند را بر سریر عزت متمکن دارد بمنه و کرمه

وکمال فضله بتاریخ چهارم اردی بهشت از مقام بالا گهاٹ قلمی نموده شد نقل عریضه که قدوة
المشائخ والعارفین صاحب الوقار والتمکین شیخ علامی بشاهزاده سلیم نوشته
کمترین بندگان و دعاگوی و احقرترین دعاگویان خاکسار ذره بمقدار بنده درگاه ابوالفضل مستمند زمین عزت
بلب ادب بوسیده ذره وار بموقف عرض باریافتگان بارگاه عرش اشتباه ملازمان درگاه فلک جاه گیتی پناه
شوکت وحشمت دستگاه حضرت اقبال و اجلال آثار شجاعت وسخاوت وثمار سعادت بارگردون وقار عالم مدار فلک
اقتدار غرة ناصیه قدر و تمکین قرة باصره تاج و نگین جهان مروت کان فتوت عمان فراست جیحون درایت گوهر
شبچراغ خاندان تیموریه رقیمت بهای دودمان همایونیه شهپر بازوی بابریه جبهه جاه وجلال اکبریه آفتاب
سپهر گرگانیه شمع شبستان حلم وحیا گل غنچه بهارستان صدق وصفا قطب شمالی آسمان عز وعلا زینت بخش محفل
شاهنشاهی مجلس آرای شهرستان آگاهی حلقه در گوش افگن سران آفاق اطاعت آموز سروران استحقاق گردن شکن
گردان مسند نشین کمند انداز گلوی سرکشان حمایت گزین اعانت بخش مظلومان تظلم قرین نصرت ده ملهوفان عسرت
آئین قلعه کشای مملکت مرد آزمای معرکه آرای میدان توانائی قافله سالار وادی دلکشائی زاویه نشین حجله بی روی ریائی
مرهم نه زخم سینه فگاران دوا بخش درد زاران صحت آمود ناسور غمگساران مرحله پیمای بیابان بی پایان گمرهی
عالم خوشدلی وخوشخوئی تهمتن معارک نیکوئی رستم دستان میدان یکجهتی ویک روئی ارسطوی حکمت پژوه
بوعلی سینای دانش شکوه ارسطاطالیس دانائی وبینائی علم آموز دبستان حقیقت نقش طراز لوح اهبت
فیروز جنگ عساکر معدلت رنگ دارای آئینه جود وستم نغمه سرای بهارستان مهر وکرم بلبل هزار داستان
حدیقه دولت وحشم گل دیده شخص اوامر وحکم صاحب سیف وقلم بانی اساس طوع وعلم ماحی بنیان غم والم
جمهور طوائف انام سرحلقه خسروان عالی مقام سردفتر شاهان معالی احترام آرایش دبنده رخساره تاج و
دیهیم مسند نشین ممالک مستقیم دقیقه سنج معامله امید وبیم رموزدان مقاصد عدیم جوهر شناس معدن قدیم ثمره
پیش رس جنات نعیم شاهزاده مهیم سلطان سلیم انارالله برهانه وافاض علی العالمین برده واحسانه میرساند
که لیلا ونهارا بدعای دوام دولت وحشمت وازدیاد عمر آن معدن فهم وکان فراست میگذراند وخلاصه اوقات با
مشتاق قدمبوس بستاران عالی مکان سعادت نشان عزت وحرمت اقتران میباشد وزبده اوقات ایام لیالی
مواصلت جنت آئین فردوس تزئین ساجدان سده اعلی درگاهان کعبه والا را از درگاه ایزد سبحان هر صباح
وهر مساء آمل ومسائل ست عنقریب ست که از الطاف عقده کشای متعال واکرام لم یزل ولایزال

مقاصد حسب المدعا اقبال بادشاهی خواهد شد و اگر خدا خواسته باشد بزودی زود فتح بیجاپور و گولکنده میسر
شود و احمد نگر خود بدست آمده سرداران دکنی که دران حصار بودند بکلیم مقهور گشته اند و معزول مطلق شدند در رکاب
حضرت شاهزاده والا گهر آمده بالراس و العین قیام و اقتدام دارند و کمر بندگی در میان جان خود بسته اند و چاره
کار خود در بیچارگی یافته چاره و گذری ندارند قصه کوتاه که اگر خرد و کلان همه یکدل شوند و کینه و کدورت
از میان مرتفع گردد همه مهمات حسب المدعا خواهد شد قبله من عنبر سیاه روی انیز از حد کهتری نزدیک شده ست
که برآورده شود اندک مددی طلبد میرزا علی خان دراین ایام بسیار خوب دد کرده و میکند رحمت باد بر نمک
حلالی او اگر دو سه کس بهمین طریق یکدل شده متوجه کار شوند زود مهمات اینجای بانصرام میرسد
صاحب من از برای رضای خدا که جواب این عریضه بنده از حضرت ظل الهی زود گرفته بفرستند که تمام
معاملات دکن در تعویق افتاده ست و معطل جواب عریضه ایم همین که حکم عالی رسد که هرچه ابوالفضل نوشته
منظور ست تمام مهمات بانصرام خواهد رسید و حسب المدعای دوستان خواهد شد دیگر در باب پیشکشهای عادل شاه
قلمی بود که انچه که بدرگاه حضرت اعلی فرستاده ست و انچه که از برای ما ارسال داشته از همه امتیاز نموده
علیحده کرده نام بنام داخل تفصیل ساخته از دست کسی اعتمادی بزودی ارسال سازد قبله من فقیر هم درین
فکر بود که جمیع تحفها را از نظر اشرف اقدس شاهزاده گذرانیده و از هم ممتاز ساخته بخدمت حضور ارسال دارد
درینولا که موکب ظاهر فرموند انشاء الله تعالی چون هدایای نظام شاه که در راه ست برسد بجز درسید بر بانپور
بی تعویق و اهمال بملازمت ارسال میدارد و بهر طریق که دستور عالی مرقوم گشته فرمانبرداری بجای خواهد آورد و امید که
از برای هر یک از سرداران دکن سر و پای از حضرت اعلی گرفته التفات خواهند کرد که درین شیوه سرفرازی
ایشان ست و در میان اقوام خود ممتاز خواهند شد خصوصا عادل شاه را از ته دل بنده باخلاص خود داند
که درین هیچ شکی و شبهه نیست چنانچه که پاره تجربه نموده شد که بیشتر از پیشتر عقائد و اخلاص ظاهر کرده و میکنند و در
باب او سخن هیچ غرض گوی را نخواهند استماع نمود خصوصا گفته عبدالرحیم ببرم چه او میخواهد که اورا مطلق از پای
انداز دچرا که در گفته او نیست حق علیم ست که او دشمن مالی و جانی و ننگ و ناموس اینخاندان ست و نمیخواهد که
آبروی سلسله تیموریه در عالم باقی بماند همه کس بظاهر او میرند و از باطن او کسی آگاه نیست قبله من مصرع
سخن یک ست و دگرها عبارت آرائیست ؛ دراز نفسی بسیار شد از بیطاقتی که در من جایی گفته گستاخیها نمودم امید
عفو هست مصرعه گر ما مقصریم تو در یاری رحمتی ؛ الله تعالی آن قبله حاجتمند را بر سریر عزت متمکن دارد بمنه و کرمه

هرگز مهمات برهم نمیخورد و هر کس که مقصود خود حرف زند و سخن خود را خواهد که پیش برد پس کار بادشاهی چه نوع میچلد در نصیحت خود بدولت و سعادت منصف باشند این دعاگوی خود گفته گفته بجان آمد اگر رخاسته بیایم بجا طرح حضرت اعلی گرانی میکند و اگر نیایم هیچ وجه کشایش نمی بینم تا میرود معامله نوعد یگر میشود هر روز یک نغمه نوی بگوش میخورد و حضرت متوجه دکن بحالت نمیشوند هر گاه بدرگاه عریضه مینویسیم مستمع نمیشوند و اگر هم میشنوند سخن غرض گویان را قبول میفرمایند پی در پی مینویسند که ابوالفضل تو دو تنخواه حقیقی و صیمی مائی و ما را بر تو اعتماد کلی ست و ترا بجای خود آنجا نصب کرده ام هر کس که از سخن تو عدول نماید او را معزول خواهی کرد و منصب و جاگیر او را تغیر خواهی ساخت چون از طرف کسی سفارش مینویسیم صلاح نتیجه سفارش ظاهر نمیشود این هر دو مطالب منافی یکدیگر میگردند لعبه من در معاملات بادشاهی منافی و نقیض یکدیگر سخن کردن لذت نمی بخشد و بندگان و ملازمان درگاه علی را باهم نقار در زیدن و بر رغم یکدیگر کار کردن چه گنجایش دارد و تمام مهمات بادشاهی بهم میخورد حکایت کنند که دو شاهباز بلند پرواز در هوا بر سر کبوتری هم پنجه شدند یکی کبوتر را در ناخنهای خود مستحکم کرده بود چون دیگری بوی پیچید از پنجه او را کرد غلیواز بود خواست که در رباید غلیواز دیگر در میان آمد چنگل بند کرد آنکه اول مقید او داشت از عقب او آمد بر پشت او ناخن بند کرد این خوش است که در وردی آورد و خود را خلاص کند کبوتر از پنجه اش خطا شد و از هوا بسوی زمین رقص کنان می آمد که ناگاه گربه گرسنه بر سر بامی تماشائی بود چون کبوتر معلق زنان بر سمت او آمد گربه از کمال شادی بهر قوتی که داشت جست تا او را در هوا رباید چون بر بود نتوانست که نگاهداشت خود کند بر بام فرود آورد گربه کبوتر هر دو با تفاق بر زمین افتادند چنانکه کمر گربه شکست و نیمجان شد در نیضمن سگی دران سر زمین تفرج میکرد و مناجاتی بود که خدا باشد که این لقمه نصیب من شود افتادن هر دو بر زمین و بودن سگ هر دو را بکام دل خوردن سگ کبوتر و گربه را و برآمدن حاجت سگ گرسنه قوت نادیده باستخوان خشک محتاج قبله من معاملات دکن از یکقسم شده ست لقمه شاهباز بلند پرواز جنگ و ماجرای ناکسان و بدذاتان شریر و بدنهاد ان سیه خمیر نصیب سگ و گربه شد میترسم که از تقاضت و اضداد انگخرامان و بدبینان بدسرشت که در اصل ایشان بالجزم خطائی رفته لقمه حلال بادشاهی که بصد تردد و خون دل آراسته گردیده ست نصیب دکمینان سگ صفت گربه حوصله بشود خدا نخواسته باشد که این امر بوقوع آید ایزد تعالی و تقدس آمل و سائل ست که جمیع مقاصد و مطالب سلسله تیموریه را بر آورده خیر گرداناد و اولاد امجاد این دودمان عالیشان قیصر فرمان و قضا جریان را بمرادات حقیقی رساناد کعبه ابوالفضل انسان تاریخی که داعی درین الکه پرهلکه آمده ست هیچ مهمی فروگذاشت نشده و نخواهد شد و جمیع

چه برین دارد که از وکجا حقه مشکی شود من هم همچون دیگران سر میجنبانم و مرتکب آری و بلی میشوم اما چه فائده که
سکوت مثل ما مردم که نوازش کرده و از خاک برداشته این درگاه هم ضرور دولتخواهی این سلسله ست از دست ما مردم
حرام نمک نیامده و نخواهد آمد حتی الامکان تا جان در بدن ماست مکرر بعرض اشرف قدس رسانیده ام و میرسانم
و خواهم رسانید باقی امتیاز و انصاف بدست صاحبان ست قبله من بزرگان فرموده اند مصرعه چو خشت
از قالبی برخاست برخاست ؛ آخر الامر بعد از خرابی بصره پشیمانی سود ندارد خبر شرط است آنچه گفتنی بود گفته شد
و آنچه نوشتنی بود بدرگاه والا چند بار تکرار نوشت و بشما هم دو سه عریضه ازین مقوله نوشته است عجب که گاهی دو
کلمه ازین مبحث بحضرت ظل الهی اظهار نفرمودند و حضرت خود چند مرتبه در التفات نامه اظهار اینمعنی فرمودند که
ابو الفضل ما را بجای خود فرستاده ام هر چه بخاطر تو برسد خواهی کرد هر که نادو نخواه ست و ترا لقین شد و را التبه معزول
خواهی کرد گفته و کرده تو در نیاب سنه ست و بنام فرمان صادر میشود که مهمات دکن یکقطعه باو و یکقطعه بتو رجوع دارد
هر چه مسکنی بر جاست و سزاوار ست و هر که بسخن تو نباشد او را بجز او سزا خواهی رسانید قبله من القصه ان الاثنین معا ان
هرگز همچو نشده ست که دو ضد و نقیض با هم مجتمع گردند بر من چنین مینویسید و بر او چنان این روش کجا ست
دیگر من کرا دشمن دانم که معزول کنم و از گفته من که عدول می نماید که از وی بدرگاه غیبت نویسم هر چه هست
اوست و هر که هست با وست و هر بدی که هست در وست و بر همزدگی مهمات دکن از دست من بیچاره حیران
مانده و سرگردان بیابان تحیر و راه گم کرده وادی تفکر و تحسر بگه پیچم و از که نالم و کرا دشمن دارم و بپای کدام
کس بهتان صریح ببندم بعضی نامردانیکه حکم بردار و فرمان شنو نیستند سر رشته آنها بدست اوست و معلم آنها
آن نادره روزگار ست آنها را چه گناه دیگر قبله من از احوالات جانش خان بهادر که موسوم ست بامیر الامرائی
بچه زبان بیان تواند نمود و تعریف بجای تواند آورد و از ایشان بجز نامی نمانده ست گویا که او را برده اند و
دیگری را آورده اند حضرت ظل الهی اعتماد کلی بر او دارند اما چه فائده که مهمات دکن از تقسیم مردم روبراه نمیشود چه
او را از خود مطلق شعوری نیست نمیداند که چه میگوید و چه میکند کرده صباح را تا بگاه یاد ندارد هر گاه شخصی که باین مرتبه
رسیده باشد اعتماد بر کار آن نمیتوان کرد چند عریضه نوشته ام که بجای او دیگری را بفرستند قبول طبع شریف
نمی افتد و حرفی را که هزار تاکید معقول حضرت اعلی میسازم ملازمان بخشی الملکی علی الرغم آن نوعی دیگر بعرض
اشرف میرسانند و نواب آصف جاهی میرزا جعفر نیز بصد لطافت شیخ فرید تقیض میکردند سبب آنست که
معاملات دکن در تعویق افتاده ست چه هر گاه که مصلحت ارکان دولت بیک روش باشد

مندرج و مستطر بود و چهرهٔ معجزات مانی در مرآت خورشید نظیر آن مینمود و عقاد خواص و عوام از نظارهٔ
آن می افزود دلی گفتم آنچه که طاقت یاری کرد و توانائی قوت بخشید و حوصله برداشت مراجعه یارا که تا حتی الامکان
توانم توصیف آن نمود و دل را چه قدرت که از عهدهٔ تعریف آن نادر الوجود برآید حواس پنجگانه در مدح آن الکن
است و مدرکه در ثنای آن ابکم و تصور در تمثال آن لال پس صواب دید کار آنست که مهر خاموشی بر دهان بیان و قفل سکوت بر
ابواب زبان نهاده اشکنوا ارحمکم الله مرعی دارم و صم بکم عمی فهم لا یرجعون را لازم و ملزوم تکلم گردانم و از این
(خاموش باشید رحم خواهد کرد دربار پنجابی)
وادی بی سر و بن و بادیهٔ بی پایان و بیابان بی کران و صحرای بی نشان در گذرم و عنان سخن در زمام حرف زدن را بدست خاموشی
سپرم و از این مقاصد عمده اغماض عین نمایم فهم من فهم گفته شد انچه گفتنی بود و گذاشت آنچه گذشتنی مینمود مرا
(در اینجا)
چه افتاده است که در تگاپوی مرحلهٔ پر خطر و هامون سترپا خذر کمر سعی بر بندم و کشایش سخن نمایم آمدیم بر سر محاورات
رسمی و مجاوبات قسمی و مکالمات نوعی که از ان در عالم کون و فساد چاره و گذر بهیچ وجه من الوجوه نیست و معروض داشتن آن
مطالب لازم بل فرض و واجب که چون من بی سرانجام را بیان و اظهار آن نمودن ناگزیر قبلهٔ من از چگونگی حالات
بعضی مردم که نمک حرام میخورند و خود را بظاهر دولتخواه میگیرند و در باطن دولتخواهی از ایشان بوقوع می آید چگونه دیده
و چه نویسد خصوصاً عبد الرحیم بیرم که دوست این خاندان نیست بلکه دشمن جانی و مالی این دودمان ست یقین تصور فرمایند
که بر بستگی مهمات دکن تمام از دست نمیخواهد که درین کار کشایشی شود و این معاملات پیچ در پیچ سرانجام پذیر گردد باوجودیکه
حضرت ظل الهی از بدنهادی و ذو فنونی او آگاهی دارند و جزم عزم ایشان شده ست که او بعنیر برگشته روزگار را زنده دل
یک است بلکه این مکار نابکار وکیل و جاسوس اوست دیده و دانسته از و میگذرانند و باز او را سراسر مستقل بالافاده
این صوبه میفرمایند و جمیع مهمات دکن و برار و خاندیس را بدست او گذاشته اند ازین سخن بنده را حیرت در حیرت
فرو میگیرد که سبحان الله این چه طالع و بخت ست که او دارد و بد درونی آن نادره اعصار بر صغار و کبار
روشن و مبرهن ست و ذو فنونی او در عالم اظهر من الشمس ست هیچ آفریده را یارای آن نیست که از طرف او نفس
تواند کشاد بلکه بعضی مردم از روی خوشامد و بیچارگی نکوئی او را بحضرت شاهنشاهی عالم پناهی میگویند مع ذلک لطافت
درین ست که آنحضرت سخن آنها را در بارهٔ او قبول میفرمایند و نمی توانند که در روی او عیب او را ظاهر کنند
و غائبانه از وی نارضائی اظهار میکنند چه چاره مصرعه هر چه خوبان کنند خوب آید شکر قدرت و یارای
آنست که بحضرت اعتراضی تواند کرد و این سلوک و روش را دیده بالضرور شاهزادگان والاگهر نیز نمی توانند که او را
معزول کنند و بی حکم حضرت متعرض احوال او شوند هرگاه معامله چنین باشد این دعاگوی صمیمی را

آن زبان قاصر را تواند گشود بیت امر یست که غایتی ندارد ٭ حدی و نهایتی ندارد ٭ الحمد لله والمنه که خبا
سلاطین ذات بابرکات حمیده صفات دران مندرج بود چون از قید مطالعهٔ آن فارغ شدم مراذوق فراوان
و دل را فرحت بی پایان دست داد سجده شکر بجا آوردم ٭ چون دیده را از توسل آن
آرام بخشیدم مصرعه پیچیدم و تعویذ دل سوخته کردم ٭ و چون دل را از تقرب آن سرمایهٔ عشرت و پیرایهٔ عزت
آماده شادمانی گردانیدم چون بهیم شاهنشاهی و اکلیل بادشاهی بر فرق حرمت نهادم و سر خویشتن راستی آمود
ساختم و نقشی با دل حزین و جان غمگین خود پرداختم و غلغل شادکامی و طنطنهٔ شادمانی در آوازهٔ خرمی همچون زمین نه
فلک انداختم و نرد خوشدلی بحریف حیات ابدی باختم چنانچه مهرهٔ طالعم از نقید شش شدن شومت عالم کون و فساد مخلصی
یافت از زمینت آن اگر من بعد کعبتین شمس و قمر بر تختهٔ لاجوردی افلاک در فرمان من بینند زمان بآن چه استحاله دارد حق
علیم و علامست که منشور نبود دل دستگیری بود که من از پا افتادهٔ خاک راه مذلت را بقوت بازوی سعادت ابدی مقرون
از خاک برداشت و رایات سکون طالع زبون و بخت ناموزون بصبر و سکون این محزون را بر چرخ افراشت
فی فی عصائی بود که مراد ستگیر دل را سر در پیر آمد ستون خانه امید من گردیدنی فی سفینه بود که محتاجان درماندگان
الفاظ و معانی را از غرقاب حادثات زمانی برآورده بساحل مقصود رسانید بل جهازی بود که ره نوردان بادیهٔ
حیرت حروف را از جیحون غم و عمان الم و لجهٔ ستم و محیط عدم بکعبهٔ وجود آورد چه میگویم بادبانی بود که کشتی مراد
من حیران و سرگردان ها مون ضلالت را از رود نیل تفکر و تحیر بدستیاری شرط مکرمت و مرحمت ظاهری
و باطنی آن مقصود و مقصد دینی و دنیاوی بکیسان شکسته دلان بمطلب اصلی و حاجت حقیقی رسانید سبحان
الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم عجب در بحر عمیق تفکر
افتاده ام و راه حقیقی و تحقیقی را گم کرده ام و بدین تشبیهای گوناگون مرتکب گشته ام چرا نمیگویم که پاره
از جامهٔ کعبه ست که نقش طراز بهای اسودی آن الفاظ و حروف تواند بود تبرکاً و تیمناً زیارت و طواف او
بر مستمندان صاحب حاجت و حاجتمندان مستمند لازم بل واجب ست و دیدهٔ رمد کشیده را از کحل الجواهر
سواد الفاظ و حروفش منور و مکحل گردانیدن سنت ست بل فرض عین و عین فرض آرے
در انتهای تشبیهات و سلخ حکایات داد آخر سخن پردازیهای گوناگون بتوان گفت که نخسته
منقشی ست که در تصاویر و نقوش جمیع دنیا و مافیها دران مصور و منقش ست که آن را بنگارخانهٔ
مانی نسبت دهند و ارژنگ مانی نام نهند چه معجزه طرازیهای مانی و اعجاز نمایی او در آن

فی نی غلط شد قطبی ست که بر فلک عزت و اقبال آرامش دارد و کواکب حروف گرد بگرد آن دوره مینمایند
و صفحه کافوری قرطاس را از تابش جمال خویشتن می آرایند رونق چهره کاغذ یراز تاب خود می فزایند نی نی
غلط رفت که سواد مداد نقطهای آن خورشید مشکین لقا خالهای ست بر چهره نوعروس منشور والا که از یمن و یسار
زیبائی بخش و زینت و زیب داده اند بل مردم دیدگان ابوالابصار اند که دران سطح ابیض جای دارند و الفهائی که
در آن گردهٔ عنبر شمیم نمودار اند هر یک آویزهٔ زلف ست که بر رخساره مشکین نگاران پیکر نادر الوجود جلوه داده اند
بل قامت رعنا و قد زیبای نگاریست که در لباس اسود در آن صحن اسودی عنبر آگین خرامش دارند و روبهای
آن دائره بدیعه الخیال شکل ابروی ست که بر جبهه مشکین طرازان جرم قمر سرشت مسکنت گرفته اند بل
صورت هلالی ست که بر چرخ مدور آن نشان عنبر نشان در سلخ شبستان حروف نمودار گشته اند و سفیدیهای
که بر یمین و یسار و تحت و فوق آن مهر مهر آئین پیداست همچو روشنی صبح صادق ست که از افق سعادت
طالع و مشرق شرافت لامع است و نقش طرازی آن عجیب النشان بی قیل و قال در بهارستان و نگارستان
خیال بفشه زاریست که از سنبلستان گلشن معنی چون غنچه های مراد شگفته و بر گهای هر گلش چشم لیلی
است که در راه الفاظ پر گلش چار گشته نی نی غلطم غلط نویسم نگین انگشتری سلیمان ست که انس و جن را مسخر
ساخته بل مهر نبوت ست که بر کتف ابیض سطح کاغذ معجز نمای شده یا چشمه ایست که آبش مشک و عنبر آمیخته
و فیوضات نامتناهی الهی و برکات ظل الهی پادشاه دینی و دنیائی در و ریخته بل ظلماتی ست که خضر لباسان
حرف و الفاظ آبحیات ابدی را از و مکتسب اند و سکندر منشان معانی از زلال وصال او محجب خطا کردم خطا کردم
خطا شد صورت رکابی ایست که بر براق برق آسای قرطاس آویخته اند بل دلربائیست که بر ناصیه شهب ابیض
گون فرمان عالیشان قضا جریان قدر تمکین فردوس آئین ملک آئین خدیو ثقلین غلط گفتم غلط کردم غلط شد چشم
بینائیست که در جسیم بیجان منشور سعادت مسفور چون جان در روان سکنت گرفته است مصرع غلط بود انیکه من
گفتم غلط شد خورشیدیست که بر چرخ منشور در لباس کسوف از انجم الفاظ و حروف محجوب و مختفی گشته ست
یا بدری ست که در ظلمت خسوف خزیده از آفتاب عالمتاب معانی مقتبس ست باین بدیهه و اساس نزول
اجلال فرمود و زاویه تاریکی این خسته رشک فردوس برین گردانید و افسر عزت این بینوا را بر چرخ
افتخار رسانید صد هزاران هزار سجده محمدت ایزد تعالی بجا آورده و در میان همگنان سرفراز و ممتاز شد
الحق که شکرانه این نعمت کبری و دولت عظمی را کبدام زبان بیان تواند نمود و در مدح بزرگی

الفاظ ۱۲ عبارت ۱۴ اعم با الصور باشد و الظ ظاهرات اکوم دان نشان باقش نیکوتر از آن یافته اند کمی عسل در بیان کمی شده از معنی لغات

خدا فتوری راه نیابد اما از برای خدا که در مهم دکن تغافل را مرعی ندارند چه مهم دکن مهمی ست کهنه لنگ و مشکل پسند و از بی پروائی کردن کار نمیچلد آروی سلسلهٔ تیموریه موقوف بر کشایش دکن ست این مهم بمهم قندهار و بنگش و بنگاله و گجرات نماند روش سیر و سلوک این ملک علیحده ست و جمیع مهمات هندوستان مستثنی است چنانچه بانحضرت بخوب وجه روشن ست مدت بست و پنج سال ست که این مهم در پیش ست و از بدو ابتدای تمکن احقر چند بهیچکار پیش نمیرود و بنده شما در شش ماه واقف سر اریکه گشت و بتنخواه و ناد و بتنخواه را من کل الوجوه یک بیک شناخت و محرم راز همه کس گشته صاحب من تعجب درین ست که اینقدر نمیدانند که صاحب بنده را بجای خود فرستاده اند چنانچه بر این مضمون چند فرمان مجدد صادر شده باوجود این بدبختی و حرام نمکی و چاپلوسی خود را نمیگذارند بلکه بصد لطافت کرشمه و فنون ظاهر میفرمایند بشیرمی و بدرونی ازین نمیگذارد و دور مینماید فکر بر اصل صورت باید کرد مرا لازم بود که بعرض رسانید بیت منت انچه حق ست گفتم پیام تو دانی و تدبیر تو والسلام ؛ دولت ابد مقرون باد و گرد کدورت بدامن دولت این درگاه مرساد نقل

عریضه که افضل المتاخرین کامل العلم والیقین شیخ المشائخ شیخ ابوالفضل علامی بمادر اکبر شاه غازی نوشته عرضداشت کمترین خاکساران عتبه علیا ابوالفضل

مستمند آنکه ذره بمقدار خود را بیاد ملازمان آن آستان عرش نشان میدهد حضرت مریم مکانی قمر رکاب فلک احتجاب عصمت مآب عفت ایاب زین المستورات فاطمه زمان صالحه عهد و آوان رابعه دوران عابده کون و مکان طلیعه حور نشان طاهره سعادت قران ساجده افادت احسان جالسه سریر شوکت و حشمت حاکمه مسند سلطنت و عزت راکعه سجاده علم و حیا ذاکره زاویه صدق و صفا جاهده مساجد اهتداء و اعتلا ماشطه چهره اوعاد اتقا زائره حرمین شریفین زادهم الله تعالی شرفا همیشه بر اورنگ جاه و جلال متمکن باشند و سعادت دارین و شرافت کونین بملازمان و خادمان آن درگاه واصل و حاصل باد و گرد کدورت عوارضارت و حوادثات بر دامن دولت پرستان آن آستان فلک اقتران مرساد ایزد تعالی و تقدس دولت جاودان و سعادت و حشمت بی پایان روز می گرداناد بحرمت النبی و آله الامجاد العربی الابطحی المکی المدنی الهاشمی القریشی الکردبی الروحانی الریحانی و آله الکرام و اصحابه العظام الاقمام صلی الله علیه وسلم قبله من منشور نامی گرامی که هر حرفی ازان مژده بود ازامانی و آمالی دهر سطری دران مجموعه فضل و کمال مصطفای آن دیباچه جاه و جلال و نشان مهران مسند سعادت و اقبال بل مهری بود که مهر انور را از و اقتباس نور جلال حاصلست و بدر بلند قدر را پرتو جمال از و واصل

وابسته ازدو نخواهی صاحب اغماض عین خواهد بود هرگز از ثمرهٔ عمر خود بهره نخواهد برد درین که بخاک سیاه برابر
شود در روزانک بجزای خود رسد اصلاً وقطعاً شکی و شبهه نیست باین سلسله علیا که کرد که نیافت و که کند که نیابد
هر که هر چه کارد بدرود قبلهٔ ابوالفضل از مردم قدیم که هفت پشت ایشان لایق الاحسان بوده اند و همه
وقت واجب الرعایت آمده اند لازم ست که از طرف چگونگی حالات ایشان بعرض اشرف رساند صاحب من
یکی ازان مردم گفته شد وزیر خان جمیل ست که از عنفوان جدّ دولتخواه و خدمتگار خاص الخاص بوده اند و رعایت ایشان
بزرگان این خاندان میکرده اند و گاهی بی منصب و جاگیر نبوده اند الحال دو سال گذشته که جاگیر وزیر خان جمیل تغییر است
او در خدمت دکن قیام دارد و همه وقت باسی صد و چهار صد سوار خوب که همه اسپان خوب دارند و جوانان
باتردد اند حاضرست و از جان و دل خود خدمت میکند و منصب هزاری راشا نزاده و الاگهر بوی مسلط داشته اند
الحق که بسیار بردباری با مردم سلوک کرده ست و امرایانی که با او همراه اند همه یک نوعی پیش آمده ست و همه را
راضی داشته چنانچه هیچ یکی از و دلگیر نیست و خدمت هزاری را چنانچه باید و شاید بقدیم میرساند و مطلق در ان کار
فروگذاشت نشده است و نخواهد شد صاحب من این قسم مردم بی جاگیر اند و پریشانی میگذرانند و همه وقت قرضدار
میباشند این لایق دولت نیست بدیوان عظام باید حکم فرمود که از احوال این قسم مردم خبردار باشند که آبروی
تیموریه را این مردم نگاه خواهند داشت چندان مردم اند که عیش نشسته اند و جاگیرهای نقد میخورند و در هیچ خدمتی و در
هیچ وقت حاضر نبوده اند و کسی نمی پرسد که تو کجائی و در چه کاری صاحب بنده کار بادشاهی بدینگونه نمی چلد باید که
از احوال مردم واجب الرعایت همه وقت خبر گیران باشند در سالی یکبار حکم شود که نشان واجبی مردم را گرفته باشند
چه منصبداری باشد که هزاری جاگیر میخورد و چند کس همراه خود ندارد و اکثر میباشد که صدی ست و پنجاه سوار
خوب بخدمت دکن حاضر دارد و خود همه وقت در تردد ست ازین قسم مردم بی جاگیر باشند و ازان قسم مردم جاگیردار
صاحب من این طریقه از انصاف دور ست مرا چه قدرت و یارای آنکه اعتراض بکنم خود عارف اند و بهمه قباحت و
لطافت میرسند و از همه کس آگاهی دارند و قدر و قیمت بندگان خود را بواجبی میدانند احتیاج التماس کردن مثل مارا
نیست مصرع اینجا مجال دم زدن جبرئیل نیست ۱۲ لیکن چون از دست دیوانیان عظام اکثر کار و بار
امور ملکیه فوت و فروگذاشت میشود دل پاره میشود و طاقت نمی تواند آورد لازم میشود که بعرض اشرف
برساند هرگاه آنحضرت اندکی متوجه شوند و از حالات بندگان خود پرسش مفرموده باشند خدانکند که در کار ملک بی اسلوبی
ظاهر شود از نیکه صاحب گاهی بی پروائی میکنند مهم سپاهی و غیره در تعویق می افتد و در مهمات خلق

۱۲ غیاث اللغات ۱۳ ۵۴ انفصل
دیدار بجلدی تمام ز
حساب بیکدو نفر و بیشتر
بواجبی ایشان تجربه گشت
و گفت از ایشان دیوان
بمستقبل پس انوقت اسم
اهل خاسبه دام جای ایشان
مقرر گشت چون یا بجهول
در عربی نیاید یا امر و نهی
کرده مخرب ساخته
۱۲ غیاث اللغات ۱۳ ۵۴
نیچه فضل رهاپوچیدن و
آن نیچی رفتن ست و

تهانه راجه دیگر تهانه بادشاهی نیست خدانکند که اگر حادثه پیش آید بغور ایشان نمیتوان رسید اما کمک تهانه خواجه را
زور میتوان کرد چراکه دو سه تهانه گرد و پیش آن تهانه ست قبلهٔ من سپه سالار خان کنبو هم خوب بنده شما بود
اخلاص او را کسی بچه زبان تعریف بیان کرد در هندوست که در دکن بوده ست برزش نیک با مردم سپاه و غیره
سلوک کرده چنانکه خرد و کلان بکلم از وی رضای مینماید و در جانسپاری تقصیری نکرده ست و نمک صاحب را
بدرستی و راستی خورده و بقدر قدرت خود دست و پائی جنبانیده و تدبیرهای نیک از و سرزده و رسمهای
خوب در بادشاهی نهاده انصاف باقیست قبلهٔ ابوالفضل سلامت رسمی ست قدیم و عمدهٔ معروف که در سلسله
بزرگان خصوصاً تیموریه کسی که جانسپاری کند اولاد و فرزندان او امید وار کرم و التفات صاحبان میباشد و بجای
میرسند و بمناصب لائقه سرفراز و ممتاز میشوند غریب پرور سلامت خویش و قوم خان مرحومی اکثر مردم خوب اند
و جوانانه تردد مینمایند چنانچه تجربه هم شده ست لائق اضافه منصب اند لیکن بسیار پریشان روزگار اند و حالات ایشان
یک نوعی میگذرد که تقریب است نمی آید دو سال ست که در مهم دکن اند قبل ازین چهار سال در مهم قندهار بودند عرضه
همه وقت در خدمت تقصیری نکرده اند و نخواهند کرد سه فصل ست که جاگیر ایشان تغییر ست و در ایشان قوت خدمت
دکن نمانده ست چنان شنیده که بمناصب قدیم ممتاز میشوند و بجاگیر سرفراز گردند اگر چنانچه محل قدیم ایشان اتفاق شود و پس
عین مدعا والا هر جا که مناسب ایشان دانند عنایت نمایند جماعه بشرم کار آمدنی اند بعد ازانکه ضایع شدند و اعتبر گشتند چه
فائده میکند مصرع چو خشت از قالبی برخاست ۞ بعد از خرابی بصره سودی ندارد و دیوانیان عظام را امر شود
که فکر احوال ایشان زود تر نمایند و بخشی الملکی شیخ فرید اگر از سر گناه ایشان بگذرند عین صواب ست زیرا که این مردم
قدیم الخدمت و خانه زادگان درگاه اند بایشان بغض و کینه سزاوار نیست امید که حضرت در بیاض خود توجه نموده حکم
جاگیر ایشان فرمایند که وقت نازکست گنجایش تغافل ندارد ازین قسم مردم که بیدل باشند و بروز مره محتاج پس شمشیر
که میزند و تردد که میکنند مهم دکن چه نوع بانصرام میرسد در همه معامله صاحب خود منصف باشند و قضای معامله فرمایند اگر
کسی را کینه و کدورتی در دل باشد وقت دیگر میتوان تصور راست کرد اگر دو کس با هم کدورت کنند و بغض اندوزی
نمایند در بیضمن کار صاحب ابتر میشود و باعث بدنامی صاحب گردد لائق دولت نیست مراخود فرض عین و عین فرض ست
که آنچه در وی ضرر درگاه باشد و مردم دیوانی آنرا غور رسی نفرمایند و مهمات را تمام پایمال کنند بعرض اشرف
اقدس رساند و در آنچه بهبودی این سلسله علیا بود حتی الامکان در آن کوشش عظیم و سعی بلیغ بظهور آرد چه اگر بعرض
اقدس نرساند کمال ناد و لتخواهی و گمراهی ست نمک این درگاه چشم او را کور خواهد کرد که دیده و دانسته

سرفراز و ممتاز فرمایند چه هر بنده را که منصب سه هزاری خواهند داد و بخطر رحمت پرور خواهند
شمرد و نان و نمک سرباز و جان نثاری خواهد نمود زیرا که اقبال صاحب کار میکند و توجه حضرت را بسیار
چنانست که انشاء الله عنقریب است که فتح میسر میشود و در جهان دشمنان درگاه والا خاک افتد دیگر قبله عالمی قهر
تیر بر نشانه مردانگی قافله سالار عرصه جوانمردی سپه سالار میدان نبرد آزمائی شیر خواجه بکدام زبان بیان توان نمود
کسی نمک خورد و همچنان خورد و کار صاحب خود جانبازی کند اینچنین کند که او میکند صد هزاران هزار رحمت بر اعتقاد
آن جوانمرد پر دل بنمک حضرت قسم میخورم که اگر تمام امرایان و منصبداران حرام نمک را از اینجا تغیر فرمایند و هر کس را که
او التماس کند همراه او سازند یحتمل که فتح دکن شش ماه نکشد و تمام مهمات حسب المدعای دوستان شود قبله من منصبداران
ناحی که خود را در سپاه گری یگانه آفاق میگیرند بی تقریب و بیهمت تنها نهارا گذاشته گریختند با وجودیکه بر سر ایشان
چندان دشواری هم نرسیده بود و شیر خواجه که تهانه مستحکم و زور طلب بحواله او بود با مردم کمتر نگاهداشت هیچ
که عنبر آمده او را چون دائره احاطه کرده و نگذاشت که مردم سر برآرند و از جای خود بجنبند بمردانگی و پردلی که
در جبلت او بود بروز جنگ و تردد از جای خود بیجا نشد و دو سه مرتبه از قلعه برآمده بعنبر مقهور رو برو شد و باندک
جمعیتی ده هزار سوار عنبر شکست داده زده تا بکهڑکی بر دوچه مقدار غنیمت از نو جدا کرد و طوغ و علم و نقاره آن مقهور را
بضرب و زور کشیده آورد چنانچه انهر من الشمس ست و تمام لشکر بادشاهی از کار زار او آگاه شدند قبله من چگویم و چه
نویسم سخن مختصر که اگر چهار کس مثل او باشند و از چهار طرف حمله کنند عنبر نامراد چه جان دارد که تا بسر حد کرناٹک
مفتوح میشود و مهمات کمنه لنگ دکن بانصرام میرسد دیگر صاحب من راجه مان سنگه هم بسیار مرد درست و یکرو دست و در
مهمات بادشاهی خیلی دلسوزی و تا پای خود ظاهر میکند الحق دولتخواه این درگاه ست حضرت او را ظاهرا و باطنا در خود
خیال کنند و در افزونی منصب و جاگیر او کوشش فرمایند بخدای رب العزت که نوازش او بسیار بجا ست و
پرورش او بسیار مستحسن هر چه در باب او فکر کرده اند عین صواب ست بلکه ازان هم لیاقت زیاده دارد و فرمان مجدد
بنام او صادر شود که بخاطر جمع در تهانه خود مستقیم باشد و بگفته دشمنان صاحب غرض جائی گرم خود را سرد نسازد
چرا که بجز در بر خاستن راجه مان سنگه کمینان تیز گرک میشوند و تمام مردم تهانه دار را بجائی میکنند خبر شرط ست جائی که
او نشسته است سد سکندر میتوان گفت چه گذرگاه لشکر احمد نگر و بیجاپور و گولکنڈه و کرناٹک همانست از گذشت
تهانه شیر خواجه تهانه راجه مان سنگه ست بلکه بیک حساب زیاده بر اوست چرا که در تهانه خواجه مذکور سد میسر
و غله وافر ست اما در تهانه راجه مذبور راه رسد نیست بسیار زور میطلبد تا بایشان غله برسد دیگر یک دشوار بزرگ آنست که دو جوار

رقعات ابوالفضل

در عجز و انکسار می بیند و خاموشی را مرعی میدارد وضیع و شریف و خرد و بزرگ اینمعنی را فهمیده اند که مهر دکن را او در تعویق می اندازد و بستگی مهمات دکن از دست قبلهٔ من چند بار از نیمقوله عرایضه نوشته شده است اما جواب شافی نیافته این عجب شقی است که گفتهٔ مرا هم بحضرت عرض میدانند خدا نخواسته باشد که ابوالفضل درین درگاه که پرورده و از خاک برداشته او باشد بصورت سخن غرض آلوده بگوید و دران بمقصد کوشش نماید که باعث بدنامی این دو دمان والا باشد صاحب من با مردم هندوستان نیکروئیم و در جبلت مادر دنیا خدا نیا فریده است الحمد لله والمنه که نمک را حلال میخورم و مثل مردم دیگر سفید روی و سیاه دل نیستم اگرچه بظاهر سیاه چرده ایم اما باطن سفید جبهه مانند آئینه که بظاهر مردم را از سیاه رنگی او توهم دست میدهد اما چون نیک ملاحظه فرمایند پاکیزه درون و صاف دل است هیچ غلی و غشی در و نمیباشد **بیت** نیم مهر کز فروغ غیر دارد خانه نورانی ؛ چو خورشیدم که نور خانه از شمع زبان دارد ؛ بهمدردی معنی عزیزی میفرماید **بیت** هر که زبانش گرود دل دگرش تیغ باید زدنش بر جگرش ؛ قبلهٔ ابوالفضل من خود گفته و نوشته مانده شدم بخاطر حضرت نمی رسد نهایتش اگر او را معزول نمفرمایند این قدر خود بس است که بی مصلحت فلانی هیچ مهمی نمیکرده باشند که اگر چنانچه از گفتهٔ او انحراف خواهند ورزید باعث کلفت و کدورت خاطر شریف ما خواهد بود خبر شرط است که هرگاه این نوشته را بخواند شاید که دل او تاثیری شود و فی الجمله در بعضی امور ما را هم شامل میکرده باشد قبلهٔ من مقولهٔ چند از عبدالرحیم پیرم استماع فرمودند و مباحثه چند از جانش خان بهادر سپهسالار که بلقب فیروز جنگی ملقب نموده ممتاز فرموده اند نیز بشنوند صاحب من کجاست آن جانش خان بهادر که صاحب آزمایان عرش یاد آوری میفرمایند و حقیقهٔ صاحب بر و بحر است که بود از و بحر نامی نمانده ست و مبهوت مطلق گشته الحال خود بان صفات ذمیمه موصوف است که از تمام عالم بیخبر ست شعور نصیب اعداهوش یعنی چیه عقل یعنی که امتیاز دارد صد فرسخ راه دور مدرکه از قسم محالات افهام و تفهیم و جود و عنقا و شناخت بی وجود محض حواس خمس ظاهری بیگانه مطلق حواس خمس باطنی معدوم هر حسن عناصر اربعه طبل رحیل بردوش فلاکت در آغوش کثافت یار غار بینگی مونس اعتبار تبنا کو بهدم دود تبنا کو بر جراحت دل مرهم نی تبنا کو علم بردار حقهٔ تبنا کو نقاره نواز آب نی تبنا کو طوطع دار سفره تبنا کو قطع عشرت خاکستر تبنا کو بساط عیش قوت لایموت تریاک شرب با آب پوست گرگ پوست حسرت شادیانه قرا قرم شکم کرنای بی تدبیر گوزها بم وزیر کعبهٔ ابوالفضل سلامت با این دبدبه و اساس چون فتح دکن نشود و چرا کارپیش نرود صاحب من الحال لیاقت آن دارد که چند بیگه زمین باو التفات شود که بآرام و آسایش دل خود به تبنا کو بکشد و دعا رجان حضرت بکند و بجای او دیگری

چه پارهٔ از طرف چگونگی اوضاع شاهزادهٔ کامگار مجبت خاطر بهم رسیده لیکن از فریب و مکرهای عبدالرحیم
بیرم چگوید و چه نویسد که در نوشتن زبان عاجز و بیان قاصرست اگر تمام عمر از ذوفنونی او تسوید نمایم عشر عشیر آن
ننوشته باشم ذات بی بدل ست که نظیر و شبیه ندارد و در عالم چاپلوسی و فن و فریب همچون ابلیس یگانهٔ آفاق و بی بدل است
چه او را در هر بطونی گذرست و از اسرار هر دلی خبردار هنوز در دل کسی حرفی نگذشته که او را آگاهی دست داده
هنوز شخصی ارادهٔ کاری نکرده که او واقف گشته سبحان الله من سرگردان بادیهٔ حیرت را تفکر فروگرفته
که این چه پرکاری ست و این چه طراری و مکاری که ایزد تعالی بدو کرامت کرده ست لیکن در ین
وضع پارهٔ دل می ایستد که ظاهرا در مشیت حق تعالی سهوی شده و خطائی رفته که باوجود آن نادره روزگار
بوالعجوبهٔ اعصار که مستحق شیطنت و سزاوار لعنت بود عزازیل بیچاره را که طفل دبستان این تواند بود
بلعونی برگزید مصرع در هر بنی موی او زبانی دگرست پس کسی اگر نمک نان خورد و باین بدسرشتی و بدطینتی
دشمنی خاندان تیموریه در دل داشته باشد چه نوع کار او پیش خواهد رفت و عاقبت او محمود خواهد بود و روی
نیکوی را انتظاره خواهد کرد قبلهٔ من تمام روز و تمام شب جاسوسان و سخن چینان غیر مقهور در خانهٔ او
می باشند و بیمحابا و بی ملاحظه با ایشان گرم اختلاط میکند و این قدر ملاحظه شاهزاده والاگهر نمیفرماید
در رعایت ادب هم درمیان نیست اگرچنانچه این را هم در دل گذارند که مبادا کسی شکوه از من بدرگاه والا
بنویسد و خاطر ایشان در آزار شود و بی شرمی و بیحیائی در این مرتبه ست این داعی شر را میکند که هرگاه او
در این دیار نباشد در یکسال مهم دکن را پاک و صاف نماید لیکن چه کند و چه چاره سازد که نقش او اینچنین
بسته ست که صاحبان را عقیده چنان ست که مهم دکن بی او کشایش تدبیر نیست و تا او نباشد نمی کشاید
لانسلم لانسلم که همچو باشد بلکه قضیه منعکس ست چه هرگاه او در دین آنجا نباشد بیشتر مهمازی می شود و
در اندک فرصت و قلیل ساعت دکن بدست می آید دکنیان آمده می بینند مانع الخیر اوست حقا ثم حقا
بعزت الله تعالی و کفی به شهیدا که آنچه گفته ام و نوشته ام همان بوده ست و درین اصلا و قطعا شکی
و شبهه نیست و الله بالله ثم بالله الغالب الحی الذی لا یموت که چند بار مستکار رکسان او را
گرفته در پیش این مخلص آورده و نوشتهای او را که یکسر مخالف مقصد اقبال و دولت بادشاهی
ست خوانده بجنس پیش شاهزادهٔ والاگهر برده نموده شده ست و تمام ارکان دولت انگشت
حیرت بدندان گزیده اند و دست حسرت برهم مالیده از روی بیچارگی سکوت ورزیده چه چاره کار

وهرگاه نخواهد مسدود میدارد چنان شود که خزانه را هیچ وجه من الوجوه دریغ نفرماید که کار انجامی تعلق بزرگ دارد
هر چند که سپاهی معمور و خوشدل ست مهم دکن در سبو بست دیگر قبله ابو الفضل قلعه احمد نگر را خواهد امید است
که باقبال صاحب مفتوح گرداند چرا که اکثر تهانهای جوار آنرا گرفته شد و مردم خود را دران تهانها نشانده و قلعه
مانده است بهمت عالی درین نزدیکی او نیز بدست خواهد آمد امید آنکه انشاء الله هر چند مشیر ست بهتر ست
پاره زنبورکهای بزرگ و هتنالهای که یک پاو و نیم سیر گوله میخورده باشند بفرستند که بسیار درکار میشود معلوم
صاحب ست که قلعه گیری بغیر آتشباری نمیشود و دارو گولی هم پاره درکی ست هر چند مشیر بهتر دیگر صاحب
حقیقی ابو الفضل سلامت از شاهزاده برخوردار کامگار نامدار چگونه تواند شکوه نمود مرا کجا قدرت
و یارای آن ست که از جانب ایشان بصاحب مضمونی اظهار کند لیکن بعنایت ایزد تعالی و تقدس
بزور وعظ و قوت نصیحت پاره ملازمان ایشان را ملایم ساخته و طبیعت شریف را مایل بعضی خصائل
نیکو گردانیده امیدوار ست که بعضی روشهای که لائق و سزاوار بادشاهی نیست از ایشان ساقط گرداند
الله تعالی درین شیوه توفیق رفیق گرداناد و قبله من خواب چاشت را مطلق بر طرف ساخته اند و در شراب
خوردن هم افراطی که میشد آنرا نیز بقواعد دیرینه رسانیده اند چنانکه هر صباح قبل از طعام زیاده از سه پیاله
تناول نمیفرمایند و بوقت خواب کردن نیز بهمین دستور مقرر ست سهولتی دیگر که در باب دیوان عام نمودن
داشتند آنهم تخفیف یافته است هر صباح برآمده دیوان می نشینند و تا یکپاس روز مهمات عالم ساخته
میشود و هیچ امری فروگذاشت نمیشود و در وش طعام خوردن که در خلوت با دو سه کس مقرر بود نیز مبدل
شد طعام با مردم منصبداران و امرای میخورند و مردم واجب الرعایت را بوش خاص یا آوری میفرمایند
و هر کس که حاضر نیست بخانه او طعام میفرستند و نوعی که حضرت حکم فرموده بودند بظهور می آید و بداون انعام و
اکرام با مردم بزرگ سرگرم اند و مردم مخصوص و اعیان از قسم سروپا و اسپ و فیل و شمشیر مرصع و کمربند مکلل
و مکمل التفات مینمایند الحمد لله که درین ایام خرد و بزرگ از ایشان راضی و شاکر اند و هیچ فردی از افراد گله مند
نیست و در دادن حق سپاهی هم تاکید بلیغ میرود و ملازمان مواجب خود را بآنچه قرار داده شده است
بواجبی می یابند و قصور یکه مبش ازین میرفت الحال بالکلیه برطرف شد و بر هر روپیه یک تنکه قرار داده اند
و مردم تمام برضا و رغبت خود یک تنکه میدهند معلوم صاحب ست که شخصی که چهار تنکه هر روپیه میداده باشند
الحال که یک تنکه بدهد چرا خوشوقت نباشد و شکرانه خدای عزوجل بجای نیارد دیگر قبله من اگرچه پاره

و مقال ارسطاطالیس زمان جالینوس اوان بوعلی سینای وقت بقراط حکمت پناه معدلت دستگاه
حقایق آگاه طریقت و شریعت دثار حقیقت آثار منطقة البروج فلک دانائی قطب شمالی آسمان بینائی محور
عمالم دانش خط استوای جهان بینش خورشید سپهر افرینش دانش پژوه علوم حقیقی و مجازی کامل منش ملک
بی نیازی کوکب آسمانی فلک سرفرازی گوهر اکلیل فرق کارسازی درة التاج عمامه سخن طرازی زینت
بخش افسر خسروی آرایش ده معرکه پهلوی مجلی آئینه حیات ابدی مصقل سیقل صفات سرمدی مقدمه انجمن
معارک مردآزمائی تقدمة العیش محافل دلکشائی مغفر فرق چغتائیه شهپر بازوی تیموریه کحل الجواهر دیده گورگانی
قرة العین جنت آشیانی جگر گوشه مریم مکانی معدن فتوت کان مروت بحر حیا یگه صفاجیون سخا عمان وفا
بانی اساس ملک وداست معمار کاشانه جهان داست صراف خزینه دانشوری نقاب دفینه فصاحت گستری
پشت پناه خاندان هنرپروری ملاذ و ملجای دودمان دلاوری سیمای جبین سلامت و بلاغت نور جبهه فصاحت
و صباحت موسی کلیم طور عرفان عنوان صحیفه دین و ایمان سالار قوافل ملکوتی والی ولایت جبروتی شهسوار معارک
لاهوتی جوانمرد و صفوف تهمتنی شیر بیشه مردآزمائی و مردافگنی رستم دستان عرصه کامرانی و کامگاری سام نریمان میدان
شهسواری و شهریاری میرساند که التفات نامه که بورود آن کمترین دعاگویان را سرفراز و ممتاز فرموده بودند بسا عتی
که تفاخر کند بدو تقویم کالوحی من السماء و العطر من الصبا بر نزول اجلال فرمود و کلبه احزان این بینوا را چون
آفتاب عالمتاب منور گردانید چون بشرف مطالعه آن طغرای غرای منشور امانی و آمال مشرف و معزز
گردید کلاه افتخار این ذره احقر بل از ذره کمتر بر آسمان عزت رسانید مصرع عبر بین ثمره گرجان فشانم رواست
قبله ابوالفضل آنکه در باب ارسال داشتن پیشکش های عنبر و غیره قلمی شده بود که چرا اهمال واقع شده است
و سبب فرصت چیست صاحب بنده فقیر آنمعنی را بعرض اشرف شاهزاده کامگار رسانیده بود که آنچه پیشکش
جمع شده بملازمت عالی ارسال باید داشت ایشان فرمودند که درین چند روزه پیشکشهای حاکم بیجاپور و گولکنده
و کرناٹک هم میرسد همه را یکجا کرده بخدمت خواهد فرستاد و بنابران در تعویق افتاد مقرر است که بتاریخ دهم شهر حال
وکیل ایشان مع ارمغانهای که قرار داده شد در بانپوری آید ایشان را مع فیلهای و جمیع اشیاء که در عریضه سابق
تفصیل آنها نموده شد بدرگاه والا اساس فرستاده خواهد شد و آنکه در باب فرستادن خزانه و اسپان ترکی
و تازی مرقوم بود که به مصحوب امرای دیگر فرستاده شد و متعاقب دیگر هم خزانه وغیره رسیده و امید صاحب ابوالفضل
مهم دکن مهمی ست کهنه لنگ چنانکه کلید دروازه او بدست دیگری ست که هرگاه مرا خواهد می کشاید

چه جهه بلبل نصیبه اگر بر سد دیگر یاد و پران خطی نیست چنانچه جمهور طائفه همین معنی چنین گفته اند بیت چه لذت از صبوحی مر
را بدست آورد ساداب آتشی را که در جنبش نسیم گل بغلطد بگوشش نالهٔ بلبل بغلطد بچون از صبوحی ترمی
دماغ بهم رسد بدیوان سعادت بر آیند و بنشینند و مهمات عالم را بدستوریکه مقرر باشد بالتماس شریف آن خود را امتیاز
بخشیده میکرده باشند قبله ابو الفضل بتاریخ بستم امرداد الهی حضرت ظل الهی در شب شرف آفتاب در غسلخانه بزبان
مبارک خود فرمودند که ابو الفضل من مطالعه کرده چنین یافته ام که بهمن دکن یا تو روی یا من و الا هیچ صورت انجام کار
صورت پذیر نخواهد شد هرگاه تو روی یقین ست که شاهزاده از گفتن تو بیرون نخواهد بود و تا تو باشی بدگیری مصلحت
نخواهد کرد و سخن هر کوته حوصله کم اندیش بی شعور هیولا را نخواهد گوش کرد مناسب دولت آنست که بتاریخ غره ماه مذکور
پیشخانه بکشی و هشتم ماه راهی شوی بنده بعرض اقدس رسانید که گوسپند بکار قربانی می آید یا بکار ربانی دیگر بچه
خیرست خوبست هرگاه که قبله من چنین میفرمایند مرا چه در ین غدرست بالا این و العین قبول کردم که بتاریخ مذکور
راهی شوم آخر الامر همین قرار گرفت انشاء الله تعالی بعد از چند یوم بشرف قدمبوس مشرف و مقرر خواهد شد و دیده و دل
کشیده را بکحل الجواهر دیدار فائض الانوار جلای وافر خواهد بخشید و قصور ایام مهاجرت از زمانه ناهنجار خواهد کشید
زیاده چه تصدیع دهد و ملازمان آستان را تشویش رساند ملتمس اینکه موعظتهای ابو الفضل مستمند را چون در گوش
جای دهند و اگر همه را معمول نکنند باری عشر عشیری از ان خود بروی کار آرند که لائق دولت و حشمت ست
الله تعالی در ین شیوه توفیق علی التحقیق راهادی و اوی آن منتخب دیوان سعادت ابد مقرون گرداناد بغرت
الله تعالی و تقدس بتاریخ نوزدهم شهریور ماه الهی سنه چهل و دو در دار الخلافت اگره قسلمی شد

عریضه که شیخ علامی سر دفتر فضیلت شعاران پیشوای حقیقت و شان
ابو الفضل باکبر بادشاه غازی نوشته

کمترین خاکساران درگاه عرش اشتباه ابو الفضل مبارک
زمین ادب بلب بسار بوسیده ذره وار بموقف عرض حضرت ظل الله شاهنشاه خلافت پناه جم قدر سکندر جاه فریدون
حشمت سلیمان شوکت فلک تمکین قدر آئین قضا فرمان گیتی خدیو جهان آرای ذو مشان عرش آستان مسند نشین بارگاه
غرت سریر آرای اسرار قضا و قدر شوکت و حشمت هزبر بیشه شجاعت و سخاوت پیر کامل مرشد واصل هادی مهدی حق نبی پیشوای
معرکه مردآزمائی رموز دان اسرار دانش و بینش مشکل کشای دقایق آگاهی نکته سنج حقایق حق جوئی و خیر خواهی
اشارت فهم عالم دانای بشارت بخش ملک بینائی گنجور خزاین معرفت الهی مفتاح دوکانچه عدل و احسان
سر حلقه قافله نیکو خصالان سر دفتر معرکه نیکو افعالان مخزن اسرار فضل و کمال مطلع انوار جاه و جلال مرکز دایره اقبال

که بست اسپ دوم انعام میفرموده باشند و یک حلقه فیل را نیز در حضور شریف می آورده باشند از انجمله هم
چندی که سزاوار انعام باشد بامرایان عالی منصب بخشش کنند و پنجاه شتر مست بغدی و ولایتی هم در مقابل
بیاورند چندین ازان هم بمردم واجب الرعایت رعایت نمایند و بست راس شتر یورغی رامی دیده باشند اگر در
خاطر شریف معقول نماید به بعضی التفات نمایند والا فلا چون دو پاس از روز بگذرد بجنگ فیل و شتر و گاو و گاومیش
و آهو وغیره خود را مشغول دارند و بشمشیر و سپر و شمشیر و پنجهای ولایت و حربه های دکنی رامی دیده باشند که در
سپاه گری دخل کلی دارد چون ازان هم فارغ شوند گاهی بشکار باز و جرّه و شاهین و بحری و باشه و آهو و چیته
وغیره دل را اشتغال بخشند که دیدن آن دل را فرحت کلی میبخشد و بادشاهزادگان را بهتر ازین مشغولی نمیباشد
چون ازهمه مشغلها فارغ شوند و شوق شراب خوردن داشته باشند خلوتی جانب شب گزینند و چند کس که
محرم اسرار باشند و رازداری محفل خاصه برایشان مقرر باشد در صحبت راه دهند و با خود شراب بخورانند که
بزرگان گفته اند صحبت شراب هرگز بمردم بیگانه اجنبی نامحرم نباید داشت که مادهٔ فساد ایشانند و نا کس و سفله
را بمجلس نباید گذاشت که در شراب خوردن شامل شود و نباید که زیاده از چار کس شراب بیاشامند چه عالم چار
رکن ست و سرشت آدم از چهار عنصر ست که هر یک لازم و ملزوم یکدیگر میباشند هر جا که چار امر است البته خیر
لهذا حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم بهبودی خود را دران دیدند که چار یار گزینند چه تیوا نستند که کم از چهار یار یاد
اقبال می نمودند حکمت درین بود و خانه بچهار دیوار و چهار ستون برپا میشود علی هذا القیاس هیچ هرگاه که در صحبت
شراب افراط آدمی شد لذت رفت و فساد قایم گشت و شراب خوردن برین نهج قرار باید داد که زیاده بر سه پیاله که هر کدام پیاله
یک پاو شراب دو باشند تناول نفرمایند چه پرتگالی سه آتشه اگر از سه پیاله زیاده شود باعث خراش دل و جگر است
و تا سه پیاله راحت قلوب و صفای باطن ست مرحومی شاهزاده شاه مراد بعلت افزونی شراب رفت غفران مآب جشید تعالی
برعمر آن گلدستهٔ حیات بیفزاید باید که دیر یاب تاکید تمام میفرموده باشند تا بر اولاد تیموریه چشم زخمی نرسد و همیشه بر مسند دولت
و سعادت حی و قایم باشند و شراب البته از دست ساقی ماهروی خورشید چهره مسلسل موی عنبر بوی غزاله چشم کبک رفتار
لاله عذار سیمین ساق سرو قد نوخط چار ابروی بنگو گوی میخورده باشند که در حکمت گفته اند شراب از دست ساقی خوشسروی
باعث ازدیاد قوت بدنیست و افزونی عناصر اربع و حواس ظاهری و باطنی و از دست ساقی بدسرشت خوی بر جاف
انچه گفته شد چون سرد گرم کیفیت شود نجوات رحمت برند چون دو سه گهری از شب باقی ماند بخیزند و بهنگام صبحی بگیرند که تمام
لذت شراب خوردن در صبحی ست چه هر آنکس که ازان غافلست از عمر خود نتیجه ندارد باید ازان بهره و افر برداشت و از نسیم گل

خواهم شد روبگریز خواهم نهاد و قرار برین دادند بفرمود تا بلند ازان ساعت که سپاهی از صاحب خود روگیر باشد
و در میان حرکت کنند گویند روز جمعه بادشاه مغفور را غضب گرفت تمام امرایان را طلب فرمود و گفت
اینچه کند خدا باشد که در مقابل من آمده باشند و شمایان را ازین غیرت و شرم نباید الغرض که بعض امرایان نامی را
هراول قرار دادند و عبد الغفار بخشی را همراه آنها کردند و بعضے دیگر امرا را جرغار و بعض را برغار و بعضی را التمش
مقرر نمودند و ایالت پناه خود با سی هزار در غول ایستاد و چون جنگ از طرفین تراز شد و چند تیره و تبدوق
از هر طرف راکردند عبد الغفار بخشی با ده هزار سوار که سوگندی بودند روبگریز نهاد و مردم هراول تمام
پس پا شدند و بر سر غول افتادند مردم غول نیز گریز پا شدند و بر سر جرغار افتادند و جرغار بر سر برغار
افتاد و قیامت قایم شد و لشکر شکست یافت بادشاه در میدان با دو سه هزار کس تنها ماند میخواست
که رو بروی افغان بایستد و از غیرت خود را ضایع سازد امرایان مقرب آنحضرت نگذاشتند و چگونگی
حالات لشکر را دیدند عنان او را کشیده روبگریز نهادند میگویند آنچنان شکست واقع شد که تا بدریای آگره
افغانان تعاقب نمودند درین ضمن مردم بسیار ضایع شدند و بقتل رسیدند بعض زنده بدست افغان افتادند
تمام اردوی ظفر قرین بشکست آئین مبدل گشت بیگمان خانمان یک قلم در بند افغانان افتادند
سبحان الله اگر افغانان بدست مغولان بند میشدند مغولان چه بر سر ایشان نمی آوردند یکی
صاحب قلی افغانان که بیگمان و خانمان را آنقدر بغرت داشت که در خانه خود آنقدر آب نمیگذاشتند گفت وای بر
جان افغانی که بجانب ایشان راست نگاه کند چشم او را از کاسه سر او بیرون کشیدند و اکبر بادشاه نیز در بند بود غرض که
ایالت پناه را بالی کشتی از دریای آگره گذرانیدند و اگره هم نتوانست که قرار گیرد و مگر بحضرت دهلی رفت چون افغان
متعاقب بود دمی هم راست نکرده بود از دهلی هم بیرون شد بلاهور رفت آنجا هم قرار نتوانست کرد
چنان صلاح دیدند که بملک خراسان و عراق باید رفت و بشاه طهماسپ پناه باید آورد و گر خلاصی جان شود و در
ملک هندوستان هر جا که خواهم بود افغان مرا ضایع خواهد کرد و با پنجاه نفر براه ملتان راهی شد چون بملک بهکر
و ثهٹه رسید میرزا سلطان حسین ترخان دران ویار بادشاه بود در حق همایون بادشاه بسیار نیکی کرد
و او را تا به قندهار استقبال نمود چند روز در قندهار آرام گرفت میرزایان قندهار خدمات خوب بجا
آوردند گویند که چون شاه طهماسپ شنید که بادشاه هندوستان شکست خورده است و به ملک
خراسان عنان عزیمت ارزانی داشته است فرمان بدستخط خاص خود بحاکم هری نیز و ولادر قزوین هر کدام

من دارم خدا داشته باشد چون شیر خان مردی بود که در مسلمانی خود استحکام داشت در روی بادشاه گفت
که از امروز همراهی تو حرام شد و به بهانه نماز از انجا فرود آمد چون بخانه رسید برادران خود را گفت که اسپان خود را
زین کنید که همراهی ما همایون حرام شد چرا که از زبان او کفر شنیدم الغرض از دهلی شبانه شب کوچ کرد
و بجانب آگره راهی شد و در راه افغانان بوی اتفاق کردند و جمعیت خوب بهم رسانیدند تا رسیدن فتح پور قریب هزار
سوار جمع شدند چون باگره رسید پاره خزانه بدست افتاد و از دریا گذشت تا رسیدن قنوج یک لکه سوار افغان
بهم رسید بعد ازان بادشاه مغفور شنید که شیر خان برگشت و باغی شد تعاقب نمود و باگره آمد بعد از چند روز
بیفکری و بی ترتیب از دریا گذشت غروری که داشت ظاهر فرمود و از روی تکبر راهی شد چون نزدیک بسکندره رسیدند
کتابت شیر خان افغان آمد که من نمک تو خورده ام بعزت و آبروی خود برگرد و از دریای اگره انجانب
بر من واگذار و انجانب تو دانی قسم نامه درمیان آرم و باهم صلح کنم و هیچ عداوتی درمیان نباشد دیگر این شق را
هم قبول دارم که چون تو بادشاه موروثی هستی و خانواده تو بزرگ ست خطبه بنام تو باشد و در تمام ممالک محروسه
نهانیش ملکی که به من تعلق دارد سکه بنام من باشد و خطبه بنام تو غرض که جنگ و دسر دار و یا فتح یا شکست
و فتح آسمانی ست و داد الهی اگر چنانچه فتح بنام تو شد خواهند گفت که شیر خان نوکر ابو بود او را شکست داد
و اگر شکست خواهی خورد مردم خواهند گفت که از نوکر خود شکست خورد مرا واجب بود که یکبار بر تو خبر کنم
باقی رضای تست **بیت** منت انچه گفتم حق است این پیام ✤ تو دانی و تدبیر تو والسلام ✤ گویند
بادشاه مغفور در غضب شد که کار من تا بانجا رسید که بمثل تو کسی در صلح بزنم و ملکر اقست نامیم هرگز نخواهد شد خبردار
که بر سر تو رسیدیم فرمود که تا دیره ۱۱ از انجاکه بود کوچ کنانند چند کروه بشتر رفتند چنانکه دو فرسخ راه درمیان هر دو لشکر
مفاصله ماند مردم لشکر ظفر قرین که بکاه و هیزم میرفتند افغانان انشان را بقتل میرسانیدند و بعضی را زنده بشبه میبردند
فیل و اسپ را برگرفته می بردند چنانکه لشکر مغول را عاجز کردند و کلا تمام درمیان یکدیگر صلاح می دیدند اگر صلح میشد
بسیار خوب بود چرا که لشکر افغانان زور دست اما کمی را قدرت نبود که عرض بادشاه برساند گویند که عبد الغفار
نام بخشی بود او را به شیر خان بسیار محبتی بود و از بادشاه اندک آزار خاطر داشت و حکمت الهی چنین بود
که لشکر ظفر قرین مغلوب گردد و عساکر افغانان غالب آیدان ایالت پناه را چنان طبیعت دگرگون شد
و برگشتگی مزاج پیدا گشت که در دادن حق سپاهی اندک ایستادگی می کرد و مردم لشکر پاره پاره ناراضی شدند
عبد الغفار بخشی آن جماعت را طلبید و سوگندی شد که هرگاه به لشکر افغانان روبرو

خروج کرده از روی بیچارگی از ملک ختا برگشتند بعد از یکماه هلالی مرزن میرتشر گشت تابوت مبارک را بسمرقند
برند و دفن کنند **حکایت کمند** جنت آشیانی همایون بادشاه آنجنان بادشاهی ملهم طبیعت بود و
که جوانان بهادر کارکرده جنگ دیده مردانه را همه وقت حکم و محفل نشینی میفرمودند و دایم طعام در خاص و عام
میخوردند خرد و کلان در صحبت او حاضر بودند هر کدام خوان الوش خاصه التفات میفرمودند چنان مقرر بود که
عرض بیگی در سرکار ما نباشد چرا که عرض خلق خدا بتفاوت بگوش ما میرساند و هر کس عرض خود خواهد خود میاید و بگوید
وضیع و شریف عرض خود را خود بسمع همایون ایشان میرسانیدند و بخشی را حکم بود که هرگاه کسی نوکری بیاید
ورق او را بدست مابده تا خود علوفه او را بنویسیم که مبادا از و رشوت بگیرند و او را کشالیش رشوت دادن
نباشد و او را تکلیفی برسد و چنان مقرر بود که سپاهی که آمده نوکر سرکار شد دیگر تمام عمر اسپ خود نخرد هرگاه اسپ
او سقط شود از سرکار اسپ داده میباشد خواه در جنگ بمیرد خواه در خانه البته بمجرد آنکه دم اسپ را آورد از
نظر شریف گذرانیده همان ساعت از طویله خاص اسپ کشاده می آورند و باو میدادند دیگر و مفاصله نمیشد و دیگر
حکم بود که سپاهی از زر خود تیر و ترکش و کمان و شمشیر و زین و اسپ و زره و چار آئینه و بکتر دو بلغه و دستانه و سپر
اسلحه که لازم سپاهگری ست بخرد همه وقت از سرکار خاصه شریفه میدادند آن ایالت پناه همه وقت میفرمود
که مواجبی که سپاهیان میگیرند همین که خوراک اسپ و شتر و نفر و فرزندان او مشتمل کلی ست چه لازم است که
بمرغ هم خود بخرد صاحب من هرگاه که بنیت بادشاهی در حق سپاه چنین باشد کدام کس خواهد بود که جان خود را
دریغ خواهد کرد لطافت دیگر آنکه کم نوکری در سرکار ایشان بود که مواجب او از یک لک تنگه کمتر باشد و میفرمود
بچه کار می آید آن سپاهی که یک لک تنگه هم علوفه نداشته باشد و از دست او چه می آید و چه میکشاید اقلش
اینقدر علوفه باید داد که از عهده ده طبق طعام بدر آید و باده کس نشسته طعام بخورد و سپاهی آنکه شرمنده احسان
خود نسازی چه نوع شمشیر خواهد زد و چه طور جان سپاری خواهد کرد یقین مقصود فرمایند هر سپاهی که از صاحب
خود تنگی شد و ناراضی گشت البته وقتی از اوقات حرکت میکند هیچ مثالی بهتر ازین نیست که گویند که آن
اقبال پناه را نوکری بود افغان که شیر خان نام داشت مردی بود عاقل و به تدبیر و سپاهگری خود کامل
و مقرب بود و سخن او را پاره نزد ایشان راهی بود روزی بادشاه مغفور در حضرت دهلی بر سر مناره
تعلق شاه نشسته بود ظاهر از روز نور روز بود و تمام لشکر خرد و بزرگ در گرد آن مناره ایستاده بودند شیر خان
علیه الرحمة والرضوان نیز در حضور بادشاه دست بسته ایستاده بود از زبان بادشاه برامد که اینقدر لشکر که امروز

که نیست اگر سپاهی در جنگ سقط میشد آن علوفه را بفرزندان او میدادند اگر فرزند نداشت بالمجانه او میدادند
و اگر زن و فرزند نداشت به خویشان و برادران او التفات می کردند و اگر هیچ کس نداشت سه سال زر
علوفه او را احساب کرده خرج آب و آتش او میکردند و بر سر قبر او خرج می نمودند بعد ازان هر ساله
زر علوفه او را موافق یافت او بفقرا خیر میکردند زهی نی سعادت سپاهی که جان خود را نثار نکند ملازمان
امیر تیمور همیشه می گفتند که مثلا اگر صد جان باشد فدای او میکنیم چه جان یکجان ازان بود که بهر طرف روی
آورد فتح و نصرت او را یار و یاور بود و بسر خروی در عالم نیکنام شد و صاحبقرانی بروی مسلم گشت گویند که در
اردوی ظفر قرین میر تیمور هر روز هزار کس داخل میشد و تسلیم نوکری میکرد و یک کس از اردوی بصبغه بازخواست بیرون
نمیرفت مگر آنکه به اجل خود میمرد یا در جنگ کشته میشد و آنقدر شعور داشت که تمام مردم لشکر خود را بنام میشناخت
و هر یک از ملازمان خود علیحده علیحده التفات ظاهر میفرمود گویند که چون صاحبقران از ملک خراسان
و شام و عراق خراج و باج گرفت و از ملک هندوستان خاطر جمع کرده متوجه ملک روم و شام شد
چون بآن ناحیه رسید آنملک را تبدیری بدست آورد که تمام مردم روم باو گرویدند و آنقدر بس که سرمنشا
احسان میشدند خندگار روم را گذاشته داخل لشکر ظفر قرین میشدند و آنملک را بکمال آسانی میگرفته
و اوند چون خندگار که این نوع معامله را از مشاهده نمود و ما بضرورت آمده میرا بعد از اتمام ملازمت کرده و مشکر بسیار
گذرانیده و خدمت میرمدتها بود آخر الامر از روی خوش خلقی که در جبلت او بود آنملک گرفته بتصرف خود او دوی
باز بخندگار روم تفویض نمود و بدستور سابق خندگار را حاکم آنملک کرده خود متوجه ملک ختا و ختن شد چون بدیک
بآنملک رسید خواست الهی درین بود که بچانه حیاتش پر شده بود از عالم فانی بعالم باقی رحلت فرمود گویند آنچنان کلان
دانا و مدبر داشت که مردن میرا چنان اخفا کردند که مردم لشکر میرزا اصلا نفهمیدند تابوت میرزا بالای فیل بر عماری
میبردند و بخلق خدا می گفتند که میرزا اندک تشویشی عارض شده است مردم بدستور سابق شان و جاهت
میگرفتند و مواجب خلق الله اکما حقه میرسانیدند و از هیچ چیز فروگذاشت نمودند که مردم لشکر بدانند که میر بحمت
حق پیوسته و خدمتگاران که خدمت نزدیک می کردند هیچ یکی را قدرت آن نبود که انچه دوی از زبان خود بر زبان
آرد سبحان الله درین ایام اگر از صاحبان بادی باشود تمام لشکر ازان معمور میگردد و بلکه یکساده میگویند
بعد ازان بملک ختا در آمد کرد بارها ملک را گرفتند امرایان نزدیکان میر همه قرارداده بودند که ملک ختا و ختن را
مفتوح کرده لاش مبارک را ازینجا خواهیم برد و تعزیت خواهیم داشت میگویند که ظاهر در ملک ماوراء النهر او دیگ

وهند که منفعل نشوند بار دیگر بهتر خواهد انداخت بشریت است گاهی چنان گاهی چنین چون از میدان چوگان بازی گشت
تمایند تا یکپاس شب در غسلخانه برمسند عزت بنشینند و با مردم خوب صحبت دارند و خلوت گزینند چنانکه اکثر کتابها
تواریخ و قصص و اخلاق مثل تیمورنامه و سکندرنامه و بابرنامه و همایون نامه و اکبرنامه و شاهنامه و تاریخ طبری و تاریخ
میرخجند و حبیب السیر و ظفرنامه و اخلاق ناصری و جلالی و غیره در مجلس میخوانند باشند تا معلوم شود که بزرگان بالقدم چه سان سیر
و سلوک نموده اند و چه نوع کارزار فرموده اند چه از خواندن اینها دل را قوتی و جگر را همتی بهم میرسد بخلاف لیلی و مجنون
و خسرو و شیرین و یوسف و زلیخا که در مغز خللی بهم میرسد و از عشق سودای حاصل می آید عاشقی کار دیگر و شمشیرزدن
کار دیگر النضدان لا یجتمعان یعنی دو ضد با همدیگر هرگز جمع نمیشوند هر که خود را بآرام و آسایش دنیا قرار داد و خاطر
را بهوای خود گرداز سپاهگری باز ماند **بیت** زره پوش خسپند مرد افگنان ✤ که بستر بود خوابگاه زنان ✤
و قصه خوانان را امر شود تا قصه حمزه امیر عرب را رضی الله تعالی عنه میخوانده باشند اگرچه دران چندان صحت نیست
لیکن درین وادی دخل کلی دارد و از زبان آوری فردوسی تمام واقف باشند که اسم و رسم رستم را باحسن وجوه بمعراج رسانیده
است واقع و غیر واقع سخن خوب مرغوب بالکذب و زرق آمیزش داده است **مصرع** اگر کذب گوئی تو بارع چنین گوی
اگرچه از گپ گپیان دل را فرحتی حاصل میشود اما کم شنیدن و دروغ و کم گفتن کذب بهتر ست هزیان را چه قدر و قیمت باشد
و بتیال را چه قرب بهمرسد و رجای که سخن معقول و رست واقعی مذکور میشده باشد و بمردم کلانوت و لولی و دف باز
و تینگ نواز اندک الفت گیرند که بزرگان گفته اند صحبت رذل آدمی را رذل میکند و سخن هزل طبیعت اسفله میسازد
آواز ایشان از دور باید شنید اما با ایشان صحبت نباید داشت آهنگ دهل ایشان را از مسافت بعید استماع باید کرد
و بکون دهل ایشان باید خندید **ابیات** صحبت نیکان بود مانند مشک ✤ گر نبیندش مغز جان یابد اثر ✤ هر که
از ناکس و فاوارد طمع ✤ از درخت بید کی جوید ثمر ✤ با هنرمندان فزون کن دوستی ✤ تا که یاری را نشاید بی هنر ✤
چون طنطنه و رولهٔ گپیان و قصه خوانان فرو نشست و بستر راحت باید غنود و وقت صبح صادق از خواب باید
برخاست چه آنوقت برکت ست هر کس که هر نعمتی یافته ست دران ساعت یافته و خواب چاشت را از خود دور
باید داشت که خواب غفلت همانست فلاکت و کسافت و نکبت و علت ازان می خیزد و خصوصاً بادشاهان و
شاهزادگان را چه باشد که آنوقت ایشان در خواب راحت آسوده باشند و مهمات عالم و تعویق افتد و دروازهٔ
مقصودات جهانیان بسته گردد چون صبح صادق شود برخیزند اول در خاص و عام آمده بر شنیدن دیدار نمایند
بعده کورنش خلایق را بگیرند و بر مسند حکومت نشسته حکم نمایند که هر روز صدر اس اب از نظر شریف بگذارند و انچه

والوان ترشی واچار وسبزی وپیالهای وکاسههای باصفا وقیمت ترتیب هند ودرخوانهای طلا ونقره بگذارند
ونمکدان آراسته درنظر شریف درآرند واین حاضری رابدولت وسعادت درپیش نشسته بارمردم مقرر صاحب
منصب میخورده باشند چون یکپاس ازروز برماند طعام بزرگ راکشند چنانکه هزار طبق لنگری فغفوری وچینیهای
باصفا وخوشرنگ وطبقهای مس قلعی کرده سربسته وسرپوشیده میکشیده باشند ازقسم برنج وقبولی ونرگسی ودرپلاو
سیه پلاو ودوقیمه پلاو وبریانی پلاو وحبشی پلاو وتخنی پلاو وآشهای رنگارنگ مثل لغراوگراوما هیچه وچهارپاره و
بندقباوقلیهای مزعفر سیر مصالح چاشنی دار وشولهردی پرمیوه وشیروشیرینیهای اعلی خوشمزه وهزارزان وغنی
شیرمال که برعارض گندم گون اوخالهای سیه دانه ریخته باشند همراه طعام برمجرهای طلا ونقره منقش ومصور کارگجرات
وسرمنهاده می فرستاده باشند وحکم شود که درمجلس شریف دسترخوانهای الاچه ولایتی وچوتارهای اطلس اموتی که
قطنی ودارائی درحاشیه اوگرفته باشند بیندازند وطعام رابروی اوچینند وبآفتابههای طلا ونقره وچلمچیهای مجمر مرصع
سبکدست بشویانند وطعام رابرین دسترخوانها بگذرانند ومشغول خوردن شوند ومردم منصبداران مقرری
وامرایان نامی وسرداران گرامی راازالوس خاصه بادمیکرده باشند که درامثال واقران سرافرازی آنطایفه مشیده
باشد وبعضی مردم بزرگ ولائق الاحسان را اگربحمت ضرورت حاضرنباشند ازبرای ایشان الوس بخانهای ایشان
بایدفرستاد که سپاهی راشرمنده نمک ونان کردن بسیاربسیار دخل دارد چه هرکه گردیده احسان شد هرآنیه جانسپاری
وجانثماری خواهدکرد وبوقت طعام خوردن مقرر باشد که مردم بیهوده بیگانه شعار درمجلس حاضرنباشند که
بودن بعضی آنقسم مردم باعث سبکی صحبت ست واکثر مردم نفاقی سخن چنین می باشند ویکی رادیگری میگویند قبله من
چون ازطعام خوردن فارغ شوند ساعتی خلوت گزینند وبخواب قیلوله قرار واراگیرند بعدازان آخر روز
بحمت تیراندازی بمیدان چوگان بجرامند وبختی خودرابچوگان بازی وتیراندازی مشغول دارند که سپاهی
راهیچ خانه ازخانه کمان نیست وهیچ غمی بهازخم چوگان نیست وهیچ خانه بهتر ازخانه زین نمی باشد اکثراوقات
سواری میفرموده باشند وجوانان راحکم عالی صادرشود که بحمت تیراندازی خودوکلان حاضرشوند ودرنظر شریف
تیراندازی نمایند هرکه نشانه رابزند اورابانعام سرافراز فرمایند وکمان هرکه بشکنند بوی کمان شفقت فرمایند وانهائی
که تورهٔ ایشان بزرگ باشد بزیادتی منصب ممتاز سازند چه اینقدر رعایت مردسپاهی رابسیارست وبکدل او
صددل میشود ودرجان دادن معاف نمیکنند وبندوقچیان وبرق اندازان رانیزحکم شود که بندوق اندازی کنند و
مجرای ایشان بگرفته باشند ونیکاندازان انتخاب کرده درکاب سعادت قرین همراه دارند وبداندازان رانیزدلداری

بی همال و را اینچنین برهم ساخت و سلسله او را از روزگار ناپایدار برانداخت چه هر که نمک خورد و نمکدان شکست
هرگز روی نیکی نخواهد دید آخر الامر کارش به بیمزگی و شکسته سری خواهد رسید و از دست زمانه ناهموار
طبانچه ها بر روی عزت خود خواهد خورد و رسیدن این درگاه را به بدنیتی چه کار و اصلان این کوی را به
بدطینتی چه آشنائی هر که ازین درگاه برنخورد و محروم ماند ابدالاباد از همه نعمتهای کونی دور و مهجور است
و هرگز از شجره حیات خود ثمره نخواهد یافت و از نقد زندگانی او را بهره نخواهد رسید خدا کی روا دارد که فرزند
رشید میر تیمور گورگان صاحبقران زمان و جهان صاحب علم و نشان حی و قایم باشد و بیرم طرار نابکار بادشاهی
هندوستان بکند و پسر خلف ظل الهی در بهان پور نشسته باشد و عبدالرحیم بدکردار با عنبر سیاه روی
برگشته روزگار بکیدل و جان شده فیلسوفی را بکار بر دو کار خانه خدای عزوجل برحق ست ناحقی را درگاه او روا
نیست ان شاء الله تعالی همه وقت کار او در تنزل خواهد بود و از روی این سلسله شرمنده خواهد بود صاحب الوالفضل
ناممکن ست او را محرم اسرار خود نخواهند گردانید مردم خوب حلال نمک بکردی و بکدل و ملازمت شریف انداز ایشان
غافل نباشند و مدام در خلوت ایشان را راه میداده باشند و آنها را ظاهراً و باطناً از خود تصور نمایند مثل شجاعت و سخا
شیر خواجه و شیر بشیه مردانگی جانش خان و راجه مانسنگه و وزیر خان و جمیل خان و صادق خان و وحید محمد خان و فرید و نجابت
برلاس وغیره که هریک ایشان رکن ممالک جلال الدین اند و دستور دیوان اکبر بادشاه ایشان را از خود راضی دارند و همه وقت
در خلا و ملا با ایشان نشست و برخاست میکرده باشند که کار شما بلندی گیرد و سخن شما بلند شود و نام شما در عالم ارجمند گردد
و صاحب من تهانه که بحواله خواجه شیر کرده بودند بگفته غرض گویان بدبگیری میخواهند که سپاه همدان این فکر نکنند که مصلحت
خام ست و آن تهانه جای مرد آزماست بغیر از خواجه مذکور دیگری نمی تواند که از عهده او برآید آخر بفساد میکشید خبر شرط
ست چنانچه در باب تهانه جانش بهادر چند بار تبکرار عریضه نوشته بخدمت شریف ارسال داشت که او را ازین تهانه
تغییر نفرمایند که پشیمانی بار خواهد آورد عرض فقیر قبول درگاه نشد چنان حادثه ها پیش آمد که دیدند و شرمندگی درمیان ماند
و غرض گویان بغرض خود صد حرف بیجا میگویند اما پارهٔ امتیاز را بکار باید برد که بعد از واقع شدن امر پشیمانی سود ندارد
که گفته اند ع چو مرغی ازکفی پرید پرید دیگر صاحب منصبه شنیده میشود که طعام را در خلوت تناول میفرمایند و کم می زیند اکثر
مردم منصبدار مقرب الحضرت امیدوار الوش خاصه اند و خرد و کلان را طمع از سفرهٔ درگاه والا میباشد لایق دولت است که
طعامها باین روش میکشیده باشند و باین طرز میخورده باشند بکاولان دولت را امر عالی شود تا در دیره بفرمایند چون
یکپاس از روز برآید پانصد لنگری از هر قسم طعام حاضری حاضر کرده باشند و طعام را در مجلس الوان لطافت و ظرافت وی دیده باشند

اشرف خواهد گذشت دیگر صاحب سلامت از مردم خوب شنیده میشود که اکثر ملازمان و متعلقان لشکر ظفر اثر
بی رخصت شریف برخاسته میروند و صاحب را کسی خبر نمیکند بخشیان و دیوانیان باید و حق سپاهی و شاگردپیشه
تغافل ننمایند و از احوال ایشان بصاحب کما حقه عرض می نمایند قبله ابوالفضل من خود سخن غرض گوی این پاره نبودم
نکردم لیکن وقتیکه عریضه بعضی منصب داران ریزه بدرگاه والا آمده که مایان دلگیریم کسی از حالت مایان خبر دار
نیست ما بدرگاه برخاسته می آییم آنزمان بارها خاطر شفقتگر گشت صاحب اند این روش خوب نیست باعث بدنامی صاحب
از برای خدا که خود با کثر معاملات دنیاوی متوجه میشده باشند و مواجب سپاهی او خود نوازش کردار در حضور
شریف میدیده باشند که خلق خدا از شما راضی شوند که رضای خلق خدا باعث خوشنودی خداست و مهم کن را سهل نپندارند
انگارند که مهمی ست کهنه لنگ و دشمن در کمین هنگام مصلحت کردن چند کسی که محرم از باشند با ایشان نشینند و مشورت فرمایند که دو
گوش دارد و کیل غنیم سیاه دارد و اسرار وقت حاضر انگارد که هنوز در مجلس شریف حکایت نگذشته که باو میرساند و او اخبار
میسازد و قبله من از عبدالرحیم بیرحم آگاه دل باشند او از تدول بخود و کیل نه پندارند که زبان او با دل او موافق نیست
دوم او چون صبح کاذب دروغ ست و او را اول و آخر دشمن خاندان تیموریه خیال فرمایند چه بیرحم بدگمان و زائل نمودن
این سلسله و پست نشاندن آتش این خاندان تقصیر نکرده و با حضرت آشیانی با آنکه یکرنگی خود ظاهر می نمود لیکن
با حضرت خلافت پناهی ظل الهی دورنگیهای ظاهر کرده و دوروئی گرفتن او شد از انجا که ایزد متعال یاور و اعوان
این دودمان والا اساس بود در فکر او رشدی نشد و خیالات محال و بجای نرسید و جاهی که کند بود خودش فرو رفت
که گفته اند بیت هر که زبهر دگران چاه کند بهر خود او زیر زمین راه کرد و دو اندک مدت شعله نقاضت آن کوته اندیش
فرو نشست و از دستش کاری نیامد خود را بدنام عالم کرد و از عنایت ذات پاک حی لایزال مردود القلم درگاه شد از ممالک
محروسه اش اخراج نمودند و رخصت که اش فرمودند و راه بدست گوران کون برهنه محبوس گردید و من سنگ فلاخن گفته
در رقص شد بلی که کرد که نیافت مدعا آنکه در خلا و ملا خلوت و جلوت از عبدالرحیم خبردار باشد که او را در هر دل جای ست و در
هر سر پناهی او جاسوس عنیف ست و جاسوسان او از حد حساب بیشتر بکجروی شما را بصد جا شتابی ها و میرسانند و او بصد رنگ بعنبر میسگوید
و همه وقت بوی عنبر در دماغ میرسد مهم دکن که اینهمه در تعویق افتاده است از دولت کیست والا مغفوری مرحومی فردوسی
آشیانی شاهزاده شاه مراد در گرفتن ملک دکن هیچ تقصیری نکرده بود و نزدیک بآن رسانیده بود که تمام ملک دکن
مفتوح سازد و در جاها سم اسپ او رسیده بود که شمال را در انجا گذر نیست و خیال سارا راه نی و تنها نشاندن بود
که در معنی گلوی دکهنیان را خفه کرده بود و بر سر سینه آنها منزل ساخته آنچنان معامله را بهم نسود و درهم کرد که

شیر بیشه همت تهمتن عرصه آزمائی رمح مصقول معرکه کارفرمائی تیغ آبدار نیام دلکشائی کحل دیده کشیده بینائی قوت
بازوی شخص توانائی شمع محفل عالم آرائی نور چراغ مجلس بیرائی نسیم بهارستان آشنائی نور حدیقه کامروائی خورشید
آسمان حیا منطقه البروج فلک صدق وصفا مسند آرای مملکت شاهنشاهی دیهیم فرق ظل الهی درقیمت بهای
درج اکبر شاهی دیباچه نسخه فهم وفراست فرهنگ کتاب دراست ومتانت فهرست دفاتر خوش خوئی اورنگ
نشین ممالک نیکوئی زینت بخش چهره دلجوئی مشاطه عروس یکجهتی ویکروئی طغرای منشور جاه وجلال
آرایش ورسایل فضل وکمال دانش پژوه دبستان دولت واقبال شاهزاده باستقلال شاهزاده دانیال
اطال الله عمره ودولته میرساند که خلاصه اوقات خود را ودل را ایام دلقای بهجت افزای دلکشای آن نخ نهال
چمن آفرینش ونونباوه حدیقه دانش وبینش مشتغل میدارد وایام شریف که در آرزوی قدمی که بوسیدن آن
سرفرازی دوجهانست ومتمنای کون ومکان مصروف ست محصول حیات خودمی پندارد واز درگاه
ایزد متعال همه حال وصلل باب مسالات آن زبده چار خشیج عالم نیک اختری وعمده حواس پنجگانه بنده پرور خلاصه
دودمان خوش گوهری سرور سرتاج خاندان سعادت گستری سرحلقه والانژادان سلسله تیموریه راخواهان وجویان
بوده میباشد وخود را یکی از کمترین مخلصان حقیقی ودولتخواهان صمیمی ان درگاه گیتی پناه عرش اشتباه میشناسد
مصرعه گر قبول افتد زهی عز وشرف والله تعالی این مشتاق دیدار فایض الانوار فرحت آثار را بین دولت عظمی
وسعادت کبری مشرف ومعزز گرداند وباین سرمنزل مسرت بخشای غم فرسای رساند واین نوش داروی
صحت قرین وجلاب عافیت تلقین وشراب محبت آئین بکام دل حزین وخاطر اندوهگین چشاند بمنه وکرمه قبله وکعبه
ابوالفضل سلامت عریضه که بدرگاه گیتی پناه ظل الله ارسال داشته بودند در بهترین ساعتی ونیکوترین اوانی بنظر
اقدس واعلی گذرانیده شد بسیار مستحسن افتاد وقبول درگاه والا گردید حضرت شاهنشاهی از شما
رضامندی تمام اظهار فرمودند وبزبان مبارک گفتند که آنقدر که ما آن بابا را میخواهیم در خاطر ما جادارد
دیگر شاهزاده ها را نمیخواهیم باو شاهت آنملک را بدست او سپردیم وانچه باعث تسکین ما وبهبودی او باشد
کوشش نماید وانچه درکار داشته باشد از قسم اسپ وفیل واسلحه وخزانه التماس نماید که بفرستم وخاطر خود را
از جمیع امور جمع دارد که هیچ را از دو دریغ نخواهیم فرمود وچون در عریضه اظهار خزانه شده بود ده لک روپیه
بدست اعتمادی زبدة الاقران رای رامداس درباری فرستاده شد وچهار صد راس اسپ خاصه بنجاه
فیل دوهزار وسی وصد کمان ده هزار دسته تیر دویست بندوق کارفرنگ وسی صد نیزه ارسال داشته منظر

انیمه در از نفسی کرده نمد غرض این دعاگوی حقیقی آن بود که چون خانواده شما بزرگ ست و از ان سلسله ایده
با وجود حادثه پیش آمد بادشاهان که بیگانه از دین و ملت بودند و هیچگونه مناسبتی و فرات و مذهب نداشتند با ایشان
انیمه آدم گیری و مروت ظاهر کردند انیمه از نیکخوئی و نیکذاتی ایشان بود با خلق خدای عزوجل عایت کردند
واز حوصله بیهای ذاتی ایشان انیمه نیکنامی اخذ و در عالم یادگاری گذاشتند و مطلب ابوالفضل از اظهار این تفصیل آن بود که دیگری
سپاهی برگشتن ایشان از صاحب خج و آخر بخنین نتیجه میدهد که بعرض اشرف اقدس رسانید خلق خدا را از خود
راضی باید داشت و بسپاهی خوب باید سلوک کرد و مواجب ایشان بلا قصور باید رسانید تا ایشان هم جانسپاری
کنند دیگر از سلوک حضرت ظل الهی شاهنشاهی پیر و مرشد عالم قبله و کعبه دین و دنیا ظاهر و باطن نسل آدم
جلال الدین محمد اکبر بادشاه عادل غازی چه نویسد اظهر من الشمس ست بران خلاد و دمان تیموریه ظاهر ست که بخلق چه نوع
سلوک میفرمایند و هر طایفه بر روش او سیر میکنند که طایفه اوزبک تصور میکنند که همچو ایشان ست قوم جغتای میپندارند
که بر راست مردم عراق و خراسان میایند که در راهست رجوع خیال مینمایند که از راست شیخ زاده و سید زاده میگویند
که عین راست بر همن زادان و سیورها و جوگی و سنیاسی از گمان آنست که مذهب را برپا میدارد و جامه فرنگیان و هم
مینمایند که ملت مایان دارد مصرع اندر همه جا با همه کس در همه حال دیگر نوع سلوک میفرمایند و همچنین در عهد
او بدین و مذهب کسی کاری نیست هر کس را که می بینی بکار پیشه مشغولست عیسی بن خود و موسی بن خود و دیگر جمیع بندگان
و ملازمان از خود راضی دارد و در ایام دولت او موری آزاری نمیرسد و بغور و ضمع و شریف خود میرسد و داد داد خواه خود میدهد
بغیر اغماد نمیکند از انست که مدت پنجاه سال گذشت که بر مسند بادشاهت متمکنست و هیچ قصوری و فتوری راه نیافته
انشاء الله تعالی امیدوار ازو رگاه حضرت باری تعالی و تقدس چنانست که سالهای بسیار بر سریر سلطنت و حشمت مستقیم
باشد بمنه و کمال کرمه پس از آن گلدسته گلشن عزت و شوکت لازم بل واجب ست که روش و رسوم خاندان خج و راز
دست ندهد و خلق خدا را از خود شاکر و راضی دارد و هم دکن اسهل تر انگارند و گستاخی و زیاده نفسی ابوالفضل عفو فرمایند
منت انچه حق ست گفتم پیام تو دانی و تدبیر تو والسلام **نقل عریضه که شیخ الشیوخ ابوالفضل**
اعلم العلما علامی ابوالفضل بشاهزاده دانیال نوشته
علی التحقیق بنده خاکسار ابوالفضل مبارک بموقف عرض حضرت شاهزاده کامگار نامدار عالمدار گردون اقتدار سپهر سالار
قطب فلک عزت مرکز دایره دولت و حشمت سرفتر نورسان گلشن سخاوت معرکه آرای میدان شجاعت قافله سالار
وادی مروت و فتوت گل سرسبز بوستان معدلت و انش و بینش خاندان فضیلت مرحله پیمای بیابان فصاحت و بلاغت

خواهند تفویض نمود انشاء الله رب العالمین این سخن را آن ایالت پناه از زبان شاه بشنید خاطرش جمع
گردید و شکرانه حقتعالی بجا آورد والا بسیار دغدغه مندی بود که خداوند داچه میشود گویند غرض گویان ابله طراز
نابکار چنان مصلحت کرده بودند که همایون بادشاه رضایع باید کرد و شاه هم میگویند وین پی شده بود اما
من میگویم خدانخواسته اینچنین ذات شریفی و عنصر لطیفی که آنهمه مروت و نجوبی ظاهر کرده باشد ازو
اینچنین فکر ناقص و اندیشه راجوئی که آغشته صد هزار بدنامیست و آلوده صد کرور نافرجامی ست بظهور
خواهد آمد این حکایت محض دروغ و افتراست باری گفته مردم سنفته میشود که چون بمصلحت مقرر نشده شیر شاه
بسیار عاقله بود شاه را ملزم کرد که اگر این کار ناشایسته از تو بظهور آید تا قیام قیامت در زیر بار ملامت فرومانده
و بدنامی نام برآورده و کرده ناکرده خود را یکی ساختی زنهار انیکار نکنی و گفته مردم جاهل باطل منظور ندارد
مناسب بدولت تو انست که چون او را حادثه پیش آمده و تو پناه آورده باید که اعانت نمائی و بانصار
او گردی و ملک هندوستان را از افغان و حوش خصلت حرم خوار گرفته بآن سلطنت پناه تسلیم نمائی نادر
عالم نکنام شوی و این قصه را از قوم مردم در تواریخهای ثبت نمایند بگفته آن عفت مآب ازان فکر باز آمد و در
کشایش کار آن ایالت پناه گردید خزانه بسیار و لشکر بشمار باو همراه کرد و بیرم خان را سردار لشکر مقرر ساخت
و آن ایالت پناه را رخصت فرمود ازینجا با عساکر بیحد و نهایت راهی شدند و براه ستهٔ و بهکر آمده لاهور را
گرفتند چون بسلطان دور رسیدند جنگ عظیم واقع شد چنانکه از هر طرف هزاران هزار کشته شدند آخر الامر
ازینجا لشکر افغان هزیمت یافت و بدهلی رسیدند مغولان تعاقب نمودند و اینجا هم قرار نتوانستند یافت باگره آمدند مغولان
از عقب اندرمی آمدند افغانان تاب نتوانستند آورد و ناچار از دریای اگره گذشتند آن ایالت پناه بفتح و فیروزی
در اگره آمده قرار گرفت چند یوم در اینجا بود و بعد ازان از دریا گذشت چون افغان شنیدند که مغول از دریای
اگره گذشت دمی آید در قنوج هم نتوانست استقامت ورزید در قلعه کلنجر بند شد چون دولت از افغان برگشت
در و دیوار خانه آتش در گرفت تمام قلعه بر آسمان پرید مردم آنقلعه بکلی سوختند و در آتش پریدند گویند که از میرزا
شیر خان در هیچ جا اثری ظاهر نشده هر ذره از اجزای وجود او را بیکطرف باد برد هلی اگرچه دینداری و خداپرستی
شده بود و با خلق خدا خوب طریق مسلوک میکرد چنانکه احدی ازو ناراضی نبود در عالم از خود نیکنامی گذاشت و
نشانهای خوب ازو ماند و نقشهای مستحکم بر بست چنانکه تا حال در دنیا مشهورست اما چون شیوه نمک خوران
مرعی نداشت و از صاحب خود برگشت و باغی شد آخر بد نتیجه دید صاحب ابوالفضل سلامت چون

فرستاد و نه فرسخ راه مسافت باقی بود که جمیع امرا و سلاطین معظم خود را بملازمت پیش فرستاد گویند که چون
نزدیک تیر انداز خوب مقابل همدیگر رسیدند هر دو عزیز ماند اول شاه طهماسپ خود را از اسپ بزیر آورده بطرف
همایون بادشاه دوید فی الحال آن ایالت پناه نیز از اسپ پایان آمد هر دو قطب فلک عزت و اقبال باهم
ملاقی شدند و هر دو اختر سعد آسمان جاه و جلال بیکدیگر قران کردند گویند چون نزدیک بهم رسیدند شاه طهماسپ
تمام قامت پر اقامت خود را خم کرده دست مبارک خود را بجانب زانوی همایون بادشاه فراز ساخت فی الفور آن
ایالت پناه او را همچو جان در آغوش گرفت مدتی یکدیگر را در بر داشتند آخر الامر چون از آغوش یکدیگر
برداشتند و سینهٔ احراق کشیده همدیگر را آب حیات موصلت بهره وافر بخشید ندوارادهٔ سواری نمودند گویند
از کمال تواضع منشی که در ذات و بنیاد شاه مکرمت دستگاه مخمر شده بود نیاز روی ادب و رعایت خاطر مهمان
دست در رکاب همایون بادشاه انداخت او را بر اسپ سوار ساخت بعد ازان خود بر اسپ سوار شد
حکایت کنان راهی شدند گویند هر حرفی که همایون بادشاه میکرد و تبواضع تمام شاه جواب میداد و اگر پرسشی
مینمود و اظهار اشتیاق ظاهر میکرد شاه با ادب دست بر سر میگذاشت و سری جنبانید چون بمنزل رسیدند
شاه بتعظیم تمام آن ایالت پناه را از اسپ فرود آورده بخانهٔ خود برد و جای بادشاهانه آراسته کردند و در انجا
خوابگاه آن ایالت پناه مقرر شد مهمانیهای غیر مکرر واقع شد گویند تا مدتی که آن ایالت پناه دران ملک بود
هر روز صحبت رود و مجلس میداشتند اسلوب ولداری و آداب صحبت چه توان تقریر کرد زیرا که هرگاه شاه
مرحمت و شگاه بملازمان خود آنچنان تعلیم صحبت داده باشد و ترتیب طعام و شراب مجلس آرائی و فرش نمودن
رخوت فرموده باشد ظاهر و رانست که در همه چیز ده بیست بل ده سی افزوده باشد و قیاس نمایند حاجت تقریر
کردن نماند و کسی که آن فطرت باشد که نخواهد از ملازمان او امری فروگذاشت شود و بی استعلای راه یابد خود
چه نوع خود را معاف خواهد داشت و آلات و ادوات لازمهٔ مهمانداری را ادا نخواهد فرمود سبحان الله و م گری
و قباحت فهمی ازین نمیگذرد که در این مدت که آن ایالت پناه در ملک عراق بود مهمان شاه بود شاه بزبان خود
هرگز از احوال جنگ افغان و حالات شکست خوردن ایشان نپرسید و ازین مقوله با دنیا و رد نارفتنی آن ایالت پناه
بتقریبی خود در پی تقریر آن حادثهٔ ناملیمه گردید و واقعات جنگ را یک بیک بیان فرمود شاه مستمع بود و سر
میجنبانید و حیف میخورد و بعد ازان که از قصه گذشته فارغ شدند از زبان شاه مروت دستگاه همین قدر برآمد
که بعنایت ایزد تعالی در اندک فرصتی باسانی ملک هندوستان را از افغان باز یافت نموده بملازمان حضرت

وفراست کدورتی یا نفرتی ننشیند که اواب جد ستکاری بزرگان و رقاحت فهمی سب چون از غسل
فارغ شوید یک نغز بغچه های سراپای از زری زربفت طلابافت قیمتی که در نور و زرها بجهت پوشیدن ما
مهیا میشود و بغچهای رنگارنگ علیحده علیحده و بنظر اشرف آن کان فتوت و آرا و تا هر کدام که میل آرند
بپوشند باقی را بتوشکچیان الشان تسلیم نماید چون از حمام بدر آیند امر کنند که در باغ شاهی که همه لونهال و تمام نوباوه
ست بساط بادشاهانه بیارایند و حوضها را تمام بآب گلاب یزد پر سازند و بکیفیات و شراب بدستوری که گذشت ترتیب دهد
روز سوم و هر منزلی که الشان را خاطر فرود آید بدستور سابق خدمت کنند چون صباح شود وقت کوچ نه اسپ
اسپ عراقی جوان و خوشرنگ با زینهای مرصع مخمل و دوخانه و زربفت کار فرنگ با رکابهای طلا و گلگیرهای
مکلل و عنانهای کلابتو باف زری آماده نموده با نه راس استر بروعی و نه راس اشتر بختی مست ولایتی
که تمام جل و جامه الشان از پارچهای قیمتی که حکم فرمودیم باشد مهیا نموده از برای آن حشمت و ستگاه ارمغان
نماید و بجهت خرج خاصه شریفه آن بزرگ کرده دانای اسرار ده هزار تومان تبریزی زرنقد بخزانچی الشان
تسلیم نماید و بعرض اشرف اقدس الشان برساند که هر متاعی و اشیای که درین سه روزه مهمانی بنظر شریف
در آمده همه بتعلق بخادمان آستان عالیشان وارد تمام اسباب و رخوت را یک بیک بملازمان الشان -
سپرده خود در رکاب سعادت قرین نایک فرسخ همراه باشد بعد ازان هزار سوار در جوار الشان بگذارد که
آن شجاعت دستگاه را تا بالکاء و شهر دیگر خدمت میکرده باشند و از انجا مرخص شده خود از یک فرسخ راه که آمده
قدم الشان بوسیده بخانه رخصت شود هر گاه بولایت و بشهر دیگر برسند والی آنولایت بهمان دستور که مذکور
شد مهمانی کند و پیشکش بگذراند گویند که چون فرمان عالیشان واجب الاذعان بامرا و ملوک شاه طهماسب
رسید بهمان آداب که امر عالی شده بود فرمانبرداری کردند و ذره فروگذاشت ننمودند بلکه زیاده از حکم خدمتکاریها
خوب خوب بظهور آوردند سبحان الله این چه مروت بود که آن سعادت مند کونین درحق همایون بادشاه بظهور
آورد تا در حضور چه قدر مروت و احسان ظاهر کند میگویند تا همایون بادشاه بشاه طهماسب رسید از مهمانی و پیشکشهای
امرایان شهر و دیار خراسان و عراق آنقدر سر انجام و سامان بهمرسانیده بود که در ایام بادشاهی خود ندا شت
مبالغه تا باین حد است بعد ازان حضرت بادشاه جم جاه قطع منازل نموده نزدیک شاه طهماسب
رسید یک فرسخ راه مانده بود خود استقبال کرد و چهار فرسخ راه در میان بود که پسر خود را پیشوا

که آن سعادت نصاب کیفیتی بهم رسانیده تر و فارغ شده التماس نماید که اگر حکم شود بزم را برچینند که همین قدر کافیست حسب الحکم آن دریای سخاوت سر دریای دانذ ۱۲ سلطنت بزم را بردارد که مبادا در شراب افراطی واقع شود آن سعادتمند وارین از دیار نخوت باد آورد و کلفتی بران گلدسته حدیقه اقبال عارض گردد و خاطر نازک آن نوباوه بوستان عزت پژمرده شود چه طبیعت شراب آدمی را می اندازد که اگر شادی ست افسردگی می بخشد و اگر غم ست زیادتی می آرد و حادثه که بران حشمت دستگاهی دست داده است بخاطر نگذرد و کاری باید کرد که فی الجمله آن کدورت از دل ایشان بدر آید و حتی المکان بر بمنعنی سعی و کوشش باید نمود بر گاه با بلازمت اقدس آن مهر سپهر کامگاری مشرف خواهم شد اینچه شفقت و دلجوئی از دست ما خواهد برآمد دریا بآن مدر بلند قدر آسمان تامداری تقصیر نخواهد کرد مصرع گر قبول افتد زهی عز و شرف ✤ چون آنحضرت از بزم فارغ شوند و سایر آرام گیرند التماس نماید که طعام حاضرست بیارند حسب الحکم بین الصلوتین طعام بکشند بر بین نمط پانصد طبق طعام الوان از قسم زرد پلاو و سیه پلاو و یخنی پلاو و دریائی پلاو و قیمه پلاو و گندم پلاو و پسته پلاو و پر مصالح پر روغن واقسام آشهای رنگین چون ماهیچه و حشیره و اوگره و چارپاره و لنگره و باوردی و بند قبا که چاشنی کرده باشند و درست کس ساخته و قلیهای گوناگون و دیگر طعام های رنگارنگ در طبق های چینی قفوری و لنگری های سبز قیمت بها بکشند و سر پوشها قلعی کرده پاکیزه بر روی آنها بپوشانند و نمکدان های که به طریق سابق مذکور شده ترتیب دهند و دسترخانهائی که مذکور بوده بیندازند و دسترخوانی که امر کردیم سفرچی مسلط گرداند بعد از فراغ طعام چون شب شود جای خواب ایالت پناه بنوعی آرایش دهد که بحضرت ما مهیا میگردد و لوکیهای صاحب حسن که هم در سن چهارده سالگی باشند بخدمت ایشان حاضر کند و کنیزگان ماه روی نبفشه موی عنبر بوی پری خوی که همه رو پوش دیگر باشند بملازمت آن خوش خوی یگانه آفاق برساند و خود مرخص شده بمنزل خود بیاید و ملاحظه نماید که دران شب مبادا که امری فروگذاشت شود که بملازمان ایشان دگر باشد و بروقتش نرسد که کرده و ناکرده برابر خواهد شد چون صباح شود امر فرماید که حمام ها را تمام مهیا گرداند و مصفا سازند و فرش پاکیزه قیمتی در سر دخانها مفرش گرداند و در گرمابها طاسهای طلا و نقره به گذارند و حکم کنند که در حمامها قلتین را تمام سر بوشیده دارند و روی آنها را و انگذارند و آبهای قلتین را خالی گردانند و حمام را برسم مذهب اهل سنت و جماعت ترتیب دهند که مبادا بخاطر اشرف آن معدن فهم

طعام وضع کرده و چون فوز
از زیر خوان گسترند ۱۲
سفره با لقمه و غیره
و سفره خوان بران طعام چیده
شود و فارسی یعنی مفروش
و فارغ فاکاسته بگیرند چون
سفره را یعنی دسترخوان
با سفره را یعنی مفصلات شده و
اقتباس قلتین شده باشد
طباخ گرد پیش گاه

دولست طبق لنگری از هر قسم در مجلس شریف آن گلدسته گلشن عزت و اقبال حاضر گرداند اول مردم خوب خوب و پاکیزه روزگار که صاحب سلیقه کامل باشند انتخاب نموده امر فرماید که پیش اندازهای بیش بها از هر دو طرف مجلس بیندازند و بران آفتابهای طلا و چلچیهای نقره مرصع کرده بگمارند و دست بشویانند بعد ازان مرد کار کرده کاروان سلیقه شعار را امر کند که بر سفره بنشینند و گوش و هوش خود را در انجا بگمارند که مبادا بی اسلوبی ظاهر شود و هر کس که آن ایالت پناه امر فرماید الوش خاصه جدا کرده میداده باشند واز خود هیچ احدی طعام ندهد که بی ادبی ست اول یک نفر خوان الوان انجمدان آراسته سازد چنانچه انواع آچار و اقسام سرکه و نوع بنوع شیرینیهای ذائقه بجلاوت دوان خوانهای ترتیب دهد و در پیش آن قوت دستگاه گذارد هر کسیکه امر عالی شود بدهد بعد ازان طعام بچیند خدمتگاران هر طرف مگس رانی نمایند مردم بیهوده را امر کند که وقت طعام در نظر آن شوکت دستگاه نایستند و هیچکس سخن بیهوده نگوید مردم جابجا دست بسته استاده باشند و چنان امر نماید که لباس هیچ فردی از افراد چشم کین نباشد همه کس سراپاهای پاکیزه پوشیده و خوشبوهای خوب اول اول بر خود بمالند مردم مگسی را در مجلس راه ندهد اگرچه شرابی ست شری ست و اگر تریاکی ست لاچی ست و اگر بنگی ست هیولاست مردم او دانا عالم و فاضل و شاعر و حافظ و سازنده و گوینده خوش آواز را در صحبت بنشاند تا از هر کس آن ایالت پناه حرفی پسند از عهده جواب تواند برآید چون از طعام حاضری فارغ شود خلوت سازد و گوینده و سازنده و خوانندهای اول اول را حاضر کند و کسان خوش کلام و قصه خوانان با احترام نیز باشد تا هر کدام که میل فرمایند مهیا باشد و التماس بزم شراب بکند و رخصت بگیرد و هرگاه که آن عزت دستگاه حکم فرمایند بزم آراسته و پیراسته در نظر درآرد چنانچه صراحی های طلای و نقره مرصع کرده و شیشهای جلبی خوش رنگ آورده در میان آنها شراب پرتگالی و شراب انگوری سه آتشه و عرقهای مختلف و نباتی پر کند با پیالیهای قیمتی آورده و دسترخوان های رنگارنگ گران بها بیندازد و در ان شیشهای شراب بگذارد و انواع میوه شور و آچارهای نفیس بجهت مزه آن گوهر اکلیل سعادت بیارد و جوان سادهروی خوش قد و خوش محاوره که بر گل رویش بنفشه سبز زده باشد و خالی از طبعی نباشد بساقی گری مسلط گرداند چه اگر خرد ساقی باشد و خالی از روی کودکی و بیعقلی از عهده جواب سوال صحبت نتواند برآید باعث خامی و سبکی اینجانب ست و چنان مقرر گرداند که ذی حکم آن سعادت آیات شراب بکسی ندهد چون داند که آن سعادت

و برامرائیکه دردربار او بودنوشت باین مضمون که دردریای تیموریه گوهر بحر حقیقتیه دیهیم فرق سعادت والی ملک
هندوستان شهنشاه گیتی پناه جم جاه محمد همایون بادشاه از افغان شکست یافته بملک خراسان وعراق
می آید بهر شهر و دیار که برسد حاکم آن سپهر مداند که آن ایالت پناه را تا یک فرسخ از شهر خود برآمده استقبال نماید
چون بخدمت آن شوکت دستگاه برسد از یک تیر انداز راه از اسپ فرود آید و پیاده برود چون نزدیک برسد
بدستوریکه بپادشاه خود کورنش میکنند بکند و یک نغز تسلیم و سلام بجا آرد بعد ازان رفته پای مبارک آن
حشمت دستگاه بگیرد و راهی شود و چون حکم کند بر پشت اسپ سوار گردد و بملاحظه و ادب تمام در رکاب باشد
اول حکایت آن باشد که از جانب بادعا عرض نماید و ساکت باشد هرگاه که آن ایالت پناه حرفی سوال کند
جواب شافی و کافی باستقبال عرض کند و مبادا حکایتی از طرف جنگ افغان و شکست ایشان میرسیده باشد
که آن باعث کدورت خاطر شریف ایشان ست و نهایت بی ادبیست یعنی البته رعایت کند چون به
شهر برسد رخصت شده خود پیشتر برود و جای و منزل خوب بهوا و صفا آراسته گرداند و خیمهای درهم اطلس
و مخمل و کمخاب و سقرلات پرتکال ایستاده کند و شامیانهای ده گزی اول اول بر پا سازد و جاجمهای نفیس
قیمت بها بیندازد و بر روی آن قالین های خوب ابریشم باف و زلیچهای سه گزی یعنی خوب خوب افشن بر بالای آن
فرش کند و سوزنیهای ابریشم دوزی بخیه دار بر روی آن بکشد و گاو تکیه مکمل کار فرنگ و زربفت کار
عراق برین و یسار آن تعبیه سازد و مجمرهای طلا و نقره که مرصع کاری باشد در ان مجلس بنهد و کتابهای
خوب و بتکلف خوش خط با لوح و جدول و جلد کار و لایت در نظر ایشان آورده بگذارد و از قسم تکیفات
نوع بنوع و رنگ برنگ و رقعه های طلا و مفرح دانهای متکلف و موجه نیز آورده بنهد تا آن ایالت پناه
از هر تکیفی که خواهند تناول فرمایند مبادا که پوست و افیون فقط بیارد که باعث کدورت خاطر آن مروت دستگاه
شود و حمل بر کنایت فرمایند چون از تکیفات تناول فرمایند بحبت گزک یک نغز خوانهای مرصع که در هر کدام
آن چند نهای یک نغز پیالهای و رکابیهای چینی و فغفوری و صدف کاری مجرد شبکه کاری مرصع و مکمل بنهد
و در هر یکی از انها اقسام میوه تر و خشک که اکثر با مشک و عنبر اشهب و کافور و گلاب یزدی خوشبو کرده باشند
با نواع رکابی و پیالهای که مذکور شده آراسته نموده بگذراند بعد از فراغ آن چون ساعتی بگذرد تسلیم و تعظیم کرده
التماس نماید که طعام چه وقت کشیده شود هر وقت که از زبان مبارک آن شوکت دستگاه
بشنود طیار سازد و طعام را برین نهج بکشد که چون صبح شود بعد از یک پاس روز

۱۲۱

که بادشاه مغفور را غضب گرفت تمام امرایان را طلب فرمود و من چه کنم خدا باشد که در مقابل من آمده باشید
و شمایان را ازین غیرت و شرم نباید الغرض که بعضی امرایان نامی هراول را قرار دادند و عبد الغفار بخشی
را همراه آنها کردند و بعضی دیگر امرا را جر نغار و بعضی را بر نغار و بعضی را التمش مقرر نمودند و ایالت پناه خود
با سی هزار سوار در غول ایستاد و چون جنگ از طرفین تراز و شد و چند تیر و بندوق از هر طرف رها گردید
عبد الغفار بخشی با ده هزار سوار که سوگندی بودند روگیز نهاده و دم هراول تمام پس پا شدند بسر غول افتادند
مردم غول نیز گریز پا شدند و بر سر جر نغار افتادند و جر نغار بر سر بر نغار افتاد و قیامت قایم شد لشکر شکست
یافت بادشاه در میدان با دو سه هزار کس تنها ماند میخواست که روبروی افغان بایستد و از غیرت خود را
ضایع سازد امرایان مقرب آنحضرت نگذاشتند و چگونگی حالات لشکر که دیدند عنان او را کشیده روگیز
نهادند میگویند آنچنان شکست واقع شد که تا بدریای آگره افغان تعاقب نمودند درین ضمن مردم بسیار
ضایع شدند و به قتل رسیدند بعضی زنده بدست افغان افتادند تمام اردوی ظفر قرین شکست آئین مبدل
گشت بیگمان و خانمان یک قلمه در بند افغانان افتادند سبحان الله اگر بدست مغولان بند میشدند
مغولان چه بر سر ایشان نمی آوردند زهی صاحب مروتی افغانان که بیگمان و خانمان را آنقدر
عزت داشت که در خانه خود آنقدر آبرو دادند گفت وای افغانی که بجانب ایشان راست نگاه
کند چشم او را از کاسه سر او بیرون میکنند و اکبر بادشاه نیز در بند بود غرض که ایالت پناه نیلی کشتی از دریای
آگره گذرانیدند در آگره هم نتوانست که قرار گیرد مگر بحضرت دهلی رفت چون افغان متعاقب بودند -
دمی هم راست نکرده بود که از دهلی هم بیرون شد بلاهور رفت آنجا هم قرار نتوانست کرد
چنان صلاح دیدند که به ملک خراسان و عراق باید رفت و به شاه طهماسپ پناه باید آورد و دیگر
خلاصی جان شود و در ملک هندوستان هر جا که خواهم افغان مرا ضایع خواهد کرد
با پنجاه نفر براه ملتان راهی شد چون بملک بهکر و ٹھٹہ رسید میرزا حسین سلطان ترخان
دران دیار پادشاه بود در حق همایون بادشاه بسیار نیکی کرد و او را تا به قندهار استقبال نمود چند روز
در قندهار آرام گرفت سبزواریان قندهار خدمات خوب بجا آوردند گویند که چون شاه
طهماسپ شنید که پادشاه هندوستان شکست خورده است و بملک خراسان عنان
عزیمت ارزانی داشته فرمان بدستخط خاص بحاکم هری و یزد و لار و قزوین

چون بخانه رسید برادران خود را گفت که اسیان خود آرین کنند که همراهی با همایون بادشاه حرام شد چه اکه از
زبان او کفر شنیدم الغرض از دهلی شبانه شب کوچ کرده بجانب آگره راهی شد و در راه افغانان بوی اتفاق کنند
و جمعیت خوب بهم رسانیده گویند تا رسیدن فتح پوره هزار سوار جمع شدند چون باگره رسید پاره خزانه بدست او قیاد و
از دریا گذشت تا رسیدن قنوج یک لک افغان بهم رسید بعد ازان بادشاه مغفور شنیدند که شیر خان برگشت و با همی
شد تعاقب نموده باگره آمد بعد چندی بی فکر و بی ترتیب از دریا گذشت غره ریکه داشت ظاهر فرمود و
از روی تکبر راهی شد چون نزدیک بسکندره رسیده آمد کتابت شیر خان افغان آمد که من نمک ترا
خورده ام بعزت و آبروی خود برگرد و از دریای اگره اینجانب بر من واگذار و آن جانب تو دانی قسم نامه
درمیان آرم و با هم صلح کنم و هیچ عداوتی درمیان نباشد و دیگر این شق را هم قبول دارم که چون تو بادشاه
مورونی هستی و خانواده تو بزرگست خطبه بنام تو باشد و در تمام ممالک محروسه نهاتیش ملکی که به من
تعلق دارد سکه بنام من باشد و خطبه بنام تو غرضکه جنگ دو سردارد یا فتح یا شکست و فتح آسمانی
و داد الهی اگر چنانچه فتح بنام تو شد خواهند گفت که شیر خان نوکر او بود او را شکست داد و اگر شکست
خواهی خورد مردم خواهند گفت که از نوکر خود شکست خورد مرا واجب بود که یکبار بر تو خبر کنم تا قضای رضا
بیت منت انچه گفتم حق ستاین بیایم * تو دانی و تدبیر تو والسلام * گویند بادشاه مغفور در غضب شد که
کار من تا بانجا رسید که بمثل تو کسی در صلح بزنم و ملک را قسمت نمایم هرگز نخواهد شد خبردار باش که بر سر تو رسیدم
فرمود تا دیره را از انجاکه بود کوچ کنانند چند کروه پیشتر رفتند چنانکه دو فرسخ راه درمیان هر دو لشکر مفاصله ماند
مردم لشکر ظفر قرین که بگاه دهنیرم میرفتند افغانان ایشان را قتل میرسانیدند و بعضی را زنده بسته می بردند
فیل و اسپ را نیز گرفته می بردند چنانچه لشکر مغول را عاجز کردند و کاتام درمیان یکدیگر صلاح میدیدند اگر صلح
مشتد بسیار خوب بود و چراکه لشکر افغانان اورا زور است اما کسی را قدرت نبود که عرض بادشاه بزبان گویند
عبد الغفار نام بخشی بود و او را شیر خان بسیار محبتی بود از بادشاه اندک آزار خاطر داشت حکمت الهی درین بود لشکر ظفر قرین
مغلوب گردد و عساکر افغانان غالب آمد آن ایالت پناه را چنان طبیعت دگرگون شد و برگشتگی مزاج
پیدا گشت که در دادن حق سپاهی اندک ایستادگی میکرد مردم لشکر یاره ناراضی شدند عبد الغفار بخشی
انجماعت را طلبید و سوگندی شدید هرگاه که بلشکر افغانان رو برو خواهم شد و بگریز خواهم داشت قرار بین دادند
نعوذ بالله ازان ساعت که سپاهی از صاحب خود دلگیر باشد و در میدان حرکت کند گویند روز جمعه

آنچنان پادشاهی ملهم طبیعت بود که جوانان بهادر کار کرده جنگ دیده مردانه وار را همه وقت حکم و نگل نشستن میفرمود
و دوائم طعام و خاص و عام میخورد و خرد و کلان در صحبت او حاضر بودند بهر کدام چون الوش خاصه التفات میفرمودند
چنان مقرر بود که عرض بیکی در سرکار ما نباشد چه اگر عرض خلق خدا را بتفاوت بگوش ما میرسانید و هر کس
که عرض خواهد کرد خود بیاید و بما بگوید و ضیع و شریف عرض خود را خود بسمع همایون ایشان میرسانیدند
و بخشی را حکم بود که هرگاه کسی بنوکری بیاید ورق او را بدست امده تا خود علوفه او را بنویسیم که مبادا از رشوت
بگیرند و او را کشاکش رشوت دادن نباشد و او را تکلیفی برسد و چنان مقرر بود که سپاهی آمده
نوکر سرکار شد و دیگر تمام عمر اسپ خود نخورد هرگاه اسپ او سقط شود از سرکار اسپ داده میباشند خواه
در جنگ بمیرد خواه در خانه البته بمجرد آنکه دوم اسپ را آورده از نظر شریف گذرانیده همان ساعت از
طویله خاص اسپ کشاده می آورند و باو میدادند دیگر در مفاصله نمی شد و دیگر حکم بود که سپاهی
از زره خود تیر و ترکش و کمان و شمشیر و زین و اسپ و زره و چار آئینه و بکتر و دو بلغه و دو ستانه و هر اسلحه
که لازم سپاهگری ست نخورد همه وقت از سرکار خاصه میدادند آن ایالت پناه همه وقت میفرمود که
مواجبی که سپاهیان میگیرند همین که خوراک اسپ و شتر و نفر و فرزندان او میشود کفایت ست چه لازم است که
برزغ هم نخورد و صاحب من هرگاه که نیت بادشاه در حق سپاه چنین باشد کدام کس خواهد بود که جان خود را دریغ
خواهد کرد و لطافت دیگر آنکه کم نوکری در سرکار ایشان بود که مواجب او از یک لک تنکه کم باشد میفرمود بچه کار می آید
آن سپاهی که یک لک تنکه علوفه نداشته از دست او چه می آید و چه میکشاید اقلش اینقدر علوفه خود باید داد
که از عهده ده طبق طعام بدر آید و باده کس نشسته طعام بخورد و سپاهی را که شرمنده احسان خود نسازد
چه نوع شمشیر خواهد زد و چه طور جان سپاری خواهد کرد و یقین تصور فرمایند هر سپاهی که از صاحب خود تنکی شد
و نا راضی گشت البته وقتی از اوقات حرکت می کند هیچ مثالی بهتر ازین نیست گویند که آن اقبال پناه را
نوکری افغان که شیر خان نام داشت مردی بود عاقل و تدبیر و در سپاهگری خود کامل و مقرب بود و سخن او را
پاره در نمی کرد و پادشاه راهی بود روزی بادشاه مغرور در حضرت دهلی بر سر مناره تغلق شاه نشسته بود ظاهر اروز
نوروز بود و تمام لشکر خورد و بزرگ در گرد آن مناره ایستاده بود شیر خان علیه الرحمة والرضوان نیز در حضور پادشاه
دست بسته ایستاده بود از زبان بادشاه برآمد که اینقدر لشکر امروز من دارم خدا داشته چون شیر مردی بود
که در مسلمانی خود استحکام داشت در روی پادشاه گفت که از امروز مرا همراهی تو حرام شد و بهانه نماز از انجا فرود آمد

واگر سپاهی در جنگ سقط میشد آن علوفه را بفرزندان او میدادند اگر فرزند نداشت بهمخانه او میدادند
فرزند نداشت بخویشان و برادران او التفات میکردند واگر هیچکس نداشت دو سه ساله علوفه زراو احساب کرده خرج
واش میکردند و هر قرار خرج مینمودند بعد ازان هر ساله زر علوفه او را موافق یافت او بقدر اخیر میکردند بخوبی سعادت
سپاهی که جان خود را نثار کند ملازمان میر تیمور همیشه میگفتند که مثلا اگر بهمدان فدای تو میکنم چه جای یکجان آسان بود
که بهر طرف رومی آورد فتح و نصرت او را یار و یاور بود و فرخ روئی در عالم نیکنام شد و صاحبقرانی بروی مسلم گشت گویند
که در اردوی ظفرقرین میر تیمور هر روز هزار کس داخل میشد و تسلیم نوکری میکرد و هر یک کس از اردوی بصیغه رخش مدبر میرفت
مگر آنکه باجل خود می مرد یا در جنگ کشته میشد و آنقدر شعور داشت که تمام مردم لشکر خود را نام بنام میشناخت و بهر یک
از ملازمان خود علیحده علیحده التفات ظاهر میفرمود گویند که چون صاحبقرانی از ملک خراسان و عراق خراج باج
گرفت و از ملک هندوستان خاطر جمع کرده متوجه ملک روم و شام شد چون بان ناحیه رسید آنملک را تدبیری بدست
آورد که تمام مردم روم باو گروند و ازبس که شرمنده آن میشدند حکام روم گذاشته داخل لشکر ظفرقرین میگشتند ملک را
بکمال آسانی بمیر گرفته داوند چون خنکار که این نوع معامله را مشاهده نمود بالضروره آمده میر را بعدارات تمام ملازمت
کرد و پیشکش بسیار گذرانید و در خدمت میر بتها بود آخر الامر از روی خوش خلقی که در جبلت او بود آنملک
گرفته و متصرف خود آورده باز بخنکار روم تفویض نمود و بدستور سابق خنکار را حاکم آن ملک کرده خود متوجه ملک ختا
و ختن شد چون نزدیک بآنملک رسید خواست آلهی در ین بود که پیمانه حیاتش پر شده بود از عالم فانی بعالم
باقی رحلت فرمود گویند آنچنان وکلای دانا و باتدبیر داشت که مردن میر را چنان اخفا کردند که مردم لشکر میر اصلا
نفهمیدند تابوت میر را بالای فیل بر عماری می بردند بخلق خدا می گفتند که میر را اندک تشویشی عارض شده است مردم
بدستور سابق بنان واجب میگرفتند و موجب خلق الله را کما حقه میرسانیدند و از هیچ چیز فروگذاشت ننمودند که مردم لشکر
ندانند که میر برحمت حق پیوسته خدمتگاران که خدمت نزدیک میر میکردند هیچ یکی را قدرت آن نبود که انحراف را
از زبان خود برون آرند سبحان الله در ین ایام اگر از صاحبان باوی باشود تمام لشکر ازان معمور می گردد بلکه یکی
را داده میگویند بعد ازان بملک ختا درآمد کردند پادشاه آن ملک اگر فتند امرایان و نزدیکان میر همه قرار داده بودند
که ملک ختا و ختن را مفتوح کرده لاش مبارک را اینجا خواهیم برد و تعزیت خواهیم داشت میگویند که طاهر اردملک
ماوراء النهر او نیز بک خروج کرده از روی بیچارگی از ملک ختا برگشتند بعد از یک ماه از روی ناچاری مردن مشتهر
گشت تابوت مبارک را بسمرقند بردند و دفن کردند **حکایت کنند** جنت آشیانی همایون بادشاه

خود میخورانید و هریک را ازان خوان منصب میداد و ملک را کمیسر تقسیم میکرد که فلان ملک را تو دادم و
ترا بمنصب هزاری یا دوهزاری علی هذا القیاس سرافراز کردم و خود بر مسندی از توده خاک می نشست
و هر خردی را بخدمتی متعلق میگردانید بعضی را بخشی میساخت و بعضی را عرض بیگی[۱۱] می کرد
برخی را دیوان و اندکی را صاحب مجلس مقرر می نمود و تمام روز مشغولی ایشان همین بود و هریک
وعده کرده بود که هرگاه خدای تعالی مرا بادشاهی ملک کرامت کند بر سر وعده خود خواهم ایستاد و الله یعلم
حسب النیت ایشان چنان کرد و پادشاهت را نصیب ایشان گردانید و هرکه هرچه وعده کرده بود وفا
کرده برادر خود رسانید چنانکه هریک از آنها امرای عظیم الشان گشتند و صاحب مال و جاه و حشم و ملک
و جمعیت شدند و آن گوهر بحر مروت[۱۲] چنان تدبیری پیش گرفت که روز بروز کارا و در ترقی گردید بلندی
گرفت صاحبقران ملک شد از دولت و حشمت او پاره وقایعی بیان نمایند گویند که صاحبقرانی را
آنقدر شوکت و حشمت کرامت شد که هرگاه اردوی ظفر قرین فرومی آمد دوازده فرسخ زمین را برگرد
لشکر او از عرابهای بندوق و ضرب جنگ و آتشبازی های غیر مکرر دایره[۱۳] از حلقه میکردند و اردوی
ظفر قرین درمیان آن حلقه عرابه می شد گویند که سی صد خیمه خاصه بر جوار[۱۴] میر ایستاده میکردند که متعلق
بذات پاک حمیده صفات او میداشت مثل توشکخانه[۱۵] و سلاح خانه و قوشخانه[۱۶] و غسل خانه و کتاب خانه
و خزانه خانه و خلوتخانه و فراش خانه و غیره علی هذا القیاس گویند چون صبح می شد در ایام زمستان[۱۷]
هزار طبق هر بسیه مرغن با هزار نان شیرمال بجهت نهاری خلائق می کشیدند و بین الصلوتین[۱۸] دو هزار
لشکری طعام از قسم یخنی پلاو و بریانی پلاو و قبولی و زگسی پلاو و سیه پلاو و زرد پلاو و غیره که ذکر هریک
مقوی اشتهاست و قوت معده و تمام منصب داران بزرگ و سرداران صاحب جمعیت
در مجلس با ادب و تواضع تمام می نشستند و طعام میخوردند صفت حمیده دیگر این بود که هرطعام
که در صف صدر مجلس می چیدند همان طعام را در صف نعال[۱۹] مجلس میگذاشتند و ضیع و شریف
را برابر طعام میرسید هران نعمت که بامرای آن مجلس میرسید بفقرا نیز همان طعام می رسید چنانکه
قیدی و فرقی نمیکردند چهل هزار سوار هر روز چوکی میدادند تا شب آن روز هم حاضر بودند آنروز
و آن شب هر بدی و نیکی که میشد بر سر آن جماعت و بخشی آنها بود چون بشکار میرفت آنروز
در رکاب او بودند و مواجب هریک را بدست خود میداد چنانچه هیچ قصوری و فتوری در رکاب او نبود

بدست خود میکرد و اندک جوی را خود در آسیا می کشید و نان می پخت و چند لقمه بفقرا علیحده میکرد و لقمه
در دهان خود میگذاشت و اندک آبی می آشامید که قوت عبادت بهم رسد تمام شب عبادت حقتعالی
بجای می آورد و باز چون صبح میشد کارش همین بود صاحب من پیغمبران و لباس بادشاهی بر سند
حکومت و سریر عدالت نشسته چنین سلوک را مرعی داشته اند و خلق خدا را از خود راضی شاکر ساخته اند
و در عالم از خود نیکنامی یادگار گذاشته اند **حکایت کنند** که سلطان سکندر ذوالقرنین را
چنان لشکر و حشم بود که هرگاه لشکر ظفر اثر کوچ میکرد و یک فرسخ که مقرری بود رفته فرود می آمد کوس
کوچ لشکر پیشین را مردم عقب تر فرود آمده می شنیدند ایشان نیز کوس کوچ می نواختند تا مردم فرسخ دیگر می شنیدند
علی هذا القیاس تا زمانیکه مردم عقب لشکر می شنیدند ایشان کوچ میکردند و چنان مقرر بود که در هر فرسخ
لشکر داری بود و طبل کوچی میداشت الغرض بمقتضای لشکر پیشین فرود آمده بود بعد از یکپاس بشمار صحیح پای لشکر
دران منزل آمده فرود می آمد سبحان الله زهی لشکر و حشم که او را بود و باین دبدبه و مراتب چون تشنماه
میشد خود آمده دربار عام می نشست و هر فردی از افراد متعلقان خود را بدست خود بش موجب او امید داد
و تمامی نداشت چنانکه از نیماه تا ماه دیگر دادنی تمام میشد و دادنی آن ماه را در ماه پیش او امیکردند و هیچ
شخصی از اشخاص لشکریان آواز و ناراض نبود گویند که هر سپاهی که بود تا زنده بود علوفه خود میگرفت چون
آن شخص سقط میشد آن علوفه و ماهانه را بفرزندان او میدادند آنها نیز تا زنده بودند آن علوفه را
خوردند و او را بدعای خیر یاد می کردند چرا پیش نرود کار کسی که بخلق خدا این نوع سلوک نماید
گویند روزیکه جنگ میشد هزار اسپ کتل پیش پیش میرفت با زینهای مخمل و سقرلات و زربفت
و از خماها مصور و مکلل و بارگاههای مرصع که هرگاه اسپ کسی سقط می شد فی الفور او را سوار
میکردند چون از جنگ گاه بصحت و سلامت بدرمی آمد آن اسپ را بهمان کس التفات میکردند
صفات دیگر او را چه گوید و چه زبان تواند نوشت که از گفتن و نوشتن زبان بریست ثمه ازان بر صفحه بیان
اظهار نمود شد تا آن گوهر اکلیل سعادت مستمع کردند و پاره ازان نصیحت پذیر شوند **حکایت کنند**
صاحبقرانی میر تیمور گورگانی از صغر سن چنان روش پیش گرفته بود که جمعی از خردان را با خود همراه
میگرفته بیرون شهر میرفتند و از قسم طعام و شراب و میوه و افر می بردند و در انجا بزم نغزی در میان
داشتند و با جمیع خردان یکجا طعام میخوردند و از هیچکس نفرین نمی کردند و بدو نیک را همراه

نمیداد بعرض آنحضرت میرسانیدند که احدی نمانده است که گرسنه مانده باشد بعد ازان حکم میشد بسیاولان خانه
بخانه وتنبو به تنبو میگشتند از هیچ طرف اروی ندامیدادند که سپاهی که دانه وکاه اسپ نداشته باشد
وبی خرج باشد بیاید وبدرگاه حاضر شود بعد ازانکه فردی از افراد سپاهی نمی ماند که به فاقه باشد بگلوی تمام
ارزو وطعام می افتاد ازان آنحضرت روزه رامیکشاد ولقمه نان جوین در دهان خود می گذاشت وبه قلت
آبی می آشامید گویند که هزار نفر محض ازبرای همین کار مسیلط بودند که تمام کوچه وبازار را میگشتند که اگر کسی فریادی
یا دادخواهی میبود او را بحضور اشرف اقدس آنحضرت می آوردند که این شخص را فلانی زجر رسانیده است ودر
حق این ظلم کرده است حکم میشد که آنکس را حضور پیدا کرده می آوردند واورا تنبیه به واقعی میکردند
ودواد آن مظلوم را ازان ظالم میگرفتند وگویند چون وقت دادن مواجب خلق می رسید هر فردی را در
حضور خود طلب فرموده حق اورا میدادند واورا معذرت می خواستند صاحب ابوالفضل آینین سلوک
درعالم بوده است مردم کلان وبزرگ چنان روش داشتند که نام برآوردند **حکایت کنند**
که حضرت یوسف را چندان سلطنت بود که هزار گوسفند وهزار گاو در مطبخ او بکار میرفت و
دوازده قطار شتر پوست پیاز از مطبخ او بیرون می آمد پنج خروار نمک در طعام بکار می بردند وچهلهزار
نفر در مجلس دایم بر سفرهٔ او می نشستند وطعام میخوردند وباقی دبد به سلطنت واساس او راز مطبخ او
قیاس باید نمود که باین سلطنت وحشمت که او را بود تمام روزگار او این بود که از حالات مردم لشکر خود خبر
می گرفت چون شام می شد عصای در دست ورداری در گردن خود انداخته قلندرانه در تمام شهر خانه
بخانه وکوی بکوی ومحله بمحله میگشت واز حالات زن ومرد وخرد وبزرگ ووضیع وشریف واشنا
وبیگانه خبردار میشد وگرسنه را از گرسنگی وتشنه را از تشنگی وبرهنه را از برهنگی مخلصی داوی وبه غور همه کس
رسیدی وعرض همه کس شنیدی چون دانستی که فردی از افراد انسان گرسنه وتشنه نمانده است انگاه
روزه افطار کردی وپارچه نان جوی که او را خود آسیا کردی وخود پختی در دهان نهادی وجرعهٔ آب
که از دریا خود پر کرده می آوردی می آشامیدی وتا دیدن صبح بعبادت خدای عزوجل مشغول شدی
چون صباح میشد دربار عام آمده می نشست وهر کس که بود او را فرداً فرداً در حضور می طلبید واحوال
جوئی او میکرد ودواد خواه خود میداد وظلم رسیده را تسلی می بخشید از کارهای مهمات بادشاهی که فارغ
میشد آخر روز بجانب صحرا میرفت واندک هیمه بدست خود میچید وبر سر خود گذاشته بخانه می آورد وآتشی که

فرمایند دیگر میشود که اکثر مردم خوب خوب که سپاهی الاصل بوده اند از ممر غیرت و حمیتی که جملت ایشان بود بحضور صاحب حاضر نشدند و برخاسته رفتند و بداد دل ایشان کسی نرسید صاحب ابوالفضل این روش باعث بدنامی ست زود در عالم شهرت می افتد که در لشکر شاهزاده اینچنین بیداد و بیدادی می کنند و کسی بغور کسی نمی رسد و حق سپاهی در سرکار میماند بیشتری مردم رفته در لشکر دکهنیان داخل میشوند و جاسوسی لشکر ظفر اثر را می نمایند و از حقایق لشکر دکهنیان آگاه میسازند این طریقه بزرگان اینخاندان نیست و بزرگان ما سبق هر یک راهی و روشی داشتند که خلق خدا تمام از ایشان راضی و شاکر می بودند بحمدت آن بود که کار ایشان پیش میرفت و سخن ایشان رواج می یافت و از تمام عالم و آدم آن نیکذاتان سعد اختر بلندی میگرفتند و ملک گیری میکردند و همیشه بر فتح و نصرت میبودند و در دین و دنیا سرخروئی میکشیدند و آبروی کو من ایشانرا حاصل و واصل بود

حکایت کنند که حضرت سلیمان پیغمبر علیه السلام را آنقدر لشکر و حشم بود که سی فرسخ طول لشکریان او را بمساحت صحیحه پیموده اند دوازده فرسخ عرض لشکریان را قرار داده اند چنانکه در کتب تواریخ باستانی مذکور ست و درین میان چهل هزار خیمه برپای میشد از انجمله ده هزار خیمه خاصه حضرت سلیمان بودند و سی هزار دیگر از متعلقان و لشکریان و گویند درین نوع اردوی آراسته و پیراسته هفتصد جای تخت ایستاده می شد از انجمله یک تخت روان از حضرت ایشان بود که چون باد بر حکم میشد و آن تخت را پرانیده می برد اگرچه هزار هزار فرسخ راه می بود و در یک نخطه بآنجا که دیوان حکم بردار بودند فرمان میشد که بآنجا میرسانیدند و باقی تختها از بادشاهان صاحب مسند دوبیم میبودند که تمام آنها در خدمت حضرت سلیمان میبودند و چندین هزار امرا و سلاطین در اردوی ظفر قرین حاضر میبودند و سران و سرداران دیگر که از هر ملک و دیار آمده بودند و خدمت میکردند از حد و حساب بیرون بوده است و از جمله این سی فرسخ لشکریان پانزده فرسخ طول لشکر دیوان و پریان میبود و پانزده فرسخ طول لشکر آدمیان باقی اجناس و سلطنتهای دیگر را از همین قیاس باید کرد و حساب اسپ و شتر و فیل و اشتر را که شمار تواند کرد و گویند که تغییر از مردم که نوکر بودند و از سرکار خاصه شریفه علوفه می یافتند پنجهزار کس بشمار صحیح بودند که ایشان علوفه دار بودند و از مطبخ خاصه برای ایشان طعام و آب میرسید صباح و شام دو وقت طعام بایشان میدادند و اوقات گذر ایشان از انجامی بود چون شام می شد از چهار گوشه اردوی حاجبان و طلایه داران نعره و فریاد میکردند که اگر شخصی گرسنه و تشنه مانده باشد بیاید تا او را از مطبخ طعام دهند هرگاه که هیچ احدی آواز بلند نمی کرد و فردی از افراد ایشان جواب

نقل عریضه که شیخ علامی نادر العصر یگانه آفاق دانشمند به استحقاق شیخ ابو الفضل به شاهزاده کامگار شاه مراد نوشته عرضداشت کمترین دعاگویان صمیمی ابو الفضل

مبارک آنکه ظاهراً و باطناً و حقیقتاً و مجازاً بدعاگوی ازدیاد دولت و عمر حضرت شاهزاده کامگار نامدار عالم مدار گردون اقتدار دریای فتوت و مروت گوهر تاج دولت و حشمت نوباوهٔ بوستان شوکت و عزت نورِ دیدهٔ جاه و جلال نور حدیقهٔ فضل و کمال مهر سپهر نامداری قطب فلک کامگاری مرکز دایرهٔ اقبال اختر برج سعادت گلدستهٔ گلشن لطافت گل غنچهٔ بوستان سخاوت و شجاعت مردمک دیدهٔ شهامت و همت مراد بخش نامزد روزگار شاه مراد زاد عمره و طال قدره مشغول بوده میباشد و در خلاصهٔ اوقات گرد جمیل آن خلاصهٔ خاندان تیموریه برزبان میرانند و لیلا و نهاراً بیاد لقای شریف لطیف آن زبده دودمان چغتائیه سیگذرانند و ایام موصلت را از درگاه ایزد متعال آمال و وسائل ست امیدکه عنقریب به عز اجابت مقرون گردد و بمنه و کمال کرمه قبله و کعبه ظاهری و باطنی ابو الفضل سلامت درین ایام چنان استماع شده که تمام مردم لشکر از خرد و بزرگ و ضیع و شریف نیک و بد مغول و راجپوت و افغان و هندو و مسلمان پژمرده خاطر و کلفت زده واند و همین میباشد و عرض ایشان بصاحب کما حقه نمیرسد ایشان خود از روی گستاخی بصاحب عرض نتوانند کرد و دیوانیان صاحب عرض غرض آلوده اند و رشوت گیر چه کند نامرادی که محتاج روزمره خود باشد و باوقات خود عاجز و گرفتار بود رشوت از کجا بهمرساند که بدیوان و دیوانیان رشوت خوار بدهد و کار خود را پیش برد اگر بیچاره بدربار بیاید و خواهد که بفریاد ایشان کسی برسد و غور رسی بکند دربانان نمیگذارند که تا بصاحب خود رسیده عرض احوال خود نماید ایشان نیز رشوت دوست میباشند آن بیچاره را لازم ست که تا قرض ده بسیت کرده اوقات خود و اسپ و نفر نگذراند هرگاه که کسی قرض ندهد بالضرورت ترکش و کمان و سپر وغیره را بگذری ببرد و نصف بازیچ بها بفروشد و نصف را تبه اسپ را بجهت صرفه بخوراند که مبادا خرچی زود تمام شود تا فردا صبحی باز یابد که ببازار رفته متاع و اسلحه فروخته آورده تا اوقات او بجلد صاحب سلامت لشکری که باین عظ و باین روش صرف اوقات خود میکرده باشد چه نوع بمردم دکهنی که امروز در هر یک همیان زر در کمر دارند و توبره پر نعمت در پهلوی اسپ ریخته اند و از جانب فرزندان خود خاطر جمع نموده چگونه جنگ خواهد کرد و چه نوع فتح و کن بدست خواهد آمد و در معامله صاحب خود انصاف باید

وقائع ابو الفضل ۱۲

رسیده در انجا خطبه جلال الدین اکبر بادشاهی خوانده و بطواف ایمهٔ معصوم مشرف گشته آن
مملکت را باز بوالی آن ملک التفات نموده به همان راه بسمرقند رسیده طواف جد بزرگوار
میر تیمور صاحبقران نموده و تمام آن نامزدگان اسم تیموریه کما حقه پرداخته و جمیع فقرا
و غربای آن دیار را موافق احوال هر یک خبره ارشده و هر یک از معتقدان و مخلصان آستانه را
احسان کلی نموده و خاطر ایشان را من جمیع الوجوه جمع کرده و ضیع و شریف را از خود راضی
ساخته و بآن آیالت پناه مضافه کرده مرخص گردیده بجانب ختا و ختن عنان عزیمت
معطوف داشته و آن ملک را نیز بتدبیر جلال الدین از خود ساخته بوالی آن ملک واگذارده و از انجا
نیز کوچ نموده بولایت شام و روم برسد و تمام الکاء روم را در تصرف جلال الدین آورده و به
خونگار روم نیز مصافحه نموده بدستور سابق علی طریق صاحبقرانی آن ملک خود گرفته را
باز بوالی واگذارده و آن طایفه را تمام و کمال از خود راضی و شاکر کرده و از ایشان نیز مرخص شده
بخانهٔ مبارک بیاید و به طواف کعبه معظمه مشرف شود بلکه اگر نصیب یاوری نماید و تقدیر موافق
خواهش افتد بمدینه منوره هم برسد و بوسه بر آستان محمدی علیه الصلوة و السلام داده و تمام
عربستان را سیر کرده و آن اسیران کوی غربت را از عسرت و محنت رهائی داده از نقد و
جنس خاطر آنها بدست آورده چنانکه بهر فردی از افراد ایشان دوازده ساله آذوقه مرحمت نموده به
دریای شور بر جهازهای اکبر شاهی سوار شده کوس اکبر شاهی را در دارالخلافت اگره بنوازد و این
محرومانده های درگاه اکبر شاهی را بدیدار فایض الانوار خود مسرور گرداند و شربت وصال جلال الدین محمدی را
بهر یک از تشنه لبان بادیه مفارقت چشاند و دیده رمد کشیده آن سرگشتگان وادی مهاجرت را
از کحل الجواهر الطاف بلانهایات اکبر منور و مکحل گرداند انه قریب مجیب چون در یکدلی و یکجهتی آن
ایالت پناه اصلاً و قطعاً شکی و شبه پیدا نیست و در نیکذاتی و پاک گوهری آن مودت دستگاه
کسی را یارای سخن نی تر صد از ان دوست حقیقی و یگانگی جبلی چنان ست که ایشان نیز همدرین معنی
که در محبت نامه اشارت بان نموده شد از درگاه قاضی الحاجات مدام آمال و سائل باشند تا این
عقده خاطر کشاده گردد و فیما بین حجاب صوری دوری ضروری مرتفع گردد **بیت** یارب این آرزوی من چه
خوشست تو بدین آرزو مرا برسان و الله تعالی در تحقیق مقاصد و مطالب توفیق رفیق گرداناد و گرد عوارضات

بهرائچ که قطب رویه او ملک کاشغرست واز انجا تا بملک گورو بنگاله وگهوڑاگهاٹ و برودوان تا سر
حد دریای شور و گذشت آن تا بملک برار و خاندیس و اسیر و برهان پور و تا سر حد
کرناٹک و بیجاپور و گولکنده و احمدنگر و تا سر حد دریای شور که یکجانبش ملک و کمینیان ست و
یک طرفش الکا بروم و خراسان و عراق و یک طرفش الکا گجرات و مالوه است و جمیع ممالک
محروسه که در قید کتابت آمده است کلهم وجندهم فرمانبردار و مطیع و منقاد و اندوگردن
اطاعت برزمین عجز و انکسار نهاده اند و سران اندیار از وضیع و شریف در تحت اقدام ملازمان
هستند علی قدر حال بمقدار ہر یک راه لدهی و خاطرجوئی می نماید و ہر کس بہ اندازه حد خود قایم است
کسی را یارای آن نیست که از اندازه گلیم خود زره تواند قدم فرا گیرد و کرا قدرت آنست
که تواند بر کسی زور و ظلم و تعدی نماید نعوذ باللہ منها و من شرور انفسنا با وجود این همه و بدین
واساس و حشمت و شوکت که دامنگیر ملازمان درگاه ماست و ہر روز رو دولت و اساس
بیش از بیش ملازمان ما را میرسد و غلغله و ولوله عالم و آدم نهایتی ست که غوغای
روز حشر و نشر بهمین قدر باشد بلطف ایزدی آنچنان سلوک میفرمائیم که زره در ہیچکار
تفاوتی و تجاذبی نمیرود از عدل و احسان خود چه توان اظهار کرد مثلا بز و شیر و ریگ
گذر آب میخورند و کبک و شاهین بریک شاخ آشیان می گیرند خدا نخواسته باشد
که شعور خود را بر باد دهد و حرف غرض گوئی را در گوش کند و بی تحقیق و امتیاز حرف غرض گوی
را بجنس نوشته نزد مردم بزرگ فرستد و از درگاه واجب تعالی و تقدس آنچنان آمل و سائل ست
که مثلا اگر چنانچه ده چندان این دولت که دارد زیاده شود و ملک نیز افزونی گیرد تحمل که بودن دولت
را در ین خاندان غنیمت کبری پنداشته در طلب افزونی آن باشد نه آنکه از دولت شکوه نماید که شکوه
نمودن از دولت نشانه بی دولتی ست و نمونه پست فطرتی بران آیالت پناه روشن و مبرهن
ست که داد داد الهی ست هر چه ایزد تعالی تقدیر کرده است دیگر نمیشود مصرع هر چه خدا
خواست همان میشود و مخفی نماند که همیشه در خاطر دریا مقاطر عبور سے کنند که چون از مهمات
دکن وغیره بالکلیه جمعیت خاطر حاصل شود انشاء الله تعالی سیر خراسان و عراق کرده شود و بعزت
الله تعالی و کفی باللہ شهیدا چون از مهمات خراسان فارغ البال گردد به مشهد مقدس سیده

حاضر باشد وملایان ایشان را با عالمان هند یکجا جمع آورده که با هم مباحثه و مذاکره
می نموده باشند تا آنکه کهنه دین ایشان مضمحل ملازمان ما گردد و آنچه حق ست بر کرسی خود قرار
گیرد و دیگر شاهزاده های والاتبار را حکم کردیم که در پیش ملایان ایشان آمد و رفت محل نمایند
نه بجهت آنست که از دین و مذهب آن ها مکتسب باشند و خدانخواسته باشد که مطلب آن باشد
که مذهب ایشان منظور نظر کیمیا اثر باشد بلکه مقصد ما این ست که شاهزادگان والا گوهر از
جمیع علوم و کتب سماوی و اختلاف مذاهب و اقوال مقال ملایان هر دین و ملت
واقف گردند چه بزرگان درین باب فرموده اند **مصرع** یاد کن مختصری در هر فن
فرزند را باید که پدر آن چنان سعی کند که از جمیع علوم و فضائل واقف باشد و در همه اکتساب
ماهر گردد بلکه قصد ش آن باشد که علامهٔ روزگار گردد تا در هر مجلسی و هر محفلی که سخن از جائی مذکور
شود از عهده جواب آن تواند برآمد و در هر سخن درمانده هیچ مشکلی نباشد چه سپاهگری خود میراث
این دودمان ست و نه هر بست که خانه زاد این سلسلهٔ علیا ست ازین درگاه مردم آموخته اند
و تعلیم گرفته اند و این خود کار ایشان ست بعنایت الله تعالی چون بحد بلوغ رسیدند شمشیر زنی
و تیغ کشی از ایشان باحسن وجوه ظاهر خواهد شد لیکن کسب علوم غنیمت ست غرض گویان که نوع
دیگر بسمع اشرف رسانیده اند هر یانی گفته اند و نزاز خانیده اند ملتمس آن الادودمان اینست که سخن
هر غرض گو را باور کنند و در هر حرفی که شنوند پارهٔ عقل خود را هم کار فرمایند چه آدمی را همه وقت
شعور درکار ست خصوصاً پادشاهان را باید که از بسیارے لشکر و حشم و دولت و ملک گیری
شعور خود را کم نکنند امروز الحمد لله و المنت که چهار دانگ هندوستان در تحت تصرف
بندگان ماست چنانکه از سرحد اوڈیسه تا دریای شور و از انجا تا به ملک دکن و گجرات و مالوه
و از انجا تا ملک اجمیر و ملک راٹه و از انجا تا بسرحد بهکر و ٹهٹه و ملتان و لاهری بندر و هر مرز و
بوم من و از انجا تا ملک سیوی و کچهواه بلوچان و بیچ مکران تا قندهار و از روی زمین داور و پشاور
و جلال آباد و غزنین تا بسرحد کابل و از انجا تا سرحد کشمیر و تبت و از انجا تا ملک پنجاب دوامن
کوه کانگڑه و بیهان و از انجا تا بسرحد دهلی و اگره و از انجا گذشته دریای جمنه و ملک اجمیر و بهانڈیر
و از انجا ملک مواسای کالپی و قنوج و بچکوتی و از انجا تا بسرحد گورکهپور و کوه دامن ملک

در همه جاها همه کس باهمه حال آوازه نصرت و ظفر درداد و ندای پرصدای قتال آلان آن مالها و لمای کارگذاران کار دیده خوش گردانیدند غرض که باین دبدبه و اساس که عشر عشیر آن در حیز بیان نیامده باشد بر سر آن برگشته روزگار آن سیه بختان همچو آواز رعد و تحرک برق جهنده در رسید چنانکه آن طائفه خالیفه را مجال تحرک قدم و قوت جنبانیدن دست و سر نبود مانند وحی آسمانی در یک پلک برهم زدن احاطه ایشان نمود جوانان پیر دل و بهادران شیر حمله و غضنفر هیبت دران میدان مردی چنان دست برد نمودند که زبانهای خلق الله به آفرین و تحسین گویا شد و از بسیاری خونریزی سران و سرداران حرامنمکان هر طرف دریای خون جاری شد الغرض کرده خویش یافتند **بیت** هر آن کهتر که با مهتر ستیزد × چنان افتد که هرگز برنخیزد ❖ بعضی از ایشان کشته شدند و بعضی دیگر در بند افتادند و هر کی گریخته جان بردند چند یوم بعد از فتح گجرات گذشته بود که دکهنیان سیه بخت سر بشورش برداشتند فرزند ارجمند کامگار نامدار شاهزاده مراد را تعین نمودیم که آن ملک را در تصرف خود آرد و تادیب و تنبیه دکهنیان بواقعی نماید و فرزند مذکور را با یک لک سوار رخصت دکن فرمودیم و خود هم چند روز دران ملک مقام کردیم چون دریای قریب واقع ست پادشاهان فرنگ و پرتگال و تمام جزایر دریای شور ملایان دبار خود را بدرگاه والا فرستادند تا نمودجی از علم رسمی و حکمی این درگاه معلوم کنند و اختلاط و سرگرمی و یکجهتی اقبال ما را دیده چندان شاکر شدند و حظ وافر برداشتند که خود و وکلای ایشان همه در خدمت حضور قیام و اقدام دارند و فرستادن و پسران خود را بطریق هدایت و رسالت بدرگاه عرش اشتباه ارمغان نمودند و از باج و خراج چه مذکور نماید آنچه در ملک موروثی ایشان از قسم نقد و پارچه که مشهورست مخمل و سقلاطون و شقوف وغیره همه وقت پیشکشی این درگاه می کنند و وکلای ایشان در اردوی ظفر قرین اند با مردم خراسان و عراق ترکی و بدخشی و هندی وغیره مختلط اند و امیرش با یکدیگر نمودند به مضمون اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم خرد و بزرگ آنها سرگرم خدمت این درگاه اند بجهت تفتیش احوال حضرت عیسی و مریم علی نبینا و علیه الصلوة والسلام و حقیقت دانی دین و ملت آن طائفه چنان بخاطر رسید که کتب ایشان همه وقت در مجلس

ازان نابکار در دیار اثری و خبری ظاهر نشد فی النار و السقر گشت بلے که کرد که گرده خویش نه یافت
بمضمون لا تجزی نفس عن نفس شیئا فی العبد چون و بنهاد او صالت نبود زود مردود شد بدی کرد اما بجاے
نرسید بمنطوق کل شی یرجع الی اصله بذات خود برفت و بد اصلی به کار برد خدا نخواست که طالع
او بلندی گرفته بمقصود دل برسد چون ازین واقعه چند یومی نگذشته بود که میرزایان
نجد اتی که ایشان پسران میرزا کامران بودند و بانیجانب نسبت قریب داشتند بشورش
سر برآوردند مثل میرزا ابراهیم حسین و میرزا محمد حسین وغیره باجماعه از اقوام همقرین خود
که هر یک خود را از دیگری زیاده میگرفت و کوس بهادری و پهلوانی میزد و در ملک شورش کردند
و غلغله انداختند و دعوی آن داشتند که اگره و فتح پور را سر اسپ سنے جنگ و منازعت
احدی میگیریم و خطبه و سکه بنام خود مے کنیم چرا که ما هم شریک و وارث ملک بادشاهی
ایم باشارت پرشبارت بزرگان سلسله علیا پروین ایشان را همچو بنات النعش پریشان
گردانیده و جمعیت ان کوته اندیشان را شق القمر ساخت و به پشتی و حمایت دریاے شور غوغاے
در ملک گجرات انداخته بودند بخاطر اشرف واقدس خان عبور کرد که چون بسیار نے ازلی
به بزرگان خود کرده اند از ایشان نام و نشان در ممالک محروسه نباشد کاری باید کرد که خود متوجه
باید شد و در اندک فرصتی آن برگشته روزگار را نابود ساخت تهیه تمام با لشکرهاے
فوج در فوج و جباران و غازیان رستم تهمتن صفهای آراسته و رکاب نصرت قرین گرفته
از دار الخلافه آگره بلغار در بلغار چنانکه روزانه روز گفته و نه شب را شب و نسته راهی شد
جمعی از سپاهیان را بر پشت شتران سوار کرده ترکشهای در پهلوی شتران بر بستند چنانچه شتران
ترکش بر زمین و بسیار همچو شتر مرغ در پرواز بودند چنان قطع در قطع می کردند که راه چهل روزه را
در یکهفته قطع نموده دران سرزمین رسیده شد به مضمون اوذا زلزلت الارض زلزالها آن چنان
زلزله و ولوله دران دیار انداخت که جبال تمام از تحریک و شدت سم اسپان باد رفتار
و شتران کرگدن هیکل و فیلان کوه پیکر همچون سیماب بقرار شد و زمین نیز همچون
کشتی در تحرک افتاده و دریا از رفتن باز ماند و از بسیاری لشکر طفره قرین مستطنه تحدث
اخبارها در گوش هوش خردمندان هوشمند گزین در افتاد و کریمه بیان ربک اوحی لها

سوختند بمثابه که احدی از انها از قلعه بیرون نیاید و فردی از افراد ایشان زنده نماند و بعضی از سران و سرداران ایشان ردای اطاعت بردوش گرفته بشرف قدمبوسی مشرف شدند و کمر خدمتگاری بصدجان بسته مطیع و فرمان بردار شدند و برخی از اقوام ایشان که در نواحی آن قلعه بودند که خود را کمتر از ایشان نمیدانستند کلهم وجزوهم پسران و دختران خود را برسم ارمغان بدرگاه والای ما ارسال داشتند و خود با نیز همچو غلامان و پرستاران در قدمبوس درگاه ما حاضر اند و اکثر قلعه دیگر که در استحکام و استواری ازان قلاع کمی نداشته اند و نیز بمطلع انوار جلالیت اکبری قوت شاهنشاهی زیر و زبر گردانیدند و بمضمون بحبت آمیز وما ارسلناک الا رحمة للعالمین که در وهلهٔ فیوضات الهی و تجلی ذات نامتناهی هویداست و بندای پرصدای وجعلناه دکا دکا پست و هموار و خاکسار گردانید چنانکه از زمان حال تا قیامت قایم شدن از انها آثاری بروی زمین پیدا و هویدا نیست و بکریمهٔ خط موسی صعقا رانه در راجه آن دیار که گجرات می نامند چنان بشوکت و حشمت بودند که هریک از ایشان در اقوام خود دعوی پادشاهی و مملکت خدائی داشتند و گران بار بخاطر جمع بی و غدغه و وسوسه در مغاکهای و کریوهای خود همچو سد سکندر مستقل بذات نشسته بودند و هیچ فریدرا در نظر خود هائی نمی آوردند و خود را از نسل واصل نوشیروان عادل و شداد و نمرود می شمردند ابوجهلی در سر و فرعونی در دماغ ایشان جوش و خروش میزد و همچون فرعون دعوی الوهیت میکردند باندک فرصتی و کمتر مهلتی جلالی وطن شدند و باطاعت بندگان این درگاه والا خدائی بجا آوردند بعد ازان چون در وجود با جود خود توانائی لافتی الا علی لا سیف الا ذوالفقار آشکارا دید مثل برق جهنده و رعد غرنده در جوش و خروش آمده ممالک محروسه سورت و کنتایج و سورته که از تعلقات گجرات می نامند در عین احمداباد مظفر گجراتی با چهل هزار سوار و دو صد لک پیاده و بندوقچی و تیرانداز سر برآورده تمام آن نواحی را در تزلزل انداخت و ملک را خلل پذیر گردانید یکی از متعلقان اینخانمان را تعین نمود که در طرفة العین آن نکبرام را از انجا زده برآورد و جمیع لشکریان او را بقتل رسانید بنام علی هذا عبدالرحیم را به لقب خانخانانی ملقب گردانیدند تا به منصب پنجهزاری سرفراز و ممتاز شد و مظفر بخت برگشته دران جنگ غائب مطلق گردید چنانکه

بغض وکینه کاشته آهنگ باغیگری کردند واز درگاه عرش اشتباه بازگشته باغی گشتند وهریک ازایشان
درمیدان مردی همچو شیر دلپلنگ غرندن گرفتند وزره حرام نکی بردوش افگنده غلغله فتنه وفساد در ملک
گجرات وگورنگاله انداختند بکرم الله تعالی ورغاک ضلالت یُضِلُّهُمْ اَضَلَّ سَبِیْلًا افتادند و
گمراه شدند واز کمال حماقت خود در پی وَسَعَوْا فِی الْاَرْضِ مُفْسِدِیْنَ شدند هرهمه را بهمین نَصْرٌ مِّنَ
اللّٰهِ وَفَتْحٌ قَرِیْبٌ بضرب تیغ وشمشیر وگرز وتیر وکمنه وخنجر وژوپین وگوپال به قتال وجدال
رسانیده شد ونبوید کریمه اِنَّا فَتَحْنَا لَکَ فَتْحًا مُّبِیْنًا بفتح ونصرت وفیروزی بخت بلند ودولت ارجمند
ازانجا بازگشت نمود وبعد ازان که آن کوته اندیشان را در قعر دریای اِنَّ الْمُنٰفِقِیْنَ فِی الدَّرْکِ
الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ انداخت وبه بازوی عزت گزین خَالِدِیْنَ فِیْهَا اَبَدًا ساخت مراتب یَدْخُلُوْنَ
فِیْ دِیْنِ اللّٰهِ اَفْوَاجًا رهنمای بندگان باشد قلاع مشهور وحصنه مرکوزه مثل چتور
درنتهور وماندو ورنتهاس وغیره که هریک در بلندی سر به فلک الافلاک
کشیده چنانچه دران کفرستان آواز اذان وصلوٰة گوش هیچ آفریده نشنیده وچهره
مسلمانان را چشم هیچ مخلوقی ندیده گرد بگرد تا چهل فرسنگ طولش طول ملامت امتداد عرضش
بعرض ندامت مشتبه ودورش به دامن قیامت متصل وشوار گیر آنچنان که بادشاهان سابق
که هریک خود را اسکندر ثانی میگرفتند وسلیمان زمانی می شمردند بر دروازه آن قلاع حیران
وپریشان منتظر نشسته بودند چنانکه درخت انبه که بعد از کاشتن چهل دوازده سال به گذرد
بار دهد وصاحب ثمر می شود در جنب آن قلعه کاشتند ومیوه اش خوردند آخر الامر
محروم وخجل ومنفعل ازانجا برگشتند وکاری ازایشان کشایش نه گرفت وجلباب
خجالت بر روی خود کشیده متوجه ممالک ومهمات دیگر شدند وبر عجز وانکسار خود
قایل گشتند مقصد آن که از زمان آدم تا ایندم، هیچ بادشاهی آن قلعه را نگشاده
دروازه آن حصه بر روی هیچ آفریده مفتوح نگشته بود به عنایت الله تعالے
وهمت بزرگان این خاندان در اندک زمانی وقلیل آوانی آن قلعه کشاده وراجه و
رانه آن حصنیه راجپان محبوس گردانیدند که از بیچارگی ومجزه وانکسار کار را بر خود
وشوار دیدند واز بدجوهری زنان وفرزندان خود را در آتش جوهر ساختند وخود را همچون سمندر

و ولوله کوس اکبر شاهی بلند آوازه گردید چنانکه ندای پرصدای عالمگیری غلغله در گنبد دوّار انداخت و از صغر سن
برپشت توسن سعادت و اقبال جای کرد و تیغ بیدریغ بر کمر عزت جلال الدین استوار گردانید و آوازه
بلندنامی بر فلک الافلاک رسانید و در عین طلوع نیّر اقبال اوّل کسی که مقابله نمود همیون کافر بود و آن بدبخت
صاحب یک لک سوار و دو الفه هزار فیل از انجمله هزار فیل مست سر حلقه بود و خمس مائه و ست الف
ضرب جنگ که هر یک کم از دو سه من گوله نمیخورد و برگرد و پیش خود حلقه ساخته بودند و بر گرد دو نهاد استحکام
کرده بودند که همراه خود میگردانید باقی سلطنت علی هذا القیاس بهمت بزرگان و اعانت اقبال و جدّ و دنخاندان
و تقویت سران و دستگیران لشکر کفار یطل الباطل ابیک طرفة العین نگونسار و ناپدیدار نموده به خطاب انّا
جعلناک خلیفة فی الارض و به ندای پرصدای مژده غیبی اکبر غازی خطاب یافت و بغیر انجموعه کفار که بر زمین
سیاه همواره گشتند جماعه دیگر دران سرزمین فتنه و فساد نمودند مثل عبدالله خان و ابراهیم خان و اسکندر خان و خانزمان
بهادر خان و حبیب خان و غیره که هر یک خود را صاحب شکه خطبه میگفتند و در ماغ الیشان غرور و استکبار آن
نیز بود که در ملک بنگاله که ملکی ست بی پایان و وسیع که هر کس دران ملک درآید خبط دماغ بهم ساند و دعوی
بادشاهیت نماید خود را صاحب شکه هم میگردند به عنایت الله تعالی با لشکرهای بحر الموّاج کوچ در کوچ بغار
نمود و بسر آن برگشته روزگاران چند رسید از نهایت کوته حوصلگی و کم فکری انگیز جنگ نمودند و از هر طرف حمله حیرانه
میکردند بتقدیر یفعل الله ما یشاء و یحکم ما یرید مطابق انچه قهر واحد القهار و زبردستی دولت پایدار گردون مدار
انچنان مقهور و مردود گردیدند که آثار آن نابکاران در روی زمین پیدا نیست و بعد از چند مدتی ازین مقوله
چون نامی و نشانی نماند به شهباز فکر دوراندیش و عقل ذوفنون بمضمون ان یعرف بها حسن الاشیاء
چنان معلوم نمود که بعضی امرای که خود را چون رستم دستان و سام و نریمان می گرفتند مثل سریحان و غیره
از روی حرام نمکی و بدطینتی و بدرونی خود چنان در خاطر خود گذرانیده بودند که ملازمان ما را در قید خود آرند و
بادشاهیت ملک موروثی ما را بنام خود سازند لیکن از انجاکه کارخانه ایزد متعال بر راستی و درستی منسلک
گشته و خالق را در درگاه او راهی و رواجی نیست چون این امر بخطور آمد و این عقده کشاید از خرد دور بین
و دانش حق گزین خود مدتی خود را بباری کبوتر و مرغ مشغول داشت و از جمیع مهمات بادشاهی اغماض عین
نموده تغافل را شعار حیات خود گردانیده در عین بازی آن کوته اندیشان چنان بازی خوردند که بدستور ان
کون بر هنه افتادند من سنگ فلکم گفته در رقص شدند و بعضی دیگر که بان نمکحرام متفق بودند و در دل خود تخم بغض و

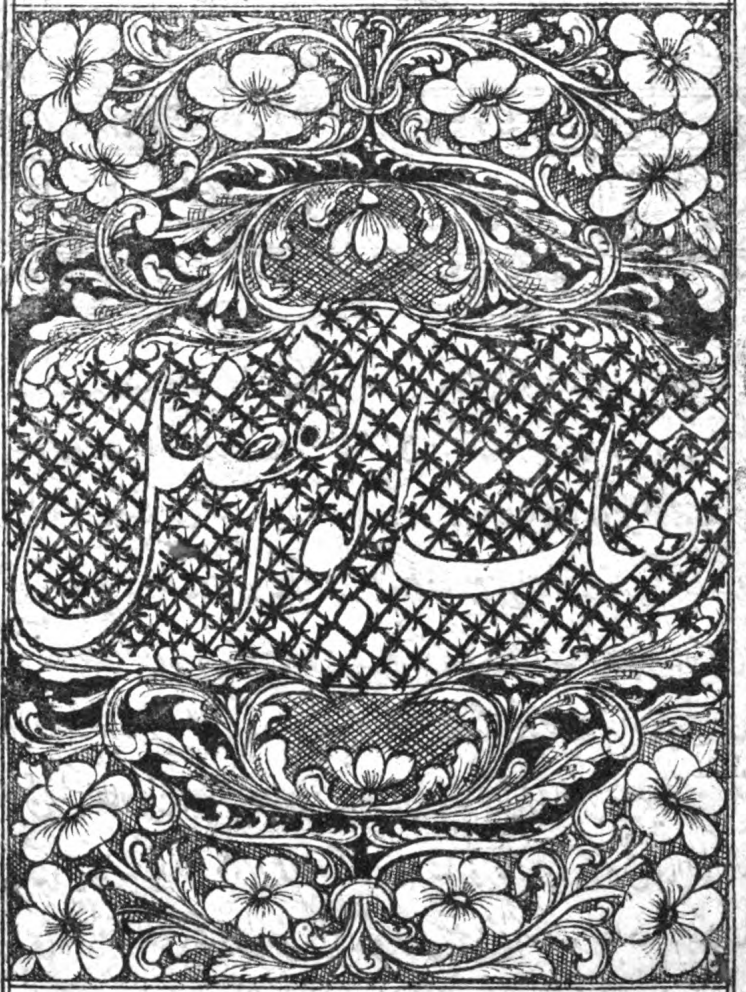
ای سنگ فلک هستم یعنی مطیع او هستم ۱۲

معزز و مشرف گردند و نیز پیش دید خاطر عاطر و یا مقاطر مرآت مناظر بندگان ما چنان ست که بمضمون
کریمه حُبُّ الوطن مِنَ الایمان بان مملکت گذر فرمائیم و بشرف قدوم میمنت لزوم آن ناحیه را رشک خلد برین
گردانیم چه آن دیار از قدیم الایام داخل ملک موروثی این دودمان والاست و وطن مالوف اینخاندان بوده دارالملک
آن ملک مائیم و مدام این خار خار در دل ما هست که بعنایت ذات پاک ایزد متعال تشنه لبان اندیار را از
میر چشمه دیدار فایض الانوار خود سیراب گردانیم چه من اول الامر باد شاهت اینخاندان مستقر رایات ظفر آیات
گردید و از عرش آشیانی صاحبقرانی میر تیمور نور الله مرقده ظهور این سعادت شد و دران ناحیه بر مسند عزت
و سلطنت جلوس نموده صاحب سکه و خطبه مستقل گشته و تمام ملک ایران و توران در تحت تصرف انشوکت و دستگاه
شد و جمیع سرداران و گردنکشان ترک و تاجیک و چنگیزیه و اوزبکیه و فرعون علاق و کرجی و غیره سر اطاعت بنها ده اند
و از انجا تا بملک خراسان و عراق و روم و شام و هندوستان سر بسر مطیع و فرمانبردار گشتند چنانکه تا حال بعنایت ذوالجلال
روز بروز اقبال و دولت این دودمان والا در ترقی و تزاید ست و بمضمون کُلَّ یَوم هُوَ فی شَان الله تعالی
این دودمان را بکریمه اِنَّ الله یَامُرُ بالعَدل والاحسان عنان دستگاه کرامت فرمود که از صاحبقرانی تا
حال که نو دیدگان شاهراده های والا گهر ظهور نموده اند و نه پشت به تربیت پادشاهیت دین سلسله علیا قرار گرفته
و هریک که بوده صاحب خطبه و سکه مستقل بالاراده شدند و ملک گیری بر بنخاندان والا نژاد مسلم گشت و این
نیازمند درگاه حق جل و علا را آنقدر قوت و قدرت و شوکت و حشمت و عزت کرامت شد که سران و سروران
تمام مملکت ایران و توران خصوصا گردن کشان ممالک هندوستان که هریک از ایشان از زمان آدم تا اینیوم
بهیچ آفریده سر فرود نیاورده بودند و غرور نمرودی و فرعونی در سر ایشان جوش و خروش داشت و طبل خودنمائی
در خود پسندی می نواختند و تمام جمهور اهل سنت و جماعت را به جبر و ظلم جلا وطن ساخته بی نام و نشان
گردانیده بودند بمضمون اَلفِتنَةُ اَشَدُّ مِنَ القَتل و آن بیچارگان را از دیار موروثی خویشتن محروم گردانیدند
چنانچه نام و نشان آنجزره و فقره از صفحه روزگار زائل گشته بود و از اسلام بالکلیه اثری نمانده و بکریمه اِذَا جَاءَ القَضَاءُ عَمِیَ البَصَرُ
نیست و نابود گردیده بعنایت و عون قضا و قدر غلغله کفر شکنی و بنا هواری در گوش و هوش جهان بیمدار و عالم
ناپایدار انداخت و ملک ذی سر و بن هندوستان را که بمساحت صحیحه حکماء متقدم و متاخر چهار اقلیم مقرر ست انچنان پاک و صاف
گردانیده که تا قیام قیامت بانهای زمین و دست خلق الله کشاده خواهد شد و به گوش هوش آن ایالت پناه رسیده باشد که چون آفتاب دولت فردوس مکانی همایون بادشاه بغروب رسید سلطنه

بسم الله الرحمن الرحیم

بعد از حمد بسیار مر جبّار واحد القهّاری را که تمامی روی زمین را که سی یک برسی تا دور دوّار از دو انقسار موروثی شجاعت
و صنعت خود هموار ساخته و از دو وجه های سبز و گلهای رنگارنگ سرسبز و سیراب گردانید و از آره و مذاره در
اختراع گوناگون بکشاکش حکمت پایدار کوه و هامون را همچو شانه بصد زبان گویائی بخشید و ربع مسکون را بحکم
کن فیکون بگشت نمای جهان و جهانیان گردون بین آنرا در جوف سبع سموات مانند نقطه نون عبد الله خان استحکام کرامت
فرمود و اسمانرا بر و زمین به یکبار قدرت مرور ساخت جل ذکره لا الٰه غیره سلامیکه پادشاهان روی زمین از اجتماع
آن هزاران هزار افتخار دارد بتصال آن کروران کرور اعتزاز و احترام حاصل آید تحف و هدایای مجلس شریف و محفل منیف
السلطان ابن السلطان ابن السلطان ابن السلطان بخاقان ابن بخاقان ابن بخاقان موج التاج و امیر عبد الله خان اطال الله عمره
و ادام دولته و ایّد قدره میگرداند و علی الرغم طائفه که بر سمند عزت سوارند و در میدان او کان فیهما الهة الا الله لفسدتا از بهر
هریمان کاری را اقتلوا المؤذیات قبل الایذاء طرف جولان میدهند و بین الخوف و الرجا خود را تعلقات کونی و فسادی
متعلق میدهند معلوم نمایند که درین ایام از افواه خلق الله چنان استماع یافت که عجزه و مسکنه بلاوه را النهار از دست
جور جمعی از حمت شعار و شقاوت دثار آن دیار در هر کوچه و بازار همچو ابر نوبهار زار و گریان میباشند و ساکنان آن اکناف
و ستوطنان آن دیار این شب و روز جزع و فزع را شعار حیات خود گردانیده اند و بطنیه ان کنتم تحبون الله در متابعت
فاتبعونی یحببکم الله دایم الاوقات از درگاه ازلی متعال و صمد بیمثال ملازمان و خادمان شوکت و حشمت قرین
درگاه ما را امل و سائل اند و همیشه تولای آن فقرا و غربا آنست که بسعادت خدمت آستان عالیشان این خاندان

به عون خدای منان فاعل کون و مکان جاعل الانس و جان بنسخه

به مطبع منشی نول کشور واقع کانپور زمان بن احسن مطبوع گردید

اطلاع

اس مطبع میں ہر علم و فن کی کتب موجود ہیں شائقین کو فہرست مطول سے جو علیحدہ موجود ہے اور درخواست کرنے سے مل سکتی ہے معلوم ہو سکتا ہے کہ قیمت اس سال نہایت ارزاں مقرر ہوئی ہے ہم صرف کتب فارسی و کتب اخلاق و موعظت و تصوف ذیل میں درج کرتے ہیں ناظرین و شایقین ملاحظہ فرما کر حظ کافی و سیرہ وافی اوٹھاویں۔

INDIAN INSTITUTE OXFORD

کتب فارسی

کریما مختصر از تصنیفات شیخ سعدی رح

کریما معرب — قلم جلی مع اعراب ایجاد منشی کالکا پرشاد موجد متوفی —

کریما مترجم — ہر ایک شعر کے نیچے معنے اوسکے اردو میں ہیں —

کریما رحیما ترجمہ ہے کریما کا ابیات ہموزن ہیں —

دبستا شرح کریما مصنفہ حافظ محمد نذیر صاحب —

پنج گنج — یعنے — کریما — نام حق — محمود نامہ — پند نامہ عطار — رسالہ قاضی قطب —

نامقیمان — تصنیف شاہ علاء الدین اودہی —

محمود نامہ — مصنفہ عنصری مشہور کتاب ہے —

قافیہ نامہ — چراغنامہ اشعار لایق بیت بچی مبتدیان —

عطائی نامہ — تصنیف شیخ شاہ محمد غزلیات لامیہ —

صفوۃ المصادر — عرف آمد نامہ مشہور کتاب ہے —

ہفت ضابطہ — تصنیف علی نقی خان درس اطفال کے لیے —

دستور المکتوبات —

انشاے بہار عجم مصنفہ مولوی امانت علی صاحب —

انشاے فائز — از مولوے محمد اکرم صاحب تلخص فائز مطبوعہ مطبع نظامی —

انشاے فیض رسان از منشی حفیظ اللہ —

انشاے خلیفہ مصنفہ خلیفہ شاہ محمد مرحوم قنوجی —

انشاے ممیز مصنفہ منشی کالی رائصاحب تخلص ممیز —

انشاے مادھو رام — مشہور انشا ہے —

انشاے منیر مصنفہ میر صافی منیر لاہوری —

انشاے بہار ہند — تصنیف مولوی عبد العزیز صاحب —

انشاے رجامی تصنیف مشہور از مولانا عبد الرحمن جامی —

انشاے طاہر وحید مشہور کتاب از مرزا طاہر وحید —

انشاے فائق — از مولوی محمد فائق —

انشاے دولت رام —

انشاے صفدری — جس میں رقعات فارسی اور اوسکے مقابل اردو ہیں —

انشاے گلزار عجم مصنفہ مولوی مقبول احمد فاروقی —

انشاے مفید — تصنیف منشی لچھمین رام صاحب —

انشاے دلاویز — از مولوی عبد العزیز صاحب ملازمہ شطرنج —

انشاے عجیب مشہور کتاب ہے —

ظہیر الانشا مصنفہ منشی ظہیر الدین مرحوم —

مجموعہ انشاے — صفیر بلبل و صحت نامہ از عبد اللہ خان مطبع علوی —

شبنم شاداب مع فرہنگ لغات نادر انشا از ملاظہیر اے تفرشی یہ بڑے رتبہ کی انشا ہے متین عبارت —

انشاء دلکشا — مصنفہ منشی فتح محمد صاحب —

فیاض دبستان مصنفہ منشی ولایت حسین خانصاحب —

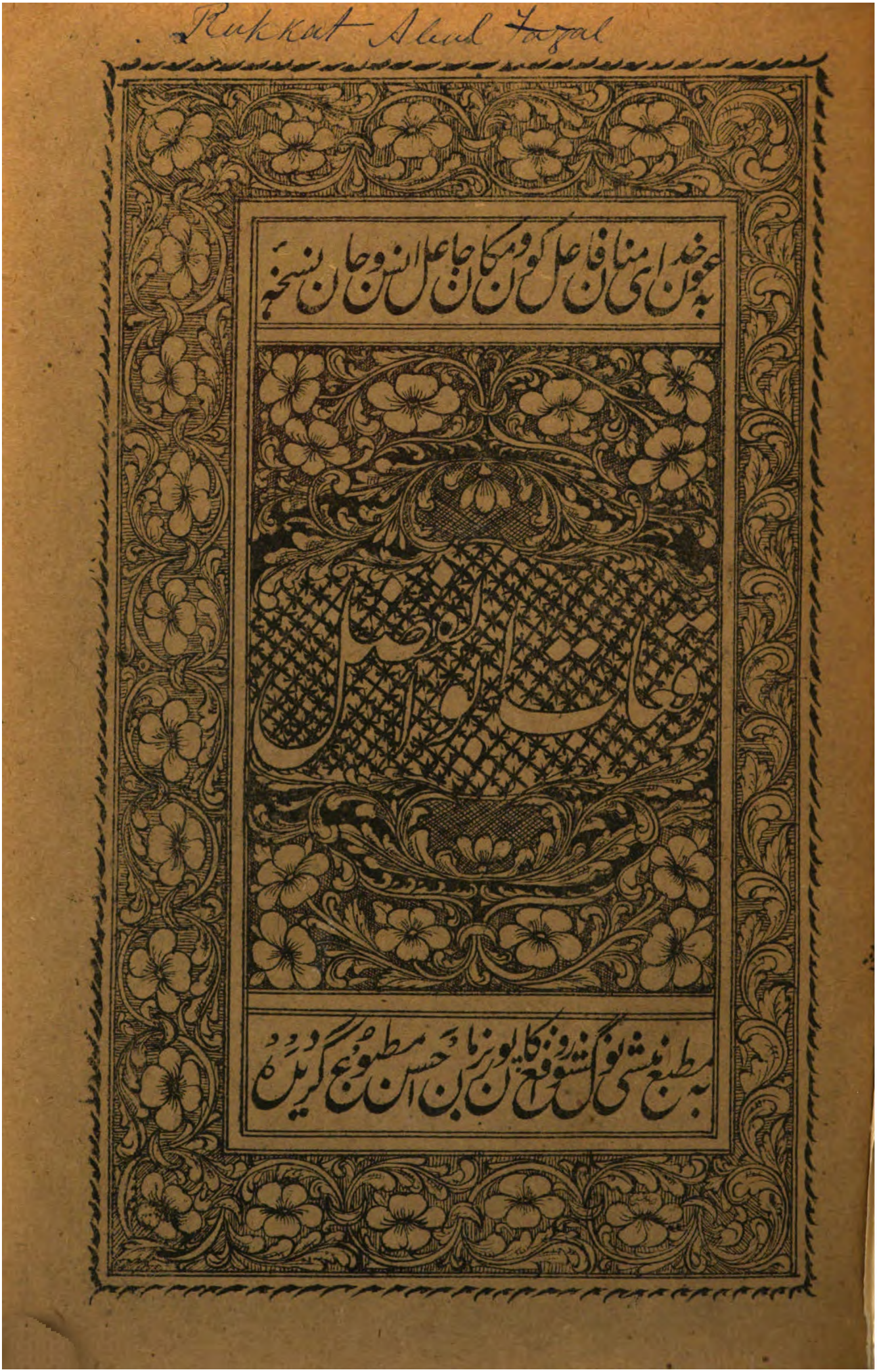
دستور الصبیان — درس اطفال کے لیے مفید ہے —

رقعات عزیزی — از تصنیفات مولوے عبد العزیز صاحب آروی —

رقعات عالمگیری —

رقعات قتیل — مصنفہ مرزا محمد حسن قتیل —

Rukkat Alud Tozal

Ruqa'āt i Abū al-Faḍl.

Persian D 150

~~Persian D 16~~

Indian Institute, Oxford.

The Lucknow Sparks Library.
Presented
by
Munshi Newul Kishore.

